

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

$$\textcircled{S_{\alpha}} S_{\text{cot}} 4^{\circ} \frac{13}{50}$$

Quintus Curtius

*Presented to the Bodleian Library of the
University of Oxford by*

*John Hay &
Alexander Pringle*

25th March 1836

Fol. 1. b.

Anno. dō. xl. Euthbertus xi archiepiscopus cantuariensis ecclesie suscepit tempore zacharie & dunal-
dolfo rofensi successit Adelwald undisfarnensis episcopus migravit ad dñm. & kine wlt in epa-
tum subrogat. Eodem anno Adelardus rex Westsaxonum cū xxi. annis regnasset defunc-
tus. & regnavit p eo cudredus Obiit scilicet acra hagtaldensis cui successit scilicet fredebe episcopus.
Anno. dō. xli. monasterium in eboraco succensum. x. kl. mai die dnica Hexam hie scilicet cū succet
sit gurezzau fili ei

Fol. 11.

Anno. dñi. xxiij. Rex canutus filius Suam totā anglie suscepit imperium. postea occiso ed-
wmo. ditione germano regis edmundi. filios eidem regi edmundū & edwardum.
ad regē swanor occidendos misit. Qui nolens pueros innocentes pñire. eos ad regē

Fol. 12.

Anno ab incarnatione dñi. dñi. lvi. Suscep malcoln filius dunecani
regni scocie iure hereditario. regnavit. xxxvij. annis. Anno autē
dñi. lviij. desponsata ē ei margarita glōsa regina. ex q̄ genuit. vi. fili

Fol. 20. b.

Anno. dñi. c. lxxii. Ventus ualidissimus fuit in die scōrum innocētū. Ecclesia canuariensis p duos cardi-
nales in franciam missis monachata est & paci reddita. simon electus est de gureuza consecrationis
munus apud sctm Andream in scocia. x. kl. febrj suscepit.

Fol. 38.

ANNO dñi. dñi. c. xxi. & bñi. mureuēsi episcopus successit magr andas
de murena. q̄s dñi. Alexandr abbs deder. i. mñe usul captm genale.
ap nalle beate marie. Vin. 18. Septēbz. In reditu etiam ab eodē

Fol. 40.

Alexand rex scot. Johem fratrem comitis de humedune cognatū
suūm filium dñi comitis & plures alios nobiles uiros armis mili-
taribz inducit. in die pentecostes in castello de rokisbure.

CHRONICA DE MAILROS,

E CODICE UNICO

IN BIBLIOTHECA COTTONIANA SERVATO,

NUNC ITERUM IN LUCEM EDITA.

NOTULIS INDICEQUE AUCTA.

EDINBURGI:

TYPIS SOCIETATIS EDINBURGENSIS.

MDCCCXXXV.

**THE EDINBURGH PRINTING COMPANY,
SHAKSPEARE SQUARE.**

PRESENTED
TO THE
Members of the Bannatyne Club,
BY
SIR JOHN HAY AND ALEXANDER PRINGLE.

P R E F A C E.

AMONGST the scanty documents illustrative of the early history of Scotland which have reached us, a distinguished rank is to be assigned to the Chronicle of Melrose. The *Chronicon Sanctæ Crucis*, which alone can compete with it in antiquity, is inferior in detail as well as in extent; and its age gives it an undisputed advantage over the writings of Fordun, Wyntoun, Barbour, and Bower. The era, as well as the locality, of its composition places it above the chronicles of Hemingford, Gray, and that of the monks of Lanercost, how valuable soever these annals may be in the illustration of the later periods of our history. It is to the pages of this chronicle alone that we must advert for the general history of Scotland during several reigns, as narrated by Scotchmen; and, excepting the brief notices of the Chronicle of Holyrood, we have no other contemporaneous annalist until we arrive at Barbour and Fordun, both of whom wrote about a century after the abrupt termination of the Chronicle of Melrose.

The present edition, like the former, is founded solely upon the authority of the Cottonian manuscript, Faustina, B. ix. It is a question of extreme importance whether that manuscript be an unique copy, or whether the text which it supplies might not be corrected or augmented by other manuscripts of equal value. As far as the researches of the Editor enable him to judge, he is decidedly of opinion that no other early copy has been pre-

(A)

served. There is none in the British Museum, nor is any indicated in the extensive *Catalogus Manuscriptorum Angliæ et Hiberniæ*, nor in the more recent lists of the libraries at Lambeth, Stow, or Durham, or in the general catalogues of manuscripts compiled by Montfaucon and Haenel. And yet, on the other hand, the writers at the end of the seventeenth and beginning of the eighteenth century, would induce us to suppose that manuscripts existed in Scotland which exhibited considerable and important variations from the text published by Gale and Fell from the Cottonian copy. It is asserted by Sir George Mackenzie,* that “certainly that English manuscript is very unfaithful, for most of the things relating to our nation are omitted, as particularly about the beginning, in the year 844. Our manuscript observes (which the English has not), that Alpin king of the Scots died, to whom succeeded his son Kenneth, who beat the Picts and was declared first king of all Scotland, to the water of Tine; and after it expresses in his epitaph,

Primus in Albania fertur regnasse Kenedhus,
Filius Alpini, proelia multa gerens.†

And it observes that he was called the first king of Albany, not because he was the first who made the Scottish laws, but because he was the first king of all Scotland.” In a subsequent page of the same work, he says, “I reflect not on the publishers of the manuscript of the abbacy of Melros, printed at Oxford, for I honour every thing that comes from that learned society in a special manner; but it is no reflection on them to say that we have another much fuller in what makes for Scot-

* Defence of the Antiquity of the Royal Line of Scotland, p. 24, edit. 1685.

† Sir James Dalrymple, who cites the same lines, refers for them to a manuscript at Edinburgh. Collections, p. 90.

land, although it could not be so exact as the other monasteries, since it was oft-times of old under the Saxons, who would certainly lessen what relates to us. And thus the fault lay in the copy, and not in the publishers, for the author of that manuscript calls Bede *our countryman*, so he must have been then our enemy; but, however, it begins not with Alpin, as the Doctor alleges, though I mention that because he is not mentioned in the Oxford edition. It declares that it is to continue where the reverend Bede left, and so it is a proof of our nation and history for that time, and the differences of that shall be printed.”*

Sir James Dalrymple tells us that he will not be at the pains to compare the Oxford edition with the manuscript copies to be found in Scotland or England, but that he will content himself with the printed one.†

Nicolson, in his Scottish Historical Library, had done much to perpetuate this belief, and has in other respects clouded the subject by the unguarded, erroneous, and contradictory manner in which he speaks of our Chronicle. The authority which is generally attached to his work, somewhat undeservedly, renders it necessary to examine his statements, without reverting to those advanced by Mackenzie and Dalrymple, which he incorporates with his own. He agrees with the former of these writers that Gale's text is imperfect; and after quoting the following sentence—*Rex Malcolmus Scotorum, veniens ad regem Angliæ Henricum apud Cestriam, devenit homo suus, eo modo quo avus suus fuerat homo veteris regis Henrici, salvis omnibus dignitatibus suis*—he adds, “nor is this matter taken notice of in the Oxford edition, but only in the manuscript copy which they

* Mackenzie's Defence, p. 96.

† Collections, p. 205.

have in Scotland.” Strange to say, these very words are to be found in the Oxford edition.* Yet one of his subsequent observations seems intended to prove that the Scottish copies are less copious than the decried English edition, for he tells us that all “these manuscript copies in Scotland† end with the words ‘Obiit Adam de Kilcontath [i. Kilconceath] comes de Karryc in Actonia [i. Acconia], cujus uxorem [Diuam nomine‡] comitissam de Karryc, postea junior Robertus de Bruys accepit in sponsam;” which demonstrates that they contain about two pages less than is given by the Oxford edition. He then adds the colophon appended to these transcripts, which states that “Hæc est vera copia antiquæ Cronicæ de Melros in Scotia, inchoata per abbatem de Dundranan, ab anno 735, continuata per varios ad annum 1270. Autographum extat in Bibliotheca Do. Roberti Cotton, militis, apud Westmonasterium.” He attempts to obscure this clear statement by observing, “Now, though this is said to be a transcript of that in Cotton’s Library, yet he that compares it with the extracts§ made thence by Mr Tyrrel, will find them very different;” and no wonder, since these extracts made by Tyrrel consist only, as has been noted below, of the verses printed at pp. 223–9 of this edition. From this tissue

* P. 169.

† Two copies are mentioned in the first volume of the catalogue of the Advocates’ Library; and Haenel, col. 785, indicates one as in the collection of the University of Glasgow. This last I have had an opportunity of examining; it is a small quarto, marked F. vii, 23, formerly belonging to Sir James Balfour, by whom it was transcribed from the original. It ends in the same manner as those mentioned by Nicolson, after which follows the colophon of the transcriber, as given in the text. As it was in the possession of the University in the year 1700, it is not improbable that Nicolson made his memoranda from this copy, when on a visit to his “worthy friend, Mr Robert Wudrow, library-keeper at Glasgow.”

‡ The words here enclosed within brackets do not exist in the Cottonian manuscript.

§ “*Vide* Rer. Anglic. Script. Vett. tom. 1. Oxon. 1684, p. 595, &c.,” which indicates the page containing the *Chronicon Elegiacum*.

of error, confusion, and contradiction, it is impossible to avoid arriving at the conviction that the celebrated author of the Scottish Historical Library has written his notice of this important chronicle without giving himself the trouble of examining the stability of the arguments upon which rest his theories and assertions.

The latest author, as far as the editor is aware, who makes this statement is Spottiswood, who reiterates the assertion that "the Oxford edition published in the year 1684, does not agree with our manuscripts,"* but he supports it by no quotations or other proofs, and in this idea he seems blindly to follow earlier authorities.

It is, therefore, clear that the Cottonian manuscript is the only ancient copy of whose existence we have any proof; and it is equally clear that the "Scottish MSS." are mere abridged and recent transcripts from this original.

The Oxford edition, although not meriting the character which we have seen has been bestowed upon it, is yet by no means satisfactory. Without intending to derogate from the respect due to the learned editor under whose name the XV. *Scriptores* passes, it must be owned that this chronicle is there printed in a faulty and imperfect manner. It is an unnecessary, and would be an ungracious task, to specify these defects; and the apology is of a very dubious character when the conjecture is hazarded that Fulman, the editor of the edition of 1684, followed, as his sole authority, a transcript now preserved at Oxford,† and that he appears to have had no opportunity of

* *Religious Houses*, p. 417, edit. 1824.

† In the library of Corpus Christi College, Oxford, is a manuscript, No. 208, which contains "*Chronica de Mailros, qui codex ex bibliotheca Cottonensi fuit transcriptus, anno 1651, ut ex transcriptoris chirographo apparet.*" The same volume contains the

collating this transcript with the original. That this transcript has not undergone a careful revision appears almost certain, for in more than one instance where the copyist had committed an obvious blunder, Fulman, observing the fault, has proposed as a conjectural emendation the very words which stand in the Cottonian original.

The author, or rather the authors, of this Chronicle cannot now be ascertained. It has hitherto been customary to ascribe its commencement to an abbot of Dundrenan in Galloway, but this is one of the errors into which the faulty transcript perpetuated by the edition of 1684 has led all subsequent writers.* The true reading of the memorandum upon which it is founded is as follows:—"Memorandum, quod abbas de Dundraynand mutuavit cronica de Melrose, in quibus fuerunt xiiij. quaterni, folio v^{xx} et xix."† At a subsequent period the abbot procured the loan of the remaining portion, "Abbas de Dundrainan mutuo accepit reliquam partem cronicorum istorum."‡ In the first of these quotations the word *mutuavit* has been mistaken for *inchoavit*, and hence the origin of that claim upon our gratitude hitherto exercised by the abbot of Dundrenan. In this, as in other investigations of a similar nature, it is much easier to produce negative than positive testimony; and having removed the abbot of Dundrenan from his eminence, the Editor must confess that he is unable to place any other claimant in his stead.

Annals of Burton, and the continuation of Ingulphus, "quibus usus est M. Fulman in sua Scriptorum Historiæ Anglicanæ voluminis primi editione Oxoniensi, anno 1684."—See Catal. MSS. Angliæ et Hiberniæ, ii. 54. This transcript was probably one of those made by Earbury for the intended continuation to the Decem Scriptores; see the Preface to that volume, p. 8; several, or all of which, having come into Bishop Fell's possession, were introduced into the Quindecim Scriptores.—See Hall's Trivet, præf. (p. ii.) note 1.

* Gale's Preface, p. 2; Nicolson's Engl. Hist. Libr. p. 62, edit. 1714; Scottish Hist. Libr. p. 80, edit. 1702; Spottiswood, p. 417; Dalrymple's Collections, p. 205.

† fol. 10, b.

‡ fol. 45, b.

Since, however, the dispersion of error is a step, and that not an unimportant one, towards the attainment of truth, a few sentences may be devoted in examining the accuracy of the statements hitherto promulgated as to the authorship, antiquity, etc. of this Chronicle, before venturing to make any observations upon these important subjects.

Nicolson, Dalrymple, and others, state that it is partly the production of English writers, partly of Scotchmen. The first portion, which they ascribe to an English author, extends, say they, to about the period "when the little convent of Dundrainand was founded;"* in confirmation of which they add that Bede is styled "*decus et gloria gentis nostræ.*"† It might be urged, with great reason, that the writer of that introduction, considering Bede, as he afterwards styles him, "*doctor non solum Anglorum verum etiam universæ ecclesiæ,*" might, without any breach of national feeling, use the words "*gentis nostræ;*" seeing that the great luminary of the Saxon church, whom he so much admires, and whose labours it was the object of his present employment to continue, was born, spent a long life, and died, within less than a hundred miles of Melrose. But it may rather be remarked, that to adduce such an expression as proof of the English authorship of this part of the Chronicle, betrays a forgetfulness of the relative position and circumstances of the two countries when these words were penned. Prior to the bloody wars commenced by Edward the First, and the feelings of enmity which, originating in them, continued to inflame the two nations with mutual hatred to a period comparatively recent, the sovereigns of Northern and Southern Britain were, in general, upon terms of intimacy, if not of friendship; and

* Nicol. Engl. Libr. p. 63.

† Dalrymple, p. 205.

however much the expression commented upon, when viewed under the influence of modern prejudices, might seem a proof of an English origin, it could not at first convey any such idea.

That the English authorship of this early part of the history may appear the more obvious, Nicolson* argues that the monastery of Melrose itself seems to have been in the hands of the English, from the fact that Waltheof, brother to Henry earl of Northumberland, and of Simon earl of Northampton, in whom he recognises only the scion of a southern family, was made abbot of Melrose; forgetting that his mother, the countess Matilda,† became the wife of David, prince of Cumberland, who afterwards ascended the throne of Scotland.

The same writer says,‡ that “in the year 1157, the abbot of Dundrainan, or some of his countrymen, was most probably the scribe; this being the account which he gives of the Scotch king’s homage: *Rex Malcolmus Scotorum veniens ad regem Angliæ Henricum apud Cestriam devenit homo suus, eo modo quo avus suus fuerat homo veteris regis Henrici, salvis omnibus dignitatibus suis.*” Unfortunately, however, for this theory, the passage has been transcribed verbatim from Hoveden.§ He further states that this is not noticed in the Oxford edition, “but only in the manuscript copy which they have in Scotland,” but the passage *is* in the Oxford edition.||

THAT the present Chronicle is the production of a series of writers who were inmates of Melrose, appears from a variety of passages scattered throughout the following pages, a few of which are given in the note below,¶ for the purpose of removing

* Scottish Hist. Libr. p. 80. † Dugdale’s Baronage, i. 58. ‡ Scott. Hist. Libr. p. 80. § f. 281, b. Lond. edit. || p. 168. ¶ 1159 benedictus est in *nostra* ecclesia. 1179 in ecclesia *nostra* benedictus est; cf. Fordun ii. 479. 1240 patris *nostr*i

the doubt which has recently been expressed, whether the present compilation be indeed the Chronicle of Melrose. An inspection of the fac-similes exhibiting the diversities of writing which the manuscript presents, will evince that we cannot ascribe its compilation to any individual author, but that a century at least must have elapsed between the time when the prologue was written, and that which saw recorded the exploits of prince Edward in the Holy Land. Within these periods we distinguish in the manuscripts numerous variations in the penmanship, correct representations of the greater number of which accompany the present volume; the original, however, exhibits some minuter intermediate steps, which it was not considered necessary to engrave. We have, therefore, no reason to expect any information derived from contemporaneous authority until many centuries after the period from which the first scribe commenced his labours; and since he informs us that his annals are compiled from various sources, it may not be impertinent to inquire what these sources are. If it can be shown that the compiler had before him a manuscript of the Saxon Chronicle, and that we can trace vestiges of a direct translation from that work, made at a period when the Saxon language was in common use, we divest our annals of the character of a mere compilation, and fix upon them a new and additional value. But since there are so many sentences, we might rather say pages, in which Simeon of Durham, himself a follower of the same authority, is directly transcribed or abridged,

Walleui. 1261 ex adeptione ejus obtinet *domus de Melros*, per ipsum *habemus* panes pitanciales diebus Veneris in quadragesima, quando *jejunamus* in pane et aqua. Ipse autem fecit magnas domus *nostras* de Berwico . . . See also under the years 1132, 1135, 1171, 1175, 1184, 1189, 1192, 1200, 1202, 1215, 1216, 1232, 1234, 1235, 1236, 1238, 1239, 1241, 1242, etc. An examination of the Index under the head *Melros*, will show how constantly the affairs of that establishment are discussed.

(B)

it becomes difficult to separate, with accuracy, those passages which can be referred to the monk of Melrose from those which are the property of the monk of Durham. It is believed, however, that such passages may be traced; and to do so it will be necessary to find in the Chronicle of Melrose passages, or peculiarities of diction or of arrangement, which, although existing in the Saxon, do not appear in the other chronicles which are founded upon that venerable authority.* It must be owned, however, that these isolated scraps of translation, even if collected with the greatest care, would amount to no great bulk; and, bearing such a small proportion to the numerous and obvious extracts from Latin writers whose histories have reached us in an entire form, they cannot add very much to the value of the early portion of our chronicle.

It is obvious from the notes appended to this edition, that very much of the part professedly a compilation, is to be re-

* A.D. 782. The notice of the council of Acle is placed by Florence in 781; by Richard of Hexham in 788; Simeon and Hoveden omit the year; the Chron. Melr. agrees with the Saxon.

794. The last sentence in this year adheres closely to the Saxon; Simeon, as usual, is much more diffuse in his narrative; Hoveden differs from both.

797. The sentence concerning pope Leo is a close version of the Saxon; Simeon's narrative, placed under the year 799, is considerably amplified; Florence gives the sense, but in different words, and further removed from the diction of the original; Hoveden omits it entirely.

800. The sentence "rex Karolus," etc., is taken, almost verbatim, from a Latin notice in the Laud manuscript of the Saxon Chronicle, a version which the compiler seems to have followed; it is amplified and clothed in very different language by Simeon; Hoveden omits it.

833. This year is omitted by Simeon; Florence has it, but in an abridged form; Hoveden nearly agrees with the Chron. Melr., but is less correct and close in translating from the Saxon.

851. The notice of the Danish invasion is probably a direct extract from the Sax. Chronicle, although Florence's narrative approaches nearly to the same source; Simeon and Hoveden give it differently.

866. The use of the word "degenerem," in our chronicle, is worthy of notice;

ferred to Simeon of Durham;* so obvious is it that any further proof would be unnecessary. Hoveden, too, whose history is for the most part a repetition of the prior labours of Simeon of Durham and Henry of Huntingdon, appears to have furnished some of the peculiarities where a departure from the text of Simeon is observable. Even during this early period there are introduced passages which must be considered original.† From about the year 1140 to the end, the information of the chronicle may be considered as original, and the numerous and progressive variations in the handwriting show that it is very frequently, if not always, contemporaneous.

The Chronicle of Melrose became, in its turn, the source from which other chronicles deduced portions of their information. Fordun has followed it in passages without number, of which a very few are indicated in the note below,‡ and cites it as “quædum antiqua Chronica,”§ “antiquum scriptum,”|| or

Florence, and, from him, Simeon, here style Ella “tyrannum,” but in the Saxon text he is termed “ungecyndne cyning,” of which “degenerem” is a translation.

It would not be difficult to extend the number of instances equally conclusive.

* The copy of Simeon which was used in the compilation of the present chronicle seems to have contained the additions of John Prior of Hexham; compare the two authorities under the year 1131.

† For instance, the notes of the origin and progress of the Tyronensian Order under the years 1109, 1113, 1115, 1118, etc.

‡ Compare the following passages :—

<i>Chron. of Melrose.</i>	<i>Fordun.</i>
p. 85, l. 8, (See note i.)	vol. i. p. 463, l. 6, where the doubtful date is preserved.
p. 87, l. 1,	p. 471, l. 10,
p. 88, l. 3,	p. 474, l. 39,
p. 88, l. 7.	p. 475, l. 5.

It would be easy to multiply instances, but they are too obvious to require notice.

§ Vol. i. p. 499, l. 13; cf. Chron. Mel. p. 101, l. 20, note †.

|| Vol. i. p. 535, l. 34; cf. Chron. Mel. p. 92, l. 17.

"*vetusta chronica.*"* Since, however, the early portion of our Chronicle be but a compilation from other historians, it may be asked if Fordun did not derive these notices from the same common sources from which they were introduced into the Chronicle of Melrose; but such was not the case, as will appear by a comparison of those passages which have undergone abridgement or alteration in being transcribed from the English original.†

Wyntoun cites some information from "*cornyklys awld,*"‡ a reference which, as the learned Macpherson observes, is "apparently the Chronicle of Melrose."§

The Chronicle of Lanercost contains many sentences transcribed from that of Melrose; and a comparison of the two leads to the conclusion that the copy was made by the English monks from the manuscript now preserved in the Cottonian library.|| From these observations it appears, that although, on the one hand, we must give our ancestors credit for possessing a considerable share of the genuine spirit of literary accommodation, in thus transmitting into various parts of Scotland, if not into England, a volume to which they must have attached

* Vol. i. p. 265, l. 6; cf. Chron. Mel. p. 55, l. 25.

† For instance, Fordun, vol. i. p. 270, l. 2, when speaking of the prisoners whom William the Conqueror requested to be freed, mentions "*Vulnotum regis Haroldi germanum, quem a pueritia in custodia,*" obviously omitting a verb necessary for the completion of the sense. The same words are in the Chronicle of Melrose, p. 59, l. 4; but the original authority, Hoveden, supplies the necessary verb, "*tenuerat,*" fol. 264, l. 23.

‡ Vol. i. p. 146.

§ Vol. ii. p. 464.

|| The Chronicle of Lanercost details the ravages committed in Cumberland by Alexander the Second in the same words as those employed by the monk of Melrose; but in turning the folio of his original he has accidentally omitted a word, reading—"non magistri sed ministri malitiæ," instead of—"non magistri militiæ, sed ministri malitiæ," p. 123; thus failing to preserve a monastic playing upon words too much in accordance with the taste of the period to be intentionally omitted. It occurs again at p. 246.

no small value; yet we are compelled, on the other, to own that their habits of original thinking and observation were proportionally weakened by thus slavishly adopting sentiments and views, in some instances, opposed to what must have been their original impressions. We also see the utility of tracing, as far as possible, to their source, the various materials from which the early portion of this, as of almost all our chronicles, are formed; of noting those peculiarities arising from time, locality, or other adventitious circumstances, which may tend to throw a colouring over the testimony of the narrator; and of distinguishing that portion of the history which is a compilation from anterior writers, whose works are preserved, from that which is the result of the historian's own observation, or which, from creditable authority, he may think worthy of being recorded. If such writers as Hoveden, Knyghton, Walsingham, Matthew of Westminster, and many others, both English and Scottish, were subjected to such a scrutiny, the advantage of the system would soon be obvious; their bulky volumes would dwindle into pages, and their authority, as historical evidence, be confined within thirty or forty years anterior to the period in which the respective authors lived. The only use to which we could turn the rejected matter, would be to afford various readings for the works which form the basis of each compilation; thus, for instance, the manuscripts of Florence of Worcester would furnish a better text of Asser's life of Alfred; the manuscripts of Hoveden might be collated for a new edition of Simeon of Durham and Benedictus Abbas; and the copies of Walsingham might serve to compensate for the loss of all save the one existing manuscript of the valuable chronicles of Troklowe and Blaneford.

The Chronicon Rythmicum, which has been introduced into the Chronicle of Melrose by a hand of the early part of the fourteenth century, must be considered an interpolation, and is totally unconnected with the history in which it is found; as such, it has been separated from the text, and placed at the end of the volume.* The same has been done with the contents of fol. 53 of the manuscript,† containing memoranda, which, in an extended form, have been inserted in their respective places in the text.

When, or by what means, the manuscript now in the British Museum came into the hands of Sir Robert Cotton, cannot now be ascertained. The Editor is inclined to think that by some accident it was carried off from Melrose at a period, if not anterior to, at least immediately after, the Reformation. Had it been preserved there when Viscount Haddington had a grant of the abbey-lands, it is probable that he would have preserved it along with the splendid collection of charters‡ which came into his possession upon that occasion, or that some extracts from it would have been found in his "Collections of Charters, Evidents, and Antiquities," now in the Advocates'

* P. 223. Macpherson, in a note in his copy of the Chronicle of Melrose, printed p. 236, and in his edition of Wyntoun, vol. ii. p. 471, considers that this metrical chronicle is the production of Ailred of Rievaulx. Pinkerton, in his Enquiry into the History of Scotland, vol. ii. p. 334, has printed various readings and additions from the Bodleian MS. c. iv. 3, which he says is of the thirteenth century; but unless art. 17 of the Catalogue be added by a later hand, we must conclude that the writing is posterior to 1356.

† Appendix I.

‡ Many hundred original charters, from the time of David the First to the Reformation, have lately been secured by Thomas Thomson, esquire, Deputy Clerk Register for Scotland; and these, together with the addition of others from the Chartularies of Melrose, are in the course of publication by that gentleman. It is probable that when that most important work shall appear, the abbey of Melrose will have more numerous literary monuments of its former grandeur than any ecclesiastical establishment in Scotland.

library.* The extracts in the Cottonian volume, Otho, D. iv., formerly belonging to Lord Burleigh, are written in a hand considerably prior to the year 1600, and were made from the original manuscript now in the same noble library. A few excerpts, relative to Simon de Montfort, are amongst Stowe's Collections in the Harleian library;† and from some memoranda kept by Sir Robert Cotton, it appears that in 1623 he lent the "manuscript chronicle of Melros" to Selden, who was the first to cite it in print.‡ As already has been noticed, it was transcribed, under his directions, for the intended second volume of the English historians; and had that work appeared, the present edition would probably have been unnecessary, for Selden and Twysden conducted their labours with more care than seems to have been bestowed by Fulman upon his edition.

From what has been advanced, the Editor believes that the following conclusions have been established:—

First, That the Cottonian manuscript, Faustina, B. ix., is the only ancient copy,§ and that all others are transcripts from this one original.

* See Robertson's Index, p. xlvi.

† Harl. MS. 247, 37.

‡ See the Preface to the Decem Scriptores, pp. vi. xvi. xviii. xix.

§ It is worthy of remark that the Cottonian library possesses another manuscript which originated in the Scriptorium of Melrose. The volume marked Julius, B. xiii. contains, besides other matter, a short chronicle, extending from the birth of our Saviour to the year 249. The strongly marked character of the handwriting, exhibiting itself in the systematic adherence to peculiarities in the use and formation of certain letters and symbols, proves, beyond a doubt, that the scribe was the same as he who commenced the Chronicle of Melrose. Had not that worthy monk prefaced his labours by an introduction showing the predetermined and satisfactory principle which led him to commence his annals with the year 735, the perfect similarity between the two Cottonian manuscripts in the size of the vellum, the number of lines in each page, the arrangement of the text, and other coincidences, might almost lead to the belief that both these manuscripts were originally destined to form one volume.

Second, That the first portion, namely, from the commencement to about the year 1140, is a compilation from existing histories, and, consequently, is to be used with caution.

Third, That the second portion, namely, from about the year 1140 to the termination of the volume, is possessed of the highest credibility, being the testimony of individuals who lived seldom later than half a century from the occurrence of the events which they record.

To the kindness of David Laing, esquire, secretary of the Bannatyne Club, the Editor is indebted for the use of a copy of the Oxford edition, which was formerly the property of the learned and judicious David Macpherson, a gentleman to whom the history of Scotland is under infinite obligations. Although it appears from a memorandum that a new edition was intended, he has not proceeded further than in collating with the original manuscript such passages as in the course of his reading he had reason to suspect were incorrectly printed. He has also added a few notes, very different indeed from what would have been given had he carried his project into full execution, but, even in their present unfinished state, worthy of an attentive

The following extracts are given as a specimen of the early chronology:—

A.D.] xxx°iiii. Judei sub Pontio Pilato præsidente Christum cruci affigerunt, qui et resurgens a mortuis die tertia victor ascendit celos, die sæ ascensionis mittens in discipulos spiritum paraclitum die pentecostes. Apostoli, prædicaturi verbum domini per Iudææ regiones, Jacobum fratrem domini Ierosolimis ordinant, et vii^{tem} diacones.
 xxx°v. beatissimus Christi prothomartir Stephanus á Iudeis lapidatur, et ecclesia per regiones Iudææ et Samariæ despergitur.
 xxx°vi. Saulus, qui et Paulus, iter faciens et appropinquans Damasco, persecutionem exercens in Christianos, subito lumine cœlesti territus et cecatus, statim uas electionis a Domino eligitur et toto corde ad dominum convertitur.—fol. 41, b.

perusal; and the Editor, gladly and gratefully availing himself of the permission granted by Mr Laing, has the satisfaction of enriching the present edition* with such of these notes as were in a state of preparation for the press.

The thanks of the Editor are due to his friend, Robert Pitcairn, esquire, for the care and regularity with which the following sheets were conducted through his press, and for various important suggestions made by him during that period.

JOSEPH STEVENSON.

* Appendix II.

(c)

CHRONICA DE MAILROS.

POSTQUAM veridicus hystoriographus et doctor eximius, decus et gloria nostræ gentis, Beda venerabilis, scribere cessavit, non inventi sunt aliqui, quantum perpendere potuimus, certi vel continui relatores, qui in annorum et temporum eventibus recitandis, et ad instruendam posteritatis nostræ ignorantiam et dubietates ætatis hujus omnino tollendas, qualem deceret, operam impenderent. Quod animadvertentes, quantum pigricia nostra permittit, aliquantulam dedimus operam rei veritatem, quantum sufficere potuimus, diligenter indagare. Ab eo igitur tempore, id est ab his tribus annis quibus prædictus et venerabilis Gýrvenfis five Weretmuthensis^a monasterii presbyter et monachus Beda finem fecit recitare, feriem et statum temporum, brevissime tamen, decurrere aggredimur, et ab ipsius Bedæ verbis exordium fumimus, quorum hanc esse formam certissime constat.

Anno^b dominicæ incarnationis septingentesimo xxx^o.i^o. Berhctwaldus archiepiscopus longa consumptus ætate defunctus est die v^o. iduum Januarii, [Jan. 9] qui fedit annos xxxvii. menses vi. dies xiiij. Pro quo anno eodem factus est archiepiscopus vocabulo Tatwinus de provincia Merciorum, cum fuisset presbyter in monasterio quod vocatur Briodun.^c Consecratus est in Doroverni civitate a viris venerabilibus Daniele Wentano, et Ingwaldo Lundonienfi, et Alwido Licheffeldensi,^d et Aldulfo Rofensi antistitibus, die x. Junii mensis, dominica; vir religionis et prudentia insignis, sacris quoque litteris nobiliter instructus. Itaque in præfenti ecclesiis Cantua-

^a Weremuthensis?

^b The following passage is taken from the *Hist. Eccl.* l. v. cap. 24, and has been collated with a MS. of the eighth century, *Mss. Brit.*, Tiberius, C. ii, fol. 152. ^b these various readings are the result.

^c Brinduun.

^d Alduino Licetefeldensi.

reriorum Tatwinus et Aldulfus episcopi præfunt, porro provinciæ orientaliū Saxonum Hingwaldus^o episcopus, provinciæ orientalium Anglorum Eadbertus et Eadhelacus^f episcopi, provinciæ occidentalium Saxonum Daniel et Fortherus episcopi, provinciæ Merciorum Alwinus episcopus, et eis populis qui ultra amnem Sabrinam ad occidentem habitant Walstodus episcopus, provinciæ Wiðtiorum Wilfridus episcopus, provinciæ Lindiffarorum Cimbrihctus episcopus præest; episcopatus Vectæ insulæ ad Danielelem pertinent episcopum Wentæ civitatis; provincia australium Saxonum, jam aliquot annis absque episcopo manens, ministerium sibi episcopale ab occidentalium Saxonum antistite quærit. Et hæc omnes provinciæ ceteræque australes ad confinium usque Humbræ fluminis, cum suis quoque^g regibus, regi Merciorum Ethelbaldo subjectæ sunt. At vero provinciæ Northamimbrorum, cui rex Ceowlfus præest, .iiij^{or} nunc episcopi præfulatum tenent; Wilfridus in Eboracensi æcclesia, Ethelwaldus^h in Lindiffarnensi æcclesia, Acca in Hagustaldensi æcclesia, Pictelmusⁱ in ea quæ Candida Casa vocatur, quæ nuper multiplicatis fidelium plebibus in sedem pontificatus addita, ipsum primum habet antistitem. Pictorum quoque natio tempore hoc et fædus habet pacis cum gente Anglorum, et catholicæ pacis ac veritatis cum universali æcclesia particeps existere gaudet. Scotti qui Britanniam incolunt, suis contenti finibus, nichil contra gentem Anglorum infidiarum moliuntur aut fraudium. Britones^k quamvis et maxima ex parte domesticos^l sibi odio gentem Anglorum et totius catholicæ statum æcclesiæ^m moribus improbis impugnent, tamen et divina sibi et humana prorsus resistente virtute, in neutro cupitum possunt obtinere propositum; quippe qui, quamvis ex parte sui sint juris, nonnulla tamen ex parte Anglorum sunt servitio mancipati. Qua arridente pace ac serenitate temporum, plures in gente Northanumbrorum tam nobiles quam privati se suosque liberos, depositis armis, satagunt magis accepta tonsura monasterialibus ascribere votis, quam bellicis exercere studiis. Quæ res quem sit habitura finem, posterior ætas videbit. Hic est inpræsentiarum universæ status Britannię, anno adventus Anglorum in Britanniam circiter cc°.lxxx°.v°, Dominicæ incar-

^o Inguuald.
thelm.

^f Aldbercht et Hadulac.
^k Brettones. ^l Domestico.

^g Quæque. ^h Aethilwald.
^m Pascha minus recto moribus.

ⁱ Pech-

nationis dcc°.xxxj. in cujus regno perpetuo exultet terra, et congratulante in fide ejus Britannia, lætentur infule multæ.^a

fol. 1. b. Anno dcc°.xxx°.iij. eclipsis facta est solis xvij°. kalendarum Septem-
brium [Aug. 15] circa horam diei tertiam, ita ut pene totus orbis° quasi nigerrimo et horrendo scuto^p videretur esse coopertus.

Anno dcc°.xxx°.iiij. luna sanguineo rubore perfusa quasi hora integra pridie^q kalendarum Februarii [Jan. 31] circa gallicantum, dehinc nigredine subsequente ad lucem propriam est reversa.

Hucusque verba venerabilis et veracissimi Bedæ, doctoris non solum Anglorum verum etiam universæ confidenter dicere audemus æcclesiæ, prout ex lucidissimi fontis origine, Ecclesiasticæ scilicet Hystoriæ nostræ gentis ab eo editæ, fumere potuimus. Quæ vero amodo sequuntur hinc inde e diversis locis excerpta sunt.

Eodem anno obiit Tatwinus archiepiscopus.^r

Anno dcc°.xxx°.v° Nothelmus archiepiscopus Cantuariæ ordinatus est.

Egberth Eboraci antistes primus post Paulinum accepto ab apostolica sede pallio, genti Northamimbrorum in archiepiscopum confirmatus est.

Anno dcc°.xxx°.vj. Nothelmus pallio a Romano pontifice suscepto, ordinavit iij. episcopos, Cuthbertum videlicet, Heordwaldum et Ethelfridum.

Obiit^s Beda doctor venerabilis in Gyruum.

Anno dcc°.xxx°.vij° Aldwinus Licheffeldensis episcopus obiit, et pro eo Witta et Totta Mercis ac Middelanglis consecrati sunt antistites.

Eodem anno Ceolwlfus rex Northumbriæ nobilissimus, cum viij. annis regnasset, monachus* effectus, Eadberto filio patris sui regni sceptrum reliquit; qui Eadbertus regnavit viginti uno^t annis.

Anno dcc°.xxx°.viij° Suebriht^u orientalium Saxonum rex defunctus est.

Anno dcc°.xxx°.ix° Nothelmus^w archiepiscopus Cantuariæ et Aldulfus Rofensis episcopus decesserunt.

^a Multæ et confiteantur memoriae. ^o Orbis solis. An eclipse of the sun occurred on the 14th of August, at 10 in the morning. *L'Art de verif. les dates*, i. 316. ^p Sicut. This occurred upon the 24th of January, at 3 in the morning. *L'Art*, i. 316. ^q ii kall. ^r Upon the 31st of July. *Thorn*, col. 1772. ^s Upon the 26th of May. *S. Dunelm.* col. 8. The *Sax. Chron.* places this event in 734. ^t The *Sax. Chron.* incorrectly reads xxxj, but places the resignation of Eadbert in 757, thereby correcting the error. ^u See *Sax. Chron.* an. 604.

^w The *Sax. Chron.* places this event in 741, but the text is supported by *Thorn*, col. 1772, and *S. Dunelm.* col. 100. * On the margin of MS. "Nota, monachus."

Anno dcc°.xl° Cuthbertus^x xi^{us}. archiepiscopatum Cantueriensis æcclesiæ suscepit tempore Zachariæ, et Dun Aldulfo Rofensi successit.

Adelwald Lindiffarnensis episcopus migravit ad Dominum, et Kinewlf in episcopatum subrogatus est.

Eodem anno Adelardus^y rex Westfaxonum cum xiiij. annis regnasset defunctus est, et regnavit pro eo Cudredus.

Obiit sanctus Acca^z Hagustaldensis, cui successit sanctus Freðebertus episcopus.

Anno dcc°.xl°j° monasterium in Eboraco^a succensum est ix°. kal. Maii, [Apr. 23] die dominica.

[Obiit^b Ewain rex Scottorum, cui successit Murezaut filius ejus.]

Anno dcc°.xl°ij.

Anno dcc°.xl°iij.

Anno dcc.xliij factum est prelium inter Pictos et Britones.

Eodem anno^c Cudredus rex Westfaxonum et Adelbaldus rex Merciorum pacificati, viribus conjunctis contra Britannos pugnaverunt.

[Obiit^b Murezaut rex Scottorum, cui successit Ewen filius ejus.]

Anno dcc°.xl°.v° visi sunt in aere ignei ictus, quasi stellæ discurrentes, tota nocte kalendarum Januarii, [Jan. 1] quod omnibus intuentibus magno fuit monstro.

Eodem anno dominus Wilfridus secundus Eboracensis episcopus obiit.^d

Mortui sunt etiam eodem anno episcopi Inguald Lundonienfis, et antistes Wiccensis.

Anno dcc°.xl°.vj° obiit^e Daniel episcopus Wincestriæ.

Anno dcc°.xl°.vij. Selred Estanglorum rex obiit; cui successit Elfwaldus.

[Obiit^f Ewen rex Scottorum; cui successit Hedabbus filius ejus.]

Anno dcc°.xl°.viii.

Anno dcc°.xl°.ix° Edbrichtus rex Cantuariorum, filius^g Wihredi, obiit; cui successit Adelbricht.

^x In 741. *Thorn*, col. 1772. *S. Dunelm.* supports our chronicler, col. 104. ^y In 741. *Sax. Chron.* ^a See an account of him in *S. Dunelm.* col. 101, and *Ric. Hagust.* col. 297. (2) ^b See *Sax. Chron.* an. 741. ^c This succession does not agree with the arrangement of *Fordun.* ^d In 743, according to the *Sax. Chron.*, but *Mat. Westm.* agrees with the text. ^e Upon the 29th of April. *S. Dunelm.* col. 104. ^f According to the *Sax. Chron.* in 745. *Flor. Wigorn.* agrees with the text. ^g This arrangement varies from that of *Fordun.* ^h The *Sax. Chron.* makes Adelbricht, not Edbricht, the son of Wichred.

Eodem anno Elfwaldus rex Estanglorum obiit, regnumque sibi Humbeam^b et Albertus diviserunt.

Hoc etiam anno Kenricⁱ filius Cudredi regis Westsaxonum, annis parvus sed vigore magnus, occisus est in pugna militari.

Anno dcc^o.l^o Adelbertus^k rex Northumbriæ Kiniwlfum Lindiffarnensem episcopum in urbem Bebban captivum duxit, basilicamque Petri in Lindiffarnea fecit obsideri.

Cudhredus contra ad debellandum superbum regem^l Merciae dimicavit.

Alwiche episcopus obiit, cui Aldulfus successit.

Anno dcc^o.l^o.j^o Cudredus rex contra Adeldun suum consulem audacissimum pugnavit, qui seditionem moverat contra eum. Cui consuli cum
fol. 2. jam pene victoria contigisset, tandem accepto vulnere justam regis causam triumphare permisit.

Anno dcc^o.l^o.ij^o eclipsis lunæ facta est pridie kal. Augusti^l [Jul. 31.]

Anno dcc^o.l^o.iij. Cudredus rex, cum prædicto consule Adeldune sibi pacificato, occurrit apud Bereford^m superbo regi Merciorum Adelbaldo qui Cantuarienses cum Merciensibus adduxerat, necnon et orientales Saxones et Anglos; cumque invicem pugnaretur, Deus qui superbis resistit, fortitudinem Adelbaldi dissipavit.

Anno dcc^o.l^o.iiij. Bonifacius qui et Winfridus archiepiscopus Francorum martyrio coronatus est cum l. tribus.

Eodem anno Cudredus rex pugnavit contra Britannos, et ex eis stragem magnam fecit.

Anno dcc^o.l^o.v^o. Cudredus obiit, et regnum Sigeberto cognato suo reliquit.

Anno dcc^o.l^o.vj^o Sigebertus rex Westsaxonum, cum insolenter agens intolerabilis esset, a regno expulsus est; qui fugiens abscondit se in silva, quæ vocatur Andredeswald,ⁿ ubi inventus a quodam porcario interfec-

^b Hunbeanna. *S. Dunelm.* col. 104. ⁱ Cf. *Sax. Chron.* ann. 748, 752. ^k Eadberht. *S. Dunelm.* col. 104, 10. ^l Athelbald. *Sax. Chron.* ^{ll} An eclipse of the moon took place at half-past one, on the morning of the 31st of July. *L'Art*, i. 317. ^m *Sax. Chron.* Beorgforda, Beork-forda; *Mat. Westm.* Beor-ford; *Flor. Worc.* Beorht-ford; now Burford in Oxfordshire. ⁿ Andredeswald seems to have been a large wood, situated in Kent and Sussex; described in the *Sax. Chron.* as being 120 miles, at the least, from east to west, and 30 miles from north to south. It received its name from the urbs Anderida of the Romans.

tus est,^o cujus dominum scilicet Humbram^p consulem, ipse rex nequiter occiderat. Ei succcessit Kinewldus juvenis egregius de regia stirpe oriundus.

Eodem anno Balthere^q anachorita, vitam sanctorum secutus, migravit ad Dominum.

Luna quoque ætate xv^a sanguineo rubore superducta est, viij. kal. Decembris.^r [Nov. 24.]

Anno dcc^o.l^o.vij^o Adelbaldo regi Merciorum occiso apud Secandune^s succcessit Beornred, quem Offa eodem anno expulit et regnum pro eo super Merciam xxxix. annis obtinuit.

Anno dcc^o.l^o.viij. Eadbertus rex^t Northumbriæ, tonsura capitis pro Deo accepta, apud Eboracum sub archiepiscopo Egberto factus est canonicus,^{*} regnumque Ofulfo filio suo reliquit; qui cum anno uno regnasset, a suis nequiter occisus apud Methelwongtune, ix. kalendas Augusti, [Jul. 24.] Mol Adelwaldum regni reliquit heredem.

Anno dcc^o.l^o.ix^o Edelwald qui et Moll cepit^u regnare in Norhumbria mense Augusto.^w

Anno dcc^o.lx^o diriffimum^{*} prœlium juxta Eladunum commissum est, in quo cecidit Ofwinus; Edwald vero, qui et Mol dictus est, victoriam habuit.

Hoc anno Unnust rex Piclorum obiit.

Anno dcc^o.lx^o.j^o Cuthbertus archiepiscopus carne solutus est.^y

Edelbertus rex Cantuariæ obiit cui succcessit Egfridus.

Anno dcc.lxij. Edelwold præfatus rex accepit reginam Eðeldridam.^z

^o The *Sax. Chron.* informs us that he was slain at Pruutes-flode, or Pryfetes-flode, now Prevet in Hampshire. ^p Cumbra, according to the *Sax. Chron.* See also *Bromton*, col. 796. ^q Upon the 6th of March. *S. Dunelm.* col. 11; the same authority informs us, that he had led a solitary life for many years, at Tiningaham. ^r *S. Dunelm.* col. 105. Upon the 23d of November, at 7 in the evening, there was an eclipse of the moon. *L'Art*, i. 318. ^s Sekington, in Warwickshire.

^t See *S. Dunelm.* col. 11. ^u Such is the reading of the MS., but we should supply "dictus erat," from *S. Dunelm.* col. 105. ^w Upon the 5th of August. *S. Dunelm.* col. 105. ^x "Gravissimum juxta Eldunum, secus Melros, gestum est bellum, viij idus Augusti." *S. Dunelm.* 105.

The *Sax. Chron.*, under the year 761, states that Oswin was slain at Ædwines-clife; concerning the locality of which nothing satisfactory has been advanced. The Eladunum of our Chronicle, and the Eldunum of *Simeon*, clearly indicate the Eildon Hills, in the county of Roxburgh. ^y The *Sax. Chron.* places his death in 758; *Thorn* and *Gervase*, monks of Canterbury, assign it to the 26th of October, 748. Cf. *X Scriptores*, coll. 1773, 1641. ^z Upon the 1st of November *S. Dunelm.* col. 105. ^{*} On the margin of MS., "Nota, casus."

Anno dcc°.lx°.iij.

Anno dcc°.lxiiiij. Nix ingens gelu ligata a principio hyemis pene usque ad medium veris terram oppressit.

Eodem anno Ceolwlfus quondam rex, tunc servus Christi et monachus, ad cœlestia migravit.

Frehelmus abbas obiit.

Defuncti sunt etiam hoc anno episcopi Totta gentis Merciorum cui successit Eadbertus; et Freðewaldus Candidæ Casæ cui successit Piðwinus.^a

Anno dcc°.lx°.v° ignei ictus in aere visi sunt.

Adelwaldus^b Moll occidit Ofwinum fortissimum ducum fuorum, quia contra eum surrexerat.

Eodem anno idem Adelwaldus regnum Northumbriæ, quod vj. annis tenuerat, amisit,^c cui successit Aldredus,^d et ipse regnavit viij. annis.

Bregwinus^e archiepiscopus Cantuariæ obiit, cui successit Lambertus.

Obierunt etiam alii duo episcopi, Hemeli Merciorum cui successit Cuthfridus;^f et Aldulfus Lindisiensis cui successit Ceolwlfus.

Anno dcc°.lx°.vj° Egbertus Eboracensis archiepiscopus in pace Christi quievit,^g cui successit Albertus.

Frithebertus Hagustaldensis episcopus de hac luce migravit ad Dominum, x kalendas Januarii. [Dec. 23] cui successit Alchmundus^h.

Friðewaldusⁱ episcopus Cestrensis obiit.

(3)^a The *Sax. Chron.* informs us, that he was consecrated upon the 17th of July, at Alfet-ee, or Adelfæt-ee, which Gibson conjectures may be Adlingfleet, in Yorkshire.

^b It is probable that this is a second notice, inserted according to the chronology of the *Sax. Chron.*, of an event detailed from *Simeon*, under the year 760.

^c At Winchanheale, upon the 30th of November. *S. Dunelm.* col. 106.

^d Alcred. *S. Dunelm.* col. 106. ^e The *chronology of St Austin's*, Canterbury, places this on the 25th of August, 762. *X. Script.* col. 2235, which is the year assigned by the *Sax. Chron.*; but the text follows that of *Simeon*, col. 106.

^f "Ordinatus est episcopus in Licetefeldan." *S. Dunelm.* col. 106. ^g Upon the 19th of November; his successor Albert was ordained upon the 24th of April, 767. *S. Dunelm.* col. 106.

^h He was ordained upon the 24th of April 767. *S. Dunelm.* col. 106. ⁱ A second error has originated, from the annalist neglecting to observe, that he here introduces from the *Sax. Chron.* what has already been inserted from *Simeon*; the chronology of these authorities varying two years.

Frithwald, here styled bishop of Chester, was bishop of Whithern, or Candida Casa; and the false title of the text proceeds from a misapprehension of the *Sax. Chron.*, which states that he was "gehalgod on Cæstrum," i. e. consecrated at York.

Anno dcc°.lx°.vij. Etha fidelis anachorita in Creic juxta Eboracum^k feliciter obiit.

Anno dcc°.lx°.viii° Eadbertus quondam rex, in clericatu et servitio Dei feliciter obiit.^l

Ipso anno Stephanus papa, et rex Francorum Pipinus obierunt.

Rex Alcredus Northumbriæ accepit reginam Ofgeivam.^m

Anno dcc°.lx°.ix° Earnredus tyrannus Ceteractam succendit, qui et ipse incendio periit.

Eodem anno imperium etiam Romanorum cum regno Francorum Karolo Magno, regi Pipini filio, subiectum est. fol. 2. b.

Anno dcc.lxx.

Anno dcc°.lxxj. Sibaldus abbas obiit.

Ecgricⁿ lector ad confortium transiit electorum.

Offa Rex Merciorum Hestingos sibi per arma subegit.

Anno dcc.lxxij. Pittellus^p dux et Sunuthulfus abbas obierunt in pace.

Anno dcc.lxxiiij. Hadwinus antistes æcclesiæ Migenfis^q obiit, pro quo Leuthfridus subrogatus est.

Wlfeht abbas Beverlacenſis migravit ad Dominum.

Albertus Eboracenſis ſuſcepit pallium ab Adriano papa ſibi directum.

Anno dcc.lxxiiij. Aldredus^r rex ſuis deſtitutus mutavit regnum exilio, cui ſucceſſit Ædelredus filius Moſſ.

Offa Rex Merciorum pugnavit contra Kentenſes apud Ottaſforde,^s et clade horrenda utrinque peracta triumphavit.

Ipſo anno viſi ſunt in cœlo nubea ſigna poſt occaſum ſolis, et horrendi ſerpentes viſi ſunt in Sudſexe cum magna admiratione.

Anno dcc.lxxv. Antiqui Saxones, unde gens Anglorum deſcendit, ad Chriſtum converſi ſunt.

Eodem anno Cynothus rex Pictorum obiit, et Eadulfus dux per inſidias captus fraudulentè occiditur.

Karolus rex Francorum famoſiſſimus Saxones debellavit et provinciam Bowheri olim a Francis oppreſſam ſuo ſubjecit imperio.

^k Ten miles diſtant from York. *S. Dunelm.* col. 106.

^l Upon the 30th day of Auguſt.

S. Dunelm. col. 106.

^m Oſgearn. *S. Dunelm.* col. 106.

ⁿ Egilric et Lector. *S. Dunelm.*

col. 107.

^p Pictel dux et Swithulf abbas. *S. Dunelm.* col. 107.

^q Nugenſis? *Gale.*

^r Called Alcredus by *S. Dunelm.* col. 107.

^s Now Otford, in Kent, ſee *M. Paris*, in *Vita*

Offæ Secundi, p. 11.

Anno dcc.lxxvj. Peðthwine episcopus Candidæ Cafæ migravit ad Dominum,[†] cui succcessit Eðelbertus.

Anno dcc.lxxvij. Kinewlfus rex Westfaxonum pugnavit contra Offam regem Merciorum circa Benetune,[‡] fet (fed) ab eo fugatus est.

Eðelbertus qui Piðthwine succcesserat, apud Eboracum consecratus est.[‡]

Aldulfus, Kinulfus[¶] et Ecga, duces Eðelredi regis, ipso præcipiente fraudulenter occisi sunt ab Adelbaldo et Heardberto principibus, iij. kalendas Octobris [Sep. 29].

[Obiit Hed rex Scottorum, cui succcessit Fergus filius ejus].

Anno dcc.lxxviii. Adelbaldus et Heardbertus duces Eðelredi regis Northumbriæ rebellantes domino suo, occiderunt Aldulfum filium Bos primatem exercitus apud Kingesclieue,[‡] et postea occiderunt Kinulfum et Ecgan ejusdem regis duces apud Hýlatýrnum.^{*} Unde rex a facie eorum fugit et illi constituerunt regem pro eo Alfwoldum Ofulfi regis filium.

Anno dcc.lxxix. Eðelredo expulso Alfuuodus suscepit regnum Northumbriæ.[‡]

Anno dcc.lxxx. Osbaldus et Ethelardus duces, congregato exercitu, Bearn patricium regis Alfwoldi in Seletune^b succenderunt, ix. kalendas Januarii [Dec. 24].

Albertus archiepiscopus migravit ad Christum, quo adhuc vivente Eanbaldus ordinatus est, et ipso anno pallium sibi directum suscepit.

Kiniulfus episcopus^c relictis curis secularibus, Higbaldo commisit episcopatum.

[Obiit Fergus rex Scottorum, cui succcessit Seluand filius ejus.]

Anno dcc.lxxxj. Alchmundus Hagustaldensis episcopus ad Christum transiit, vij. idus Septembris, [Sep. 7], cui succcessit Týlbirtus.^d

Anno dcc.lxxxij. fuit concilium apud Acle.^e

[†] Upon the 19th of September, 777. *S. Dunelm.* col. 108. The text agrees with the *Sax. Chron.*

[‡] Bynsin-tun, Benesington, *Sax. Chron.* now Bensington, in Oxfordshire; or Bennington, in Hertfordshire.

[‡] Upon the 15th of June 777. *Sax. Chron.* MS. Laud.

[¶] *Simeon* places this event in the following year. [‡] Cininges-clife, *Sax. Chron.* The locality is uncertain.

^{*} Helathyrn, *Sax. Chron.* Perhaps Ellerton, in Yorkshire. (4) ^a A repetition, from *Simeon*, of what had been detailed from the *Sax. Chron.*

^b Silton, in Yorkshire. ^c Of Lindisfarn. Cf. *Sax. Chron.* an. 782. ^d Upon the 2d of October. *Chron. Sax.*, at Wulfesville. *S. Dunelm.* col. 110. *Ric. Hagust.* col. 198.

^e According to *Spelman*, this was in Durham. *Concilia* i. 305.

Anno dcc.lxxxiiij. Werburga quondam regina Merciorum, tunc vero abbatissa, defuncta est.

Eodem anno, Kiniuulfus episcopus, de quo supra diximus, feliciter obiit.

Anno dcc.lxxxiiij. Kineuulfus^f rex Westsaxonum occiditur a Kinehardo fratre Sigeberti, quia rex statuerat eum exulare.

Anno dcc.lxxxv. Kineulfo successit Brictricus.

Anno dcc.lxxxvj. Bothwinus venerabilis abbas Ripensis beato fine quievit, cui successit Albertus.

Eodem anno, Aldulfus consecratur episcopus ab Eanbaldo archiepiscopo, Tylberto et Higbaldo præsulibus, apud Corebrigiam,^g multisque muneribus ditatus ad suam æcclesiam est remissus.

Rachtrida^h quoque regina, tunc abbatissa, obiit.

Kinehardus^f in ultionem domini sui Kineulfi regis, ab Ofredo rege interfectus est.

Adrianus papa legatos in Britanniam direxit, ut fidem catholicam innovarent et confirmarent, qui honorifice recepti sunt et remissi.

fol. 3.

Anno dcc.lxxxvij. synodus congregata est in Pinanhale.ⁱ

Albertus abbas Ripensis migravit ad Christum, pro quo Sigredus ordinatus est.

Anno dcc.lxxxviiij. Elfwaldus rex innocenter necatus est ab ejus patricio, Sigan^k nomine, et corpus ipsius in Hagustaldensi æcclesia sepultum; in^l loco autem interfectionis ejus cœlitus emissa lux videbatur. Constructa est ibidem æcclesia in honore sanctorum Oswaldi^m et Cuthberti conservata. Successit ei Ofredus nepos ipsius.

Anno dcc.lxxxix. Ofredus proditione fuorum a regno fugatus est.

Anno dcc.xc. Ethelredus rex filius Moll de exilio liberatus est, et regno suo restitutus, qui Eardulfum ducem capiens et ad Ripum producens, ibi

^f See the year 756.

^g Corbridge, in Northumberland.

^h Ricthryth, *S. Dunelm.* col.

110.

ⁱ Such is the reading of the MS. supported by *Simeon*, col. 110, 114, and by the *Sax. Chron.* *Spelman* conjectures that it may be Finchale, near Durham; which receives weight from the Phincanhal of *Hoveden*. See *Concilia* i. 304. It was held upon the 2d of September. *S. Dunelm.* col. 110.

^k Siga?

^l He was slain at Sythlechester, near the Roman wall, upon the 23d of September. *S. Dunelm.* col. 110.

^m *Ric. Hagust.* coll. 294, 295. *S. Dun-*

elm. col. 111.

eum occidit extra portam monasterii; delato autem corpore ipſius in æccleſiam, et pſallentibus circa eum et pro eo fratribus, poſt mediam noctem vivus inventus eſt.

Badulfus,ⁿ ad Candidam Caſam ordinatur epiſcopus.

Anno dcc.xcj. rex Ethredus,^o filios Elfwadi regis Ælf et Elwinum, ab Eboraco vi abſtractos miſerabiliter peremit in Wonwaldremere.

Lambertus archiepiſcopus Dorovernenſis migravit ad Chriſtum, cui ſucceſſit Ethelredus^{oo} Ludenſis monaſterii abbas.

Anno dcc.xcij. Ofredus de exilio cum exercitu rediit, quo eum deferente captus occiditur^p juffu Ethelredi regis, et ſepelitur apud Tynemutham.

Ethelredus rex accepit Elſſedam reginam Offæ^q Merciorum regis.^r

Anno dcc.xciii. viſi ſunt in aere flammei dracones, quod ſignum duæ peſtes ſubſecutæ ſunt, prius intolerabilis fames, deinde ſevicia gentis paganorum et Norwagenſium, qui eodem anno Lindiſſarnenſe^s monaſterium deſtruentes monachos occiderunt et Northumbriam miſerabili ſtrage percufferunt.

Eodem anno, Sigga^t dux qui Elfwaldum regem occiderat, propria ſed profana morte periit.

Anno dcc.xciii. Northumbri occiderunt regem ſuum Eðelredum filium Moll.^u

Oſbaldus vero patricius in regnum elatus, poſt xxvij. dies a regno expellitur; qui ſuſcepto relligionis habitu poſtea factus eſt abbas. Ear-nulfus vero filius Earnulfi,^w qui ut ſupra^v diximus, poſt occiſionem revixit, de exilio revocatus, rex eſt conſtitutus.^s

Egfridus rex Cantix obiit, cui ſucceſſit Eadbrich Pren.

ⁿ Baldwulf, *Sax. Chron.* Beaduulfus, *Flor. of Worc.*; he was consecrated upon the 17th of July, at a place called Hearrahaleh. *Sax. Chron.* an. 791, *S. Dunelm.* col. 111. ^o Ethelredus. *S. Dunelm.* col. 111; see the ensuing year, where it is correctly written. ^{oo} Ethelherdus. *S. Dunelm.* col. 111. ^p At Aynburg, upon the 14th of September. *Sax. Chron.* and *S. Dunelm.* col. 112. ^q Filiam Offæ. *S. Dunelm.* col. 112. ^r Upon the 29th of September. *Sax. Chron.* ^s Upon the 8th of January. *Sax. Chron.* ^t Upon the 22d of February. *Sax. Chron.*; his body was conveyed to Lindisfarne upon the 22d of April. *S. Dunelm.* col. 112. ^u Upon the 19th of April. *Sax. Chron.* *Simeon* places this upon the 18th of April 796. ^w Eardulfi. *S. Dunelm.* col. 113. ^v See the year 790. ^x At York, upon the 26th of May. *S. Dunelm.* 113.

Papa Adrianus fullevatus est ad celi mansionem, cui Leo^a successit.

Gens prædicta paganorum monasterium regis Egfridi apud Done-mutham^b spoliaverunt, nec impune: nam beati Cuthberti meritis quidam eorum sunt occisi, quidam naufragati, quidam viventes capti et mox ad litus interfecti.

Anno dcc.xcv. rex Francorum Carolus Hunorum sibi gentem subji-ciens, fugato eorum principe et exercitu superato, spolio pauperibus et æcclesiis divisit, id est, de auro et argento onera plaustrorum xv. quorum singula bis bini trahebant boves.

Anno dcc.xcvj. Offa rex Merciorum qui vallum^c magnum a mari us-que ad mare fecerat, postquam xxxix. annis regnaverat, defunctus est; cui succedens filius suus Egfridus^d post v. mensis obiit; deinde Cenwlfus regnum suscepit, et xxvj. annis pacifice tenuit, iste est etiam pater Kenel-mi martyris.

Eanbaldus archiepiscopus Eboracensis obiit; cui successit alter Ean-baldus, ordinantibus cum episcopis Eðelberto, Higbaldo, Badulfo.

Anno dcc.xcvij. Eðelbertus^e episcopus defunctus est, et in sua, id est Hagustaldensi æcclesia sepultus; cui successit Headredus.^f

Romani^g amputaverunt linguam Leoni papæ et oculos eruerunt, et eum a fede apostolica fugaverunt; sed ipse per virtutem Dei iterum et loqui potuit et in sede apostolica restitutus est.

Anno dcc.xcvij. interfectores Ethelredi regis cum duce Wada bellum inierunt contra Eardulfum Eðelredi successorem apud Billingham juxta Waleleie, in quo multi ceciderunt; sed duce Wada in fugam verso, victoriam habuit Eardulfus.

Lundonia repentino igne cum magna hominum multitudine consumta est.

Cenwlf rex Merciorum Kentenses prædatione crudelissima vastavit, regemque illorum comprehendens et dehonefians, suo regnum ipsius ad-jecit, quod de eo Cuthredus tunc suscepit tenendum.

fol. 3. b.

(5) ^a He died upon the 26th of December. ^b Now Tynmouth, in Northumberland.
^c See *S. Dunelm.* col. 118. ^d Ecgreth, Ecgferth. *Sax. Chron.* an. 794. ^e Formerly
 bishop of Whithern, or Candida Casa. See *Ric. Hagust.* col. 299. ^f He was ordained upon
 the 30th of October. *Ric. Hagust.* col. 299. ^g Our chronicle here returns to the computa-
 tion of the Saxon Annals, from which it had deviated. *S. Dunelm.* places this event in 799.
 col. 116.

Congregata est fynodus apud Pinkenhalhe,^b præsidente Eanbaldo archiepiscopo.

Anno dcc.xcix. Brorda princeps Merciorum, qui et Hildegils vocabatur, obiit.

Abbas quidem nomine Mora a Tilthegnoⁱ præfecto suo lugubri morte interemtus est.

Moll quoque dux jussu Eardulfi regis occiditur.

Aldredus dux, interfecto Eðelredi regis, in ultionem domini sui occiditur a Thormundo^k duce.

Osbaldu quondam dux et patricius et ad tempus rex, jam vero abbas, obiit, sepultus Eboraci in æcclesia.

Anno dccc. Headredus Hagustaldensis æcclesiæ præful obiit, cui successit Eanbertus.^l

Alchmundus, qui fuerat ante Eðeldredum, filius Aldredi^m regis, a tutoribus Eardulfi regis comprehensus, ejus jussione occiditur.

Ventus validissimus urbes et villas perplures subvertit, et arbores radicitus evulsit ix. kalendas Januarii [Dec. 24]; mare suos terminos transgreditur, pecora quoque magna pestis involvit.

Rex Karolus imperatoria fretus majestate, Romanos qui Leonem papam dehonestaverant morti addixit, sed precibus ejusdem papæ mortem indulgit eosque in exilium trussit.

Anno dccc.i. Edwinus qui et Eda,ⁿ quondam dux Norhumbrorum jam tunc abbas, feliciter obiit, xvij. kalendas Februarii [Jan. 15], sepultus in æcclesia sua apud Geinforda.^o

Eardulfus Northumbrorum rex et Kinewlfus Merciorum ad bellandum converunt, sed episcoporum ac principum consilio pacem inter se jurejurando confirmaverunt, quamdiu viverent tenendam.

Anno dccc.ii. Brictricus rex occidentalium veneno interiit, quod ei Eadburga^p regina, Offæ regis filia, bonorum semper accusatrix, alteri paratum et datum porrexit. Quæ mare transiens cum innumerabilibus

^b See the year 787, note ¹, and *S. Dunelm.* col. 114.

ⁱ Atilthegno. *S. Dunelm.* col. 115.

^k Thorhtmundo. *S. Dunelm.* col. 116.

^l *Ric. Hagust*, col. 299. *S. Dunelm.* col. 116.

^m Alcredi. *S. Dunelm.* col. 116.

ⁿ Eda dictus est. *S. Dunelm.* col. 116.

^o Gegen-

forda. *S. Dunelm.* col. 116.

^p See the history of Eadburga, at some length in *S. Dunelm.* col. 122.

thesauris munera obtulit regi Karolo; cui rex, "Optio tibi datur eligendi quem volueris, aut me aut filium," at illa cum esset venerea, filium elegit, eo quod junior erat; et sic utroque caruit. Rex autem dedit illi monasterium, in quo sanctimonialium sumpto habitu sub specie hypocrifina latebat, et a quodam propriæ gentis ignobili viro constuprata, et deprehensa, atque a monasterio, præcepto regis, ejecta, deinceps per vicos et castella mendicans, in Pavia miserabiliter obiit.

Brichtrico autem succcessit Egbertus regali prosapia oriundus.

Anno dccc.iiij.

Anno dccc.iiij. [obiit Seluad rex Scottorum, cui succcessit Eokal venenosus.]

Anno dccc.v. deceffit Adelhardus Cantuariensis archiepiscopus, cui succcessit Wiffredus.

Anno dccc.vj. Eardulfus rex Norhumbrorum a suis fugatus est, et deinceps rege diu carebat.

Anno dccc.vij. Cuthredus rex Cantiaë qui Egfrido succcesserat obiit, et ei succcessit Baldredus.

Anno dccc.viiij.

Anno dccc.ix.

Anno dccc.x.

Anno dccc.xj.

Anno dccc.xij.

Anno dccc.xiiij. Karolus magnus rex Francorum deceffit,^a cui succcessit Ludovicus^r filius ejus.

Anno dccc.xiiij. Egbertus rex occidentalium Saxonum predavit in regnis aliorum ab oriente usque in occidentem, nec fuit qui resisteret.

Anno dccc.xv. sanctus Leo migravit e seculo, cui Stephanus succcessit.

Anno dccc.xvj.

Anno dccc.vij. Alchstanus suscepit episcopatum Scireburnensis æcclesiæ, quam rexit annis l.

Anno dccc.xviiij.

Anno dccc.xix.

^a Charlemagne died upon the 28th of January, 814. *Henault*, p. 47, *Felley*, i. 488.
the First, surnamed "le Debonnaire." *Henault*, p. 52.

^r Louis

Anno dccc.xx.

Anno dccc. xxj. Cenwlf rex Merciorum obiit, cui Ceolwlfus fuceffit.

Anno dccc.xxij.

fol. 4. Anno dccc.xxijj. Ceolwlfus regnum Merciorum amifit quod ei Beornulfus diripuit.

Anno dccc.xxiiij. Eftangli occiderunt Beornulfum regem Merciorum in prelio, cui fuceffit Luceden.

Eodem anno maximum prelium fuit inter Britones et gentem Dauene-fcire apud Gauelforde.*

Egbertus rex Weftfaxonum fugavit Baldredum regem Cantiaë, et obtinuit regnum ejus.

Anno dccc.xxv. Luceden rex Merciorum occifus eft, et quinque con-fules ejus cum eo. Wilac† fuceffit.

Anno dccc.xxvj.

Anno dccc.xxvij. Egbertus rex occidentalium Saxonum fugavit Wilac regem Merciorum, et obtinuit regnum ejus.

Anno dccc.xxviiij. rex Egbertus motus pietate, Wilac regi Merciam conceffit tenere de fe.

Quo anno, idem rex Egbertus fibi Nordwalanos armataë manus poten-tia fubjugavit.

Anno dccc.xxix. Wlfredo archiepifcopo Cantuafienfi‡ defuncto Ce-olnothus¶ fuceffit.

Anno dccc.xxx.

Anno dccc.xxxj.

Anno dccc.xxxij. Daci redierunt in Angliam, et predaverunt Pefeige.‡

Anno dccc.xxxiiij. advecti funt Dani cum xxxv. puppibus magnis apud Karrum,⁷ contra quos pugnavit Egbertus rex, fed prevalentibus eis pe-rierunt ex parte Egberti epifcopi duo Herefridus‡ et Wigfridus, et duo duces Dudda et Ofmodus.

Anno dccc.xxxiiij. venit navalis exercitus Danorum in Weftwaliam,

* According to *Gibson*, this is Camelford, formerly Gaffelford, in Cornwall. † Wiglaf. *Sax. Chron.* ‡ Cantuariensi? ¶ The Chronicle omits to notice Feologild, who was elected on the 25th of April, and died upon the 30th of August. *Sax. Chron.* ‡ Sceapige, *Sax. Chron.*; now Shepey, in Kent. ⁷ Now Charmouth, in Dorsetshire. ‡ Hereferth and Wigen, *Sax. Chron.*; but the *Laud* and *Cott. MSS.* have Wigferth, and such seems to have been the reading of the copy employed in the formation of the text of our Chronicle.

quibus affociati Walani, pugnaverunt contra Egbertum^a sed contriti sunt ab eo apud Hengestefdune.^b

[Obiit Eokal rex Scottorum, cui succeffit Dungal filius ejus.]

Anno dccc.xxxv.

Anno dccc.xxxvj.

Anno dccc.xxxvij.

Anno dccc.xxxviii. Egbertus^c rex Westsaxonum, et jam monarcha totius Angliæ decessit.

Anno dccc.xxxix. Aðeuulfus filius Egberti suscepit regnum Westsaxonum, et alter frater ejus Aðelstanus regnum Cantia.^d

Eodem anno, Aðelwlfus pugnans contra Danos in una parte regni fui, misit Wlfardum consulem contra eos, qui cum xxxiiij^{bus}. navibus apud Hamtonam appulerant, qui et victoriam habuit. Misit etiam Eðelelmum contra alios apud Port, qui ab eis occisus est.

Anno dccc.xl. Heredbertus^e consul pugnavit contra Danos apud Merfware,^f a quibus ibidem occisus est; eodem anno stragem magnam fecerunt Dani in Cantia et Mercia et Estanglia.

Anno dccc.xli. Dani predaverunt circa Cantuariam et Rouecestriam et Lundonias.

Eodem^g anno, Ludouicus rex Francorum Karoli magni filius et succeffor obiit, cui succeffit Karolus Calvus filius ejus.

[Obiit Dungal rex Scottorum, Alpinus filius Eokal ei succeffit.]

Anno dccc.xliij.

Anno dccc.xliij. Adeuulfus^h rex cum parte exercitus fui quem per multa loca diviserat, pugnavit contra eos qui appulerant, ut supra diximus, apud Karrum, sed illi victores extiterunt.

[Obiit Elpinus rex Scottorum, cui succeffit Kined filius ejus.]

Anno dccc.xliv.

(6) ^a King of the West Saxons. according to the *Sax. Chron.*

^b Now Hengston-hill, in Cornwall.

^c In 836,

^d The *Sax. Chron.* places these accessions in 836; and makes Athelstan the son, not the brother, of Athewolf.

^e Herebryht. *Sax. Chron.* an. 838.

^f This name, I presume, proceeds from a misapprehension of the original text of the *Sax. Chron.* whence the event is detailed. "Her Herebryht ealder-mon wæs of-slegen from hæthenum monnum.....on Merse-warum," which should be translated, now Herebryht [the] leader was slain by the Pagans.....amongst the inhabitants of Mercia.

^g Louis le Debonnaire died upon the 23d

of June, 840. *Henault*, p. 53.

^h Æthelwulf. *Sax. Chron.* an. 840.

Anno dccc.xlv.

Anno dccc.xvi.

Anno dccc.xlvij. Alcestanus venerabilis episcopus cum Sumerfetus et dux Ofredus¹ cum Dorfetus contra Danos pugnantes optinuerunt victoriam apud Pedredefmuðe.^k

Anno dccc.xlvij.

Anno dccc.xlix. Aðelwifo regi nascitur filius Elfredus in Berrocscire, matre nobili et religiosa Osburga famosi¹ Oflaci pincernæ regis Adelwlf.

fol. 4. b.

Anno dccc.l.

Anno dccc.li. Ceorl Domnaniæ^m comes pugnavit contra Danos apud Wincanbeorh,ⁿ et vicit; magnus Danorum exercitus cum ccc^{us}.l. navibus appulerant in Tamesemutham, et Cantuariam vastaverunt, et Brichtwlfum regem Merciorum, qui cum exercitu suo contra illos ad pugnam venerat, in fugam verterunt; quod audiens Athewlfus^o rex, congregato exercitu cum filio suo Aðelbaldo in loco qui Aclea^p dicitur, eis occurrit et pugnans superavit.

Anno dccc.lij. rex Merciorum Bertalfus decessit, cui successit Burchredus.

Ipso anno rex Aðelstanus Cantuariorum frater Athelwlf, et comes vel dux Alchere paganorum exercitum superantes, apud Sandicum de navibus eorum ix. rapuerunt.

Anno dccc.liij. Burchredus rex Merciorum, suffultus auxilio regis Aðelwlf Westfaxonum, mediterraneos Britones, id est Walenses, suæ ditioni subegit.

Aðelwlfus misit Alueredum filium suum Leoni pape consecrandum in regem, qui eum loco filii suscepit et unxit.

Anno dccc.liiij. dux Alchere cum Kentensibus et Huda dux cum Sudrienfibus pugnantes contra paganos apud insulam^q occisi sunt.

Eardulfus^r suscepit episcopatum Lindiffarnensem.

¹ Osric, *Sax. Chron.* ^k The mouth of the river Parrot, in Somersetshire. ¹ Filia famosi? See *S. Dunelm.* col. 119. ^m It is probable that this title proceeds from the observation of the *Sax. Chron.* that Ceorl and the men of Devonshire, "Defena scyre," fought with the Danes. ⁿ Wigan-beorche, *Sax. Chron.*, now Wenburgh, in Devonshire. ^o Æthelwulf, *Sax. Chron.* ^p Okeley, in Surrey. ^q Thanet, according to the *Sax. Chron.*, under the year 753. ^r See *S. Dunelm.* p. 89, and col. 121.

Burchredus accepit filiam Aðelwlfī.

Wlfere factus est archiepiscopus Eboracenſium.

Anno dccc.lv. rex Aðewlfus decima parte regni ſui Dei æccleſiis data, Romam profectus, ibi anno uno moratus eſt, et filius ejus Alueredus cum eo. Unde rediens filiam Karoli Calvi regis Francorum Juditham^a accepit in uxorem.

Anno dccc.lvj.

Anno dccc.lvij.

Anno dccc.lvij. defuncto rege Weſtſaxonum Athewlfo, Adelboldus filius ejus regnum ſuſcipiens, uxorem patris ſui, infami ſcelere, duxit in conjugem^t Juditham Caroli filiam.

Anno dccc.lix. ſanctus Aedmundus orientalium Anglorum ſuſcepit regnum.

[Obiit Kinedus rex Scotorum,^u cui ſucceſſit Dovenaldus.]

Anno dccc.lx. rex Aðelbaldus obiit, cui ſucceſſit Aðelbertus, qui etiam poſt mortem Adelſtani patrui ſui regnum acceperat Cantia et Sudria et Subſaxonie.

Anno dccc.lxj.

Anno dccc.lxij.

Anno dccc.lxij. ſanctus Suithunus Wintonienſis episcopus cœlos petiit.^u

[Obiit Dovenaldus rex Scotorum.]

Anno dccc.lxiiij. Eðelbertus rex Weſtſaxonie et Cantia obiit,^v cui ſucceſſit Eðelredus frater ejus.

Anno dccc.lxv. paganorum exercitus quo duces erant Iwarus et Hubba venit in Angliam, et perendinaverunt in Eſtanglia.

Anno dccc.lxvj. exercitus paganorum quem Iwarus et Hubba rexerunt, venit Eboracum.

Norhumbri autem regem ſuum Ofbrich abjecerant, et alium degenerem acceperant qui vocabatur Ælla.

^a The *Sax. Chron.* calls her Leothite; but ſhe was in reality Judith, daughter of Charles le Chauve. See further, under the year 858. ^t The marriage was not conſummated, in conſequence of the youth of Adelbold. Judith married for her third husband, Baldwin the Firſt, Earl of Flanders. *Chantreu*, i. cxxvj. ^u In 861, according to the *Sax. Chron.* ^v The *Sax. Chron.* places this in 866.

Anno dccc.lxvij. Ofbrich et Ælla propter communem utilitatem pacificati,^a Eboracum adeunt, fractoque muro irruentes in paganos occisi sunt ambo reges, et innumera fuorum multitudo cum eis, residui vero pacem fecerunt cum eis. Illi autem, scilicet Dani, sub uno dominio fecerunt Egbertum regem super Norhumbros.

Eodem anno, Alchstan episcopus Scireburnensis obiit.

Anno dccc.lxviij. cometis visa est.

Iwarus et Hubba de Norhumbria veniunt Snotingaham,^a quibus restitit rex Merciorum Burchredus, suffultus auxilio regis Eðelredi et Alueredi fratris ejus.

Alueredus accepit uxorem filiam Eðelredi^b comitis Gainorum cognomento Magni, et Eadburgæ quæ erat de regali progenie Merciorum.

Anno dccc.lxix. Iwarus et Hubba redeunt in Northumbrian debachantes et per dentes plurimos.

fol. 5. Anno dccc.lxx. Iwarus et Hubba cum multis Danorum milibus Estangliam veniunt, et sanctum Eadmundum occidunt et cum illo Humbertum episcopum.

Ceolnothus Cantuariensis episcopus obiit, cui successit Eðelredus.

Anno dccc.lxxj. venit paganorum exercitus in Uuestfaxoniam, usque ad Redingum,^c quorum duces fuerunt duo reges Bafrechg et Haldene. Quibus occurrens comes Bearroccensis Eðelwlfus occidit comitem unum Syðroc senem apud Englefeld; post iiij^{or}. dies rex Aðelredus affuit cum Alueredo fratre suo, commissoque prælio multi ex utraque parte corruerunt, ubi et præfatus comes Aðelwlfus occubuit. Item post iiij^{or}. dies rex Aðelredus et Alueredus frater ejus pugnaverunt contra eos apud Æffendun.^d Pagani vero fecerunt duas turmas, unam rexerunt duo prædicti reges, alteram vero universi comites: tunc Aðelredus diviso exercitu suo in duas partes, cum una congressus est contra duos reges, et unum occidit, scilicet Bafrech,^e Alueredus vero cum altera parte pugnavit contra comites

^a See *S. Dunelm.* p. 92.

^b Upon the 21st of March. *S. Dunelm.* col. 142. and p. 93.

(7) ^c Now Nottingham. See *S. Dunelm.* col. 123, ^d Ealswitha. ^e See *S. Dunelm.* col. 124.

^d Æscesdune, *Sax. Chron.*; Etscesdun, *S. Dunelm.* col. 125. Now Aston, near Wallingford, in Berkshire; or Ashendon, in Buckinghamshire.

^e Bersecg, *S. Dunelm.* col. 126; Beigsecg, p. 92; Bagsæc, Bachsecg, Basecg, *Sax. Chron.* These variations seem to point out the original to have been Berserk, a term employed by the Scandinavians to denote a cham-

et occidit *iiij*^{or}. *Sýdroc*^f juvenem, *Osbernum*, *Freanam*, *Haroldum*. Item post dies paucos congressi sunt apud *Basingum*^s et *Daci* vicerunt, ubi corruit *Alchmundus*^b episcopus. Item proelium habuerunt apud *Redingum*.

Post hæc obiit rex *Eðelredus*, cui successit frater suus *Alueredus*, cui uxor sua *Elfwitha* duos filios *Edwardum* et *Agelwardum* genuit, et tres filias *Elfeðam*, *Eðelgiuam* et *Elfðritham*. Expleto autem mense pugnavit contra paganos apud *Wiltonam*, sed *Daci* vicerunt quia multi erant et Angli pauci, erant enim multis proeliis vexati, in quibus ceciderunt ex paganis rex unus et novem comites.ⁱ

Anno *cccc.lxxij*. *Alchwinus* *Wictiorum* episcopus obiit, cui successit vir doctissimus *Werefridus*,^j ordinatus ab *Ethredo* *Cantuariensi* archiepiscopo: qui iussu regis *Alueredi* libros *Dialogorum* beati *Gregorii* de latinitate transtulit in linguam *Saxonicam*.

Ea tempestate *Norhumbri* regem suum *Egbertum* et *Wlfere* archiepiscopum expulerunt.

Paganorum exercitus a *Redingo* *Lundonias* adiit et ibidem hyemavit, cum quo *Mercenses* pacem pepigerunt.

Anno *cccc.lxxij*. memoratus *paganorum* exercitus cum rege *Haldene* hyemaverunt in *Lindiffi* apud *Torkefeiam*.^k

Egbertus rex *Norhumbrorum* obiit et *Ricfic* factus est rex, et *Wlfere* archiepiscopus in sedem suam receptus est.

Anno *cccc.lxxiiij*. *Aldene* cum exercitu suo movens de *Lindiffi*, in *Repedun*^l hyemavit, ubi congregati sunt ad eum tres alii reges, scilicet *Godrun*, *Ofketin*,^m et *Andwen*, et expulerunt *Burhredum* regem de regno *Merciorum*, qui *Romam* pergens ibidem obiit, et in ecclesia sanctæ *Mariæ* sepultus est in scola *Saxonum*, et commendaverunt *Daci* regnum *Merciorum* *Ceolwlfo*.

pion, whose valour was believed to proceed from supernatural influence. See *Ihre Gloss. Suio-Goth.* i. 172.

^f The *Sax. Chron.*, and *Simeon* of *Durham*, assert that two of the name of *Sýdroc* fell in the action. *Sax. Chron.* p. 81. *S. Dunelm.* col. 126.

^s Now *Basing*, in *Hampshire*.

^b *Heahmund*, or *Hæhmund*, according to the *Sax. Chron.*

^j See *S. Dunelm.* p. 95. col. 79, 145.

^k Upon the 7th of June. *S. Dunelm.* col. 145.

^l Now *Repton*, in *Derbyshire*.

^m *Oscytel* and *Anwind*, *Sax. Chron.* an. 875; *Amund*, *S. Dunelm.* col. 145, 127.

Anno dccc.lxxv. pars exercitus cum Haldene Norhumbriam dominio suo subdentes manebant ibi.^a Altera pars cum tribus regibus apud Grantebrige hyemavit.

Alueredus rex navali proelio contra^o vij. naves paganorum congregiens, unam cepit, et ceteræ fugerunt.

Eardulfus episcopus et Edredus abbas corpus sancti Cuthberti de Lindiffarnia tollentes, per vij. annos passim^p vagabantur.

Anno dccc.lxxvj. Ricfig rex Norhumbriorum obiit, cui successit Egbertus.

Exercitus trium regum venit ad Werham^a et Westfaxoniam, cum quibus Alueredus rex pacem pepigit obfidesque accepit: sed ipsi proxima nocte, foedere dirupto, discedentes, prædaverunt apud Exancestre, id est Caerwisc.^r

Rollo paganus, genere Danus, cum suis Normanniam intravit^a et optinuit, qui postea baptizatus, vocatus est Rodbertus.

Anno dccc.lxxvij. navalis exercitus paganorum in mari periit cum cxx^{ti}.^t

Iwarus^a et Haldene cum xx^{ti}.iij^{bus}. navibus navigaverunt Douernaniam, ubi a ministris Alueredi regis necati sunt, et cum eis m.cc^{ti}.xx^{ti}. viri.^w Alter exercitus de Exancestre adiit Chipenham^x cum mira multitudine quæ nuper venerat de Dacia.

Alueredus vero rex, fugientibus suis, cum paucis relictus est et in nemoribus se abscondebat. Sed tandem oraculo confortatus per beatum^y Cuthbertum venit contra inimicos suos ad locum qui dicitur Ethandun,^z et pugnans vicit; qui metuentes, obsidibus datis, juraverunt se a regno exituros, et rex eorum Godrun futurum se Christianum promisit.

Anno dccc.lxxviii. Godrun baptizatus est, quem rex Alueredus de fa-

^a Near the Tyne, *Sax. Chron.* *S. Dunelm.* col. 127.

but the text is supported by the *Sax. Chron.*

^o Sex naves, *S. Dunelm.* col. 127;

ings in *S. Dunelm.* p. 96. ^p See an interesting account of their wanderings in *S. Dunelm.* p. 96.

^a Warham, in Dorsetshire.

^r "Latine, civitas aquarum."

S. Dunelm. col. 128. cf. col. 145.

^x Upon the 16th of December *S. Dunelm.* col. 145.

^y From a comparison with the *Sax. Chron.* p. 84, it appears that the word "navibus" is here omitted.

^z Ingware, *S. Dunelm.* col. 145, 128, which is the correct orthography, the name being compounded of the Scandinavian *ung* juvenis, and *wâr* vir.

^w Cum mille ducentis viris. *S. Dunelm.*

col. 128.

^x Chippenham, in Wiltshire.

^y See *S. Dunelm.* p. 107, col. 128, 146.

^z Now Eddington, in Wiltshire.

cro fonte suscepit, et dedit ei postea Estangliam, in qua sanctus Ædmundus regnaverat; et vocavit eum Athelstan.

Carolus Calvus^a rex Francorum obiit.

Anno dccc.lxxix. novus paganorum exercitus in Angliam veniens mansit in Fulenham^b juxta fluvium Tamesiæ.

[Rex Scotorum Het occiditur.]

Anno dccc.lxxx. Godrun cum suis inhabitare cepit Estangliam. Exercitus qui venerat in Fulenham^c mare transiit, et apud Gant uno anno permanfit.

Ludovicus^d rex Francorum filius Karoli Calvi obiit.

Anno dccc.lxxxj. idem^e exercitus veniens in Franciam bellum intulit et invenit. His diebus multa Francorum monasteria desolata sunt; nam et fratres cenobii sancti Benedicti ossa ipsius de tumulo eruentes huc illucque discurrebant.

Anno dccc.lxxxij. idem exercitus venit per fluvium Mese in Franciam, et ibidem hyemavit.

Rex Alueredus navali prelio naves paganorum vicit, duabus comprehensis.

Anno dccc.lxxxij. predictus exercitus occupans Cundoth,^f ibidem graffatur per annum unum.

Rex Alueredus, ut supradictum est, occisis Iwar et Haldene, vastatas Norhumbriæ partes cepit incolere. Tunc sanctus Cuthbertus abbati Edredo per visionem assistens præcepit ut episcopo et toti Anglorum et Danorum genti diceret, quatinus Guthredum filium Ardecnut quem Dani vendiderant in servum cuidam viduæ apud Witingeham,^g dato redemptionis pretio redimerent, et in regem super Northumbros levarent; quod et factum est, et regnavit super Eboracum; Egbertus vero ultra Tinam.

(8) ^a He died at Brios, on the 5th or 6th of October 877. *Velley*, ii. 124. *Anquetil*, i. 372.

^b Now Fulham, in Middlesex.

^c Now Fulham, in Middlesex.

^d Louis the Second, sur-

named Le Begue, or Le Faineau, died at Compiègne, on the 2d of April, 879. *Velley*, ii. 128; *Anquetil*, i. 377. ^e Louis the Third, and his brother Carloman, defeated the Normans, or Northmen, with great slaughter, at Candes, in 879; and again at Saucourt, in July 881. *L'Art de verif.* i. 560-561; *Velley*, i. 140; *Anquetil*, i. 379.

^f Conde sur l'Escaut, in Holland.

^g Prob-

bly Whittingham, in the west of Northumberland; or, perhaps, Whittingham, in Haddingtonshire. It must have been a very common local name, expressing simply the abode of the son of an individual named White.

Tunc instaurata est fedes in Cuncacestre^b quæ prius fuerat in Lindifarnia.

Anno dccc.lxxxiiij.ⁱ Marinus papa dona multa inter quæ et particulam ligni crucis Domini, Alueredo regi Anglorum misit, et pro ejus amore scolam Saxonum ab omni tributo et thelone liberavit.

Anno dccc.lxxxv. supradictus paganorum exercitus divisus est in duas partes, quarum una in orientalem secessit Franciam, altera in Angliam rediens Rouecestriam^k obsedit, quam rex Alueredus ab obsidione dejecit. Misit rex Alueredus navalem exercitum ad defensionem Estangliæ, ubi naves pyratice xvj. inventæ sunt et comprehensæ in Sturemutha.^l Re-deuntes vero magno exercitui paganorum obviarunt, et cum eis congressi, victi sunt.^m

Eodem anno Karolus rex Francorum in venatione apri dentibus laceratur, qui Ludovico fratri suo succederat; erat autem pater eorum Ludovicus frater Judithæ reginæ quam rex Aðelwlfus duxerat.ⁿ

Obiit Marinus papa.

Anno dccc.lxxxvj. paganorum exercitus de orientali Francia in occidentalem rediit, et per flumen Secanum^o pervenit Parisius, et obsidens civitatem anno uno nichil prævaluit.

Rex Alueredus Lundoniam obsidens cepit, venientibus ad eum Anglis et fugientibus Dacis, qui Eðelredo^p Merciorum comiti restauratam commendavit civitatem.

Anno dccc.lxxxvij. paganorum exercitus, Parisius deferens, ivit per Secanum^q usque ad Marnam, inde ad Caedzi, ubi per annum grassantes ostium fluminis Iorna^r intraverunt, ibique per annum magno regionis dampno morati sunt.

^b Chester-le-Street, six miles to the north of Durham. *S. Dunelm.* col. 147. ⁱ The *Sax. Chron.* places this event a year sooner; but *Simeon* informs us, that it took place immediately before the death of the Pope, which we know happened in 884. The chronology is therefore correct.

^k Rochester. ^l At Harwich. ^m He died upon the 6th December, 884. *Velley*, i. 160.

ⁿ See note ¹. ^o "Per flumen Sequanæ." *S. Dunelm.* col. 150. ^p Æthred. *Sax. Chron.*; *S. Dunelm.* col. 148.; Ethelredo, col. 131.

^q "Per Sequanam usque locum qui Caziei dicitur." *S. Dunelm.* col. 150; "venit ad Sigene, deinde ad hostium fluminis quod Materre nominatur, exhinc ad locum qui Cazendest villa regia pervenerunt," col. 131. Marne is the name of a river in France, and Caedzi is now Chezy; whence we may conjecture that the reading "Cazendest" is an erroneous one for "Cazei, id est, villa," etc. ^r Iona, *Sax. Chron.*, *S. Dunelm.* col. 131.; Iona, col. 150.

Karolus^a rex Francorum ab Ernulfo filio fratris sui de regno expulsus, post xl. dies obiit; tunc divisum est regnum Francorum in partes v. Idem Ernulfus obtinuit regiones ad orientem Rheni fluminis, Rodulfus mediterraneum regnum, Odo occidentale, Brengar et Wido Longobardiam et omnes regiones ex illa parte montium.

Anno dccc.lxxxviii. rex Alueredus construxit duo monasteria, unum monachorum in loco qui dicitur Eaðelingie, alterum sanctimonialium juxta orientalem portam Scaftesbiri, in quo filiam suam Eðelgium abbatissam constituit.

Anno dccc.lxxxix. Eðelredus^b Cantuariensis archiepiscopus obiit, cui successit Plegmundus.

Anno dccc.xc.

fol. 6.

Anno dccc.xc. Godrun Athelstan^c rex Estanglorum obiit.

Anno dccc.xcij. Wlfere^d archiepiscopus Eboracensis obiit anno præfulatus sui xxxix.

Anno dccc.xciii. rex paganus Hesteng cum lxxx. parionibus,^e id est navibus, intravit ostium Tamensis fluminis, et edificavit sibi munitionem apud Middeltune.^f

Anno dccc.xciii. Guthredus rex Northumbrorum obiit.

Anno dccc.xcv.

Anno dccc.xcvj.

Anno dccc.xcvij. paganorum exercitus fabricatis navibus longis et sceleribus,^g prædam agentes circa ripas maris terram Westsaxonum graviter vexabant; adversum quas rex Alueredus alias multo longiores et altiores fabricari fecit, quibus in mare missis, capiuntur hostium naves xx. et homines occiduntur.

Anno dccc.xcviii. Rollo primus Normanorum dux Carnotum obsedit,

^a Charles-le-Gros was deposed on the 11th of November, 886, by Eudes or Otho, son of Robert-le-Fort; died in 888.

^b According to *Gervase*, Ethelred died in 893; and Plegmund was not elected till after an interval of two years. *X. Script.* col. 1643. The *Sax. Chron.* places the obit in 888, and the accession in 890.

^c Healstan. *S. Dunelm.* col. 150; Ethelstan, col. 133, *Sax. Chron.* p. 90.

^d See *Stubbs*, Act. Pont. Eborac. col. 1698.

^e Myoparonibus?

Flor. Worc. and *Hoveden* read "cum lxxx. paronibus;" but *Mat. Westm.* has "cum lxxx navibus." The *Sax. Chron.* corrects the text by reading "mid lxxx scipum."

^f Now Middleton, in Essex.

(9) ^g Celeribus?

fed episcopus ejusdem urbis Walzenlinus^b exiens et tunicam sanctæ Mariæ in manibus ferens, Rollone fugato, civitatem liberavit.

Anno dccc.xcix.

Anno dcccc. Eðelbaldus Eboracensis archiepiscopus ordinatur.

Anno dcccc.i. rex Alueredus anno regni sui xxx. obiit v. kalendas Novembris,^c et Wintoniæ sepelitur, huic successit Edwardus filius ejus cognomento Senior, vir strenuus, qui de manibus Danorum, Estfaxoniam, Estangliam, Merciæque provincias quam plures potenter extorsit; hujus frater Athelwoldus contra volentem[†] regis et populi accepit uxorem quandam sacratam virginem, et tenuit Winburnam contra regem. Sed inde fugatus recessit Norhumbriam et ibi rex et princeps regum eorum factus est. Habuit etiam rex Edwardus iiij^{or}. filios; ex Eguinna muliere nobilissima primogenitum suum Aðelstanum; ex regina vero Edgiua Edwinum, Edmundum, Edredum; Quatuor quoque filias, Eadburgam virginem et aliam uxorem Ottonis imperatoris Roma,^d tertiam vero uxorem Karoli^e regis Francorum, et quartam, uxorem Sihtrici regis Norhumbriorum.

Hoc anno Earnulfus^f episcopus Lindiffarnensis obiit, cui Cuthredus successit.

Anno dcccc.ij.

Anno dcccc.iiij. sanctus presbyter Grimbaldus^g et magister Alueredi regis, et venerabilis de Scotia Virgilius^h abbas, et strenuus comes Athulfus frater Elswithæ reginæ uxoris Alueredi regis, obierunt.

Anno dcccc.iiij.ⁱ Kentenses cum multitudine Danicorum pyratarum pugnantes apud Holme^k victores extiterunt.

Anno dcccc.v. luna obscurata est horribiliter.^l

^b Waltelino. *S. Dunelm.* col. 151. ^c Upon the 27th of October. The *Sax. Chron.* says that King Alfred the Great died six nights before the feast of All-Saints, which is celebrated upon the 1st of November. [†] Voluntatem? ^d Romani? His daughter Edith, in 930, was married to Otho the Great, Emperor of the Romans. *L'Art.* vii. 303, 8vo. ^e Charles the Third, surnamed the simple, married Ogiva, by whom he had Louis d' Outremer. *Chantreau* i. cxxix. ^f Eardulf, according to *S. Dunelm.* p. 125; but according to the same author, coll. 133, 152, this obit happened in 899. ^g Grimbaldus magister? See *S. Dunelm.* col. 152. He died upon the 8th of July. *Sax. Chron.* ^h See *Sax. Chron.* p. 100, *S. Dunelm.* col. 152. ⁱ The *Sax. Chron.* places this event under the year 902, but *Flor. Worc.* and *S. Dunelm.* support the text. ^k Perhaps Holme-wood, in Sussex. ^l In this year there was only a partial eclipse of the moon.

Christi famula Elfwitha regina decessit, quæ monasterium sanctimoni-
alium construxit Wintoniæ.

Anno dcccc.vj. paganorum exercitus pacem fecit cum rege Edwardo.

Rollo qui et Rodbertus primus dux Normanorum decessit, cui filius
suus Willelmus Longa spata successit.

Cometis vifa est.

Anno dcccc.vij.

Anno dcccc.vij. Kaer legion, que nunc Legacestria^m dicitur, jussu re-
gis Edwardi restaurata est.

[Eodem anno, periit Dofnaldus rex Scottorum.]

Anno dcccc.ix.

Anno dcccc.x. ossa sancti Oswaldi regis et martyris de Barðeneia in
Merciam translata sunt.

Anno dcccc.xj. in provincia Stanfordenfin, in loco qui dicitur Totenhale,
inter Anglos et Danos insigne proelium habetur, et tandem Angli victo-
ria potiuntur.

Anno dcccc.xij. Eðelredus dux Merciorum obiit, post quem uxor ejus
Ælfleda filia regis Alueredi regnum rexit Merciorum.

Anno dcccc.xij. Ælfleda Merciorum domina construxit burgum ad
Scoriate.ⁿ

Anno dcccc.xiiij. Ælfleda construxit Tamewrthe.^o

Sihtricus occidit regem Mellum.

Anno dcccc.xv. Wrefridus sanctus episcopus Wiçtiorum, id est fol. 6. b.
Wigornie, obiit, cui successit Adelhunus.

Elfreda construxit Edefbiri^p et Warewic.

Anno dcccc.xvj. rex invictissimus Edwardus Bedefordam, in^q suam ac-
cepit in ditionem, urbemque in australi parte fluminis Usæ condi præcepit.

Elfreda construxit Chirebiri^r et Warebiri et Runcouen.

Anno dcccc.xvij. Elfreda misit exercitum in Walias et victis Walen-

^m Now Leicester. ⁿ Scergate, *Sax. Chron.*; Seargete, *S. Dunelm.* col. 153; *Hoveden*,
Scoriate, *H. Hunt.*; the locality is uncertain. ^o Now Tamworth, in Staffordshire.

^p Now Eddebury, in Cheshire. The *Sax. Chron.* and *S. Dunelm.* read Eadesbirig. ^q This
word is redundant. ^r Now Cherbury, in Shropshire; Wardborow, in Oxfordshire; and
Runikhorne, in Cheshire.

fibus fregit Bretallanmere,* ubi capta est uxor regis Walenfium cum xxiiij. hominibus et in Merciam ducta.

Anno dcccc.xviii. Elfleda expugnavit Derebiam et optinuit, ubi iiij^{or}.^t duces fortissimos amisit.

Anno dcccc.xix. Elfleda conquifivit Legaceftriam, et poſtea obiit^u apud Tamewrthe.

Anno dcccc.xx. rex Edwardus exheredavit filiam fororis fuæ Elfledæ, ſcilicet Elfwinnam.^w

Ipſo anno rex conſtruxit Glademutham.

Rex Sihtricus infregit Devenport.

Karolus^x qui et Martellus deſtructor eccleſiarum, rex Francorum, filius Ludovici filii Karoli Calvi, obiit.

Anno dcccc.xxj. rex Scottorum cum tota gente ſua, et Reinaldus^y rex Danorum Norhumbriam incolentium, et rex Sihtricus Edwardo regi fecerunt hominum.

Anno dcccc.xxij. rex Egelwardus^z frater Edwardi regis obiit.

Aðelhuno^a ſucceſſit Wilfredus.

Anno dcccc.xxiiij.

Anno dcccc.xxiiij. invictiſſimus rex Anglorum, Danorum, Cumborum, Britonum, Edwardus cognomento Senior obiit, cui ſucceſſit Athelſtan filius ejus, ſacraſtus ab archiepiſcopo Dorobernenſi Athelmo.^b

Anno dcccc.xxv. ſtrenuus rex Aðelſtanus dedit ſororem ſuam Sihtrico regi Norhumbriorum.

Wigredus epiſcopus Lindiffarnenſis confecratur.

* Breceanan-mere, *Sax. Chron.*; Bryceananmere, *S. Dunelm.* col. 153.; probably Breknock-mere, ſituated about two miles from Breknock.

^t Thirty-four, according to the *Sax. Chron.* and *S. Dunelm.* ^u Upon the 17th of June, *Sax. Chron.*; upon the xix (?) of the calends of July, *S. Dunelm.*, col. 153.

^w Elwinnam. *S. Dunelm.*, col. 153. ^x A ſingular miſtake in our chronicler. Charles Martel died upon the 22d of October 741. *L'Art de Verif.* i. 550.

^y Regnaldus, *S. Dunelm.* col. 153. In the liſt of thoſe who are ſtated by this writer to have done homage to Edward, is included "Red Strededunalorum," a reading apparently incorrect, but which cannot be verified, as this portion of *Simeon's* hiſtory is printed from an unique MS., preſerved in Cambridge. It was highly probable, however, that the word has been "Stred-cleduualdorum,"—the Celtic inhabitants of Strath-clyde. The error is one eaſily incurred in the tranſcription of an ancient manuſcript.

^z Clito Ethelwardus, *S. Dunelm.* col. 154., upon the 16th of October, id. (10) ^a Hwictiorum epiſcopo, *S. Dunelm.* col. 154. ^b Ethelmo, *S. Dunelm.* col. 154.

Anno dcccc.xxvj. rex Sihtricus obiit, cujus regnum Aðelstanus adjecit imperio suo, expulso Gutferðo filio ejus; regem quoque Britonum Huwal, et regem Scottorum Constantinum,^e et regem Wentorum Wuer, proelio vicit et fugavit; qui pacem ab eo petentes firmatum sacramento foedus cum eo pepigerunt.

Anno dcccc.xxvij.

Anno dcccc.xxviii.

Anno dcccc.xxix. Wilfredo Wiðtiorum^d episcopo successit Kinewaldus.

Anno dcccc.xxx.

Anno dcccc.xxxj.

Anno dcccc.xxxij. sanctus Friðestanus Wintoniensis episcopus ordinavit^e pro se in episcopum virum religiosum Brinstanum.

Anno dcccc.xxxiij. obiit sanctus Friðestanus.

Edwinus frater regis Aðelstani in mari periit.^f

Anno dcccc.xxxiiij. rex Aðelstanus^g vastavit Scotiam usque Dunfoeder et Wertermore terrestri exercitu; navali vero usque Catenes; eo quod Constantinus pactum federis dirupit.

Sanctus Brinstanus episcopus Wintoniæ obiit.^h

Anno dcccc.xxxv. Elphegus monachus, beati Dunstani propinquus, suscepit episcopatum Wintoniæ.

Anno dcccc.xxxvj.

Anno dcccc.xxxvij. Anlafus rex Hybernæ ostium Humbre fluminis cum dc. et xv. navibus ingreditur,ⁱ cui rex Aðelstanus et frater ejus Edmundus occurrit apud Brunanburch, et commisso proelio regulos v. et vij. duces occidunt et cum triumpho reversi sunt.

Anno dcccc.xxxviii.

^e See *S. Dunelm.* col. 154. p. 134.

^d Wilfertho, *S. Dunelm.* col. 154.

^g Upon the

29th of May, *Sax. Chron.*

^f By the command of his brother Athelstan, *S. Dunelm.* col.

154, 134.

^g The *Sax. Chron.* simply states that Athelstan invaded Scotland with an army and navy, and ravaged a great part of it, p. 111. The text follows that of *Simeon of Durham*.

^h Upon the 1st of November, *Sax. Chron.*

ⁱ In this expedition he was accompanied by Constantine, king of Scotland. The defeat of the invaders, and the praises of the victors, are recorded in a coeval poem, inserted in the *Sax. Chron.*, of which the best text and version are to be found in the appendix to the introduction prefixed to the recent edition of *Warton's History of English Poetry*, by its accomplished editor, the late Richard Price Esq.

Anno dcccc.xxxix. Radulfus rex Francorum Conradi ducis Burgundiæ filius obiit.^k

Anno dcccc.xl. rex Aðelfstanus obiit^l vj. kalendas Novembris, iiij^{ta}. feria, indiçtione xiiij. sepultus apud urbem Maidulfi,^m cui succcessit Edmundus frater ejus.

fol. 7. Anno dcccc.xlj. Norhumbri fidelitatem quam Edmundo juraverant postponentes, Noreganorum regem Anlafum sibi elegerunt in regem, qui Hamtonam veniens eam obsedit, nichilque proficiens vertit exercitum ad Tamewrtham, et vastatis omnibus, cum rediret, occurrit ei rex Edmundus, et mox committeretur prælium, nisi sedassent eos duo archiepiscopi Odo et Wlstan. Pace igitur facta utriusque regni terminus erat Wathlingestrete.^{mm} Anlafus incensa et vastata æcclesia sancti Baldredi in Tiningham,ⁿ mox^o periit. Filius vero Sihtrici nomine Anlaf^p regnavit in loco patris sui.

Anno dcccc.xlij. rex Edmundus v. civitates, Lincolniam, Snotingham,^a Deorbeiam, Legacestriam, Standfordam, manibus Danorum penitus extorsit.

Anno dcccc.xliij. cum Elfgiva regina sancta regi Edmundo peperisset Eadgarum, sanctus Dunstanus tunc abbas Glaſtonie, post episcopus Wigorniae, deinde archiepiscopus Cantuariæ, audivit voces psallentium in fullimi et dicentium,—“pax Anglorum æcclesiæ, exorti nunc pueri nostri-que Dunstani tempore.”

Eodem anno, rex Edmundus Anlafum regem Sihtrici filium tam viribus cedentem, quam verbis credentem, de lavacro salutari suscepit; et postea Reinoldum^r regem, dum ab episcopo confirmaretur, tenuit.

[Obiit Constantinus rex Scottorum.]

Anno dcccc.xliij. rex Edmundus Anlafum et Reinoldum^r de Norhumbria expulit quia pacem cum eo factum infregerunt.

^k He died at Auxerre, upon the 15th of January, 936. *Velley*, ii. 214, *Anquetil*, i. 404.

^l The various dates here given enable us to decide, with certainty, that Athelstan died upon Wednesday, the 27th of October, 941. ^m Now Malmesbury. ^{mm} Watling-street com-

mences at Dover, passes through Kent, London, St Albans, Dunstaple, Stratford, and ends near Cardigan. ⁿ The church of St Baldred, at Tinningham, in Lothian. See *Fordun*, i. 134.

^o In 942, *Sax. Chron.* ^p Onlaf, *S. Dunelm.* col. 134. ^a Now Nottingham. ^r Rege-
nold, Reegnold, *Sax. Chron.*, Reignoldum, *S. Dunelm.* col. 155.

Anno dcccc.xlv. rex Edmundus terram Cumbrorum vastavit, et sibi subjugatam Malcolm regi Scottorum commendavit.^a

Anno dcccc.xlvj. magnificus rex Anglorum Edmundus, cum dapiferum suum de manibus pessimi cleptoris Leoue,^t ne occideretur, vellet eripere, ab eodem interficitur^u feria iij. die sancti Augustini doctoris Anglorum, indictione iij^{ia}. apud Widechirche, et Glastonie sepelitur. Successit ei Edredus frater ejus, a sancto Odone archiepiscopo consecratus; qui eodem anno Norhumbriam sibi rebellantem conquistavit et Scotti^w sine bello se ei subdiderunt.

Anno dcccc.xlvij. Anlafus,^x qui a regno Norhumbriæ fugatus fuerat cum classe rediens regno restitutus est.

Anno dcccc.xlvij. Norhumbri abjecto Anlao fidelitatem juraverunt regi Anglorum Edredo,^y nec diu tenuerunt.

Anno dcccc.xlix. Norhumbri fidelitatem tenere nescientes Eýricum quendam de stirpe Danorum super se regem levaverunt.

Anno dcccc.l. rex Anglorum Edredus Norhumbriam devastat, in qua vastatione combustum est monasterium quod sanctus Wilfridus construxerat in Ripun. Norhumbrenses timore coacti regem quem sibi fecerant abjecerunt, Eýricum filium Haroldi, qui fuit ultimus rex illorum; nam ei successerunt comites,^a primus Osulfus qui postea socium habuit Oslacum, quibus successit Wallevus senior, post quem Uhtredus filius ejus, post Uhtredum Edolf Cudel frater ejus, post hunc frater ejus Aldredus, illi successit Eadulfus filius Cospatrici filii Uhtredi prædicti, Eadulfo successit Siwardus, post eum Toftius frater Horaldi regis; Toftio Morkarus, qui comitatum commisit Osulfo filio Edulfi comitis, cui expulso successit Cospi, post eum Cospatricus filius Maldredi, quem Cospatricum Maldredus habuit ex Aldgitha filia Uhtredi comitis et Elfgiuxæ filiæ Eðelredi

^a The *Sax. Chron.* adds, that this gift was made upon the agreement that Malcolm should be the fellow-labourer (mid-wyrhta) or companion of Edmund, by sea and land, p. 215. ^t Le-

one, *S. Dunelm.* col. 156; Loth, *Thorne*, col. 1779.

^u A comparison of these dates shews that Edmund died upon Tuesday, the 26th of May, 946.

^w According to the *Sax. Chron.* the Scots swore oaths to Edred, that they would do all he wished, p. 115. ^x The *Sax. Chron.* places this in 949.

^y The *Sax. Chron.* omits to notice the submission of the Northumbrians to Edred. ^a In the year 954, according to the *Sax. Chron.*

(11) ^a This account of the Earls of Northumberland is abridged from *S. Dunelm.* col. 204.

regis. Iste Cospatricus erat pater Dolfini, Walleui, Cospatrici. Post eum datus est comitatus Walðevo Siwardi comitis filio. Capto Walðevo, commissa est comitatus cura Walchero episcopo. Quo interfecto rex dedit comitatum Albio, cui reverso patriam successit Rodbertus de Mulbreio; sed eo capto, ipsi reges deinceps tenuerunt comitatum in manu sua, primus Willelmus junior, deinde Henricus, postea Stephanus, et post eum Henricus secundus.

Anno dcccc.lj. sanctus^b Elphegus Wintoniensis episcopus huic mundo ereptus est, cui successit Elffius.

Anno dcccc.lij. rex Anglorum Edredus Wlstanum Eboracensem archiepiscopum in arctissima^c custodia posuit.

Anno dcccc.liij. Wlstano a custodia soluto, episcopalis honor apud Dorcastrum restauratur.

Anno dcccc.liiij.

Anno dcccc.lv. rex Anglorum Edredus egrotans accersivit sanctum Dunstanum abbatem et confessorum suum. Quo ad palatium tendente, vox desuper ipso audiente sonuit, dicens, "rex Edredus^d nunc in pace quiescit;" quam vocem equus non sustinens in terram corruit et interiit. Sepultus est rex Wintonie, cui successit Edwius filius fratris sui Edmundi et sanctæ Ealfgivæ reginæ, consecratus ab Odone archiepiscopo.

fol. 7. b. Anno dcccc.lvj. beatus Dunstanus abbas ab Eduuio rege justitiæ causa proscriptus mare transiit, et in monasterio quod Blandunum dicitur, exilii tempore mansit.

Wlstanus Eboracensis archiepiscopus obiit,^e cui successit Oskitellus.

Anno dcccc.lvij. Mercenses et Norhumbri contemnentes Edwium regem, elegerunt fratrem ejus Edgarum, qui mox beatum Dunstanum de exilio revocavit, et defuncto Kinewaldo Wigornensem ei episcopatum dedit, et ab Odone archiepiscopo consecrato.^f

Ludovicus rex Francorum filius Radulfi regis obiit,^g cui successit Lotarius, litera dominicali d.

^b The chronology again returns to that of the *Sax. Chron.*, from which authority we learn that the obit was upon the 12th of March. ^c See *Stubbs*, col. 1699. ^d He died upon the 23d of November. *Sax. Chron.* ^e Upon the 26th of December. *Stubbs*, col. 1699.

^f Consecratur? ^g Louis d'Outremer died upon the 10th of September, 954. *L'Art*, i. 563.

Anno dcccc.lvij. sanctus Odo Cantuariensis archiepiscopus, migravit ad Christum, cui successit episcopus Wintoniensis Elfsius,^b et Brihtelmus ordinatur pro eo.

Anno dcccc.lix. Elfsius Dorobernensis archiepiscopus, dum Romam pro pallio pergeret, in Alpinis montibus frigore defecit.

Eodem anno rex Edwius defunctus Winthoniæ sepultus est, cujus frater Edgarus totius regni Anglorum monarcha efficitur, anno ætatis suæ xvij., adventus Anglorum in Britanniam dcx. ab adventu sancti Augustini ccc.lxij.

Ipso anno Brihtelmus Dorsetesiumⁱ episcopus ad primum Cantuariensis sedis eligitur; sed quia minus videbatur idoneus, jussu regis ad sedem suam rediit. Dehinc beatus Dunstanus Wigornensis episcopus nuto divino^k et sapientum consilio primæ metropolis Anglorum primas et patriarcha constituitur;^l cujus doctrina et eruditione multum proficiens rex Edgarus, abjectis a cœnobiis clericorum secularium neniis, monachorum xl. constituit monasteria.

Anno dcccc.lx. sanctus Dunstanus Romam perfectus, indictione iij. pallium a Joanne^m papa suscepit; rediens autem, precibus obtinuit a rege ut prædecessoris sui Odonis fratruelis Oswaldus humilis monachus ad episcopatum Wigornensem ordinaretur pontifex; consecratus est igitur a beato Dunstano sanctus vir virⁿ Oswaldus.

[Anno dcccc.lxj. rex Scottorum Indulfus occiditur.]

Anno dcccc.lxij.

Anno dcccc.lxij. Ædelwoldus venerabilis abbas a beato Dunstano educatus, Brihtelmo successit episcopatum Wintonie.

Sanctus Adelwoldus jussu regis Edgari expulsis clericis, vetus monasterium Wintonie cum monachis instituit.

Anno dcccc.lxiv. rex Anglorum pacificus Edgarus Ordgari ducis Dompanie^o filiam nomine Elfridam,^p post mortem viri ejus Elwoldi gloriosi ducis Estanglorum, in matrimonium accepit; ex qua duos filios

^b Elfsius? see the following year.

ⁱ Dorsetensium. *S. Dunelm.* col. 157.

^k "Divi-

no" is repeated in the MS.

^l In 961, according to the *Sax. Chron.*; in 964, according to

Diceto, col. 456.

^m Pope John the Twelfth.

ⁿ Such is the faulty reading of the MS.

^o Of Devonshire. See *Brompton* and *Malmesbury*, ii. 8.

^p She is called Ælfritha by *Diceto*,

col. 457.

Edmundum et Egelredum suscepit. Habuit etiam prius ex Elfreda candida, Ordmeri ducis filia, Edwardum postea regem et martyrem, et sancta Wltricha^a virginem Edgitham Deo devotam.

Eodem anno, rex Edgarus monachos in Novo monasterio et Middiltona collocavit, illis Etelgarum, istis Kineardum abbates constituens.

Anno dcccc.lxv. [rex Duf Scottorum interficitur.]

Anno dcccc.lxvi.

Anno dcccc.lxvij. rex Edgarus in monasterio Rumesie, quod avus suus rex Edwardus construxerat, sanctimoniales et sanctam Merwinnam abbatissam constituit.

Anno dcccc.lxviij. Aldredus episcopus apud sanctum Cuthbertum in Conkecestre^r obiit, cui successit Elfsius,^a litera dominicali d.

Anno dcccc.lxix. rex Anglorum pacificus Edgarus sanctis episcopis Dunstano Dorobernensi, Oswaldo Wigornensi, Etelwoldo^t, praecepit, ut expulsis clericis, in majoribus monasteriis per Merciam monachos locarent; quod exsequens sanctus Oswaldus monachos in Wigornienſi ecclesia posuit, eisſque Wiſinum^u virum religiosum praefecit.

fol. 8. Anno dcccc.lxx. sanctus Ethelwaldus episcopus sancti Swithuni reliquias de tumulo levavit,^w et in ecclesia apostolorum Petri et P.^a clementissime recondidit.

Anno dcccc.lxxj. clito Edmundus regis Edgari filius obiit,^y Ordgarus dux Dompaniae focer regis, quorum primus in monasterio Rumesie, secundus Exacestre honorifice est sepultus.

Anno dcccc.lxxij. Oshitehus Eboracensis archiepiscopus obiit, cui successit Oswaldus^a suus propinquus Wigornensis episcopus, qui a Stephano papa pallium suscepit.

Anno dcccc.lxxiij. rex Anglorum pacificus Edgarus, anno etatis sue xxx.^o die pentecostes^a a beatis presulibus Dunstano et Oswaldo et a

^a "De sancta Wlthritia." *S. Dunelm.* col. 158. See also *Malmesbury*, ii. 8, and *Brompton*, col. 867. ^r Cuneccaestre. *S. Dunelm.* p. 138, now Chester-le-Street, near Durham.

^s Ælfsig, *S. Dunelm.* p. 138; Elfsius, col. 158. ^t Wintoniensi. *S. Dunelm.* col. 158.

^u Winsinum, *S. Dunelm.* col. 158. ^w Upon Friday the 15th of July. *S. Dunelm.* col. 159.

^y Pauli. *S. Dunelm.* col. 159. ^z "Et" should be here supplied. See *S. Dunelm.* col. 159.

^a *Simeon*, in his epistle to Hugh dean of York, concerning the archbishops of that see, states, that Osketil was succeeded by Edwald; but that he, preferring a more retired mode of life, resigned the dignity, in 971, to Oswald. *X. Script.* col. 79. (12) ^a May the 11th, 973.

ceteris tocius Anglie episcopis in civitate Accamanni^b cum maximo honore et gloria in regem tocius insule tunc primum consecratur. Interjecto deinde tempore, ille cum ingenti classe septentrionali Britannia circumnavigata, ad civitatem Cestram appulit, cui subregali viij.^{to} Kineth^c scilicet rex Scotorum, Malcolmus rex Cumbriorum, Maccus plurimarum rex insularum, et alii v., Dufnal,^d Sifert, Huwal, Jacob, Ulkil, ut eis mandaratur occurrerunt, et quod sibi fideles et terra et mari assistere sibi vellent, juraverunt; cum quibus die quadam scalam ascendens, illisque ad remos locatis, ipse clavum gubernaculi arripiens, eam per cursum fluminis De perite gubernavit, omnique turba ducum et procerum simili navigio comitante, a palatio ad monasterium sancti Johannis baptiste navigavit, ubi facta oratione, eadem pompa ad palatium remeavit; quod dum intraret, optimatibus fertur dixisse, tunc demum quemque suorum successorum se gloriari posse regem Anglorum fore, cum tot regibus sibi obsequentibus potiretur pompa talium honorum.

Anno dcccc.lxxiiij. Terremotus per totam Angliam factus est maximus.

Anno dcccc.lxxv. Anglici orbis basileus, flos et decus antecessorum regum, pacificus rex Edgarus, non minus memorabilis Anglis, quam Romulus Romanis, Cyrus Persis, Alexander Macedonibus, Karolus magnus Francis, Arcturus Britannis, postquam cuncta regaliter consummavit, anno etatis sue xxx^o. ij^o. viij^o. idus Julii ex hac vita transivit,^e filiumque Edwardum, postea martirem, et regni et morum reliquit heredem; corpus vero illius Glastonium delatum regio more est tumultatum. Is dum viveret iij. d.c. [3600] robustas sibi congregaverat naves, ex quibus paschali emensa solempnitate omni anno m.cc. in orientali, totidem in occidentali, totidem in septentrionali insule plaga coadunare et ad occidentalem cum orientali classe, et illa remissa ad borealem cum occidentali, ipsaque remissa cum boreali ad orientalem classem remigare, eoque modo totam insulam omni estate circumnavigare consueverat; viriliter hoc agens ad defensionem contra ceteros regni sui, et suum suorumque ad bellicos

^b Acemannes-ceastre, *Sax. Chron.*, now Bath. See also *Sax. Chron.* p. 121. ^c Kynath. *S. Dunelm.* col. 159.

^d Dufnald, Siforth, Huval, Jacob, Nichil. *S. Dunelm.* col. 159.

^e He died upon Friday, the 8th of July, 975. *S. Dunelm.* col. 159.

usus exercitium. Hieme vero et vere infra regnum usque quaque per omnes provincias Anglorum transire, et quomodo legum jura et suorum statuta decretorum a principibus observarentur, ne pauperes a potentatibus præjudicium passi obprimerentur, diligenter solebat investigare. In uno fortitudini, in altero justitie studens, in utroque rei publice et regni utilitatibus consulens. Hinc hostibus circumquaque timor, et omnium sibi subditorum erga eum excreverat amor; cujus decessu tocius regni perturbatus est status, et post tempus letitie quod illius tempore vigeat pacifice, tribulacio cepit undique advenire. Orta namque sedicione magna monachis de monasteriis eiciendis, et rege eligendo, tandem agentibus sanctis archiepiscopis Dunstano et Oswaldo et ceteris catholicis viris qui adverse parti resistebant, monachi suas fedes constanter tenuerunt.

fol. 8. b.

Edwardus clito ut pater jusserat, spreto interim fratre suo Eilredo, in regem consecratur

Cometis stella visa est in autumno.

Anno dcccc.lxxvij. in Estanglia apud villam que dicitur Kireling^f maxima synodus celebratur. Dehinc apud Calne^g dum alia synodus celebraretur, totius Anglie majores natu qui ibidem aggregati fuerant, excepto sancto Dunstano, de solario coruerunt; quorum quidam mortui sunt, quidam vero mortis periculum vix evaserunt.

Anno dcccc.lxxviii. rex Anglorum Edwardus jussu noverce sue Alstrithe^h Regine occulte cultro perfoffusⁱ in loco qui Coruesgate^k dicitur, a suis^l injuste perimitur, et apud Werham^m non regio more sepeliter. Cujus frater Eldredus clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, et decorus aspectu, post paschalem festivitatem die dominica xviii^o. kalendas Maii,ⁿ a sanctis archiepiscopis Dunstano et Oswaldo et x. episcopis, in Kingis-

^f Cirding, *S. Dunelm.* col. 160; Kyntlington, *Sax. Chron.* p. 124; Kerling, *Brompton*, col. 870; Kirding, *Hoveden*; Kyrtlinege, *Flor. Wigorn.* The writer last cited agrees with *Simeon* and the text, in placing it in East-Anglia. *Spelman* believes it to have been at Kirtling, in Cambridgeshire; but *Gibson* prefers the claims of Kyrtlington, in Oxfordshire.

^g Now Calne, in Wiltshire.

^h Elsthriddæ. *S. Dunelm.* col. 160.

ⁱ Upon the 18th of March. *Sax. Chron.* p. 124.

^k Now

Corf Castle, in the island of Purbeck.

^l *Knyghton*, col. 2313, says that he was stabbed by the hand of the Queen herself; but the authority of *Knyghton*, in subjects so remote from his own age, is not of much value.

^m Now Warham, in Dorsetshire.

ⁿ The 14th of April.

tun in regem est consecratus; qui xxx. et viij^o. annis in multis calamitatibus regnavit, pro fratris sui nece, quem mater ejus injuste peremerat. Prædixit aperte ei beatus Dunstanus profetico spiritu plenus easdem calamitates sibi futuras in regno, his verbis. “ Quoniam, inquit, aspiraſti ad regnum per mortem fratris tui, quem occidit ignominioſa mater tua, propterea audi verbum Domini; hec dicit Dominus,—non deficiet gladius de domo tua, ſeviens in te omnibus diebus vite tue, interficiens de ſemine tuo quoſque regnum tuum tranſſeratur in regnum alienum, cujus ritum et linguam gens cui præſides non novit, nec expiabitur niſi longa vindicta peccatum tuum, et peccatum matris tuæ, et peccata virorum qui interfuerunt conſilio nequam.” Igitur poſt hæc nubes per totum Angliam media nocte nunc ſanguinea, nunc ignea viſa eſt; dehinc in radios varios et colores diverſos mutata, circa auroram diſparuit.

Anno dcccc.lxxix. obiit papa Johannes,^p cui ſucceſſit Benedictus.

Ailritha quondam regina, ſancti Edwardi regis interfectrix, duo monaſteria, id eſt Warewelle et Ambreſbiri, cauſa penitentie conſtruxit.

Dux Merciorum Elferus cum multitudine populi Werram venit, ſanctique Edwardi regis et martyris corpus de tumulo levare præcepit, ubi multa miracula facta fuerant. Quod dum eſſet nudatum, ſanum atque incolume ab omni clade atque contagione inventum eſt, lotum deinde novisque veſtimentis indutum ad Scateſbiri^p eſt delatum et honorifice tumulatum.

Anno dcccc.lxxx. obiit papa Benedictus,^q cui ſucceſſit Dioniſius c^m. xl.

Suthamtonia a Danicis piratis devaſtatur, et ejus cives omnes fere vel occiſi vel captivi ſunt abducti. Poſtea inſula Tenethbland,^r urbis^s etiam Legionum provincia, a Norwinenſibus piratis conſumitur.

Anno dcccc.lxxxj. ſancti Patroci confeſſoris monaſterium^t in Cornubia ab iſdem piratis conſumtum eſt, et in ipſa Cornubia et in Dompnaſia circa ripas maris frequentes prædas agebant.

^o John XIII. died on the 6th of September 972, and was ſucceeded on the 22d of the ſame month by Benedict VI. ^p Sceſtoniam, *S. Dunelm.* col. 161; Scæſtes-byrig, *Sax. Chron.*, now Shaftſbury.

^q Benedict VI died upon the 19th of March 974, and was ſucceeded upon the 5th of April by Donus or Domnus II. ^r Teneland, *S. Dunelm.* col. 161, now the Iſle of Thanet.

^s Urbs Legionum was the Latin name for the Britiſh Kaerlegion, or Kaerlion. The modern name is Cheſter. ^t Now Padſtow.

Anno dcccc.lxxxij. obiit Dionisius^a papa, cui succcessit Bonefacius eodem anno obiens, cui succcessit papa Benedictus.

Ad provincias Dorsetensium iij^{or}. naves piratarum applicantes Portland^w vastaverunt.

Civitas Londoniæ igne cremata est.

Anno dcccc.lxxxij. dux Merciorum Elferus^x propinquus regis Edgari Angliæ decessit, ejusque ducatum filius ejus Alfricus suscepit.

fol. 9. Anno dcccc.lxxxiiij. sanctus Ethelwoldus Winthoniensis episcopus kal. Augusti^y migravit ad Christum, cui succcessit sanctus Elfegus Bathonicus Abbas.^z Hic in monasterio Horehirst^a religionis habitum suscepit.

Anno dcccc.lxxxv.

Anno dcccc.lxxxvj. rex Anglorum Eldredus propter quasdam dissensiones civitatem Hrofi^b obsidens, nichil profecit; unde iratus discedens, terras sancti Andre Apostoli devastavit.

Dux Merciorum Elfricus filius ducis Elferi Angliam expellitur.

Anno dcccc.lxxxvij. Lotharius^c rex Francorum obiit, cui succcessit Ludovicus.

Febris hominum, et lues animalium, quæ Anglice dicitur Stric,^d pervalida, Angliam ubique vexavit.

Anno dcccc.lxxxviii. Weceport^e a Danicis piratis devastatur; cum quibus Dompnanienfes congregientes, licet satrafa^f illorum, et miles fortissimus Strenwoldus cum multis aliis perempti sunt, Angli tamen loco dominantur funeris.

Sanctus Dunstanus Dorobernensis archiepiscopus migravit^g ad Christum, cui succcessit Etalgarus Seolesigensis episcopus, et uno anno tribusque mensibus tenuit.

^a Donus II. died in October 975, and was succeeded by Benedict VII. upon the 19th of December. The Boniface mentioned in the text was Antipope to Benedict VI., and was expelled upon the 21st of July 975. ^w Portland. *S. Dunelm.* col. 161. ^x See *Sax. Chron.* pp. 123, 125; *Brompton*, coll. 875, 877. ^y Upon the 1st of August. ^z Upon the 19th of October. *Sax. Chron.* His surname was Godwin, *id.* (13) ^a Deorhyrst, *S. Dunelm.* col. 161.

^b Hrofe-ceastre, *Sax. Chron.* p. 125, now Rochester. ^c Lotharius, son of Louis d'Outremer, died upon the 2d of March 986. *Velly*, ii. 238; *Anquetil*, i. 424; and was succeeded by his son Louis V. ^d "Scitta vocatur, Latine autem fluxus interraneorum dici potest." *S. Dunelm.* col. 161. ^e Now Watchet, in Somersetshire. ^f "Satrapa Dompnanie Goda nomine." *S. Dunelm.* col. 161. *Simeon* and our chronicle here have mistaken the import of the *Sax. Chron.*; from which it appears that Goda was a Dane. ^g He died upon Saturday the 19th of May. *S. Dunelm.* col. 162.

Ludovicus^b miser rex Francorum obiit, cui succcessit Hugo filius Hugonis Capeht.

Anno dcccc.lxxxix.

Anno dcccc.xc. obiit Elfius sancti Cuthberti Cunakecestre episcopus, cui succcessit Alduinus.ⁱ

Anno dcccc.xc. Edhelr.^k Dorobernenfi archiepiscopo defuncto succcessit Siricius.

Gipewic a Danis depopulatur; deinde occiso in proelio strenuo duce orientalium Anglorum Britinoto, et utrinque infinita multitudine, Dani juxta Meldunum^l victores fuere. Quo etiam anno consilio Sirici Dorobernenfis archiepiscopi et ceterorum nobilium, tributum Danis, quod erat x^{em}. m. [10,000] librarum, primitus datum est, ut pacem firmam tenerent.

Sanctus Oswaldus archiepiscopus monasterium Ramefsege dedicavit,^m quod ipse et amicus Dei Ethelwinus dux orientalium Anglorum construxerat.

Anno dcccc.xcij. sanctus Oswaldus archiepiscopus, pridie kal. Martii,ⁿ ante pedes pauperum, ubi Mandatum solito more faciebat, transivit ad Dominum, et in ecclesia sancte Marie, quam ipse a fundamentis construxerat, sepultus est; cui Adulfus Medeshastendenfis^o abbas succcessit.

Obiit dux Ethelwinus.

Anno dcccc.xc. exercitus Danorum Baembrac^p infregit et spoliavit; deinde Lindefeiam^q et Norhimbriam magna ex parte consumpsit.

Anno dcccc.xc. obiit papa Benedictus,^r cui succcessit Johannes eodem anno obiens, cui alter Johannes succcessit.

Analafus rex Noreganorum et Suanus rex Danorum cum xc^{ta}.iiij^{or}.

^b Louis V., surnamed le Faineant, died upon the 21st of May, *Velly*, i. 287; and was succeeded by Hugh Capet, *Bouquet*, x. 285, 548. ⁱ Aldhunus, *S. Dunelm.* p. 138; Aldunus, col. 162.

^k *Thorn* calls this archbishop Ethelgar; and states that he died in 989, col. 1780. See also *S. Dunelm.* col. 162. ^l Now Maldon, in Essex. This conflict is recorded in a spirited Saxon poem, of which a correct text has recently been given by B. Thorpe, Esq. in his *Analecta Anglo-Saxonica*, pp. 121-130. The *Sax. Chron.* fixes the event in 993.

^m According to *Simeon*, col. 162, this dedication took place upon Tuesday the 8th of November; which is incorrect, since the 8th of November was upon a Sunday. ⁿ Upon Monday the 29th of February. See *S. Dunelm.* col. 162. ^o Now Peterborough. ^p Now Bamburgh, in Northumberland.

^q One of the divisions of Lincolnshire. ^r Benedict VII. died upon the 19th of December 975, and was succeeded in 984 by John XIV.; who dying in June 985, John XV. ascended the papal throne.

trieribus Londoniam adveuntur,^a unde non fine magno fui exercitus detrimento, a civibus repelluntur; unde ira succensi, per Angliam debaccantes, nec sexui nec etati parcentes, ferro et flamma insaniunt. Tributum vero $\overline{\text{xvi}}$. [16,000] librarum eis perfolvebatur. Postea Anlafum regem confirmatum a sancto Elfego rex Eilredus in filium adoptivum suscepit, et in patriam non amplius reverfurum cum honore remisit.

Obiit Ricardus^m primus, dux Normannorum, cui successit Ricardus filius ejus.

Anno dcccc.xcv. Aldunus^t episcopus transtulit de Cestre in Dunelmum corpus sancti Cuthberti.

Obiit papa Johannes,ⁿ cui successit alter Johannes.

Anno dcccc.xcvi. Obiit^w Siricius Dorobernensis archiepiscopus; iste clericis a Cantia perturbatis, monachos instituit.

Alfricus Dorobernensis archiepiscopus consecratur.

fol. 9. Anno dcccc.xcvij. Danorum exercitus qui remanserat in Anglia,^y destructus magna ex parte quibusdam provinciis, multas etiam hominum strages dedit, et incenso Tawistole^z monasterio, ingenti præda ad naves onustus repedavit et in eodem loco hiemavit.

Anno dcccc.xcvij. memoratus paganorum exercitus ad ostium fluminis Fronte appulsus,^a Dorsetaniam maxima ex parte devastans, frequenter insulam Uectam adiit. Adversus tantam tempestatem multociens congregatus est exercitus, sed miserabili infortunio hostes siebant victores.

Anno dcccc.xcix. paganorum exercitus hostium Tamefis ingressus, per flumen Medewaie Rouestre advehitur, eamque paucis diebus obsident, ubi cum Cantuariensibus durum bellum geritur set hostes victores existunt, unde occidentalem Cantie plagam fere totam sunt demoliti.

Anno m. Danorum classis Normaniam peciit.

Rex Anglorum Eildredus terram Cumbrorum fere totam depopulatus est.

Obiit Hugo^b rex Francorum filius Hugonis Capeth, cui successit Robertus filius ejus.

^a Upon the 8th of September, *S. Dunelm.* col. 162, *Sax. Chron.* p. 128. ⁿ He died 20th November 996. *L'Art*, xiii. 9, 8vo. ^t See *Simeon*, p. 140. ^w See note ^r above. ^y In 994, according to the *Sax. Chron.* p. 128. ^z Destructis? ^a Tawistoke? See *Simeon*, col. 163. (14) ^a From-muthan, *Sax. Chron.*; Frome, *S. Dunelm.* col. 163. ^b Hugh Capet died upon the 24th of October 996, and was succeeded by his son Robert. *L'Art de verif.* i. 567.

Anno m.i. paganorum exercitus de Normannia Angliam reuēctus, hostium fluminis^c ingreditur, et urbem Excestram nichil proficientes expugnant, unde nimis exasperatus more solito villas succendendo, agros depopulando, homines cedendo per Dompnamiam vagatur; quare Dompnanienses et Sumerfietunenses in unum congregati,^d certamen cum eis ineunt; Angli vero terga vertentes fugam ineunt, et hostes victores fiunt.

Anno m.ij. rex Anglorum Eilredus^e habito cum suis consilio, pro pace tenenda xxiiij^{or}. [24,000 lib.] persolvere statuit.

Eodem anno rex Eilredus uxorem duxit Emmam, Anglice Elfgivam vocatam, Ducis Normannorum Ricardi primi filiam.

Adulfus Eboracensis archiepiscopus ossa S. Oswaldi archipræfulis e tumulo levavit et in scrinio honorifice locavit, et non multo post obiit, cui successit abbas Wlstanus.

Anno m.iiij. rex Danorum Suanus civitatem Excestram infregit, spoliavit, murum destruxit; deinde Wintoniensem provinciam; unde Wiltunienfes et Suthamtunienfes viriliter contra hostes congregati, duce Alfrico vomere incipiente et inertis timiditate vehementer exterrito, ab inimicis sine pugna diverterunt. Quod videns Suanus cum suo exercitu Wiltuniam et Sarbiriam consumpsit, et postea suas naves repetiit.

Anno m.iiij. rex Danorum Suanus cum sua classe Norwic advectus illam devastavit et incendit. Tunc magne strenuitatis dux Estanglorum Ulfketel, quia ex improvise venit, nec spatium congregandi contra eum exercitum habuit, habito cum suis consilio pacem cum eo pepigit; quam non multo post, Theodforda concremata, rex Danorum violavit. Quo cognito, strenuus dux Ulfketel suum congregantes^{ss} exercitum, cum hostibus audacter congreditur, multisque ex his et ex illis cecis, Dani vero vix evaserunt, et ut ipsi testati sunt, durius bellum in Anglia nunquam experti sunt.

Obiit papa Johannes,^h cui successit Gregorius.

^c Fluminis Eaxe. *S. Dunelm.* col. 164, to Eaxan-muthan. *Sax. Chron.* p. 131. ^d In loco qui dicitur Penho. *S. Dunelm.* col. 164, æt Peonno, *Sax. Chron.* p. 131. Now Pen, in Somersetshire.

^e Egelredus. *S. Dunelm.* col. 164.

^f Upon Wednesday the 15th of April, 1002. *S. Dunelm.* col. 164.

^g Upon the 6th of May immediately following. *Stubbs*, col. 1699.

^{ss} Congregans?

^h Pope John XV. died upon the 30th of April, 996 and was succeeded by Gregory V.

Anno m.v. Dira fames Angliam invasit, unde rex Danorum Suanus Danemarchiam adiit, post non longum tempus reversurus.

Obiit papa G. G.,¹ cui successit Johannes ipso anno obiens, cui successit Silvester qui et Gerbertus. Istum dicunt fuisse Gerbertum hominum diabolo, ut eum faceret ad honores terrenos ascendere, de quo dicitur,

Transit ab R. Gerbertus in R. fit papa vicens R.

fol. 10.

id est, de archiepiscopatu Remensi ad archiepiscopatum Rauennane civitatis, que tunc temporis gloriosa erat inter cathedras, demum ad summe, id est Romane sedis apicem. Eundem vero interius postea compunctum et exterius horribiliter afflictum, manus et pedes abscessos diabolo projecisse dicunt, et sic truncum obiisse et inter beatos collocatum.

Anno m.vj. obiit Alfricus Dorobernensis archiepiscopus cui Elfegus Wintoniensis episcopus successit, et pro illo Kenulfus substituitur episcopus.

Danorum classis Angliam advecta,^k cede et incendio queque confumens, Cantiam, Suthfaxonium, Suthamptonensem provinciam, Barrochire devastans ad naves cum præda repedavit.

Anno m.vij. obiit papa Silvester,¹ cui successit Johannes.

Rex Eilredus necessitate compulsus, pro pace ulterius servanda xxxvj. [36,000] librarum tributum Danis singulis annis persolvere concessit.

Quo anno etiam rex Edricum, cognomento Streone, perfidum, et postea patrie proditorem, licet gener regis fuerit, Merciorum constituit ducem.

Anno m.vij. obiit papa Johannes,^m cui successit Johannes.

Rex Eilredus naves per totam Angliam intente præcipit fabricari, ut regni sui fines utⁿ ab exterorum irruptione defenderet.

Anno m.ix. obiit papa Johannes^o cui successit Sergius^p papa.

Turkillus comes cum sua classe, et Hemingus et Ailafus cum innumerabili exercitu Danorum ad Tenetland insulam applicuerunt, deinde civitatem Cantuarie infringere incipientibus, dextras dederunt cives et orientales Cantie, et eis iij. [3000] librarum pro firma pace dederunt.

¹ Gregory V. died on the 18th of February, 999, and was succeeded by Silvester II., formerly named Gerbert. The story of his connexion with the devil originated from his skill in the natural sciences. ^k In July. *S. Dunelm.* col. 166. ¹ Silvester II. died upon the 11th of May, 1003.

^m John XVII. died upon the 31st of October, 1003. ⁿ The repetition of this word, "ut," is inserted from the MS., but it destroys the sense. ^o John XVIII. abdicated about the end of May, 1009.

^p Sergius was elected Pope between June 17, and August 24, 1009.

Postea nisi perfidus dux Edricus impedisset, plene de eisdem rex triumphasset Eilredus.

Anno m.x. memoratus Danorum exercitus omnem fere australem Angliam usque ad Lincolniensem provinciam devastantes concremaverunt, et victoriam de Estanglis,^a heu! in proelio obtinuerunt.

Anno m.xj. obiit papa Sergius,^r cui successit Benedictus.

Dani ferro, flammis urbem Cantuarie miserabiliter consumunt, sanctum Elfegum archiepiscopum, spoliata principali Christi ecclesia, et Godwinum Rofensem episcopum, et Leofrunam abbatissam^s capiunt; Elfredum etiam regis præpositum, monachos quoque et clericos, et populum utriusque sexus innumerabilem. Sanctus vero Elfegus vincus tenetur et variis injuriis afficitur et graviter fauciatur, ad classem ducitur, in carcere truditur, ibique vij^{tem}. mensibus affligitur. Monachi, viri, mulieres, infanti decimantur, novem trucidantur decimus vite reservatur. iv^{or}. monachis, dccct^{ia}. viris decimatorum summa perficitur.^t Interim ira Dei in populum homicidam deficiens, ex eis ij. millia per diros internorum cruciatus prostravit, nec tamen Deo et sancto pontifici satisfaciunt.

Anno m.xij. perfidus dux Edricus Streona et omnes primates Anglie Londoniis congregati, promissum Danis tributum xl.vij^{to}. [48,000] librarum perolvebant.

Interea sacrosancta dominice diei sabbato [Apr.13] sancto Elfego a Danis proponitur condicio, ut si vita et libertate vellet potiri iij. [3,000] librarum persolvat; illo nolente, necem ejus usque ad aliud sabbatum protelant, quo adveniente spiritus furoris exagitati, vino multo inebriati, de carcere educunt ad eorum concilium pertractum averfis securibus dejiciunt, lapidibus, offibus, bovinis capitibus obruunt. Ad ultimum quidam Trum nomine, quem pridie confirmarat, impia motus pietate, securim capiti ejus infixit,^w qui statim in Domino obdormivit. Corpus vero illius die sequenti Lon- fol. 10. b.

^a At Ipswich, upon the 18th of May. about the beginning of July, 1012.

^r Sergius died, and Benedict VIII. was elected about the beginning of July, 1012. ^s She was abbess of St Mildred's church, in Canterbury. *S. Dunelm.* col. 168. *Gervase*, col. 1649.

^t See the account given by *Thorn*, col. 1781. ^u According to the *Sax. Chron.* eight thousand pounds, p. 143; the reading of the text is, as usual, from *Simeon*, col. 169.

^w Upon the 19th of May, *S. Dunelm.* col. 169. The Roman church celebrates his martyrdom upon this day.

donie delatum, ab episcopus Elnotho Lincolnienfi et Alfuno Lundenienfi et a civibus in ecclesia sancta Pauli honorifice sepelitur.

Anno m.xij.^a sanctus Edmundus Suanum tyrannum et blaffemum in placito apud Gaineſburc ipſum videntem et exclamantem armatus occidit; quo mortuo filium ejus Cnutum claſſis Danorum conſtituit, ac majores natu Anglie Elredum^a regem de Normannia revocaverunt.

Anno m.xiii. Leuingus Dorobernenſem archiepiſcopatum ſuſcepit.

Suanus rex Danorum cum valida claſſe Angliam devectus, ubique fere per Anglium feribundus debaccans, obſidibus acceptis ſibi illam ſubegit; quod videns rex Eilredus cum uxore et filiis in Normanniam ad Ricardum ducem proſectus eſt.

Anno m.xv. rex Eilredus egrotare cepit; Edmundus Ferreum latus filius ejus regni curam habuit.

Cnuto vero per multa loca prædas agenti, multi obſides dederunt; cui et Edricus perfidus ſe ſubmiſit.^b

Anno m.xvj. rex Eilredus, epiſcopi, abbates et nobiliores Anglie Cnutum ſibi in regem eligere. Cives vero Lundenienſes et pars aliqua nobilium Edmundum Ferreum latus in regem levavere. Qui poſtquam ſecties cum Cnuto congreſſus fuerat, ubi ſemper fere victor extiterat, pace facta inter ipſum et Cnutum, et Angliam inter eos diviſa. At quidam proditor ſub purgatoria domo Edmundum ad requiſita nature nudatum inter celanda percuffit, et mortuus eſt.^c

Anno m.xvij. rex Cnutus filius Suani, totius Anglie ſuſcepit imperium; poſtea occiſo Edwino clitone germano regis Edmundi, filios ejuſdem regis Edmundum et Ædwardum ad regem Swauorum occidendos miſit. Qui nolens pueros innocentes perimere, eos ad regem Ungarie Salomonem^{cc} nutriendos miſit. Edmundus proceſſu temporis ibidem vitam finivit;

^a From the united testimony of the Chronicles as to the order in which the events detailed in this and the following year happened, it is obvious that they are here transposed.

^b February the 3d, 1014. *S. Dunelm.* col. 170. *Sax. Chron.* p. 134. ^c Æthelred; *Sax. Chron.* p. 145. (15) ^d Before the month of August. *Sax. Chron.*

^e The events of this and the following year are detailed with much minuteness by *Simeon*, coll. 171, 172.

^f Upon the 30th of November. *Sax. Chron.* This story is not in the chronicle of *Simeon*, or in the *Sax. Chron.*; *Bromton*, col. 906, and after him *Knyghton*, col. 2316, have three modes of accounting for his death.

^{cc} Stephanum? See *L'Art*, vii. 402. 8vo.

Edwardus vero Agatham filiam germani imperatoris Henrici in matrimonium accepit, ex qua Margaretam^d postea Scottorum reginam, et Christinam sanctimoniam virginem, et clitonem Ædgarum suscepit.

Cnutus rex duxit in uxorem^e Emmam quondam reginam, ex qua Hardecnutum postea Danorum et Anglorum regem, et Gunnildam filiam que nupsit postea Henrico Romanorum imperatori.

Anno m.xviii. in nativitate Domini [Dec. 25] rex Cnutus perfidum ducem Edricum Streona in palatio iussit occidi,^f qui timebat infidiis ab eo quandoque circumveniri sicut priores domini sui, Egelredus et Edmundus frequenter sunt circumventi. Corpus vero illius super murum civitatis projici ac insepultum præcepit dimitti. Ceteri vero^g tres filii ducum nobiles sine culpa sunt interempti.

Obiit Aldunus^h Dunelmensis episcopus.

Ingensⁱ bellum inter Anglos et Scottos apud Carham geritur.

Angli et Dani de lege regis Edgari tenenda apud Oxenefordiam concordēs sunt effecti.

Anno m.xix. rex Anglorum et Danorum Cnutus Danemarchiam adiens ibidem per totam hyemem mansit.

Anno m.xx. rex Cnutus Angliam rediens magnum concilium apud Cirecestre in pascha [Apr. 17] tenuit.

Edmundus^k suscepit episcopatum Dunelmensem.

Obiit Liuingus Dorobernensis archiepiscopus, cui Agelnothus qui Bonus dicitur successit.

Anno m.xxj. Algarus orientalium Anglorum episcopus obiit, cui Aldwinus successit.

^d The genealogy of Margaret, up to Adam, may be seen in the X. Scriptores, coll. 349, 350.

^e About the end of July, cf. *Sax. Chron.* p. 151. *S. Dunelm.* col. 176.

S. Dunelm. place this event in 1017.

^f The *Sax. Chron.* and *S. Dunelm.* place this event in 1017.

^g Their names and titles may be seen in the *Sax.*

Chron. p. 151.

^h See *S. Dunelm.* p. 152.

ⁱ "Ingens bellum apud Carrum gestum est inter Scottos et Anglos, inter Huctredum filium Waldef comitem Northymbrorum et Malcolmum filium Cyneth regem Scottorum, cum quo fuit in bello Eugenius calvus rex Lutinensium." *S. Dunelm.* col. 177. See *Fordun* i. 229. It is probable that the scene of action was Carrum, or Carham, situated upon the Tweed, formerly the property of Walter Espec, lord of Wark, who distinguished himself at the battle of the Standard, and by him was granted to his priory of Kirkam. See *Dugdale's Monast. Anglic.* ii. 105, ed. 1661.

^k See *S. Dunelm.* p. 154.

Anno m.xxij. Agelnothus archiepiscopus Romam profectus pallium a Benedicto¹ papa suscepit.

Anno m.xxij. corpus beati Elphegi martyris de Lundoniis Doroberniam^m est translatus.

Obiitⁿ Wlstanus Eboracensis archiepiscopus, cui successit Alfricus Wintoniensis præpositus.

Anno m.xxiiij. et xxv. nichil dignum memoriæ.

Obiit Benedictus^o papa cui successit Johannes.

Anno m.xxvj. Alfricus Eboracensis archiepiscopus Romam profectus pallium a Johanne papa suscepit.

Obiit Ricardus secundus, dux Normannorum, cui successit Ricardus iiij^m. eodem anno defunctus, cui successit Rodbertus frater ejus.

Anno m.xxvij. rex Cnutus Noreganos, Olauum regem suum propter ejus sanctitatem spernentes, multa auri et argenti copia cecatos corrumpit.

Anno m.xxviiij. rex Cnutus l. magnis navibus Noregiam deuectus, Olauum regem de illa expulit, sibique eam subjugavit.

Anno m.xxix. rex Cnutus Anglorum et Danorum et Noreganorum Angliam rediit.

Anno m.xxx. sanctus Olauus rex et martyr, Haroldi regis Noreganorum filius quem rex Cnutus expulerat, reversus in Norega injuste perimitur a Noreganis.

fol. 11. b. Anno m.xxxj. rex Cnutus magno cum honore^p profectus ingentia munera sancto Petro in aura et argento optulit, et ut scola Anglorum libera esset a Johanne papa impetravit.

Anno m.xxxij. ecclesia sancti Edmundi regis et martyris dedicata est, in qua rex Cnutus communi consilio præfulum et optimatum suorum, ejectis presbyteris secularibus, monachos imposuit.

Ignis pene inextinguibilis multa per Angliam loca concremavit.

¹ Benedict VIII. ^m To Cantwarbyrig, *Sax. Chron.*, now Canterbury. ⁿ Upon Tuesday the 28th of May, 1023: *Stubbs*, col. 1700. ^o Benedict VIII. died in July, 1024, and was succeeded by John XIX. ^p "Cum honore Romam ivit;" *S. Dunelm.* col. 178; "her for Cnut cyng to Rome," *Sax. Chron.* p. 153, which may be translated—this year went king Cnut to Rome. The last-mentioned chronicle states, that after his return he went into Scotland, and that the king of the Scots, Malcolm, became subject to him, as also did two other kings, Mælbæthe and Iehmarc, p. 154. No notice of this event is to be found in *Simeon of Durham*.

Obiit Ælffige Wintoniensis episcopus, cui succcessit Ælfwinus presbyter regis.

Anno m.xxxiiij. obiit Leoffius magne religionis Wiçtiorum episcopus:^a cui succcessit Perforensis^r abbas Brithegus.^a

Anno m.xxxiiij. obiit Malcolmus rex Scottorum et Dunecanus nepos ejus ei succcessit.^t

Anno m.xxxv. Cnutus rex Anglorum ante suum obitum super Noreganos Swanum filium suum constituit, super Danos Hardecnutum^u et Emme regine filium regem locavit, super Anglos Haroldum filium ex Hametuenfi Ælgiua procreatum, et postea ij. idus Novembris [Nov. 12] apud Scafesberiam vita deceffit, et Wintonie in veteri monasterio fatis honorifice tumulatur. Non multo post tamen, regnum Anglie inter Haroldum et Hardecnutum dividitur.

Rodbertus dux Normannorum obiit, cui succcessit filius ejus Willelmus bastard puer.

Anno m.xxxvj. innocentes clitones Alwredus et Ædwardus regis Ægelredi filii ad colloquium matris sue Angliam de Ricardo avunculo suo venerunt. Quorum focios comes Godwinus quosdam catenavit, et postea cecavit, nonnullos cute capitis abstracta cruciavit, et manibus et pedibus amputatis multavit, multos etiam venundari fecit, et mortibus variis ac miserabilibus apud Gelgdefordiam^v sexcentos viros occidit. Aluredi vero oculos, infidiis intercepti, jussit erui apud Heli,^s ibique non multo post mortuus est; Edwardus vero rediit in Normannia cum festinatione.

Rodbertus rex Francorum filius Hugonis obiit,^a hic sancto fine quievit, cui succcessit Henricus^b filius ejus.

Anno m.xxxvij. Haroldus rex Merciorum et Northumbrorum ut per

^a Upon Tuesday the 19th of August. *S. Dunelm.* col. 178.

^r Now Pershore, in Worcestershire.

^u Brithegus, *S. Dunelm.* col. 178; Britheagus, *Diceto*, col. 469.

^t See *Fordun*,

i. 230, 232. Duncan is omitted by *Simeon*, col. 178, who places Machethah next in the succession.

^v Hardecnutum suum et Emmæ reginæ filium. *S. Dunelm.* col. 179.

^s Upon

Wednesday the 12th of November, *S. Dunelm.* col. 179.

^a Alfredus, *S. Dunelm.* col. 179.

^v Gildefordam, *S. Dunelm.* col. 179, now Guilford, in Surrey.

^s Now Ely, in Cambridge.

(16) ^a Robert II., son of Hugh Capet and Adelaide, daughter of William II., duke of Guyenne, and Earl of Poitou, died at Melun upon the 20th of July 1031. *L'Art*, i. 569, 8vo.

^b Henry I.

was consecrated at Rheims on the 24th of May 1027, and succeeded to the throne on the 20th of July 1031. *Anquetil*, i. 451.

totam Angliam regnaret, a principibus et populo, spreto fratre suo Hardecnuto, quia nimium in Denemarchia morabatur, eligitur.

Emma quondam regina immifericorditer ab Anglia expulsa, ab^c Aldwino Flandrenfium comite honorifice fufcipitur.

Anno m.xxxviiij. obiit^d Ægelnotus Dorobernenfis epifcopus, cujus obitus die vij. Agelricus^e Suthfaxonum preful, ut a Deo petierat ne poft tantum patrem diu remaneret, obiit.

Edfius^f capellanus regis fufcepit archiepifcopatum Cantuarie, Gimketel epifcopatum Suthfaxonum.

Obiit Brithegus^g Wigornenfis epifcopus, cui fucceffit Liuingus.

Anno m.xxxix. hyemp^h extitit afperrima.

Obiit Brithmarus Licefeldenfis epifcopus, cui Wlfius fucceffit.

Hardecnutus rex Danorum Flandriam devectus ad matrem fuam Emmam venit.

Obiit Dunecanusⁱ rex Scottorum, cujus regnum Macbet fibi ufurpavit.

Anno m.xl. obiit Haroldus rex, Lundonie, et in Westmonafterio fepelitur.

Hardecnutus in regem elevatus graviter necem fratris fui Alwredi super defunctum fratrem ulcifcitur. Caput enim defuncti regis Haroldi de terra extractum poftea in gronnam, demum in Tamenfem fluvium proicere juffit. Godwinus multis donariis^k et per jurandum fui et multorum aliorum nobilium, regem fibi pacificavit.

fol. 12. Anno m.xlj. Edwardus Agelredi quondam regis Anglorum filius, de Normannia ubi multis exulaverat annis, venit Angliam, et a fratre suo Hardecnuto^l rege honorifice fufceptus, in curia ejus manfit.

^c A Baldwino? Cf. *Sax. Chron.* p. 155, *S. Dunelm.* col. 180.

Sax. Chron. p. 155; but according to *Simeon*, col. 180, upon the 29th of October.

Sax. Chron.; Agelric, *S. Dunelm.* col. 180.

^f Eadsige, *Sax. Chron.*; Eadsinus, *Chron. August.*

cant. ap. X Script. col. 2245; Edsius, *S. Dunelm.* col. 180.

^g Upon Wednesday the 20th

of December. *S. Dunelm.* col. 180.

^h See *Fordun*, i. 233.

ⁱ Upon the 17th of March, 1039. *Sax. Chron.*

^k A curious account of these gifts may be seen in *Simeon*, col. 180.

Concerning the "ategar" (misprinted a Tegar), see *Boucher's Glossary*, under the prefix AT, edit. 1832.

^l They were the sons of Elfgiva, surnamed Emma. See *Sax. Chron.* p. 156. I take

this opportunity of correcting a curious error into which the editors of the *Sax. Chron.* have fallen

in their version of the text of this year's transactions; the passage is as follows:—"And on this

ilcan geare com Eadward Æthelredes sunu cinges hider to lande of Weallande;" which should be

rendered—"And on this same year came Edward, the son of Ethelred, the king to [this] land,

Anno m.xlij. rex Hardecnutus, dum in celebri nuptiarum convivio, in quo Ofgotus Clappa, magne vir potentie, filiam suam Githam Danico et prepotenti viro Touio Prudan, in loco qui dicitur Lamhÿthe, magna cum leticia tradebat nuptui, letus, fospes, et hilaris cum sponfa prædicta et quibusdam viris staret, repente inter bibendum miserabili casu ad terram corruit, et sic mutus permanens feria iij.^m vj. idus Junii [Jun. 8] expiravit, et Wintonie juxta patrem suum est tumulatus.

Anno m.xliij. Edwardus ab archiepiscopis Edfio Dorobernenfi et Alfrico Eboracensi aliisque fere totius Anglie episcopis, primaⁿ pache, iij. n. Aprilis [Apr. 3] ungitur in regem Wintonie.

Defuncto Edmundo^o Dunelmenfi episcopo, cui^p succcessit Ægelricus, Siwardo administrante comitatum Northimbrorum.

Anno m.xliij. Alwordus^a Lundonienfis episcopus obiit.

Anno m.xlv. obiit Brithwaldus^r Wiltonienfis episcopus, cui succcessit Hermanus^s regis capellanus.

Anno m.xlvj. Magnus Noreganorum rex sancti Olai regis filius, fugato rege Danorum Swano, Danemarchiam sibi subegit.

Ofgotus Clappa^t expellitur Anglia.

Anno m.xlvij. bellum fuit apud Wallundunas.

Obiit Alwinus^u Wintonienfis episcopus, cui Stigandus succcessit.

Magnus rex Noreganorum cum Swano proelium committens, illum Danemarchia expulit, et in illa regnavit, ac non multo^w post obiit.

Anno m.xlvij. Swanus Danemarchiam recepit, et Haroldus Harfahgher^x

from *exile*." Instead of which, both *Gibson* and *Ingram* inform us, that he returned from *Wealland*, which they interpret Normandy.

^m Instead of "feria iij," as in the text, we should follow *Simeon* in reading "feria iij," col. 179. The *Sax. Chron.* places this event in 1041.

ⁿ The *Sax. Chron.* places the Coronation of Edward a year earlier; but the fact of Easter-day falling upon the 3d of April, evinces the correctness of the text.

^o See *Simeon*, coll. 34, 144.

^p The word "cui" is improperly inserted in the MS.

^q He is called Alwoldus by *S. Dunelm.* col. 180; Ailwardus by *Diceto*, col. 475; Elwordus by *Bromton*, col. 938; and Elswordus by *Knyghton*, col. 2329.

^r The *Sax. Chron.* refers this to the year 1043.

^s He is called a native of Lorraine by *Simeon*, col. 181; he is styled bishop of Winchester by *Ailred*, col. 381, by *Stubbs*, col. 1701; and bishop of Salisbury by *Simeon*, col. 202.

^t In 1044, according to the *Sax. Chron.*

^u Ælfwine, *Sax. Chron.* p. 158; and according to the same authority, upon the 29th of August 1045; but one MS. places it a year later.

^w Magnus died in 1047, in Jutland. *L'Art*, viii. 161, 8vo.

^x Harsager, *S. Dunelm.* col. 183, incorrectly; it is the epithet "fair-haired."

Siwardi regis Noreganorum filius, et ex parte matris frater sancti Olai, patruus scilicet Magni regis, Noregam repetiit, et per suos nuncios pacem cum rege Anglorum fecit.

Terre motus extitit magnus kalendarum Maij^y [Maij 1] die, Wigorne, Wic, Deorbeia, et multis aliis locis.

Mortalitas hominum et animalium multa secuta est, et ignis aerius, vulgo dictus Siluaticus, quibusdam in locis villas et segetes multas cremavit.

Anno m.xlix. Leo^a factus est papa c^{us}.xl^{us}.v^{us}. Iste est Leo qui novum cantum de sancto Gregorio fecit.

Henricus imperator innumerabilem congregavit exercitum contra Baldwinum Flandrensiem comitem, eo quod apud Neomagum palatium suum combuffisset pulcherrimum atque fregisset,^z in qua expeditione fuit Leo papa, et de multis terris nobiles quam plurimi. Swanus etiam rex Danorum cum sua classe illi affuit, et fidelitatem imperatori iuravit. Compulsus tandem comes Baldwinus pacem cum imperatore fecit.

Leo papa dedicavit ecclesiam sancti Remigii Remis, ubi et concilium postea^a tenuit.

Anno m.l. Macbeth^b rex Scotorum Rome argentum spargendo distribuit.

Obiit Edsius^c Dorobornensis archiepiscopus, cui Rodbertus, Lundoniensis episcopus genere Normannus successit.^d

Hermanus Wiltoniensis episcopus, Aldredus^e Wigornensis episcopus Romam ierunt.

Anno m.lj. Alfricus, qui et Putta, Eboracensis archiepiscopus apud Sudwelle obiit, et apud Medeshamstede,^f id est Burch, sepelitur, cui Kinsius^g regis capellanus successit.

^y Upon Sunday the 1st of May *S. Dunelm.* col 183; Dominica is probably omitted at the end of this clause of the sentence. ^a Leo IX. was elected about the end of the year 1048, and enthroned upon the 12th of February, 1049. ^z Concerning this expedition, see *L'Art* xiii.

288. 8vo. (17) ^a Upon the 3d of October, 1049. ^b Machethad, *S. Dunelm.* col. 184., from whom this sentence is transcribed. It is found in nearly the same words in *Fordun*, ii. 253; and in *Florence of Worcester*, p. 626. ^c Edsinus, *Chron. August. Cant.* col. 2249; *Diceto*, col. 473; *Gervase*, col. 1651; *Thorn*, col. 1784. ^d According to the *Sax. Chron.* in 1048, p. 161.

^e Et Aldredus, *S. Dunelm.* col. 184. ^f Now Peterborough, *Cf. Stubbs*, col. 1700. ^g *Stubbs* relates that Kinsi ordained a bishop, whom he names Magsuem, and his surrogate, John, to the See of Glasgow; and that he received from them a charter of profession, which was lost in the fire

Rex Edwardus absolvit Anglos a gravi vectigali, id est $\overline{\text{xxx}}$. [30,000] librarum, xxx° . et viij $^{\circ}$. anno ex quo pater suus rex Ægelredus primitus Danicis id solidariis folvi mandarāt.

Orta feditione inter regem et comitem Godwinum, pro eo quod tradere noluit morti fororium suum comitem Bononienfem, cujus milites stolide hospitia querentes apud Douer ubi applicuerat,^b plures e civibus pemerunt, qui et ipse ad castrum Dover cum suis confugerat; tandem Godwinus cum rege placitare volentem, postquam bis super regem exercitum duxerat, et secundo dilapsus fuerat ab eo, subter fugientem diem constitutum, cum quinque filiis rex exlegavit.

fol. 12. b.

Rex Edwardus Willelmum comitem Bastard Normanniæ ad se in Anglia venientem, magno cum honore suscepit, et multis donatum muneribus ad propria remisit.

Anno m.lij. Emma que et Elgiua, quondam regina Anglorum obiit Wintoniæ.

Rex Edwardus et comes Godwinus, et filii sui ad invicem reconciliati sunt, receptis pristinis dignitatibus suis; et Normanni fere omnes ab Anglia exlegantur.

Rodbertus^k Dorobernensis archiepiscopus cum suis evadens vix recessit ab Anglia.

Anno m.liij. caput Res fratris Griffini regis Walensium^l ad regem Edwardam in vigilia epiphannie [Jan. 5] apud Glawornam allatum est.

Godwinus comes feria ij. pasche [Apr. 12] ad mensam juxta regem mutus permanens et inde a filiis suis exportatus in cameram regis v^{ta}. post^m hec feria vita decessit, cui successit Haroldus filius ejus in comitatum, et Haroldi comitatus datus est Algaroⁿ Leofrici comitis filio.

Anno m.liv. dux Northimbrorum Siwardus, jussu regis Edwardi, Scottiam cum^o multo exercitu intrans, prelium cum rege Scottorum

at York, when it was ravaged by the Normans. Bearing in mind the claim of the See of York to episcopal jurisdiction in Scotland, this statement should be received with caution.

^b In September, *S. Dunelm.* col. 184, where a full account of this disturbance may be seen.

^l Upon the 6th of March, *S. Dunelm.* col. 185. She had been the wife of Ethelred II., and afterwards of Cnut; Cf. *Ailred. Riev.* col. 362; *Sax. Chron.* p. 151.

^k See *Gervase*, col. 1651. ^l Of South Wales, *S. Dunelm.* col. 187.

^m According to the *Sax. Chron.* he died upon the 15th of May 1053, p. 168.

ⁿ Ælgar, *Sax. Chron.* p. 169. ^o "Et equestri exercitū et classe valida." *S. Dunelm.* col. 187.

Macbeth committens illum fugavit, et Malcolmum,^p ut rex jufferat, regem constituit.

Rex Edwardus misit Aldredum Wigornensem episcopum ad imperatorem, ut per eum reciperet fratruelem suum Edwardum, qui in Ungaria exulaverat.

Anno m.lv. Siwardus dux Northimbrorum Eboraci obiit, cujus ducatus Tostio fratri Haroldi ducis datus est.

Non multo post Algarus filius Leofrici comitis sine culpa a rege Edwardo exlegatus Hyberniam mox petiit, et xvij^o. piratis navibus adquisitis et auxilio regis Walensium Griffini maxime fretus, tandem suum comitatum recuperavit, combusta prius civitate Herefordensi, et monasterio S. Alberti regis et martyris, et quibusdam canonicis occisis et ccc^{ti}. vel eo amplius ceteris.

Lulach^q quatuor menses et dimidium regnavit.

Anno m.lvi. obiit Henricus^r imperator, cui successit Henricus filius ejus.

Obiit^s sancte memorie Edelstanus Herefordensis episcopus, cui Levegarus ducis Haroldi capellanus successit; qui eodem anno a rege Watorum Griffino cum suis clericis et multis aliis occisus est.

Agelricus^t Dunelmensis, episcopus sponte episcopatum relinquens, ad monasterium suum Burch rediit, ibique vitam finivit; cui successit frater ejus Agelwinus.

Malcolmus filius Dunecani suscepit regnum Scotiæ jure hereditario, [regnabitque^u xxxvij. annis. Anno autem m.lxvij. desponsata est ei Margareta gloriosa regina, ex qua genuit vi. filios, scilicet Edwardum,

^p Malcolmus regis Cumbriorum filium, *S. Dunelm.* col. 187. ^q According to some accounts, he was slain upon the 3d of April 1057, being the Thursday in Easter week, *Fordun*, i. 252. Lulach, in the Celtic language of ancient Scotland, signified a fool. See *Fordun*, i. 252; *Wynt.* i. 258; *Hailes* i. 3, note. This sentence is added in the MS. by a hand of the xiv century, apparently different from that which inserted the verses. ^r "Henricus Romanorum imperator," *S. Dunelm.* col. 188.

^s Upon the 10th of February, *S. Dunelm.* col. 188. ^t Upon the 16th of July, *S. Dunelm.* col. 188. ^u The portion enclosed within brackets (ending on line 18 of page 53) is printed from a leaf which has originally formed no part of the Chronicle, but which is written in a hand very little inferior in antiquity. The words from "Malcolmus" to "hereditario" form all the original text of the Chronicle, which immediately passes on to the following year. Subsequent notes will shew that this addition varies in some instances from the details of the work itself. These alterations are therefore not indicated in this place.

Edmundum, Edelredum, Edgarum, Alexandrum, David, duas filias, scilicet Matildam reginam Anglorum, et Mariam comitissam Boloniæ. Anno vero regni sui xxxvij. interemtus est in Anglia idus Novembris, [Nov. 13, 1093] et filius ejus primogenitus Edwardus lancea ibidem perforatus est, qui xvij. kal. Decembris [Nov. 15, 1093] fatis cecidit. Quod ut audivit felix regina Margareta, immo, ut verius dicam, spiritu sancto præscivit, confessione et communione susceptis, Deo se precibus commendans, animam sanctam celo reddidit, xvi.º kalendas Decembris [Nov. 16, 1093.]

Invasit igitur regnum Duuenaldus frater prædicti regis Malcolmi, legitimis heredibus, scilicet Edgardo, Alexandro, David exilio relegatis: sed Dunecanus filius prænominati Malcolmi sed nothus, qui erat obses in curia regis Anglie, scilicet Willelmi Ruffi, auxilio et consilio ejusdem superveniens, patrum suum fugavit, et susceptus est in regem, et regnavit per annum et dimidium, cui quidam comes, scilicet de Mornes, consilio prædicti Duuenaldi, necem nequiter intulit. Duuenaldus iterum regnum invadens, regnavit annis tribus et dimidium.

Anno autem ab incarnatione Domini m.xcvj. Edgarus filius regis Malcolmi et regine gloriose Margarete hereditario regnum Scocie suscepit, Duuenaldo capto et carceri perpetuo damnato. Regnavit igitur Edgarus rex feliciter ix. annis, anno ab incarnatione Domini m.c.vij. vitam terminans, scilicet vij. idus Januarii [Jan. 7].

Cui successit in regnum frater ejus Alexander, regnans gloriose xvij. annis, anno ab incarnatione Domini m.c.xxiiij. viam universe carnis ingrediens vj. kalendas Maij [Apr. 26].

Succesit autem ei frater ejus junior et felicior* David, qui potentissimus rex regnavit feliciter xxix. annis, et sic Deo animam commendans, decessit anno ab incarnatione Domini m.c.liij.º. scilicet ix.º. kalendas Junij [Maij 24].

Comes Henricus filius ejusdem regis David, obierat anno precedenti, scilicet ab incarnatione Domini m.c.liij. et anno subsequenti, videlicet ab incarnatione Domini m.c.liij. suscepit Malcolmus filius predicti comitis

* Et dimidio?
the rest of the page.

* "Et felicior" added above the line, in a hand a little more modern than

Henrici regni gubernacula, puer, et virgo^{xx} in virginitate sua permanens, gratia Dei ei inspirante, usque ad obitum suum; regnavit igitur annis xij. et dimidio, et hominem exuens celo susceptus v. idus Decembris [Dec. 8]; ita quod Willelmus frater ejus eodem anno, scilicet ab incarnatione Domini m.c.lxv. regnum suscepit, et anno regni sui xxxiiij. natus est ei filius ejus Alexander, ab incarnatione Domini m.c.xcvij. et anno regni sui xlix. obiit.

Alexander vero filius ejus post obitum suum suscepit regnum honorifice, et anno m.cc.xxj. copulavit sibi in matrimonium Johannam filiam Johannis regis, et forem Henrici regis Anglie, Postea,^y elapsi sunt anni xlij. que anno m.cc.xxxviiij. obiit sine liberis; quapropter idem rex accepit in uxorem Mariam filiam Ingeramij de Couchi anno m.cc.xxxix. que peperit ei filium anno m.cc.xlj. vocans eum Alexsandrum,^y post ejus natiuitatem competi^z sunt anni xxij. anno m.cc.xlix. et regni sui xxxv.

Obiit Alexander rex pacificus viij. idus Julij [Jul. 8], cui successit Alexander filius ejus iij. idus Julij^y [Jul. 13], postea completi sunt anni xiiij.

Post foundationem Cistercij^a con. a. clxvj.]

Anno m.lvij. clito Edwardus Edmundi Ferrei lateris regis filius pro quo rex in Ungaria miserat ut regem post se substitueret, obiit Londoniis.

Obiit bone memorie Leofricus comes, ducis Leofewini filius, qui cum sua uxore Godiua cenobium Conuentre^c de suo patrimonio construxerunt ubi et sepultus est, cui successit Algarus^d filius ejus.

Anno m.lvij. Algarus comes secundo a rege Edwardo, exlegatus est; sed regis Walanorum Grifini iuvamine et Noreganice classis, per vim suum comitatum recepit.

Aldredus Wigornensis mare transiens, per Ungariam Ierosolimam profectus est.

^{xx} The ridiculous and false tales concerning Malcolm the Maiden, were probably originated by *W. Neubrig*. See his *Hist.* p. 85. ^y It is by no means clear to what this and the similar sentences in the present year allude. ^a Completi? (18) ^a The order of the Cistercians was

instituted by Robert, abbot of Molesme, in 1098. *Du Fresnoy*, ii. 444. Adding the 166 years of the text to that date, we have the year 1164, which is within a year of the date of the death of Malcolm IV. It seems, therefore, not improbable that the present line was intended as an insertion, after that event. ^b Upon the 31st of August. *S. Dunelm*, 189. ^c See *Monast. Angl.* ii.

429, edit. 1661; *S. Dunelm*, col. 189. ^d Ælfgar, *Sax. Chron.* p. 170.

Anno m.lxx. Nicholaus Florentine^e civitatis episcopus papa eligitur et Benedictus^f ejicitur.

Anno m.lxx. obiit Henricus^g rex Francorum, cui successit Philippus^h filius ejus.

Obiit Kinsiusⁱ Eboracensis archiepiscopus, cui successit Aldredus Wigornensis episcopus, et Herefordensis præfulatus est datus Waltero capelano Edithe Regine. fol. 14.

Anno m.lxxj. Aldredus archiepiscopus Eboracensis Romam cum Toftio comite profectus,^k pallium a Nicholao papa suscepit.

Interim^l Malcolmus rex Scottorum sui conjurati fratris Toftii comitatum, id est Norhimbriam, ferociter depopulatur; violata pace sancti Cuthberti in Halieilande.^l

Obiit Nicholaus^m papa, cui successit Alexander c^{us}.xl^{us}.ix^{us}.

Anno m.lxxij. Wlffstanus Wigornensis ecclesie venerabilis monachus Wigornensi ecclesie præficitur episcopus, et ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo consecratur quia officium episcopale Stigando interdictum fuerat a dompno papa.ⁿ

Anno m.lxxij. rex Northwalanorum Grifinus impetu et fortitudine comitis Haroldi et fratris sui Toftii ferre non valens, navem conscendens fugit et vix evasit; unde Walani coacti, datis obsidibus, se se suaque derunt, regemque suum Grifinum exlegantes abjecerunt.

Anno m.lxxiv. rex Norwalanorum Grifinus a suis interficitur, et caput ejus caputque navis impius^o cum ornatura, comiti Haroldo mittitur; que mox ille regi Edwardo detulit. Rex vero Edwardus, terram regis occisi duobus fratribus suis Bleothgento^p et Rithwalano ea conditione concessit, ut fideles illi semper existerent, quod et per sacramentum et obsidibus datis confirmaverunt.

^o Nicholas II. was crowned 18th Jan. 1059.

^f Benedict X., Antipope, held the See from the 30th of March 1058, to the 18th of January 1059.

^g Henry I. died at Vitri, upon the 29th of August 1060. *Anquetil*, i. 469; *L'Art*, i. 590.

^h Philip I. succeeded upon the death of his father. *L'Art*, i. 571.

ⁱ Upon the 22d of December. *Stubbs*, col. 1700; *Sax. Chron.* p. 170; *S. Dunelm.* col. 190.

^k See *Stubbs*, col. 1701.

^l *S. Dunelm.* coll. 190, 218.

^m Holy Island, on which the Monastery of Lindisfarne was founded by King Oswald, who erected it into a Bishop's See, anno 635. Having been twice demolished by the Danes, in 793, and 875, the See was removed to Durham.

ⁿ Nicolas II. died upon the 21st or 22d of July 1061, and was succeeded by Alexander II.

^o Ipsius. *S. Dunelm.* col. 192.

^p Blethgento, *S. Dunelm.* col. 162.

Anno m.lxv. Agelwinus Dunelmensis episcopus offa beati Ofwini regis et martyris apud Tinemutham de Tumulo in scrinio magno cum honore levavit.

Anno ab incarnatione Domini m^o.lx^o.vj^o. obiit pie memorie Edwardus rex, honor et gloria Anglorum dum vixit, eorundem ruina dum moritur, postea quam curiam suam in nativitate Domini [Dec. 25, 1065], ut potuit Lundoniis tenuerat et ecclesiam sancti Petri Westmonasterii quam ipse a fundamentis construxerat, cum magna gloria dedicari fecerat, in vigilia Epiphanie [Jan. 5]; cui post obitum ejus successit Haroldus comitis Godwini filius.

Rex Noreganorum Haroldus Harphagher, frater sancti Olavi regis et martyris, et Toftius comes apud Strinfordebrige^a occiduntur.

Willelmus Bastard Angliam debellat et obtinet; et ab Aldredo^{aa} Eboracensi archiepiscopo apud Westmonasterium in regem consecratur.

Vifa est cometa.

Anno m.lxvij. rex Willelmus Normanniam rediit, ducens secum Dornbernsensem archiepiscopum Stigandum, clitonem Adgarum, comites Edwinum et Morkarum et Walteum et multos alios de nobilioribus Anglie; rediens vero, Anglis inportabile tributum imposuit.

Anno m.lxviii. duo pape in Roma facti sunt, id est episcopus Parmensis^a qui expulsus est, et episcopus de Luca^t qui papa permanfit.

Anno m.lxix. comes Robertus Cumin cum dcc^{tis} fere viris apud Dunelmum a Norhimbris occiditur.^u

Aldredus archiepiscopus obiit.

Anno m.lxx. rex Malcolmus Angliam usque Cliueland vastavit; et tunc clitoni Edgardo et fororibus Margarete et Christine, ubi eas invenit regem Anglie fugientes, ut in Scotiam irent, apud Weremundam in reditu pacem suam donavit et Margaretam postea sibi in matrimonium^w junxit.

^a Stanfordbriege. *S. Dunelm.* col. 194. This battle was fought upon Monday the 25th of September, *id.* ^{aa} *W. Newbrig.* 1; *M. Paris*, 4. ^t Waltherum Siwardi ducis filium.

S. Dunelm. col. 197.

^u Styled Honorius II. *Du Fresnoy*, ii. 438; See *M. Paris*, 5.

^t Alexander II. was crowned 30th of September 1061, and died 21st of April 1073.

^w Upon Wednesday the 28th of January 1069. *S. Dunelm.* col. 198.

^u The interpolation, under the year 1056, states, that the marriage took place in 1067.

Stigandus ab archiepiscopatu deponitur a legatis Alexandri pape, et multe alie persone.

Thomas et Lamfrancus archiepiscopi consecrantur, Lamfrancus a suffraganeis, Thomas a Lamfranco.

Anno m.lxxj. Lamfrancus et Thomas Romam profecti, pallia ab Alexandro papa fufceperunt.

fol. 14.

Walkerus Dunelmenfi ecclesie præficitur episcopus.

Anno m.lxxij. Willelmus Scotiam intravit, cui occurrens rex Malcolmus in loco qui dicitur Abernithi,^{*} [homo fuus devenit.^y]

Rex Willelmus in reditu de Scottia temere per fuos capellanos de sancto Cuthberto explorare volens, territus a Dunelmo et sub velocitate receffit.

Anno m.lxxiij. clito Edgarus cum rege Willelmo pacificatus est.

Comes Waldeuus necem avi fui Aldredi comitis super filios Carl graviter ulciscitur.

Anno m.lxxiiij. Hiltibrandus,^z qui et Gregorius, Romanus, archipapa est electus et consecratus. Iste papa banno interdixit clericis uxores habere.

^{*} The locality of "Abernithi" has been a subject of controversy. See *Hailes*, i. 15; *Chalmers*, i. 418. As some of the arguments there adduced are founded upon the meaning of the word "gewæde," which occurs in the account given in the *Sax. Chron.* I may remark, that *Gibson* is in error when he states, that it is expressive of the river Tweed; instead of which, it is the common Saxon word for a ford, and is frequent in the languages of the North. *Ihre*, ii. 1024. It is common in names of places, such as Langwath, *Monast. Anglic.* ii. 602, 643; Sandwath, p. 151; Howath, p. 507; and, in p. 903, mention is made of a "villa quæ dicitur Wath." It subsequently became peculiar to the north of England. *Camden's Remains*, p. 100; *Skinner*, in voce. Places ending in "warth," which seems in several instances a corruption of "wath," are generally situated on the banks of a river, near a ford. *Craven Gloss.* ii. 241. No argument, as to locality, can therefore be deduced from this word. In compliance with a wish expressed by *Lord Hailes*, i. 16, the following MSS. of authors who mention this meeting have been consulted, but without conferring any advantage upon their respective texts. For *Florence of Worcester*, the *Cottonian MS.* Vitell. E. xiii.; for *Radulfus de Diceto*, the *Cottonian MS.* Claud. E. iii. The same event is recorded in a short Chronicle preserved in the *Arundel MS.*, 220; see also for accounts of the same event, *Hoveden*, fol. 260. b.; *Hen. of Huntingdon*, fol. 211. b.; *W. Malmesbur.* fol. 58; *Wynt.* i. 270; *Atwood*, cap. xxii. when discussing this event, cites the narratives of *Ordericus Vitalis*, the *Register of Abingdon*, (Cott. MS. Claud. B. vi.), and the *Anonymous Chronicle* in the Cott. MS. Vitell. A. xx. The words here inserted within brackets are no longer legible in the MS., but are given from the edition of *Gale*. Since the period of its publication, they have been so carefully erased from the vellum, that there does not now remain the vestige of a single letter. See *M. Paris*, p. 5; *Ingulfus*, edit. *Gale*, p. 70. ^z St Gregory VII. was elected 22d of April 1079.

Tres monachi de Evesham^a venerunt, id est Aldwinus, Elfwinus, Reinfridus: ab his tribus instaurata sunt iij^a. monasteria, Dunelmum, Eboracum, Witebi.

Magna conjuratio contra regem Willelmum facta est.^{aa}

Anno m.lxxv. comes Waldavus^b occisus est.

Philippus rex Francorum ab obsidione Dól fugavit regem Willelmum.

Gregorius papa præcepit ut nullus audiret missam presbyteri conjugati.

Anno m.lxxvj. rex Danorum Swanus bene litteris inbutus obiit, cui filius suus Haroldus successit.

Anno m.lxxvij. Rodbertus Curtehoſe guerram contra patrem suum movit auxilio Philippi regis Francie, eo quod Normanniam sibi coram eodem rege promiserat et non dederat.

Anno m.lxxviii. Nichil dignum memorie.

Anno m.lxxix. rex Malcomus^c Scottorum Angliam usque ad Týnam vastavit.

Rex Willelmus et filius ejus Willelmus ante castellum Gerboeth^d a filio suo Rodberto vulnerati sunt et in fugam conversi sunt.

Anno m.lxxx. Walcherus episcopus Dunelmensis occisus est.^e Odo Baiocensis episcopus missus a rege Willelmo Norhimbriam vastavit.

Rex Willelmus filium^f suum Rodbertum contra Malcolmum in Scotiam usque ad Eaglesfure^g misit, qui nullo perfecto negotio reversus, Norvum Castellum condidit.

Willelmus suscepit Dunelmensem episcopatum.

(19) ^a *Simeon of Durham* says, simply, that they were "de provincia Merciorum," col. 206. See also *Hoved.* fol. 261. ^{aa} *M. Paris*, 7. ^b The *Sax. Chron.* places this in the year 1076, p. 183; but the present date is supported by the united testimony of *Simeon of Durham* and *Ingulfus*. ^{bb} See *M. Paris*, 7. ^c The *Sax. Chron.* states that this irruption was between the two feasts of the Virgin, and *Simeon of Durham* tells us it was after the feast of Assumption; from which we may conclude, that it was between August the 15th and September the 8th. Cf. *Sax. Chron.* p. 184, *S. Dunelm.* col. 210, *Hoved.* fol. 262, *W. Malmesb.* fol. 58. ^d Gerborneth. *Sax. Chron.* p. 184, Gerbohtret, *Hoved.* fol. 262. ^e Thursday the 14th of May. *S. Dunelm.* col. 210; see *M. Paris*, 7. At Gateshead, near Newcastle-upon-Tyne. ^f This invasion was in autumn, according to *Simeon of Durham*, col. 211. ^g Eggesbreth, *S. Dunelm.* col. 211; Eggesbirech, *Leland's Collect.* i. 356. *Chalmers* informs us that it is the same as Falkirk. *Caledonia*, i. 419.

Henricus imperator $\overline{G.G.}^h$ papam Magontie decrevit deponendum, et Wibertum Rauenenfem episcopum pro eo fecit antipapam.

Ventus validissimus in natale Domini.

Anno m.lxxxj. Henricus imperator hostiliter Romam adversus papam adiit, oppugnans urbem adhuc non intravit.

Anno m.lxxxij. multis homicidiis et prædationibus inter Henricum imperatorem et papam $\overline{G.G.}^h$ actis, in nocte palmarum [Apr. 17] multi sunt occisi.

Rex Willelmus fratrem suum Odonem Baiocensem episcopum in custodiam posuit.

Anno m.lxxxij. Henricus imperator urbem Rome infregit et cepit, et Wibertum^{hh} antipapam intrusit: $\overline{G.G.}^h$ vero Beneuentum adiens ibidem usque ad obitum deguit.

Anno m.lxxxiiij. $\overline{G.G.}^h$ papa obiit.ⁱ

Rex Willelmus de unaquaque hida per Angliam vj. solidos accepit.

Anno m.lxxxv. rex Willelmus tribus capellanis suis Mauricio Lundenfem, Willelmo Teodfordenfem, Rodberto Cestrenfem dedit presulatum.

Anno m.lxxxvj. rex Willelmus fecit describi totam Angliam.

Clito Ædgarus cumcc.^k militibus mare transiens Apuliam adiit, cujus foror Christiana monasterium Rumesia intravit et sanctimonialem habitum suscepit. fol. 15.

Anno m.lxxxvij. reliquie sancti Nicholai de Mirreia usque ad Barum transferuntur.^l

Aldwinus prior Dunelmensis decessit.

Rex Willelmus in Frantiam cum exercitu venit, et opidum quod Mathuntun^m nuncupatur, et omnes ecclesias in eo fitas, duosque reclusos igne succendit; et inde Normanniam rediit. Sed in isto reditu dirus viscerum dolor illum apprehendit, et magis ac magis de die in diem gravabat. Cum

^h This is the common contraction for all the inflections of Gregorius.

^{hh} The antipope was

Guibert archbishop of Ravenna, who assumed the name of Clement III.

L'Art, iii. 336, 8vo.

ⁱ He died upon the 25th of May 1085.

^k An erasure has been made in the MS. before the numerals, but the text, as it now stands, agrees with the reading of *Simeon of Durham*, col. 213, and of *Hoved.* fol. 264.

^l "In Barensem transferuntur civitatem." *S. Dunelm.* col. 213.

^m Mathun, *S. Dunelm.* col. 213; "Mediantum civitatem," *M. Paris*, 9, Matuntun, *Hoved.* fol. 264.

autem ingravescente egritudine diem sibi mortis imminere sensisset, fratrem suum Odonem Baiocensem episcopum, et comites Morkarum et Rogerum et Siwardum cognomento Barn, et Wlnotum^a regis Haroldi germanum quem a pueritia in custodia,ⁿⁿ et omnes quos vel in Anglia vel in Normannia custodie manciparat, relaxavit. Deinde filio suo Willelmo Regnum tradidit Anglie, et Rodberto primogenito suo, qui tunc in Francia exulabat, comitatum Normannie concessit; et sic celesti viatico munitus postquam xxⁱⁱ. annis, mensibus xj.ⁿⁿⁿ genti Anglorum præfuit, v^o. iduum Septembrium [Sept. 9] die, regnum cum vita perdidit; et Cadomi in ecclesia sancti Stephani sepultus est, et quam ipse a fundamentis construerat, bonis ditaverat. Willelmus autem filius ejus Angliam festinato adiit, ducens secum Morkarum et Wlnotum; sed mox ut Wintoniam venit, illos ut prius fuerant, custodie mancipavit. Post hec vj^o. kal. Octobris [Sept. 26] die dominico in Westmonasterio a Lamfranco archiepiscopo in regem consecratus est. Thesauros patris sui, ut ipse jufferat, ecclesiis per Angliam divisit et pauperibus. Vlfum Haroldi quondam regis filium, et Dunecanum^o Malcolmi regis filium, a custodia laxatos et armis militariibus honoratos, abire permisit.

Anno m.lxxxviiij. fere omnes comites et procures Anglie paraverunt regem prodere, sed nichil profecerunt.^p

Anno m.lxxxix. obiit^a Lamfranchus archiepiscopus.

Terremotus extitit per Angliam permaximus circa horam diei tertiam.^r

Anno m.xc. rex Willelmus regem Francorum Philippum per pecuniam occulte transmissam ab obsidione sui castri in Normanniam abire fecit.

Ventus vehemens percussit Lundoniam.

Anno m.xcj. reconciliati sunt rex Willelmus et frater suus Rodbertus. Henricus frater eorum Montem sancti Michaelis occupavit, et regis terram vastavit; quem rex et comes per totam quadragesimam [Feb. 26 — Apr. 13] obsederunt, sed nichil profecerunt.

^a Wlfnothun, *Hoved.* fol. 254.

ⁿⁿⁿ In the Chronicle of *Hoveden*, from which the account of the death of William the Conqueror is transcribed, almost verbatim, the reading is, "custodia tenuerat," fol. 264. *Hoveden* reads "mensibus 10 et 28 diebus." fol. 264.

^o Dunecaldum. *S. Dunelm.* col. 214. See *Hailes*, i. 20, note. ^p This conspiracy is detailed at some length by *Simeon of Durham*, col. 214; and by *M. Paris*, 10.

^r Upon Thursday the 24th of June, *S. Dunelm.* col. 214; but according to *Gervase*, col. 1655, upon the 28th of June.

^s Upon Saturday the 11th of August. *S. Dunelm.* col. 214.

Rex Willelmus occurrit cum exercitu regis Malcolmi jam Norhimbriam vastanti, in provincia Loidis,^a quos comes Rodbertus ea conditione pacificavit, ut rex Scottorum regi Willelmo obediret, et rex Willelmus regi præfato xij. villas, quas sub patre suo^t habuerat, redderet, et xij. [12,000] marcas auri singulis annis daret.

Diffensio permaxima inter Urbanum papam et Wibertum antipapam prædictum.

Anno m.xcij. antistes Remigius transtulit fedem Dorcestrie ad Lincoln.

Rex Willelmus veniens ad Carel^u instauravit illam.

Anno m.xciii. rex Willelmus dedit archiepiscopatum Cantuarie Anfelmo abbati Becensi, et episcopatum Lincolnie cancellario suo Rodberto Bloeth.

Ecclesia nova Dunelmi incepta est. iij.^o idus Augusti [Aug. 11]; episcopo Willelmo, et Malcolmo rege Scottorum, et Turgoto priori, ponentibus primos in fundamento lapides.

Rex Scottorum Malcolmus, cum filio suo primogenito Edwardo, a Norhimbris^w occisus est.

Margareta^r regina Scotie obiit.

Anno m.xciii. Scotti^r regem Dunecanum peremerunt.

Anno m.xcv. Wlfftanus venerabilis Wigornensis episcopus obiit.

Walterus Albanensis episcopus, legatus Romane ecclesie ab Urbano papa missus, pallium Cantuarie attulit.

Rodbertus de Mobreia, comes Norhimbrie, in Tinemuth capitur, et fol. 15, b. apud Windeshoure custodie mancipatur.

Vrbanus papa Galliam veniens iter Ierusalem prædicavit.

^a Now Lothian. Concerning this see *M. Paris*, 10. ^t "Patre illius." *S. Dunelm.* col. 216. ^u Cairleil, *S. Dunelm.* col. 217. Carel, however, is still the common pronunciation of Cumberland, and perhaps is not to be considered an error of the scribe. ^w Malcolm was slain near Alnwick, upon the 13th of November. *S. Dunelm.* col. 218. His eldest son Edward was wounded at the same time, died upon the 15th at Edwardisle, in the forest of Jedwood, and was buried before the altar of the Trinity church of Dunfermline. *Fordun*, i. 274. The body of Malcolm, after resting for some years at Tinmouth, was at length placed beside his wife and his son, *id.* See *M. Paris*, 10, 639, and the *Additamenta* to the last named history, p. 129, where there is a curious Letter relative to the body of Malcolm. ^r Margaret died at the castle of Edinburgh, upon the fourth day after the death of her husband. *Fordun*, i. 274. ^r See *Caledonia*, i. 423, note ^k.

Anno m.xcvi. Christiani iter versus Ierosolymam inierunt.

Rex Willemus vi.dc.lxvi. [6,666] libras fratri suo Rodberto præstitit, et ab eo Normanniam in vadimonium accepit.

Vrbanus papa iter Ierosolimis prædicavit.

Willelmus Dunelmensis episcopus obiit.*

Anno m.xcvij. rex^a Willelmus clitonem Edgarum in Scotiam cum exercitu misit, ut expulso Duuenaldo, Edgarum filium Malcolmi regis regem constitueret; quod et fecit.

Christiani Nicetim civitatem ceperunt xiiij.^b kal. Junii [Jun. 19].

Anno m.xcvij. FACTA EST ABBATIA SANCTE MARIE CISTERCII,^c Robertus primus abbas. ANTIOCHIA A CHRISTIANIS CAPTA EST iij. non. Junii [Jun. 1], et cometa apparuit.

Obiit Walchelinus episcopus Wintonie, cui successit Willelmus Giffard.

Rex Noreganorum Magnus filius regis Olavi, filii regis Haroldi Harfauh, Orcadas et Meuanias insulas suo adiecit regno.

Eodem anno kal. Augusti [Aug. 1] obiit Adimarus Podienfis episcopus.

Vrbanus papa concilium tenuit apud Barum,^d comitante secum Anselmo archiepiscopo Cantuariensi.

Christiani ceperunt in Syria duas urbes, Barram scilicet et Marram, ubi tantam famem passi sunt ut de cadaveribus Saracenorum comederent.

Anno m.xcix. Vrbanus papa in ebdomada pasche [Apr. 10-18] magnum concilium Rome^e tenuit.

Hierusalem capta est a Christianis idus Julij [Jul. 15], feria vj. et Godofridus Lothtarenfis regnum suscepit.

Vrbanus^f papa obiit, Paschalis in papam in sequenti die est consecratus.

Tertio nonarum Novembris [Nov. 3] mare litus egreditur, et villas et homines quam plures, boves et oves innumeras demersit.

* He died at Windsor, upon the 2d of January. *S. Dunelm.* 222. (20) * This does not agree with the interpolation under the year 1056, but is supported by the *Sax. Chron.* p. 206, and *S. Dunelm.* col. 223. According to the former of these authorities, the invasion took place about Michaelmas.

^b *Simeon of Durham* says upon the 20th, col. 223.

^c The Abbey of

Melrose was one of this order; hence the importance which they attached to its foundation.*

^d This Council was held at Bari, upon the 1st of October.

^e Upon the 25th of April.

^f Urban II. died upon the 29th of July 1099; and Pascal II. was elected upon the 13th of August.

* The words printed in capitals are written in red ink in the original MS., which it is not thought necessary to imitate here.

Henricus imperator $\overline{G.G.}^h$ papam Magontie decrevit deponendum, et Wibertum Rauenenfem episcopum pro eo fecit antipapam.

Ventus validiffimus in natale Domini.

Anno m.lxxxj. Henricus imperator hostiliter Romam adversus papam adiit, oppugnans urbem adhuc non intravit.

Anno m.lxxxij. multis homicidiis et prædationibus inter Henricum imperatorem et papam $\overline{G.G.}^h$ actis, in nocte palmarum [Apr. 17] multi sunt occisi.

Rex Willelmus fratrem suum Odonem Baiocensem episcopum in custodiam posuit.

Anno m.lxxxij. Henricus imperator urbem Rome infregit et cepit, et Wibertum^{hh} antipapam intrusit: $\overline{G.G.}^h$ vero Beneuentum adiens ibidem usque ad obitum deguit.

Anno m.lxxxiiij. $\overline{G.G.}^h$ papa obiit.ⁱ

Rex Willelmus de unaquaque hida per Angliam vj. solidos accepit.

Anno m.lxxxv. rex Willelmus tribus capellanis suis Mauricio Lundonensem, Willelmo Teodfordensem, Rodberto Cestrensem dedit presulatum.

Anno m.lxxxvj. rex Willelmus fecit describi totam Angliam.

Clito Ædgarus cumcc.^k militibus mare transiens Apuliam adiit, cuius foror Christiana monasterium Rumeſeia intravit et sanctimoniam fol. 15.
habitum suscepit.

Anno m.lxxxvij. reliquie sancti Nicholai de Mirreia usque ad Barum transferuntur.^l

Aldwinus prior Dunelmenſis decessit.

Rex Willelmus in Frantiam cum exercitu venit, et opidum quod Mathuntun^m nuncupatur, et omnes ecclesias in eo fitas, duosque reclusos igne succendit; et inde Normanniam rediit. Sed in isto reditu dirus viscerum dolor illum apprehendit, et magis ac magis de die in diem gravabat. Cum

^h This is the common contraction for all the inflections of Gregorius. ^{hh} The antipope was Guibert archbishop of Ravenna, who assumed the name of Clement III. *L'Art* iii. 336, 8vo.

ⁱ He died upon the 25th of May 1085.

^k An erasure has been made in the MS. before the numerals, but the text, as it now stands, agrees with the reading of *Simeon of Durham*, col. 213, and of *Hoved.* fol. 264.

^l "In Barensen transferuntur civitatem." *S. Dunelm.* col. 213.
^m Mathun, *S. Dunelm.* col. 213; "Mediantum civitatem," *M. Paris*, 9, Matuntun, *Hoved.* fol. 264.

autem ingravescente egritudine diem sibi mortis imminere sensisset, fratrem suum Odonem Baiocensem episcopum, et comites Morkarum et Rogerum et Siwardum cognomento Barn, et Wlnotumⁿ regis Haroldi germanum quem a pueritia in custodia,ⁿⁿ et omnes quos vel in Anglia vel in Normannia custodie manciparat, relaxavit. Deinde filio suo Willelmo Regnum tradidit Anglie, et Rodberto primogenito suo, qui tunc in Francia exulabat, comitatum Normannie concessit; et sic celesti viatico munitus postquam xx^{ti}. annis, mensibus xj.ⁿⁿⁿ genti Anglorum præfuit, v^o. iduum Septembrium [Sept. 9] die, regnum cum vita perdidit; et Cadomi in ecclesia sancti Stephani sepultus est, et quam ipse a fundamentis construerat, bonis ditaverat. Willelmus autem filius ejus Angliam festinato adiit, ducens secum Morkarum et Wlnotum; sed mox ut Wintoniam venit, illos ut prius fuerant, custodie mancipavit. Post hec vj^o. kal. Octobris [Sept. 26] die dominico in Westmonasterio a Lamfranco archiepiscopo in regem consecratus est. Thesauros patris sui, ut ipse jufferat, ecclesiis per Angliam divisit et pauperibus. Vlfum Haroldi quondam regis filium, et Dunecanum^o Malcolmi regis filium, a custodia laxatos et armis militariibus honoratos, abire permisit.

Anno m.lxxxviiij. fere omnes comites et proceres Anglie paraverunt regem prodere, sed nichil profecerunt.^p

Anno m.lxxxix. obiit^q Lamfranchus archiepiscopus.

Terremotus extitit per Angliam permaximus circa horam diei tertiam.^r

Anno m.xc. rex Willelmus regem Francorum Philippum per pecuniam occulte transmissam ab ofidione sui castri in Normanniam abire fecit.

Ventus vehemens percussit Lundoniam.

Anno m.xcj. reconciliati sunt rex Willelmus et frater suus Rodbertus. Henricus frater eorum Montem sancti Michaelis occupavit, et regis terram vastavit; quem rex et comes per totam quadragesimam [Feb. 26—Apr. 13] obsederunt, sed nichil profecerunt.

ⁿ Wlfnothun, *Hoved.* fol. 254.

ⁿⁿⁿ In the chronicle of *Hoveden*, from which the account of the death of William the Conqueror is transcribed, almost verbatim, the reading is, "custodia tenuerat," fol. 264. *Hoveden* reads "mensibus 10 et 28 diebus." fol. 264.

^o Dunechaldum. *S. Dunelm.* col. 214. See *Hailes*, i. 20, note.

^p This conspiracy is detailed at some length by *Simeon of Durham*, col. 214; and by *M. Paris*, 10.

^q Upon Thursday the 24th of June, *S. Dunelm.* col. 214; but according to *Gervase*, col. 1655, upon the 28th of June.

^r Upon Saturday the 11th of August. *S. Dunelm.* col. 214.

Gundulfus^t episcopus Rofensis obiit, et Radulfus ei succcessit.

Anno m.c.ix. obiit^u Anfelmus archiepiscopus.

Tomas Eboracensis ecclesie a Ricardo Lundoniensi episcopo in archiepiscopum consecratus est kal. Julij, [Jun. 27] et^w in kal. Augusti [Aug. 1] Turgotum priorem Dunelmensem in episcopum S. Andree Eboraci idem Thomas consecravit.

Rex Henricus abbatiam Eliensem in episcopalem sedem mutavit.

Cometa apparuit.

Tyronensis ecclesia fundata est, et Radulfus missus de Tironio factus est primus abbas de Selecherche.^x

Anno m.c.x. rex Henricus dedit filiam suam in conjugem Henrico regi Teutonicorum.

Cometa apparuit.

Fluvius Trenta exsiccat^{us} est a mane usque ad tertiam, spatio unius miliarii.

Godricus eremita intravit in locum qui dicitur Finchala prope Dunelmum, et ibi fuit usque ad diem mortis sue, scilicet lx. annis.

Anno m.c.xj. Henricus Teutonicus Romam veniens, Paschalem papam cepit, et in custodia posuit; sed postea statim reconciliati sunt.

Anno m.c.xij. rex Henricus comitem Rodbertum de Belesmo in custodia posuit in Kerefburch.^y

Anno m.c.xij. rex Angliam rediens Rodbertum de Belesmo in arcta posuit custodia apud Warham.

Monachi Tyronenses venerunt in patriam istam.^z

Anno m.c.xiiij. Henrico^a imperatori desponsata est Matildis filia regis Anglorum Magontie, et in imperatricem est consecrata.

^t He died upon the 7th of March. *S. Dunelm.* col. 231. ^u Upon Wednesday, the 21st of April. *S. Dunelm.* col. 232. ^w *S. Dunelm.* col. 232, reads "iii. kal. Augusti;" but there is reason to believe that the text is correct, because the first of August fell that year upon a Sunday, upon which day of the week, we learn from the Monk of Durham that the Bishop of St Andrews was consecrated. ^x See note above. ^y This note, omitted in the former edition, is placed in the margin, where it has been added by a hand a little later. See *Fordum*, i. 286.

^z "Mense Octobri." *S. Dunelm.* col. 235. ^a *S. Dunelm.* col. 236. Their first establishment was Selkirk, whence they were removed to Kelso, in 1128. (21) ^a Upon the 6th of January. *S. Dunelm.* col. 136. Matilda, daughter of Henry II., after her marriage with the emperor, became the wife of Geoffrey Plantagenet, earl of Anjou, by whom she became the mother of Henry II. King of England.

Obiit^b Thomas Eboracensis archiepiscopus; Radulfus Rofensis episcopus factus est archiepiscopus Cantuariæ. Turstinus regis capellanus ad Eboracensem archiepiscopatum eligitur.^c

Rex Henricus in Walloniam exercitum duxit.

Tamisia defecit, ita ut a puero transvadari possit.

Anno m.c.xv. Radulfus suscepit pallium ab Anselmo, Romane ecclesie legato.

Turgotus de Scottia rediens Dunelmum obiit, et sepultus est ubi diu ante prior fuerat.

Canonicis tradita est ecclesia de Scoñ.^d

Obiit Benedictus, primus abbas Tironii, cui successit Radulfus abbas de Selechirche; et de Selechirche factus est abbas Willelmus monachus Tironensis.^e

Anno m.c.xvj. comites et barones totius Anglie Willelmo filio regis hominum apud Seleberiam fecerunt, et fidelitatem juraverunt.

Turstinus Eboracensis electus, nolens professionem Cantuariensi archiepiscopo facere, mare cum rege transiit.

Paschalis papa regi Henrico vices suas in Anglia agere per litteras concessit.

Anno m.c.xvij. apud Italiam magno terremotu. xl. diebus durante, plurima edificia corruerunt, villaque quedam pergrandis de proprio loco mota est.

Luna versa est quasi in sanguinem.

Anno m.c.xviiij. Paschalis^f papa obiit, cui successit papa Gelafius.

Henricus imperator Romam tendit, et Burdinum Braccarensem episcopum, jam anno præterito a papa Gelasio Beneuenti excommunicatum, antipapam instituit.

^b Upon Tuesday, the 24th of February. *S. Dunelm.* col. 136. ^c Upon the 15th of August. *Ibid.* ^d According to *Fordun*, it was 1114, i. 286. It had formerly been a settlement of the Culdees, but was now committed to the Canons regular of St Augustine. *Dalb. Coll.* p. 274.

^e See *Fordun*, i. 286; "Benedictus," in the text, is an error for Bernardus. This sentence, as well as that relative to Scone, are added in the MS. by a hand a little later. ^f Upon the 19th of March. *S. Dunelm.* col. 237.

^g Paschal II. died in January 1118, and Gelasius II. was elected upon the 25th of the same month.

Obiit Matildis regina Anglorum.^b

Gelasius papa Galliam venit, susceptus honorifice a rege Francorum, et ab universis personis regni.

Dominus Norbertus papam Gelasium adiens, officium ab eo prædicationis accepit.

Obiit Radulfus abbas Tironensis, cui successit Willelmus abbas de Selechirche; et illi successit Herbertus, monachus, postea primus abbas de Kelchou.^{hh}

Anno m.c.xix. obiit papa Gelasius apud Cluniacum ibidemque sepelitur, in cuius locum Cardinales alique Romani Widonem Uienensem archiepiscopum eligunt, eumque Calixtum nominant.

fol. 16. b.

Ecclesia gravi scandalo percellitur.

Calixtus papa xij. kalendas Novembris [Oct. 20] generale concilium Remis constituit, in quo et Henricum imperatorem excommunicavit, in quo et Turstinum Eboracensem archiepiscopum consecravit, licet rex Anglorum Henricus, et archiepiscopus Radulfus Cantuariensis, per nuncios suos contradicerent.

Calixtus papa Gifortium venit locuturus cum rege Anglorum Henrico.

Dominus Norbertus, auctoritate pape Calixti, ordinem Præmonstratensem instituit.

Anno m.c.xx. Willelmus filius regis, et frater suus nothus, et multi nobiles et feminæ, apud Barlefleot c.xl. milites, l^{ta}. naute, cum tribus gubernatoribus, omnes submersi sunt.^l

Anno m.c.xxj. rex Henricus Aaliz, Godefridi ducis Luvanie filiam, sibi in matrimonium junxit.

Edmundus Cantuariensis monachus, præcedenti anno ad episcopatum S. Andree in Scotia electus, deposita intencione regendi episcopatus, ad locum suum revertitur.

Calixtus papa litteris suis regem Anglorum coegit suspicere Turstinum

^b She died upon the 1st of May. *S. Dunelm.* col. 238.

^{hh} "Herbertus monachus electus est ad abbatiam de Kelchou." ^l This last sentence stands in the margin of the MS. without any distinct indication to what year it belongs; but it seems to be connected rather with the year 1118. It must not be forgotten, however, that Ralph lived until the year 1119. *Morton's Monast. Annals*, p. 78.

^k Upon the 29th of January 1119, and Calistus II. formerly Guy, archbishop of Vienna, was elected upon the 1st of February.

¹ Upon the 26th of November. *S. Dunelm.* col. 242.

archiepiscopum, et fine exactione professionis in suum mox recipitur archiepiscopatum.

Calixtus papa ab urbe Roma digressus Suthrinam civitatem obsedit, et Burdinum antipapam capit, et in cavam trudit in exilium.

Rex Henricus in Wallionam cum magno exercitu venit; sed rex et Walenses statim concordati sunt.

Rannulfus Dunelmensis episcopus castellum apud Norham firmavit.

Anno m.c.xxij. Johannes^m episcopus Glasguensis Romam et Ierosolimam proficiscitur.

Calixtus papa et Henricusⁿ imperator reconciliati sunt.

Henricus rex ad Carleil venit.^o Radulfus Cantuariensis archiepiscopus obiit.^p

Sibilla regina Scotiæ obiit iij. idus Julij^q [Jul. 13].

Anno m.c.xxij. Johannes^r episcopus Glasguensis a Kalixto papa compellitur redire ad episcopatum.

Willelmus de Curbuil ad archiepiscopatum Cantuarie eligitur.^s

Calixtus papa tenuit Rome concilium, præsentibus ccc^{tis}. episcopis, xv°. kalendas Aprilis^t [Mar. 20].

Willelmus et Turstinus archiepiscopi Romam veniunt, et revertuntur infectis negotiis.

Rex Jerusalem Baldeuinus^u dolo a paganis capitur.

Anno m.c.xxiiij. Alexander rex Scottorum obiit vij. kalendas Maij^w [Apr. 25], cui successit frater ejus Daud.

^m According to *S. Dunelm.* Thurstin, archbishop of York, demanded profession and subjection from the See of Glasgow; which John refusing to offer, was excommunicated. To free himself from this sentence he went to Rome, but finding that he made little progress in his suit, he repaired to Jerusalem. col. 245; see also col. 248. ⁿ Henricus imperator. *S. Dunelm.* col. 245.

^o This was after Michaelmas. *S. Dunelm.* col. 246. ^p He died upon the 19th of September. *Ibid.*

^q According to *S. Dunelm.* col. 245, she died upon the 12th of July. *Fordun*, i. 316, agrees with the text, adding, that the place of her decease was Loch Tay. *Lord Hailes* erroneously dates her death in June, instead of July. ^r He was at that time in Jerusalem.

S. Dunelm. col. 248. ^s He was consecrated at Canterbury upon the 25th of February.

S. Dunelm. col. 248. ^t This was the ninth general Council, and continued from the 18th of March to the 5th of April.

^u An erasure after the word "Baldeuinus" is visible in the MS.; but nothing appears to be wanting. ^w The authorities do not agree as to the date

of the death of Alexander I. The interpolation in the year 1056 places it upon the 26th of April; the *Sax. Chron.* p. 228, upon the 23d of April; according to *S. Dunelm.* col. 251, it was upon the 26th of April; and *Fordun*, i. 291, states that it happened upon the 24th.

Ipso anno ^{iiij}^{or} ante mortem suam mensibus fecit eligi Rodbertum priorem de Scona in episcopum sancti Andree,^{vv} sed ejus ordinatio multo tempore est dilata.^z

Calixtus papa obiit, cui successit Honorius.^y

Anno m.c.xxv. Henricus imperator sine filiis obiit, cui successit Lotharius.

Johannes Cremenfis legatus Angliam venit, et ad regem David apud Rokeburc; et in reditu apud Lundoniam concilium tenuit.^z

Monetarii totius Anglie principales deprehensi jussu regis Henrici, simul Wintonie congregati, amputatis dextris et abscisis testiculis evirantur statim post circumcisionem Domini.

Fames fuit maxima per Angliam.

Imperatrix, defuncto marito, ad patrem suum in Normanniam rediit.

Anno m.c.xxvj. rex Ierofolimorum, data redemptione sua paganis et datis obsidibus, libere ad suos redire permittitur.

Turstinus Eboracensis et Willelmus Cantuariensis archiepiscopi redeunt Roma; Willelmus quidem Cantuariensis legatus factus est, sed Turstinus in statu suo.

Anno m^o.c^o.xx^o.vij^o. David rex Scotie, et omnes archiepiscopi, abbates, comites, et barones totius Anglie, imperatrici regnum juraverunt in circumcisione Domini [Jan. 1] apud Lundonias.

Karolus comes Flandrensis in orationem ad missam in xl^{ma}.^b interfectus est, cui successit Willelmus longa spata,^c filius Roberti Curthofe in comitatum.

Rex Henricus dedit filiam suam imperatricem comiti Andegaue Gaufrido.

Anno m.c.xxviiij.^d cepit fundari ecclesia sancte crucis de Edeneburc. Willelmus comes Flandrensis letaliter vulneratus est,^e cui successit Theodorus.

fol. 17.

^{vv} "Episcopus sancti Andree" (in marg.) ^z He received consecration from Thurstin, archbishop of York, in 1128. *Angl. Sacra*, ii. 237. ^y Calistus II. died upon the 12th or 13th of December; and his successor, Honorius II., was enthroned upon the 21st of the same month.

^a See *S. Dunelm.* coll. 251-3; *Wilkins's Concilia*, i. 407; *M. Paris*, p. 48. (22) ^a See *Sax. Chron.* p. 230; *S. Dunelm.* col. 254. This agreement was upon Jan. 1, 1127-8. ^b i. e. In quadragesima, in lent; he was assassinated in Bruges on the 2d of March 1127. *L'Art*, xiii. 303. 8vo. ^c Longa-spata? ^d *Fordun*, i. 296; *Chron. S. Crucis*, p. 29. ^e He died upon the 27th July. *Sax. Chron.* p. 233; *S. Dunelm.* col. 255; he was the nephew of Henry I., King of England; see *L'Art*, xiii. 305. 8vo.

Rannulfus^f episcopus Dunelmensis obiit, cui successit Gaufridus regis cancellarius.

Fundata^g est ecclesia de Kelchehou, v. nonarum Maij [Maij 3].

Anno m.c.xxix. obiit^h Willelmus Giffard Wintoniensis episcopus, et rex dedit episcopatum nepoti suo Henrico fratri comitis Teodbaldi et Stephani; et episcopatus Cestrensis datus est Rogero nepoti Gaufridi de Clintun, et ambo pariter consecrati sunt Cantuarie a Willelmo archiepiscopo.ⁱ

Anno m.c.xxx Anagus^k comes Murauenfis a Scottis interfectus est cum gente sua a Scottis.

Obiit^l papa Honorius, cui successit Innocentius.

Anno m.c.xxxj. Henricus^m rex adscivit ad episcopatum Herefordensem Rodbertum priorem de Lantonia, virum episcopatu dignum.

ANNO M.C.XXXII. TERTIO NONARUM MARTII FACTA EST ABBATIA SANCTE MARIE DE REIUALLE,ⁿ DIE SABBATI, [Mar. 5], et primus abbas Willelmus.

Anno m.c.xxxiiij. eclipsis^o solis facta est iiij. nonarum Augusti [Aug. 2], iiij. ita ut dies in noctem verteretur aliquandiu.

Gaufridus regis cancellarius, ecclesie Dunelmensis, et Adulfus ecclesie Carleolenfis, a Turstino archiepiscopo Eboracensi consecrati sunt episcopi.

Nigellus Elyensis episcopus consecratur.^p

Anno m.c.xxxiiij. dedicatio ecclesie sancti Jacobi in Rokesburch, xv^o. kalendas Maij, feria iij^a. die Martis pasche [Apr. 17], et combusta est ecclesia Sancti Pauli Lundonie.

Melcolmus^q capitur et in arcta ponitur in turre Rokesburch custodia.

^f He was buried at Durham upon the 5th of September. *Sax. Chron.* p. 233; but according to *Simeon*, col. 256, he died upon that day. ^g See *Fordun*, i. 286. ^h He was buried upon the 25th of January. *Sax. Chron.* p. 234.

ⁱ Upon the 17th of November. *Sax. Chron.* p. 234.

^k Angus, Earl of Moray, the grandson of Lulach, who succeeded Macbeth in 1056, rebelled against David, and was defeated by him at Stracathrow, in Forfarshire. *Fordun*, i. 448. 295. ^l Ho-

norius II. died upon the 14th of February 1130. ^m Robert de Bethun, prior of Lanthony,

was consecrated upon 19th June 1131, or 30th May 1132. ⁿ The monks of Melrose were brought by David from this celebrated abbey; hence the respectful mention of its foundation, which is inserted in red letters in the original MS. ^o This eclipse happened at noon, upon the 2d of August. *L'Art*, i. 73.

^p This sentence is in a hand considerably later. ^q The individual here mentioned was Malcolm, the son of Macbeth, who pretended that he was the son of Angus, Earl of Moray, already mentioned. He is incidentally spoken of by *Fordun*, i. 448.

Obiit Robertus Curthofe in custodia.^r

Anno M.CXXXV. Henricus rex Anglie obiit iij^{to}. nonarum Decembris [Dec. 2]; et Stephanus comes nepos ejus suscepit regnum, et postea xj. kalendas Januarij [Dec. 22] coronatus est,^s et in die coronationis sue ad missam oblita est pax populo dari, nec habuit pacem fere toto tempore vite sue.

Anno M.CXXXVj. FACTA EST ABBATIA SANCTE MARIE DE MALROS, FERIA SECUNDA PASCHE, [Mar. 23], et Ricardus primus abbas.^{us}

Obiit Willelmus Cantuariensis archiepiscopus.

Dedicatio ecclesie Glascuensis.^t

Norhimbria et Cumbria^u redditae sunt regi Scottorum Daud; fed statim pacificati sunt rex Daud et rex Stephanus, et Norhimbria reddita regi Stephano et Cumbria regi Daud remansit.

Translatio sancti Guthlaci confessoris.

Anno M.CXXXvij. Ludovicus^r Grossus rex Francie obiit, cui successit filius ejus Ludovicus.

Turstinus^r archiepiscopus Eboracensis veniens Rochesburc impetravit a rege Daud interim ne vastaret Norhimbriam; sed non multo post solute sunt induciæ, quia rex Stephanus volebat dare Norhimbriam Henrico filio regis Daud.

Anno M.CXXXvij. rex Daud miserabiliter vastavit Norhimbriam totam.^r Rex Stephanus in capite jejunii [Feb. 16] cum magno exercitu veniens Rokesburc, cum ignominia statim rediit.^a

Obiit^b Petrus Leo antipapa.

Alberius^c legatus Hostiensis episcopus venit Carleil ad regem Daud.

^r He died in prison at Cardiff, *Brompton*, col. 1020. ^s *Malmesbury* agrees with the text as to the date of Stephen's coronation; the *Sax. Chron.* places it on the 25th, p. 237; and *Brompton*, col. 1023, says it was upon the 26th. Immediately afterwards the *Sax. Chron.* proceeds to inform us that "David king of Scotland toc to Wessien him;" which *Gibson* renders "atque David rex Scottorum munivit Wessien;" but it is obvious that this "Wessien" is a false reading for "werrien," which means to make war against. ^t Upon the 7th of July. *Chron. S. Crucis*, p. 30. ^u See *J. Hagust*, col. 260. *M. Paris*, p. 51. This was at Newcastle, in 1135-6. ^v Added in a later hand. ^x Upon 1st August, aged 59. *L'Art*, i. 574. ^y *J. Hagust*, col. 259. ^z *Richard of Hexham* gives a copious account of this irruption, col. 316. See also *M. Paris*, p. 52. (23) ^a It appears from a comparison with *Ric. of Hexham*, col. 317, that it was David who retired to Roxburgh. ^b Upon the 21st of January, 1138. ^c Such is the reading of the MS., but a comparison with *Rich. and John of Hexham*, coll. 324, 264, and *M. Paris*, p. 53, shews that we should read "Albericus." He met David, at Carlisle, upon the 26th of September, nearly a

Fuit bellum in Cuttenemor inter Scotos et Anglos ad standardum,^d xj. kalendas Septembris [Aug. 22], feria ij; et episcopus Seleberie,^{dd} et episcopus Lincolnie,^e et cancellarius, capti sunt a rege Stephano.

Anno m.c.xxxix. consecratus est Teodbaldus abbas Beccensis ab Alberico legato in archiepiscopum Cantuariensem, circa epiphaniam Domini [Jan. 6].

Pax facta est inter duos reges instantia regine,^f et Norhimbria data est Henrico filio regis David.^g Henricus comes duxit Ade^h commetissam filiam Willelmi comitis de Warena, sororem Willelmi juniorisⁱ et Rodberti comitis de Liceftria, et Waleranni comitis de Mellent, cujus mater fuit soror Radulfi comitis de Perona, regis Francorum consanguinea.

Henricus Wintoniensis episcopus, frater regis Stephani, factus est ab Innocentio papa legatus in Anglia.

Matildis imperatrix venit in Angliam, ut adquireret terram ad opus filii, quem rex David et multi alii pro legitimo herede habebant.

fol. 17. b. Anno m.c.xl. rex Stephanus capitur Lincolnie in proelio, die purificationis S. Marie [Feb. 2] et custodie mancipatur. Ad festum sanctæ crucis in Septembri [Sep. 14] contracto numerofo exercitu militari de Anglia et de transmarinis partibus, per sue regine instantiam omnino a vinculis liberatus et regno restitutus, et in concambium pro Rodberto comite Gloucestrie, filio regis^k Henrici, qui ibi captus est.....^l et rex David Scottorum et imperatrix sine periculo evaserunt.

Facta est abbatia sancte Marie de Neubotlem.^m

Obiit Turstinus Eboracensis archiepiscopus in extremo redditus monasterio Sancti Johannis evangeliste del Punfreitⁿ.

month after the Battle of the Standard. *Ric. Hagust*, col. 325.

^d The most valuable account of the Battle of the Standard is written by Ailred, Abbot of Rievaulx, cotemporaneous historian. It may be worthy of notice to remark, that the text given amongst the *X. Scriptores* is from a single MS., which the editors of that collection believed to be unique. A second MS., however, has been met with, and some additions and various readings have been gained from it. ^{dd} Roger, Lord Chief-Justice and Lord Treasurer.

^e Alexander, Bishop of Lincoln, was also Lord Chancellor.

^f This was Matilda, the wife of Stephen, and niece of David. ^g See *Ric. Hagust*, col. 330.

^h See *Hailes*, i. 84. note. ⁱ These words are written above the line by a different hand. ^k Robert, surnamed the Consul, Earl of Gloucester, was natural son of Henry I.

^l An erasure in the manuscript after the word "est." ^m *Fordun*, i. 296, agrees with this date, but it is placed a year later by a Chronicle of little authority, in the *Hart. MS.*, 2363, fol. 46, b.

ⁿ Upon the 5th of February. *Stubbs*, col. 1721.

Anno m.c.xlj. Eclipsis^o solis facta est xij. kalendas Aprilis [Mar. 20], et natus est rex Melcolmus.^p

Albericus de Ver occifus Lundoniæ feditione civium.

Obiit Gaufridus Dunelmensis episcopus^q.

Willelmus thesaurarius in archiepiscopum Eboracensem electus est.

Anno m.c.xlij. Willelmus Cumin,^r cancellarius regis David Scottorum, per dationem imperatricis intravit in castellum Dunense,^r et vi sancti Cuthberti possessiones per aliquod tempus obtinuit, ceca ambitione volens fieri episcopus; quo ecclesiam graviter opprimente, recefferunt de loco Rogerus prior, et Rannulfus archidiaconus, et ceteri dispersi, ecclesia cessavit a divino officio.

Eodem anno fundata est abbatia de Dundraynan in Galwaya.

Anno m.c.xliij. Willelmus de sancta Barbara, decanus Eboracensis ecclesie, electus est in episcopum Dunelmensem. Consecrati sunt ambo Willelmi ab Henrico Wintonienfi episcopo, Romane ecclesie legato, Willelmus prædictus thesaurarius in archiepiscopum Eboracensem, Willelmus decanus in episcopum Dunelmensem.

Obiit papa Innocentius,^t cui succeffit Celestinus.

Ordo Præmonstratensis venit ad Neus.^u

Natus est Willelmus rex Scocie.^w

Anno m.c.xliij. Obiit papa Celestinus,^x cui succeffit Lucius.

Anno m.c.xlv. obiit Willelmus abbas Rieuallis,^{xx} cui succeffit Mauricius.

Obiit papa Lucius,^y cui succeffit Eugenius.

Nobilis civitas Edeffa in Mesopotamia Syrie, que nunc Roeife vocatur, in nocte natalis Domini [Dec. 25] proditione capitur, dum populus

^o An eclipse of the sun took place at five in the morning of the 10th of March. *L'Art*, i. 73.

^p From this it appears that we are to date the birth of Malcolm IV. upon the 20th of March 1141-2.

cf. *Fordun*, i. 294, note.

^q He died upon May 6, 1140.

^r See *cont. of S. Dunelm.* col. 66.

Joh. Hagust, col. 272.

^r Dunelmense?

^s The Cistercian Abbey of Dundrennan, in Galway, was founded by David. *Fordun* i. 296, ii. 538. It may be added that *Fordun* and the *Harl. MS.* 2363. fol. 46, b, place the foundation in 1141. This entry in the Chronicle of Melrose is in a hand a little later.

^t Innocent II. died upon the 24th of September, and was succeeded on the 26th by Celestine II.

^u Newhouse, in Lincolnshire. *Monast. Anglic.* ii. 589. edit. 1661.

^w See *Fordun*, i. 294. note.

^x Celestine died 9th March 1144.

^{xx} "ij Abbas Rieuall,"

in the margin.

^y Lucius II. died 25th Feb. 1145, and was succeeded by Eugenius III.

divino officio vacabat, archiepiscopo a Saracenis in ecclesia miserabiliter cum universo fere Christianorum populo detruncato. In hac civitate beatus Thomas apostolus, olim ab India translatus, requiescit.

Anno m.c.xlvj. ECCLESIA SANCTE MARIE DE MAILROS DEDICATA EST v. kalendas Augusti [Jul. 28] in dominica.

Willelmus archiepiscopo^a grauib^s capitulis in curia Romana a diochesis sue personis accusatus est. Unde quia episcopus Dunelmensis nolebat eum sacramento purgare, præcepit eum papa Eugenius cessare.

Anno m.c.xlvij. rex^a Francorum Ludouicus, et multi nobiles et populus innumerabilis, Ierosolimam profecti sunt ad debellandum Saracenos, ubi non solum nichil profecerunt, verum etiam plurimam jacturam populi sui, capto a Turcis Willelmo nobili comite de Warennæ, diuersis in locis perpeffi sunt.

Ordo Præmonstratensis venit ad Alnewic.^b

Obiit Johannes Glascuensis episcopus,^c et Herebertus abbas de Kelhou successit ei,^{ee} consecratus a papa Eugenio Antifiodoro, die sancti Barthomei [Aug. 24], et Ernaldus factus abbas de Kalcou secundus.

Henricus Murdac^d abbas de Fontibus electus est in archiepiscopum Eboracensem, et consecratus est a papa Eugenio Treueris dominica ij. adventus domini [Dec. 7].

Obiit Alexander episcopus Lincolnie.

Eodem anno Eugenius papa magnum concilium Remis tenuit ad letare Ierusalem^e.

Anno m.c.xlvij. Ricardus primus abbas de Melros discessit, et Walteus^f frater Henrici comitis Northimbrorum, et Simonis comitis Northamtune, factus est abbas de Malros.

Conventus venit ad Alnewic.

^a William, Archbishop of York, a relative to King Stephen, see *Stubbs*, col. 1721. (24)^a See *Felly*, iii. 119, 120. *L'Art*, i. 576. ^b *Monast. Anglic.* ii. 591. edit. 1661. ^c *John of Hex-*

ham places this obit in the year 1148, col. 276. Upon the 3d of May 1147 he was at Coldingham with David, as appears by a charter printed in the appendix to *Raine's North Durham*, No. 21. The *Chron. S. Crucis* agrees with the text, p. 30. ^d See *Stubbs*, col. 1721. ^e Upon the 21st of March 1148.

^f He was the youngest son of Simon de St Liz, Earl of Northampton. ^{**} "Herbertus Episcopus Glasguensis," on the margin in red letters.

Obiit venerabilis Rodbertus episcopus Herefordie,^s cui succcessit Girardus.

Ciuitas Olisiponis a Christianis capta est.

Obiit sanctus Malachias^{ss} episcopus Hybernie apud Clarevallem, ibique sepultus est.

Anno m.c.xlix. obiit Ricardus^b quondam abbas de Malros apud Claram uallem in conventu.

Henricus filius imperatricisⁱ filie regis Henrici primi, et filius comitis Andegavie, honorifice a rege Scottorum Dauid apud Carleil susceptus, arma militaria ab eo recepit.^k

Rex Francorum Ludovicus a Ierosolimis reversus est.

ANNO M.C.L. FACTA EST ABBATIA DE HOLMCULTRE IN KAL. JANUARIJ, [Jan. 1] et Euarardus primus abbas;^l ET ABBATIA DE KINLOS IN MUREF, xij. kalendas Junii [Maij 21], et primus abbas Afcelinus. Ordo Præmonstracensis venit ad Drueburch,^m ad festiuitatem sancti Martini [Nov. 10].

Anno m.c.lj. papa Eugenius iiij^{or}. pallia per legatum suum Johannem Papirum transmisit in Hiberniam, quo nunquam antea pallium delatum fuerat.

Obiit Gaufridus comes Andegaue, et Henricus filius ejus succcessit ei.

Ordo Præmonstratenfis venit ad Kikemunt.ⁿ

Anno m.c.lij. obiit Matildis^o regina Anglorum.

Obiit^p Henricus comes Norhimbrorum, filius regis Dauid Scottorum, et Matildis filia ejus.

^s Robert de Bethun died in the month of April, and was succeeded by Gilbert Foliot. ^{ss} The life of Malachi was written by *Bernard*, and will be found in his works, edit. 1690, i. 657. ^b He was removed from his abbey in 1148, by William abbot of Rievaulx. *Monast. Ann.* p. 202. ⁱ An erasure in the MS. ^k Upon May 12, 1150, according to *John of Hexham*, col. 277. See *Hoveden*, fol. 490; *M. Paris*, p. 59. ^l These two establishments were supplied with monks at their foundation, from Melrose; hence the importance attached to the entry, which is written in large red letters. See *Fordun*, i. 347; *Hoved.* fol. 281. ^m They were brought from the recently founded abbey of Alnwick. *Monast. Ann.* p. 291. ⁿ Rikemunt? ^o *Diceto* places her death in 1151, col. 527; *Gervase* upon the 3d of May 1152, col. 1372; and *John of Hexham* in 1153, col. 280. The *Chron. S. Crucis* agrees with *Gervase*, p. 31. ^p Upon the 12th of June, *Chron. S. Crucis*, p. 31. See his character in *John of Hexham*, col. 280, who says he died after Pentecost 1153.

Obiit Baldwinus primus abbas de Alnewic, cui succcessit Patricius.

Obiit Willelmus Dunelmenfis episcopus.^a

Conventus venit ad Drieburc die sancte Lucie [Dec. 13], et Rogerus factus est abbas primus.

Anno m.c.liij. obiit^r Daud rex Scottorum ix. kal. Junii [Maij 24], et Malcolmus nepos ejus xij^{tim}. annorum puer, filii sui Henrici comitis filius, succcessit ei.

Obiit papa Eugenius,^s et Anastasius succcessit ei.

Obiit Henricus^t archiepiscopus Eboracensis, et Bernardus abbas de Clara ualle.

Pax Anglie reddita est, pacificatis adinuicem rege Stephano et Henrico duce Normannie,^u quem et rex Stephanus adoptavit in filium et heredem; et succcessorem regni, mediantibus venerabilibus Thedbaldo Cantuariensi archiepiscopo et Henrico Wintoniensi episcopo, constituit.

Hugo thesaurarius Eboracensis, cognatus regis,^u consecratus est ab Anastasio papa in episcopum Dunelmensem, Rome, dominica ante natale Domini [Dec. 20].

Anno m.c.liij. obiit Eustachius filius regis primus, et postea rex Stephanus;^a et Henricus dux Normannie, filius Gaufridi comitis Andegaue, filius imperatricis, succcessit ei, coronatus in dominica ante natale domini [Dec. 19]. Willelmus dudum Eboracensis archiepiscopus, quem suspende- rat papa Eugenius, Romam in superiore anno profectus, gratiam ab Anastasio papa recuperavit, et in imminente anno in suam honorifice receptus est sedem; sed non multo post prodicione, ut dictum est, suorum clericorum, post perceptionem eucharistie infra ablutiones liquore lethali infectus, extinctus est;^w cui succcessit Rogerus, Cantuariensis archidiaconus.

Anno m.c.lv. obiit papa Anastasius, cui succcessit Adrianus.^x

Anno m.c.lvj. conventus sanctimonialium secundo venit ad Eccles.^y

^a William de S. Barbara died 14th Nov. 1152.

^r See *Fordun* i. 297, 310; *Hoved.* fol. 281.

^s Eugenius III. died on the 8th of July 1153, and was succeeded by Anastasius IV.

^u In the margin are the words, "Pax inter Stephanum et Henricum."

^t Henry Murdac died 14th

October 1153. "Stephani nepotem." *M. Paris.* p. 65.

^w Stephen died 25th October

1154. ^y Upon the 8th of June 1154, *Stubbs*, col. 1722.

^x Anastasius IV. died 2d of

December 1154, and his successor, Nicolas Breakspeare, an Englishman, was elected upon the following day, and assumed the name of Adrian IV.

^y See *Spottiswood*, p. 461.

Douenaldus filius Malcolmi apud Witerne captus est, et incarceratus in turre de Rokesburc cum patre suo.^a

Anno m.c.lvij. rex Malcolmus Scottorum veniens ad regem Anglie Henricum apud Cestram, devenit homo suus, eo modo quo avus suus fuerat homo veteris regis Henrici, falvis omnibus dignitatibus suis.^a

Rex Henricus primum exercitum duxit in Walliam,^{aa} et cepit Rueland.

Anno m.c.lvij. iterum firmatum est castellum de Werc, præcipiente rege Anglie.^b

Rex Anglie Henricus et Malcolmus rex Scottorum apud Carlel convenerunt, sed non bene pacificati abinuicem discefferunt, ideoque rex Scottorum non adhuc miles factus est.^c

Anno m.c.lix. obiit Rodbertus episcopus sancti Andree.

Obiit pie memorie Waldeus^d abbas ij. de Malros iij^o nonarum Augusti, [Aug. 3.] qui fuit awnculus regis M.,^e et Willelmus^{ee} ejusdem ecclesie monachus ei succeffit v. kalendas Decembris [Nov. 27], et in vigilia sancti Andree apostoli [Nov. 29], que dominica die evenit, a Glas-cuenfi episcopo Hereberto benedictus est in nostra ecclesia.

Obiit Adrianus^f papa kalendas Sept. [Sep. 1], cui succeffit Alexander, canonice electus et consecratus, et Fredericus imperator erexit sibi ydolum, Octavianum^g scilicet antipapam, quem in execrabili concilio et conventiculo sanguinum apud Papiam cum sua gente statuit adorandum, et scisma factum est in ecclesia multo tempore perdurans.

Rex Henricus Anglie Tolosam cum exercitu adiit, et in eodem exercitu mortui sunt plurimi, et Willelmus comes Bolonie, filius regis Stephani, et Hamo filius comitis Gloucestrie obierunt; rediens ab hoc exercitu Malcolmus rex Scottorum, factus est miles Turonis a rege Anglorum Henrico.^h

Willelmus episcopus Muraie, et Nicholaus regis Scottorum tunc tem-

^a See Fordun i. 448; *Chron. S. Crucis*, p. 32. (24) ^a *Hoveden*, fol. 281; *Fordun*, i. 449; *M. Paris*, p. 68. ^{aa} See *M. Paris*, p. 68. ^b *Hoveden*, fol. 281; *Fordun*, i. 449. ^c *Hoveden*, fol. 281. ^d See *Monast. Ann.* p. 211. ^e Waltheof was the youngest son of Matilda, who

took for her second husband David Prince of Cumberland, afterwards king of Scotland, father of Malcolm IV. *Fordun*, i. 321, 322. ^{ee} In the margin, opposite here, are added in red ink the words, "tercius abbas de Melrose."

^f Adrian IV. was succeeded on the 7th of September by Alexander III. ^g Octavian, or Victor IV. as he styled himself, was protected by the Council of Pavia, held upon February 5.

^h See *Fordun*, i. 449; *Gervase*, col. 1381, *Chron. S. Crucis*, p. 33.

poris camerarius, curiam Romanum ex parte regis Malcolmi uisitantes, ad papam Alexandrum Agnatie ultra Romam venerunt; ubi ab eo suscepti fatis honorifice, Willelmus rediit in sequenti anno legatus regni Scottorum factus.¹

Obiit Robertus episcopus sancti Andree.^k

Anno m.c.lx. Malcolmus^{kk} rex Scottorum venit de exercitu Tolose, cumque venisset in civitatem que dicitur Pert, Fereteatht comes^l et v. alii comites, irati contra regem quia perrexit Tolosam, obsederunt civitatem et regem capere voluerunt, sed præsumptio illorum minime prævaluit; Malcolmus rex tribus vicibus cum exercitu magno perrexit in Galweia et tandem subjugavit eos.^m

Ernaldus^{mm} abbas de Calheo electus est ad episcopatum sancti Andree in Scotia, die scilicet sancti Bricii episcopi [Nov. 13], que hoc anno dominica die evenit, et in sequenti die dominica [Nov. 20], scilicet sancti Edmundi, consecratus est apud sanctum Andream in Scotia a Willelmo Murauenfi episcopo, sedis apostolice legato, astante rege Malcolmo, et episcopo, et abbatibus, et comitibus regni, et Johannes ejusdem ecclesie cantor ei successit, vigilia sancti Andree [Nov. 29] electus, et in die epiphanie [Jan. 6] a Glascuensi episcopo Hereberto benedictus.ⁿ

Et hoc anno Malcolmus rex dedit sororem suam Margaretam Conano duci Britannie.^o

Obiit Robertus prior sancti Andree, cui successit Walterus cantor ejusdem ecclesie.

Anno m.clxi. obiit Thedbaldus Cantuariensis^p archiepiscopus, et legatus Romane ecclesie; cui successit venerabilis Thomas cancellarius regis Anglie, et archidiaconus Cantuariensis ecclesie, optimus sancte Dei ecclesie defensor, licet de palatio et seculari habitu assumtus, seculum tamen omnino despiciens.

Ernaldus episcopus factus est legatus regni Scottorum a papa Alexandro;

¹ See *Chron. S. Crucis*, p. 33; *Fordun* i. 452. ^k This obit has been already entered, see note ^c *supra*; it is in this instance added by a hand a little later. ^{kk} See *Hoved.* fol. 281.

^l This was Ferquhard second earl of Strathern. *Fordun* i. 450. ^m The *Chronicle of Holyrood* adds, that Fergus lord of Galloway became a canon in Holyrood, p. 33. See *Hoved.* fol. 281.

^{mm} In the margin, "episcopus sancti Andree." ⁿ *Chron. S. Crucis*, p. 33. In the margin, "iij. abbas de Kalcon." ^o See *Fordun*, i. 453; *Hoved.* fol. 282. ^p Upon the 18th of April. *Gervase*, col. 1381. Becket was consecrated upon the 3d of June 1162, col. 1383.

qui et in tempore legationis consecravat G. G. Rosmarkinesem episcopum; sed postea jubente papa Alexandro a legatione cessavit.¹

Obiit Willelmus episcopus Murū.²

Anno m.clxij. obiit Hugo de Moreuille, fundator ecclesie de Drieburg.³

Malcolmus rex Scotorum dedit fororem suam aliam Ade comiti Florentio de Hoilande.⁴

Rex Anglie Henricus suscepit honorifice papam Alexandrum versus Gallias venientem.⁵

Obiit Ernaldus episcopus sancti Andree.⁶

Fundata est ecclesia sancti Andree in Scotia.⁷

Anno m.lxij. Henricus rex Anglie venit in Angliam de transmarinis partibus.

Et Ricardus capellanus regis Malcolmi electus est ad episcopatum sancti Andree, et rex Malcolmus de magna infirmitate, Deo miserante, convaluit apud Danecastre,⁸ et firma pax est inter Henricum regem Anglie et inter Malcolmum regem Scotorum.

Generale concilium apud Turonem⁹ ciuitatem, quod Alexander iij. papa tenuit, in quo excommunicavit Octouianum antipapam et ceteros scismaticos, imperatore tantum excepto.

Anno m.clxiiij. facta est abbatia de Cupro^b quam Malcolmus rex fecit iij^o. idus Julii [Jul. 12].

Obiit Willelmus frater Henrici regis.

¹ See *Fordun*, i. 453. ² Upon the 24th of January 1161-2. *Chron. S. Crucis*, p. 33; this is here taken into the text from the margin of the manuscript. ³ See *Fordun*, i. 453. ⁴ The *Chron. S. Crucis* calls her Elda, p. 34; see *Hoved.* fol. 282. It was in consequence of his descent from this marriage that Florence earl of Holland, great-grandson of the earl and princess here named, laid claim to the crown of Scotland, in 1292. *Fæd.* i. 775. ⁵ *Gervase*, col. 1383; *Hoved.* fol. 282. ⁶ Some time between the 6th and the 13th of September. *Chron. S. Crucis*, p. 34. ⁷ The Chronicle contained in the *Harl. MS.* 2363, places its foundation in 1161, fol. 51. b. ⁸ According to *Gervase*, col. 1383, he returned in December 1162. ⁹ *Fordun* i. 453; *Hoved.* fol. 282. He was probably on his journey to or from Wodstoke, where he did homage to Henry II. upon the 1st of July, *Diceto* col. 536. (26) ^a At Tours, upon the 19th of May. See *M. Paris*, p. 70. *L'Art*, iii. 151. 8vo. ^b According to *Mat. Paris*, in 1164, p. [?]^a *Fordun* says that it was done by the advice of Waltheof, abbot of Melrose, who, however, had been dead for some years, i. 453; to which may be added the Chronicle in the *Harl. MS.* 2363, fol. 51. b.

^a See *Spottewood*, p. 420. It is probable that he meant *Hoveden*, whose authority supports the text, fol. 283.

Obiit Octouianus^c antipapa, et Wido Cremenfis, secundus antipapa, ab predicto imperatore scismatico elevatus est.

Et Sumerledus regulus Eregeithel, jam per annos xij^{eim}. contra regem Scotorum Malcolmum dominum suum naturalem impie rebellans, cum copiosum de Ybernia et diuersis locis exercitum contrahens apud Renfri applicuisset, tandem ultione diuina, cum filio suo^d et innumerabili populo a paucis comprovincialibus ibidem occisus est.

Herebertus episcopus Glasguensis obiit, cui successit Engelramus regis cancellarius, consecratus a papa Alexandro apud Senonenfem civitatem, die apostolorum Simonis et Jude [Oct. 28], licet nuncii Eboracensis archiepiscopi plurimum restiterint.^e

Thomas Cantuarensis archiepiscopus venerabilis, ob intollerabiles sancte ecclesie...^f a rege Anglie illatas injurias, recessit ab Anglia.

Archiepiscopus Eboracensis venit Norham^g ut legatione fungeretur per Scotiam, sed nuncii regis Scotorum restiterunt ei et contradixerunt ejus legationi, et inde rediit confusus.

Anno m.c.lxv. Ricardus capellanus regis Malcolmi consecratus est apud sanctum Andream in Scotia ab...^h episcopis ejusdem terre, scilicet in dominica die ramis palmarum, que tunc evenit v. kalendas Aprilis [Mar. 28].

Et Henricus rex Anglie transfretavit, et postquam rediit cum exercitu magno perrexit in Guallias, ibique plures occidit et justitiam fecit de duobus filiis regis Ris, et de filiis ac filiabus nobilium ejus, scilicet oculos puerorum eruit et nares aureque puellarum abscidit.

Due comete apparuerunt ante solis ortum mense Augusti, una ad austrum, altera ad aquilonem. Cometa est stella que non omni tempore sed maxime in obitu regis aut in excidio apparet regionis. Cum crinito diademate apparuerit fulgens regale nunciat letum, sed si autem ferens comas rutulansque sparferit illas, patrie monstrat excidium.

^c Victor IV. died 22d April 1164, and was succeeded by one who styled himself Calistus III.

^d *Fordun* adds that his son was called Gillicolan, i. 452. The words "cum filio suo" are added by the Scottish copyist to the account of *Hoveden*, fol. 283, from which the remainder is transcribed.

^e See *Fordun*, i. 461; *Hoved.* fol. 293.

^f An erasure in the MS. See the statement in *Hoved.* fol. 282.

^g See an extract from the *Excerpta a Chr. Scot.* in *Hailes*, i. 108.

Tempeſtas magna fuit in eodem menſe in provincia Eboraci. Anti-
quus autem hoſtis a multis viſus eſt illam tempeſtatem in equi nigri^{hh} et
maximi ſpecie præcedere, et ſemper ad mare fugiendo properare, perfe-
quente illo fulgure et tonitruo cum horrendis fragoribus et omnia devas-
tante grandine: veſtigia vero prædicti equi iniqui enormis magnitudinis
ſunt reperta, maxime vero de monte oppidi Scardeburchⁱ faltum ad mare
dedit, ubi an ſingula veſtigia tetre foſſe in altum depreſſe patuerunt. Que
tempeſtas conſumſit unum molendinum cum inhabitantibus ſuper flumen
Sabrine, excepto uno monacho, qui per ineffabilem Dei miſericordiam
ſalvatus eſt de incendio; ad multorum vero diſcrecionem et indubitate
ſpei conſolationem; maximeque ad ſummi tonantis laudem monachus et
ejus ſervantur illeſa.

Papa Alexander de Galliis Romam reverſus eſt, ibique cum magna
gloria exceptus eſt, et univerſa fere Italia et Tuſcia cum Mediolanenſibus
illum ſuſcipiens ſchiſmatici dominium ſpreverunt.

Obiit pie memorie Malcolmus rex Scotorum apud Gedewurth, v.^o idus
Decembris [Dec. 9] quod evenit v. feria, anno etatis ſuæ xx^{vo}, regnique
ejus anno xij.^k cujus corpus honorifice ab omnibus perſonis uſque ad
Dunfermelin delatum ſepelitur; cui ſucceſſit Willelmus frater ejus, in
vigilia natalis Domini [Dec. 24], more regio elevatus in regnum.

Ordo Præmonſtratenſis venit ad Blanchelande.^m

Johannes Abbas Calkoenſis venit de Roma mitratus.ⁿ

Anno m.c.lxvj. rex Anglie Henricus tranſfretavit, quem ob negotia
domini fui rex Scotorum Willelmus ſecutus eſt,^o et in tranſmarinis par-
tibus quibuſdam militiarum probitatibus attemptatis, ſtatim rediit.

Obiit comes Goſpatricus,^p cui ſucceſſit Waldevus filius ejus.

^{hh} According to *M. Paris*, p. 151, the devil appeared, in 1206, in the form of a black mare. This
is alſo one of the ſhapes assigned to him by the popular ſuperſtitions of Germany. ⁱ Now

Scarborough. ^k This date has originally been xij. but the laſt numeral has been eraſed;—
“et dimidio”—has then been added, which has afterwards been ſtruck through. *Fordun* ſays that
he reigned twelve years, three months and ſeven days, i. 457. ^l See *Fordun*, i. 458.

^m In Normandy. *Monast. Anglic.* ii. 1015, edit. 1661. ⁿ See an extract from the papal bull,
relative to this grant, in the *Monast. Ann.* p. 82, where it is printed from the Chartulary of Kelſo.

^o *Fordun*, i. 458, 459; *Hoved.* fol. 289. ^p This was Goſpatric, the fourth of the name and
third earl; *Douglas*, ii. 167; *Fordun*, i. 459, *Hoved.* fol. 289.

Anno m.c.lxvij. Obiit pie memorie Aldredus, iij. abbas Rieuallis, cui succeffit Siluanus abbas de Dundrainan.^a

Obiit magister Robertus de Melum episcopus venerabilis Herefordie, cui succeffit Robertus de Foliot. Obiit Patricius secundus abbas de Alnewick, cui succeffit Ricardus prior ejusdem.

Obiit Mathilda imperatrix, mater Henrici ij. regis Anglorum.

Fredericus imperator hostiliter ad juvandas partes secundi antipapæ, id est Widonis Cremenfis, Romam veniens eundem scismaticum scismaticus et ipse in ecclesiam sancti Petri vi et armata manu intrufit. Redunte vero cum exercitu statim pestis mortifera in populum ejus grassata est, et primates quosdam extinxit, et ille Colonensis electus, totius scismatis capud, in Alpibus extinctus est, et ut ossa a carnibus disjungerentur, et Colonie deferentur, totus in aquam coctus est; volebant enim primates sui electi, licet non episcopi, quantum ad ipsos honorabiles quantam ad nos satis inhonoras et falsi nominis faltem habere reliquias.

Anno m.c.lxvii. obiit pie memorie Gilebertus abbas Cisternenfis, cui succeffit Alexander x. abbas.

Obiit Wido^r scismaticus et secundus antipapa, et quidam tertius antipapa, cujus nomen ignoratur, qui et ignorans ignorabitur, elevatus est.

Obiit Rodbertus^a comes justus Leicestrie, et qui justitia summa vocatur.

Anno m.c.lxix. obiit Gregorius episcopus Dunkelde, cui succeffit Ricardus capellanus regis.^b

Vilis et exescriabilis contra dominum papam Alexandrum et venerabilem Thomam archiepiscopum in Galiis exulantem conjuratio, per totam fere Angliam, jussione regis, facta est.

Hunbaudus prior de Weneloc adduxit conventum apud Passelet, qui est juxta Renfriū.

Anno m.c.lxx. rex Anglie Henricus de Normannia Angliam rediit, in quo reditu multi naufragio perierunt.

Willelmus abbas iij. de Maylros curam pastorem x. kalendas Maii [Apr. 22] humiliter dimisit,^c et ipso die Jocelinus prior ei succeffit.

^a See *Fordun*, i. 459. ^b Guido, called Paschal III., died 20th September, 1168. The name of his successor, against the authority of Alexander III., was Calistus III. ^c Robert de Bossu, according to *Dugdale*, died in 1167; but the text is supported by the authority of *Hoveden*, fol. 293.

^d He was consecrated upon the 1st of February, 1169-70. *Fordun*, i. 460. ^e *Fordun* 161.

Willelmus rex Scottorum apud Windlesfoure^v ad Henricum regem venit.

David^w frater ejus in octavis pentecostes [Maij 31] miles a rege Anglie factus est.

Henricus rex Anglie fecit coronari filium Henricum puerum,^x et in regem apud Lundonias. xi. kalendas Junii [Maij 22] in die dominica consecrari a Rogero usurpatore Eboracenfi archiepiscopo,^y qui in alienam provinciam jus et officium alienum contra canones per regiam et propriam tyrannidem, vivente venerabili Thoma archiepiscopo Cantuarienfi et in Galliis exulante, sibi usurpavit.

In festivitate apostolorum Petri et Pauli [Jun. 29] subito terremotus ingens et horridus in oriente, ultra mare Græcie, urbes plurimas et castella cum suis habitatoribus subverfas, obruit Tripolim, Gibellum, Laodiciam, Antiochiam et castella quamplurima; sed et terra gentilium eodem terremotu multo miserabilius cum eorum innumerofitate periit.

Richardus cappellanus regis Willelmi consecratus est in episcopum Dulkelde, in vigilia sancti Laurentii [Aug. 9], a Richardo episcopo sancti Andree, in cathedrali ecclesia sancti Andree.^z

Obiit venerabilis Godricus^{zz} heremita de Finchalach prope Dunelmum.

Richardus comes de Penbroc, filius Giliberti comitis Stranboue, filius etiam Isabel, matertere Malcolmi et Willelmi regum Scottorum, et bone spei David comitis, cum multa militum et proborum hominum copia transfretans venit in Hiberniam, et fretus auxilio cujusdam reguli illius terre, cujus filiam sibi in matrimonio copulaverat, quasdam civitates cum illius terre nobiliore scilicet Duuelin viriliter oppugnans, per Dei providentiam tandem obtinuit.^a

^v *Hoved.* fol. 296. ^w David Earl of Huntingdon. ^x *Benedictus Abbas* says that the coronation was upon Sunday, 14th June, i. 4. *Wyntoun*, i. 321, places the coronation of young Henry upon Sunday, 22d May, 1167, but the text is supported by the excellent authority of *W. Newbrig.* ii. 25, and of *Hoved.* fol. 296. b., although the latter states that the coronation was celebrated upon Sunday, 15th June, an obvious error. In the year in question, the 15th of June fell upon a Monday. A like mistake occurs in the computation of *Wyntoun*, for the 22d May, 1167, was not a Sunday, but a Monday.

^y The indignation of the writer was probably augmented by the remembrance of the part taken by this Roger against the independence of the Scottish church, in the year 1164.

^z According to *Mill*, he was consecrated in 1169; but an additional degree of authority is affixed to our Chronicle, from the fact of the 9th of August 1170 having fallen upon a Sunday.

^{zz} See *Hoved.* fol. 295; a long account of him is inserted in *M. Paris*, p. 82. (27) ^a See *Brompton*, col. 1069; *M. Paris*, p. 87.

Obiit Owein regulus Wallie.

Venerabilis Thomas Cantuariensis archiepiscopus a papa Alexandro jam legatus factus, circa festum sancti Andree [Nov. 30] de exilio per regis licentiam rediit in Angliam^b.

Papa Alexander suspendit Rogerum Eboracensem archiepiscopum ab omni episcopali officio, et Hugonem Dunelmensem et Gilbertum Londoniensem episcopos, et ceteros omnes qui interfuerunt coronationi non canonice Henrici filii regis.^c

fol. 20.1. Anno m.c.lxxj. O scelus nefandum! O nephas detestandum! O flagitium execrandum! O cunctis retro seculis inauditum piaculum! beate memorie Thomas Cantuarensis archiepiscopus, fedis apostolice legatus, primas totius Angliæ, qui jam per sex et eo amplius annos pro iustitia decertans, regis senioris Anglorum Henrici violentiis in Galliis exulaverat, innumerabiles etiam ibi pro Christi ecclesia perpeffus injurias, utpote infantibus infra annos ad ubera pendentibus in cunis illius secundum carnem propinquis, et ceteris omnibus fenibus cum junioribus ab Anglia, instante nequissimo regis edicto eliminatis, pace tandem inter ipsum et regem domini pape et curie Romane, necnon Gallicane ecclesie, et maxime pii regis Franciæ Ludovici instantia ad plenum, ut putabatur, reformata, postquam ab eo in osculo pacis fuerat susceptus, et in Anglia cum litteris suis liber abire permissus, a domesticis et sceleratissimis baronibus et detestandis militibus regis, paucis diebus postquam in suam sedem fuerat susceptus evolutis, sevientis regis ira ob creditam sibi a domino papa, ut dictum, legationem et ob episcoporum suorum suspensionem, longe magis diffimili et sceleratiore modo quam Herodis in Jesum vel secundi in Johannem baptistam, ad mortem contra jus et fas dampnatus in principali totius Anglie, sancte Trinitatis ecclesia, ante sanctum altare beati Benedicti, innumerabilium martyrum, confessorum, virginum, utpote in tali ecclesia circumvallatus reliquiis, quinta die locum suum optinens post nativitatem salvatoris [Dec. 29] sicut beatus Thomas apostolus v. die eandem nativitatem præcedit [Dec. 21], sequenti scilicet die post natale innocentium, [Dec. 28], sanctis innocentibus in altera vita copulandus; sui ipsius imitatus Jesum mortem interfecto-ribus remittens, amputata fere unius ex clericis suis, qui crucem præferabat, dextera, pro dolor!^d Et sicut verus Christi martyr

^b According to *Grevase*, he arrived at Canterbury upon the 30th of November, col. 1414.

^c See *Gervase*, col. 1413; *Hoved.* fol. 298; *M. Paris*, p. 86.

^d An interesting account of the

detruncatur, cujus sanguinis effusionis injuriam omnibus linguis inexplicabilem in carnes impiorum inprimis qui opus abhominabile perpetraverunt, præceptum statuerunt, consilium subministraverunt, assensum prebuerunt, demum in duces et sequellas omnes assistentes qui hujus sceleris scelerum notitiam antea habuerunt, vindicet quam totius^{*} Domini gladius et reditor altissimus.

Obiit Nicholaus cancellarius regis Scotorum.

Obiit Conanus dux Britannie et comes de Richemunt.^f

Obiit Ferchet comes de Strathern.

Mare visum est a multis ardere in Anglia.

Radulfus monachus de Meylros apud Cuprum in patrem eligitur, et a Ricardo episcopo sancti Andree, in purificatione beate Marie [Feb. 2], apud Coldingham in abbatem benedicatur.

Sepulcrum pii patris nostri dompni Walleui abbatis secundi de Melros,^{*} a bone memorie Ingeramo Glasguenfi episcopo, et iiij^{or}. abbatibus ad hoc vocatis, referatum est, et corpus ejus integrum inventum et vestimenta intacta, anno xij^o obitus sui, xj. kalendas Junii [Jun. 22]. Et post sacra missarum solempnia idem antistes et abbates, quos prænumeravimus, cum ipsius monasterii universo conventu, super ipsam sanctissimi corporis glebam posuerunt lapidem novum, id est, marmor politum; et facta est leticia magna, conclamantibus qui aderant et dicentibus, vere hic homo Dei est.

Pie memorie dompnus Poncius, abbas Clareuallis, in episcopum Clari Montis eligitur et ibidem pastor præficitur, translatus et assumtus de valle in montem, de Clara valle in Clarum montem, de claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu.

Simon de Tonei, monachus de Melros, olim abbas de Kogeshala,^g in episcopum Mureuie electus est et adductus.

Henricus rex Anglie, cum manu valida et robore magno, visitandi gratia, in Hyberniam^{ss} vento et velo transpositus et transportatus est.

Ædwardus episcopus de Aberden obiit.

martyrdom of Becket is given by *Gervase*, coll. 1414-17. It is singular that the most curious account of the life and murder of Becket, written by one who states that he was present at his death, and wounded in attempting to save him, should be still unprinted. The only manuscript known is in the Arundel collection, lately added to the British Museum. There is every reason to believe that the writer was the well-known Edmund Grime, the friend of Becket. ^{*} Quantocius?

^f He had married Margaret, the sister of king William, in 1160. ^g According to the *Chronicle of Cogeshale* in the *Cottonian MS.*, Vesp. D.x. Simon de Toney returned to Melrose in 1168, fol. 47. ^{ss} *Howed.* fol. 301. ^{*} On the margin there is written, in red letters, "Memorandum de translatione venerabilis Walleui abbatis de Melros."

fol. 20. b. Anno m.c.lxxij. ventus validissimus fuit in die sanctorum Innocentium [Dec. 28].

Ecclesia Cantuariensis, per duos cardinales in Franciam missos, reconciliata est et paci reddita.

Simon, electus de Mureuia, consecrationis munus apud sanctum Andream in Scotia, x. kalendas Februarii [Jan. 23] suscepit.^b

Matheus, archidiaconus sancti Andree, ad episcopatum de Aberden est electus,ⁱ et postea iv.^{to} norarum Aprilis [Apr. 2], scilicet in passione Domini, consecratus.

Henricus rex Anglie de Hybernia post pascha [Apr. 16] rediit.

Anno m.c.lxxij. papa Alexander tertius in capite jejunii [Feb. 21] apud Anagniam beatum Thomam, Cantuariensem archiepiscopum, canonizavit,ⁱⁱ et ejus memoriam in cathalogo sanctorum scribi instituit, et diem passionis ipsius festivum et celebrem, auctoritate apostolica, haberi firmiter praecepit. Ipse autem in martyris memoriam primam missam, astante clero et populo innumero, more suo devotissime cantavit, et in collecta et in secreto et in postcommunione de eo, sicut de martyre et pontifice, mentionem sollempniter fecit. Et qui vidit et audivit testimonium perhibuit.

Facta est contentio, et fere inexorabile bellum, inter ventrem et viscera, inter patrem et prolem, inter Henricum seniore et Henricum filium ejus juniorem regem Anglie,ⁱⁱⁱ ita ut puer ipse miles tamen jam tunc et rex, abortis quibusdam molestiis et gravaminibus a patre illatis, clanculo noctu ad regem Francorum, patrem suum dictum in lege, se citissime transtulit, et hoc ex consilio matris sue ut dicebant; nos nescimus, viderit ipsa et judicet ipse. Cogitabat enim pater, ut rumor vulgi erat, filium capere et in custodiam firmam et securam ponere. Secuti sunt eum, tam de Anglia quam Normannia, viri potentes et nobiles ad bella promptissimi, quorum fretus consilio et auxilio furgit filius, immo filii in patrem, et guerrarum tumultu et turbine non solum cismarine sed transmarine provincie commote in arma ruunt, et dextras jungunt ad dimicandum.

^b "Ordinacio domini Simonis episcopi Muraucensis x. kal. Februarii, quondam abbatis de Cogeshala." *MS. Cott. Vesp. D.x. fol. 48.*

ⁱ It appears from *Keith* that there is some uncertainty as to the date of the accession of this bishop, p. 184. There is obviously an error in the concordance of the dates recorded in the text.

ⁱⁱ *Fæd. i. 29.*

ⁱⁱⁱ *Fæd. i. 29; Hoved. fol. 304; W. Neubrig. ii. 27; M. Paris, p. 88.*

Rex etiam Scottorum Willelmus, vetera dampna novo conflictu refarcire sperans, bella immania per consilia iniqua contra cognatum et dominum suum, Henricum regem Anglie instaurat, et cum ingenti exercitu castra metatus est ante castrum quod Werc nominatur, et moram aliquantulum ibidem fecit, sed nichil plus profecit. Profectus autem inde rex, magnam partem Northumbrie Scotti crudeliter igne combufferunt, et plebem ejus ferociter gladio transverberaverunt.^k Inde ad Carlegium iter recurvant, et civitatem totis viribus oppugnant, sed exercitus Anglie simulato a quibusdam et significato adventu, fuge se velociter dederunt.

Miracula magna et inaudita per beatum martyrem Thomam archiepiscopum facta sunt in Anglia.

Tonitruum horribile mugit xvij. kalendas Septembris [Aug. 16].

Tuffis quedam mala et inaudita omnes fere longe lateque occupavit, in qua vel ex qua peste multi mortui sunt.

Robertus comes Legecestrie, una cum conjuge sua, in finibus sancti Ædmundi captus est,^l et custodia arctissima positus. Sed et Flandrensiū populus infinitus a finibus suis egressus ut fines Anglie occuparent, in eisdem finibus quibus et comes, cursum fixerunt et vitam finierunt. Benedictus Deus qui perdidit impios, ne perderent pios!

Anno m.c.lxxiiij. obiit bone memorie Ingeramus episcopus Glasconensis, in die purificationis beate Marie [Feb. 2], kalendas Martii.^m fol. 21.

Obiit Ascelinus primus abbas de Kinlos in Mureuia, cui in loco ministerii hujus Reinerius successit, monachus de Meylros.

Obiit Osbertus primus abbas de Jeddewrtha, cui successit Ricardus ejusdem cellerarius.

Jocelinus abbas monasterii de Melros, numero iiij^{tas}, a clero, a populo exigente et rege ipso afficiente, ad ecclesiam Glascuensem presul eligitur, x. kalendas Junii [Maij 23] apud Pert in Scotia; vir mitis et morigeratus, vir mansuetus et moderatus.

Willelmus rex Scotie rursus exercitum Alnewic direxit, immo ipse duxit, multos fugavit, multos prostravit.^o

^k See *Diceto*, col. fol. 573; *Hoved.* fol. 308; *W. Newbrig.* ii. 30; *M. Paris*, p. 89. ^l *Brompton*, col. 1089.

^m It is obvious that the text is wrong, when it considers the feast of the Purification as the same as the 1st of March. It may be conjectured that this second date belongs to the obit of the abbat of Kinlos, but the arrangement of the MS. is followed.

ⁿ In the margin, "ij. abbas de Kynlos." This note has been nearly erased. ^o See *Gervase*, col. 1427, for an account of the cruelties which attended this irruption.

Henricus rex Anglie fenior inter hec tonitrua Angliam venit, corde compunctus, animo contritus, laneis indutus, et pedibus nudis incedens, cum numerosa præfulum et procerum multitudine, sepulcrum beati Thome Cantuarie in ipso regni ingreſſu quo cicius potuit inviſit, peccatorum ſuorum penitens, et pacem depoſcens.

Mane enim factop Willelmus rex Scottorum apud Alnewic^a capitur, et ad Richemund cum merore ducitur, et in cuſtodiam ad tempus ibi reverenter reſervatur. Poſtquam autem regi Anglie res innotuit, ipſius imperio in Normanniam tranſponitur, et in turri de Faleiſio theſaurus deſiderabilis fervandus reponitur. Daud comes, frater ejus junior, cum hec cognoviſſet, Legreſtariam de qua pugnabat velociter reliquit, et ſeſe cum ſuis, ut potuit, in Scociam tranſtulit.^r

Beatus Bernardus, primus abbas Clarauallis, a domino papa Alexandro tercio in urbe Roma ſollempniter auctorizatur, et in cathalogo memoriam ejus ſcribi, auctoritate apoſtolica, conſtituitur.

Anno m.c.lxxv. Willelmus rex Scottie cum ſuis de cuſtodia rediit ad ſua.^s Jocelinus^t eccleſie Glaſguenſis^{*} electus ex mandato domini papæ Alexandri iij. in episcopum conſecratus eſt a domino Eſkilo Lundenſi archiepſcopo, ſedis apoſtolice legato et totius Dacie primate, in Claraualle.

Laurencius monachus noſter, quondam abbas† in Orcadia, ij. idus Maii [Maij 14] electus eſt, et in craſtina die aſcenſionis Domini [Maij 21] a Jocelino epſcopo Glaſguenſi, in eccleſia noſtra honorifice in abbatem benediſtus.

Eccleſia Clareuallis dedicatur; reliquie ſancti Bernardi Clareuallis abbatſis primi, honorifice tranſlate et in eccleſia locate ſunt, ea reverentia que ſanctum decuit.

Comites et barones, et omnes majores et potentiores per regnum Scotie,

^p Lord Hailes objects to the veracity of the coincidence, as detailed by *Hoveden* and *Newbury*; but *Gervase* confirms it, by ſtating that Henry left Canterbury on Saturday, July 13, col. 1427; compare alſo the ſtatements of *Hoveden*, fol. 308; *M. Paris*, p. 90; *W. Newbrig.* ii. 34. In the margin of the manuſcript, "capcio regis Willelmi Scottorum."^a See *Brompton*, col. 1091; *Gervase*, 1427; *Hoved.* fol. 308; *M. Paris*, p. 90; but above all, *W. Newbrig.* ii. 33, and the preceding chapters.

^r See *Brompton*, col. 1090, 1093; *W. Newbrig.* ii. 31. ^s According to *Fordun*, he returned about 2d Feb. [1174-5]. The charter by which he obtained his liberty is printed in the *Fæd.* i. 30.

^t Joceline had previously been abbat of Melroſe. ^{*} On the margin, in red letters, "Jocelinus epſcopus Glaſg'." [†] On the margin, in red ink, "v. abbas de Melr'."

coram rege suo Willelmo ligantiam fecerunt et obfides dederunt, et episcopi ejusdem regni in verbo veritatis fidelitatem juraverunt Henrico regi Anglie, civitate Eboraco.^a

Anno m.c.lxxvj. Wiuianus, ^v tituli sancti Stephani in Celie monte presbiter cardinalis, apostolici sedis legatus, Scociam intravit, conculcans et comminuens obvia queque, expeditus capere nec impeditus rapere.

Ricardus^x comes, cognomine Strangboge, in Hyberniam obiit.

Facta est contentio inter Walterum abbatem Tironensem et Johannem Kalcoensem de subjectione, quis eorum videretur esse major.

Anno m.c.lxxvij. Fredericus Romanorum imperator ad Christianam devotionem et sancte matris ecclesie unitatem rediit, et Venetiam veniens domino papæ Alexandro III. in ecclesia Sancti Marci reverentiam quam debuit et spondit et impendit, et in signum fidei et fœderis firmi susceperunt se invicem in osculo pacis.

Vivianus^{xx} cardinalis, Hyberniam rediens, apud castrum Puellarum prælatos regni Scotiæ convocavit, et in concilio fedit.

Rogerus abbas primus de Driebruc curam ovium resignavit, et Girardus prior ei ad ministerium successit.

Walterus filius Alani, dapifer regis Scottorum, familiaris noster, diem obiit, cujus beata anima vivat in gloria.^y

Anno m.c.lxxviii. obiit Ricardus episcopus de Dunkelde, et Ricardus episcopus sancti Andree.^z

Magister Johannes, cognomine Scottus, ad episcopatum sancti Andree electus est, sed rege Willelmo totius viribus electioni ejus renitente Hugonem capellanum suum, regia fretus potestate, in ecclesia sancti Andree, ut voluit, episcopum consecrari fecit. Hinc inde gravis contentio et periculosa divisio emerfit.^a

^a *Brompton*, col. 1103; *Knyghton* says it was upon the 20th of August, col. 2396; see *Hoved.* fol. 312.

^v Concerning this Vibianus or Vivianus Thomasius, see *Ciaconius*, i. 1091.

^x Richard de Clare, Earl of Pem'roke. ^{xx} See *Hoved.* fol. 316. ^y Walter Fitz-Allan gave to the abbey of Melrose four ploughgates of land at Edmundiston, for the good of the soul of Malcolm IV. *Monast. Annals*, p. 266. He also gave them considerable possessions in the west of Scotland, p. 275, where it is stated that he became an inmate of this monastery, where he died.

^z Concerning the uncertainty of these obits, see *Keith*, pp. 76, 12; the text is supported by *Fordum*, i. 475.

(28) ^a The struggle which took place between the see of Rome and the king of Scotland, relative to this subject, is detailed with minuteness by *Hoveden*.

Sol in meridie pallore indutus et pene totus obscuratus est, idus Septembris^b [Sept. 13].

Submersio Hollandie.

Obiit Ada^c comitissa, mater Malcolmi et Willelmi regum Scottorum, comitis David.

Obiit pie memorie Laurentius abbas quintus de Melros, vir mire humilitatis et mansuetudinis et in divinis litteris plurimum eruditus.

Obiit Gaufridus abbas de Dunfermelin, et Walterus de Bidun^d cancellarius regis Scottorum, ecclesie de Dunkelde electus.

Anno m.c.lxxix. Ernaldus abbas vj. de Melros a domino Jocelino episcopo Glasguensi in ecclesia nostra benedictus est die epiphanie Domini [Jan. 6].

Concilium magnum a domino papa Alexandro iij. Rome^e celebratum est, ad "lætare Hierusalem," in ecclesia que dicitur Constantiniana, v. idus Martii, [Mar. 11] anno pontificatus sui xx. Henricus abbas Clareuallis in eodem concilio electus est episcopus Albanensis ecclesie, et a domino papa Alexandro iij. dominica qua "vocem jocunditatis" canitur post pascha [Maij 6] consecratus est, in ecclesia sancta Marie, que Narcisse appellatur.

Obiit Reinaldus^f abbas j. sancti Thome martyr in Scotia, et Adam persona de Dunbar.

Obiit etiam Amfridus abbas secundus de Neubothle xiiij. kalendas Sept. [Aug. 19] abbas de Neubotil et Hugo prior successit.

Obiit Alina^g comitissa de Dunbar xiiij. kalendas Sept. [Aug. 20].

Tonitruum magnum et fulgur factum est in die sancti Bartholomæi apostoli [Aug. 24] per totam Helielandeschiram.

^b This date is correct, according to the chronological list of eclipses in *L'Art*, i. 73. ^c She was the daughter of the earl of Warren and Surrey.

^d *Fordun* states that Walter de Bidun, the chancellor, succeeded in 1178 to the see of Dunkeld, i. 475; whilst *Keith*, p. 76, and the author of the "*Caledonia*," i. 712, consider this entry as his obit. The charters in the *Diplomata Scotiae*, and in the Appendix to *Raine's North Durham*, numbers xxxv. and xxxvi., have been consulted, in the hope that a comparison of the witnesses there joined with him might shew whether he survived the year 1178; but no satisfactory conclusion could be attained.

^e This was the Lateran, eleventh general council, 5-19 March. *L'Art*, iii. 155. 8vo. ^f Reginald was the first abbot of Aberbrothoc, founded by William in honour of Becket. See *Fordun*, i. 479. ^g She was the wife of Waldeve, fourth earl of Dunbar. *Douglas*, ii. 168.

Willelmus rex Scotie et Daid frater suus, cum comitibus et baronibus terre cum exercitu magno et valido perrexerunt in Ros,^b ibique duo firmaverunt castella, nomen uni Dunscath et nomen alteri Eperdover.¹

Anno m.c.lxxx. obiit Johannes abbas de Kalco, Osbert prior sancti Machuti successit. fol. 22.

Controversia magna quæ vertebatur inter domum de Melros et Ricardum de Moreuia super foresta et pastura inter Galge et Ledre, decisa est in præsentia Willelmi regis Scottorum et comitis Daid fratris sui et coram aliis tam ecclesiasticis quam secularibus personis innumeris apud Hadintun, dominica media quadragesime [Mar. 30], et Dei adjutorio respondebat monachis iustitia sua in hac parte, ita videlicet quod, chartarum suarum merito et privilegiorum Romane ecclesie auctoritate, ipsis adjudicata est possessio.^k

Venerabilis et spectabilis scientia et sanctitate vir, Balduinus abbas de Forda in episcopum eligitur Wirecestriæ et respexit Dominus ad humilitatem ipsius, quem licet vite meritum multis prætulerit, humilitas tamen sola in conspectu Domini illum exaltavit; nec enim mundum respexit sed despexit nec captavit quos calcavit honores.

Alexis sancte Romane ecclesie subdiaconus et apostolice sedis nuncius ut de facto ecclesie sancti Andree verum cognosceret, regnum Scotie cum Johanne electo, rege Willelmo vix permittente, intravit, plurimosque turbavit et cor regis ad iram provocavit.^m

Johannes sancti Andree electus a domino papa Alexandro mittitur in curia confirmatus, sed pro dignitate ecclesie sancti Andree et regis honore in sede episcopali a quibus vellet episcopis consecrandus; quem Alexis prædictus post multa consilia pluraque gravamina etiam excommunicatis quibusdam regis clericis insuper episcopatu sancti Andree interdicto, tandem convocatis episcopis, abbatibus religiosisque viris apud

^b *Fordun* adds, "contra Mackwilliam, sed vero nomine Dovenaldum Ban," i. 479; the subsequent details are given by the same writer, in the following page.

¹ *Fordun* varies the orthography in a trifling degree, "Dunschath et Edirdovar," and, according to his editor, other copies read "Edirdona" or "Edirtoun," i. 479.

^k An extract from the charter given by William to the convent, in confirmation of this decision, is printed in the *Monast. Annals*, p. 217.

¹ He was consecrated upon the 10th of August, *Gervase*, col. 1457.

^m See *Fordun*, i. 352; *Hoved*, fol. 341, and the following pages.

Castellum Puellarum in ecclesia sancte crucis octavis pentecosten, scilicet^a vj. idus Junii [Jun. 8], a Matheo episcopo de Aberden ex mandato domini pape A. ad prænominatam fedem in antistitem Johannem magnifice consecrari fecit. Johannes autem consecratus et absque episcopatu se intelligens, extemplo pre timore regis et indignatione regalium provinciam merens reliquit et ad tutiora se contulit.^a

Anno m.c.lxxxj. obiit pie memorie Willelmus de Tulosa abbas Cisterciensis, cui successit Petrus de Pontiniaco.

Ludowicus rex Francie, vir pius et religiosus seculum nequam despexit regnumque suum quod ipse per xliij.^{or} annos strenue gubernavit Philippo filio suo honorifice tradidit. Ille autem postea, Deo inspirante, ad ordinem Cisterciensem apud abbaciam que Port dicitur quam ipse fundavit, humiliter convolvavit et eodem anno de corpore mortis feliciter migravit.^b

Willelmus rex Scottorum et David comes frater ejus ad Henricum regem^c seniore pro suis negotiis transmarinis partibus se contulerunt.

Fulgura et tonitrua magna et tempestates et inundationes aquarum in Anglia per loca diversa.

Miracula multa et magna apud sanctum Ædmundum per beatum puerum Robertum quem quidam Judeus occulte crudeliter neci tradidit. Similiter apud Huntodinam de alio puero Herberto nomine nova contigerunt, quem proprius pater ad stipitem impie ligavit et in aquam que juxta ipsam villam decurrit miserabiliter extinxit.

Cometa mense Julio apparuit.

Jocelinus episcopus sedem episcopalem dilatavit, et sancti Kentegerni ecclesiam gloriose magnificavit.

iiij. kalendas Septembris [Aug. 30], obiit pie memorie Alexander iiij. papa, pontificatus sui anno .xxiiij.^o, cui successit Lucius iiij. qui et Hubaldus Hoftiensis episcopus.

Obiit Rogerus Eboracensis archiepiscopus x. kalendas Decembris [Nov. 22] anno episcopatus sui .xxvij.^o

^a These dates do not agree. (29) ^a *Hoved.* 350; *Ford.* i. 350, *et seq.* ^b Louis-le-Jeune died at Paris, upon the 18th of September, 1180, after a reign of forty-three years. *Anquetil*, ii. 108.

^c Henry II. is here styled "seniore," in distinction to his eldest son Henry, who was crowned as king of England in 1170 (his father being alive), and died in 1183.

^d See *Fordun*, i. 481. ^e According to *Stubbs*, he died at Shirburn, upon the 26th of November, col. 1723.

Anno m.c.lxxxij. Jocelinus^f Glascoensis episcopus, et E. Maylroensis abbas, et Osbertus abbas Calcoensis cum aliis honestis viris Romam pro regis regnique negotiis ierunt, causasque suas Deo opitulante caute et prudenter peregerunt, fani et alacres inde ad sua redierunt. Per ipsos etiam Lucius iij. papa auream rosam regi Willelmo Scottorum cum paterna benedictione transmisit. fol. 22. b.

Henricus senior rex Anglie transfretavit, et Deo suffragante pacem fecit inter regem Philippum Francie et comitem Philippum Flandrensem.

Obiit Waldeus comes de Dunbar, cui successit Patricius filius ejus.^g

Imperator Fredericus nepotem suum, ducem Saxonie, Henricum,^{gg} generum Henrici, regis Anglie ob suam injuriam in exilium ire compulit, ipse vero necessitate compulsus cum suis ad regem Henricum in Normanniam tristis et merens venit, quem rex honorifice suscepit et locum ei ad peregrinandum destinavit.

Multi piscatores cum navibus suis mense Septembri in mari inter Hertepol et Ditebi nocte miserabiliter perierunt.

Anno m.c.lxxxij. Willelmus rex Scottorum filiam suam Isabel, quam genuit ex filia Roberti Auenel, Roberto de Brus honorifice dedit.

Diffensio prava atque perversa orta est inter fratres uterinos filios Henrici regis Anglie, per quam multa mala emerferunt et plures presentem vitam amiserunt.^{ggg}

Henricus junior rex Anglie obiit, anno xiiij^o. coronationis sue, apud opidum quod dicitur Martel iij^o. idus Junii^h [Jun. 11].

Anno m.c.lxxxiiij. obiit Ricardus archiepiscopus Cantuarie.ⁱ

Henricus rex Anglie, propter ecclesie pacem et pauperum Philippo regi Francie; licet invitatus, suum fecit hominum, et post pentecosten [Jun. 5] prospere venit in Angliam.

Petrus abbas Cisterciensis est electus ad episcopatum de Araz, cui successit abbas de Fotenei.

Willelmus rex Scottorum dedit filiam suam Ada Patricio comiti.^k

^f See *Hoved.* fol. 351

^g *Douglas's Peerage*, ii. 168.

^{gg} The *Annales Godefridi*

Monachi state that he remained in England during three years, according to the pleasure of the emperor; see *Freheri Germ. Rerum Scriptores*, i. 248.

^{ggg} *Hoved.* fol. 353.

^h See

Brompton, col. 1142; *Diceto*, col. 617; *Ford*, i. 481.

ⁱ He died upon the 18th of February.

Thorne, col. 1675.

^k To Patrick, earl of March and Dunbar. *Fordun*, in detailing the same event, styles him comes Laodensis, i. 484.

Obiit Simon¹ episcopus Mureuie, nostre congregationis, xv. kalendas Octobris [Sep. 17].

Controversia* que fuit inter ecclesiam de Melros et homines de Wedhale^m super pasturam foreste regis, Deo opitulante, coram rege Willelmo et Daudid comite fratre suo et coram episcopis, comitibus, baronibus, et multis aliis probis hominibus, in die sancti Luce euuangeliste [Oct. 18] super Crosseleize, per Ricardum de Moreuile constabularium regis et per alios xij. fideles homines qui eo die, præfente rege, super reliquias ecclesie nostre cum timore et tremore juraverunt, et veraciter affirmaverunt, quod foresta regis tendit usque ad viam que vadit ad occidentem partem ecclesie beate Marie de Wedhale, et est pastura ecclesie de Melros usque ad terminos de Wedhale et usque ad rivulum qui vocatur Fasseburne, ex donatione trium regum, ...ⁿ scilicet Daudid, Malcolmi, Willelmi, et per iij. sive v. Romanorum pontificum privilegia, firmiter confirmata, et irrefragabiliter solidata.

Venerabilis Balduuinus^o episcopus Wirecestrie electus est ad archiepiscopatum Cantuarie.^p

fol. 23.

Anno m.c.lxxxv. obiit pie memorie Andreas episcopus de Catenesie iij. kalendas Januarii [Dec. 30] apud Dunfermelin.

Obiit pie memorie Willelmus quondam abbas de Melros,^q apud Rieuallern.

Obiit Robertus Auenel,^r novicius, familiaris noster, viij. idus Martii [Mar. 8]. Iste dedit Deo et sancte Marie et monachis de Melros terram suam de Heskedale, sicut carta ipsius testatur; cujus beata anima semper vivat in gloria.

Eraclius patriarcha Ierofolimitanus, et prior hospitalis de Ierusalem, cum labore et merore ad Henricum regem in Angliam venerunt, auxilium et consilium humiliter ab eo petentes; quos ipse non tam gloriose et devote suscepit, ut decuit et debuit.^s

¹ Simon de Tonei. ^m See *Morton's Monast. Ann.*, p. 217. ⁿ A word has here been erased. ^o An unfavourable character of Baldwin is given by *Thorne*, col. 1675. ^p *Fordun*,

i. 484, says he died upon the 29th of December; but this is probably an error of the scribe.

^q He had resigned his office at Melrose in 1170. ^r Concerning this individual and his benefactions, see *Morton's Monast. Ann.*, p. 273, who cites the *Chart. of Melrose*, 53. ^s *Fordun*,

i. 484. His object was to induce Henry to join the Crusaders. See *Gervase*, col. 1474; *Diceto*, col. 625; *Knyghton*, col. 2398; *Hoved.* 358.

^{*} In margin, "Controversia que fuit inter [ec]clesiam Melr'. [et] homines de Wedhale."

Henricus rex Anglie comitatum Huntendonie reddidit Willelmo regi Scottorum honorifice et plenarie sicut ipse habuit ante guerram, apud Windelesofre.[†]

Terremotus factus est magnus mense Aprili per Angliam.

Eclipsis solis facta est kalendas Maij [Maij 1] feria iiij. post nonam et stelle apparuerunt.[‡]

Bellum fuit in Galwela inter Rolandum et Gillepatricium iiij^o. non. Julii [Jul. 4] feria v^a. in quo plures occubuerunt ex parte Gillepatricii, ipse vero interiit cum multis aliis.

Iterum Rolandus bellum habuit contra Gillecolmum, in quo frater Rolandi occubuit et Gillecolmus periit.[¶]

Obiit Lucius papa iij. cui succcessit Urbanus tercius.^{*}

Anno m.c.lxxxvj. in Hyberniam apud civitatem que vocatur Dune inventio sanctorum corporum, scilicet sancti Patricii episcopi, et sancti Columbanii abbatis, et sancte Brigide virginis.

Apud Parisium obiit Gaufridus comes Britannie, filius Henrici regis Anglie.[‡]

Obiit^{*} abbas Cisterciensis, cui succcessit Willelmus abbas de Pratea.

Henricus rex Anglie cum exercitu magno venit ad Carleolum contra Rolandum mense Augusto; Rolandus autem sub conductu Willelmi regis Scottorum, venit ad eum et fecit ei humagium.^{**}

Rex Scottorum Willelmus desponsavit cognatam regis Henrici Anglie, ERMENGARDAM^{*} nomine, filiam videlicet vicecomitis de Bello Monte, qui erat filius filie priorii filii Willelmi Bastard, in capella regis de parco apud Wudestoc, presente rege cum magna gloria, nonas Septembris [Sep. 5] feria vj, luna xvij.

[†] Henry had taken possession of the earldom of Huntingdon, in consequence of William's invasion of Northumberland, in 1174, and had bestowed it upon Simon de Senlis; upon whose death, without issue, the earldom reverted to Henry. *Dugd. Baronage*, i. 59. [‡] *L'Art*, i. 345, 8vo.

[¶] See *Fordun*, i. 490, who adds some facts to the information here communicated; *Hoved.* fol. 358.

^{*} Lucius III. died on the 24th November 1185, and was succeeded on the 25th by Urban III.

[‡] He died at Paris, upon the 19th of August. *Diceto*, col. 630.

been supplied in the manuscript.

^{**} See *Hoved.* fol. 360.

(30) ^{*} The grandmother of Ermengard was a natural daughter of Henry I. King of England; concerning the marriage, see *Hoved.* fol. 360.

Obiit pie memorie Christianus^{aa} episcopus de Candida Casa, nonas Octobris, [Oct. 7] apud Holcultram.

Obiit Petrus abbas Clareuallis cui successit Guarnerius Abbas de Alba ripa.

Anno m.c.lxxxvij. Ricardus clericus Willelmi regis electus est ad episcopatum de Mureuia, kalendas Martii [Mar. 1] die dominica, et idus ejusdem mensis [Mar. 15] in passione Domini consecratus est apud sanctum Andream in Scotia a HUGONE ejusdem ecclesie episcopo.

In Britannia natus est ARTURUS filius Gaufridi Comitis iiij^o. kalendas Aprilis [Mar. 29], nocte scilicet sancti pasche, de Constantia^b filia MARGARETE sororis Malcolmi et Willelmi regum Scottorum.

Turci, Dei inimici, Nazaream ecclesiam sancte Marie violaverunt et multos occiderunt et magister Hospitalis ibi occisus est cum v. militibus et aliis multis in die apostolorum Philippi et Jacobi [Maij 1].

Rex Babilonis Saladinus cum lxxx. milibus militum et eo amplius frequenti die Veneris post festum Apostolorum Petri et Pauli [Jul. 3] Ierosolimitani regni terram invasit, et Tyberiam vi cepit, contra quos rex Ierosolimitanus cum suis processit ad bellum versus Tabarum per dietam unam. Cumque ad eminentem et saxosum venissent locum ubi vero, imminetibus hostibus undique necessitate compulsus, rex de baronum consilio bellum committere dignum duxit. In quo loco Saladinus rex cum tubis et infinita multitudo bellatorum in Christianos, qui propter loca saxosa et invia pugnare non poterant, assaultum fecerunt, et eos omni bellandi genere impugnaverunt et expugnaverunt. Tandem Tochedinus Saladini nepos regem fugam^c arripientem, et crucem dominici ligni cepit, ceteri omnes fere confracti, capti, et trucidati, et vinculis mancipati sunt. Saladinus statim militie Templi et Hospitalis milites segregari fecit ab aliis et coram se decapitari. Ipse propria manu principem Reinaldum de Castellione interfecit; et fratrum de Templo, ut in veritate dicunt, eodem die

^{aa} He had been elected in 1154. *Chron. S. Crucis*, p. 32. See further notices of him in *Brompton*, coll. 1103, 1108, 1111. ^b Constance was sole daughter and heir of Conan le Petit, Duke of Brittany, who died in 1171. *Dugd. Baron.* i. 78; see *Hoved.* 361.

^c See *L'Art*, v. 67, 8vo. A curious unpublished letter, detailing the particulars of defeat, is preserved in the *Arundel M.S.* 227, fol. 131; see also *Gervase*, col. 1502, *Hoved.* 361, *M. Paris*, 100, but especially the very valuable *Geschichte der Kreuzzüge von F. Wilken*, iii. 269.

ccth. et xxx. decollatis, exceptis illis d.c. qui prima die Maii interemti fuerunt.

Willelmus rex Scottorum cum magno exercitu perrexit in Mureuiam contra Macwilliam,^d cumque rex esset apud opidum Inuernis cum exercitu, comites Scotie miserunt suos homines ad prædandum, inveneruntque Macwilliam cum suis super moram que dicitur Mam Garvia^e prope Muref, et mox cum eo pugnaverunt, et Deo opitulante, eum cum multis aliis interfecerunt, pridie kalendas Augusti, [Jul. 31] feria vi.^f Benedictus Deus qui tradidit impios!

iiij. kalendas Novembris [Oct. 29] obiit Urbanus^g papa iii.; xij. kalendas [Oct. 21] ejusdem electus est Gregorius viii. qui fuit Cancelarius, et ipse dicitur Pannofus secundum interpretationem^h abbatis, et viij. kalendas [Oct. 25] ejusdem consecratus.

xvj. kalendas Januarii [Dec. 17] obiit Gregoriusⁱ papa viii.; et xiiij. kalendas [Dec. 19] ejusdem electus est Clemens iiii., et in craftino consecratus.

Anno m.c.lxxxviiij. Philippus rex Francorum, et Henricus rex Anglorum, et comes Ricardus Aquitanie, et Philippus comes Flandrie, et archiepiscopi et episcopi, et comites et barones et populus innumerabilis divitum et pauperum utriusque sexus nobiles, interna inspiratione compuncti, signum salutis devote susceperunt.^k

Henricus rex Anglie habuit colloquium apud Gæitun^l post purificationem beate Marie [Feb. 2] cum episcopis, comitibus, baronibus et suis probis hominibus, clericis et laicis, de diversis causis et negotiis; ibique multi crucem susceperunt, licet non pure, et rex instituit et firmiter præcepit dare decimas

^d *Fordun*, i. 480, 494; *Hoved.* 362. ^e *Macgarvey*. *Fordun*, i. 480. ^f It is rather singular that *Hailes*, i. 180, and *Chalmers*, i. 631, should both err in regard to this date, although they both cite this chronicle and *Fordun* as their authority. ^g Urban III. died upon the 11th of October 1187, and Gregory VIII. was elected upon the 20th of the same month. In the text we should read the 4 ides, instead of 4 kalends. ^h A blank space in the original. ⁱ Gregory VIII. died upon the 17th of December, and Clement III. was elected upon the 19th. ^k Concerning this third crusade, see *Velly*, iii. 313; *Anquetil*, ii. 125. The subject of the text is illustrated more immediately by *W. Newbrig.* iii. 22; *M. Paris*, p. 104; and all connected with it has been analysed by the indefatigable *Wilken*, iv. 25. ^l Upon the 11th of February; the constitutions there agreed upon may be seen in *Gervase*, col. 1522. See also *Brompton*, col. 1149; *Hoved.* fol. 366.

omnium rerum fuarum per Angliam ad succursum terre Ierusalem, quam Deus redemptioni nostre prævidit.

Henricus cardinalis, Albanensis^m ecclesie episcopus, quondam abbas Clarauallis, ibidem obiit.

Ricardus de Moreuilla, constabularius regis Willelmi, et uxor ejus Auicia et Willelmus heres eorum, dederunt Deo et sancte Marie et monachis de Melros, in perpetuam elemosynam, terram que Parc dicitur, sicut carta ipsorum testatur; quorum felix elemosyna semper fit in eterna memoria.ⁿ

Obiit Hugo episcopus sancti Andre apostoli.^o

fol. 24. Siluanus abbas iiij. Rieuallis villicationem suam Deo humiliter ac simpliciter resignavit apud Dundreinan.

Anno m.c.lxxxix. Ærnaldas abbas de Melros electus est ad curam animarum de Reiualle* vj. nonas Martii [Mar. 2], feria v., et Reinerius abbas de Kynlos ecclesie nostre monachus† electus est apud Melros, in abbatem, x kalendas Aprilis [Mar. 23], feria v.,‡ et Radulfus prior ipsius suscepit curam animarum de Kynlos post illum.

Rogerus,^p cognatus et cancellarius regis Willelmi, electus est ad episcopatum sancti Andree apostoli, apud Pert, idus Aprilis [Apr. 13], feria vj.

Johannes de Aragnia^q cardinalis, et iiij. archiepiscopi, cum multis episcopis et diversis ordinibus prælatis, ex auctoritate domini pape Clementis iiij. sententiam excommunicationis tulerunt in audientia duorum regum, scilicet Francorum et Anglorum, et comitis Ricardi et totius plebis, in omnes tam clericos quam laicos, per quos sciret quod pax non fieret inter prædictos reges et comitem R. et iter Ierosolimitanum expediatur, in eos tanquam in dominice ac vivifice crucis inimicos ipsam sententiam promulgaverunt, prope Feritatem Bernardi, ubi reges suum colloquium fecerunt.

Obiit Henricus rex Anglie et dux Normannie et Aquitanie et comes

ⁿ See *Ciaconius*, i. 1097. ^o See *Morton's Monast. Ann.* p. 263, where the chartulary of Melros is cited.

^p The author of the lives of the Bishops of St Andrew's, inserted in *Fordun*, states that he died near Rome, upon the 4th August 1188. Cf. i. 358, 496.

^q This Roger was second son of Robert III. Earl of Leicester. *Dugd. Baron*, i. 88. ^r "Anagnia" would be the correct reading; see *Ciaconius*, i. 1068.

^s On the margin of the MS. "v. abbas de Reiualle." ^t In red, on the margin of the MS. "vj. abbas de Melrose." ^u On margin of the MS. "ij. abbas de Kinlos."

Andegaue, apud opidum Chýnun, pridie nonas Julii [Jul. 6], anno xxxv. regni fui; et sepultus est apud fontem Eubradi, in abbazia sanctimonialium ibidem Deo fervientium. Cui successit Ricardus filius ejus, comes Aquitanie, iij. nonas Septembris [Sep. 3] die dominica apud Lundonias magno cum honore coronatus a Baldewino archiepiscopo Cantuarie et a ceteris episcopis et prælatis Anglie.

Obiit Radulfus ii. abbas de Cupro kalendas Augusti [Aug. 1], feria v.^s, cui successit Adam subprior de Melros.

Obiit pie memorie Siluanus quondam abbas Rievallis, vij. idus Octobris [Oct. 9] apud Belelande, ibique honorifice sepultus est.

Obiit Ricardus de Moreuilla, constabularius Willelmi regis, familiaris noster.^t

Fredericus imperator obiit, in flumine submersus.^u

Anno m.c.xc. Willelmus rex Scottorum dedit Ricardo regi Anglorum x. millia marcas auri et argenti propter dignitates et libertates ac honores suos quos habuit ante guerram, et pro Berewic et Rochesburh quas Henricus rex per xvj. annos violenter detinuit; et sic Deo suffragante, ejus dominationis et fervitutis jugum grave a regno Scottorum digne et honorifice submovit.^w

Philippus rex Francie, et Ricardus rex Anglie, et Philippus comes Flandrie, et Baldewinus archiepiscopus Cantuarie et plures alii archiepiscopi atque prælati, principes et duces, nobiles ac divites, et populus innumerabilis regna ac patrias et dignitates suas humiliter pro Christo relinquentes, Ierosolimam profecti sunt, et usque ad civitatem Messanam in Sicilia pervenientes, ibique tota hyeme usque ad mensem Aprilem perendinaverunt.^x Baldewinus archiepiscopus^y obiit apud Acon die sancti Edmundi [Nov. 20], et Robertus comes Laicestræ, Anandie, sancti Egidii, obiit languore præventus in mari mediterraneo, et apud Duraz, Græcie

^r See *Diceto* col. 644.

^s The first of August 1189 fell upon a Tuesday, consequently the dates in the text do not agree.

^t He had become an inmate of the abbey. *Monast. Ann.*

p. 263. ^u According to *Diceto*, he was drowned upon the 25th July, when passing a river

named Sapheth, on his way from Iconium to Antioch, col. 655, ^v *Hoveden*, fol. 377; *Diceto*,

fol. 689; *Brompton*, col. 1186; *Fordun*, i. 500, 501; *Fæd.* i. 50; *M. Paris*, p. 109. ^x *Velly*,

iii. 340, 341; *Brompton*, col. 1180; *Hoved.* fol. 378. ^y Baldwin, Archbishop of Canterbury.

See *Gervase*, col. 1678. ^z On the margin of the MS. the following reference is written,

" iij. abbas de Cupro."

urbem, sepultus est,^a et filius ejus Robertus comes factus est apud Messanam civitatem Sicilie.^a

Sanguis Judeorum multis in locis per Angliam bestialiter effusus est, et maxime in Eboraco, ubi se mutuo peremerunt; unde omnes expulsi sunt.^b

Dauid comes desponsavit sororem Rannulfi comitis de Cestria, Matildam nomine, dominica prima post assumptionem sancte Marie^c [Aug. 26].

Anno m.c.xcj. kalendas Januarii [Jan. 1] obiit Auicia uxor R. de Mereuilla constabularii regis W.

fol. 24. b. Rex Scottorum dedit filiam suam Yfembel, que fuit uxor Roberti de Brus, Roberto de Ros apud Haditun.

VA-

Obiit Baldewinus Cantuarie archiepiscopus nostri ordinis in terra promissionis,^e et Rannulfus de Glanville.^f

Obiit Robertus comes Leicestrie prope Brundufium et rex Anglie dedit Roberto de Bretoil filio suo comitatum Leicestrie et ceteras terras patris sui, et fecit eum inde comitem apud Messanam civitatem in Sicilia.^g

-CAT.

iiij. nonas Aprilis [Apr. 2] obiit Clemens^h iiii. papa, cui successit in frequenti die Celestinus iii. qui et Iacinctus cardinalis.

iiij. kalendas Aprilis [Mar. 30] ascendit rex Francie naves suas transfretans in terram Ierusalem; et rex Anglie et comes Flandrensis conduxerunt eum cum magna gloria in galeis suis.ⁱ

iiij. Idus Aprilis [Apr. 10] ascendit rex Anglie naves suas cum exercitu suo, cum c.l. navibus terre sue, et vj.ⁱⁱ et buccis xxv. et duxit secum sororem suam Johannam^k et puellam de Navare^l desponsandam.

- ^a *Knyghton*, col. 2346. (31) ^a Upon 1st February. *Hoved.* 391. ^b A detail of these murders may be seen in *Diceto*, col. 651, and *Knyghton*, col. 242; *Hoved.* fol. 379; *M. Paris*, p. 110; *W. Newburgh* iv. 1, 7-10. ^c See *Dugdale's Baronage*, i. 31, where he erroneously called this David, earl of Angus; see *Hoved.* fol. 384. ^d The two following sentences, included between the word *VACAT*, seem to have been intentionally omitted in the former edition. Their substance has already been incorporated in the Chronicle.

^e See note ^v *antea*, and *M. Paris*, p. 113. ^f He was Justiciary of England. ^g See notes ^a and ^a *antea*, and also *Hoved.* fol. 391.

^h Clement III. died on the 27th of March 1191, and was succeeded by Celestin III., previously named Hyacinth Bobocard, who was elected upon the 30th March. ⁱ See *Velly*, iii. 340; *L'Art*, i. 579; *Hoved.* fol. 392.

ⁱⁱ A word seems to be omitted after the numeral. ^k Johanna, daughter of Henry II., was afterwards married to William, King of Sicily. ^l This was Berenger, whom he afterwards married. See *Hoved.* fol. 394.

Rex Anglie constituit Arturum ducem Britannie heredem suum, tam de Anglia quam de ceteris terris suis, si ipse sine prole decesserit; et hoc sacramento episcoporum et comitum et baronum suorum fecit confirmari.^m

Eclipsis solis fuit in vigilia sancti Johannis baptiste ix. kalendas Julii [Jun. 23], die dominica, hora vj.^{mm}

Anno m.c.xcij. obiit Ricardus abbas de Gedewurðe, cui successit Radulfus ejusdem ecclesie canonicus, iiij. kalendas Junii [Maij 29].

Obiit pie memorie dompnus Everardus^{mmm} primus abbas de Holmcultam, cui successit Gregorius subcellarius ejus.

Obiit Philippus comes Flandrie in terra Ierusalem, post cujus mortem Philippus rex Gallorum sine dilatione, propter cupiditatem de terra promissionis, in Franciam reversus est;ⁿ et terras, villas, opida et castella regis Anglie in Normannia, dum esset in custodia imperatoris, contra pacem et pactum et justitiam et juramentum quod juravit, inique invasit, cepit et crudeliter destruxit, quasi paganus non Christianus.^o

Anno m.c.xcij. Willelmus rex Scottorum dedit filiam suam Margaretam Eustatio de Vesce apud Rokesburch,^p quam genuit de filia Adam de Hythufum.

Willelmus rex duo milia marcas argenti ad redemptionem Ricardi regis Anglie de Rokesburch misit.

Jocelinus episcopus Glasguensis dedit Deo et sancte Marie et monachis de Melros ecclesiam sancti Kentegerni episcopi de Hastanedene, in perpetuam elemosinam, pro salute anime sue et antecessorum et successorum suorum, coram multis testibus, sicut ejus carta testatur; cujus beata anima semper sit in eterna gloria et felici memoria.^q

Dunecanus filius Gileberti de Galweia dedit Deo et sancte Marie et monachis de Melros quandam partem terre sue in Karic, que dicitur Maybothel, in perpetuam elemosinam,^{qq} pro salute anime sue et omnium paren-

^m Arthur, duke of Britanny, was the son Geoffrey, duke of Britanny and Richmond, the elder brother of king John. ^{mm} Such was the fact. See *L'Art*, i. 345. 8vo. ^{mmm} *Dugd.*

Monast. v. 593, edit. Ellis. ⁿ Philip set sail to return to France on the 3d of August. *Velly*,

iii. 356; see also *Hoved.* fol. 397, 403; *M. Paris.* p. 117; *W. Newbr.* iv. 20. ^o *Velly*, iii.

378; *Anquetil*, ii. 137; *L'Art*, i. 580, ii. 25. ^p See *Monast. Anglic.* ii. 801. edit. 1661. ^q See

Morton's Monast. Ann. p. 272, who cites the chartulary for the particulars of the grant. ^{qq} This

interesting Charter was confirmed by King James I. of Scotland, at Edinburgh, Jan. 8, 1429, and is recorded in the Register of the Great Seal. A variety of other remarkable grants were confirmed at the same time, and they are, fortunately, all engrossed at length in the same Charter of Confirmation. *Reg. Mag. Sig.* III. 56.

tum fuorum, coram episcopo Jocelino et aliis multis testibus, sicut ejus carta testatur.^r

Ricardo regi Anglie, cum reverteretur de terra promissionis mense Novembris post regem Francie, multi curiose insidiabantur per loca diversa ut caperetur et traderetur: tandem nutu divino ab hominibus Limpoldicis^s Austrie capitur, et invitus quo nollet ducitur, et in custodia cum merore ponitur, et postea domino Henrico imperatori Alemannie mittitur; et ipse in sua potestate per annum et eo amplius eum reverenter servavit donec obfides et redemptionem redderet. O qualis et quam miserabilis false dignitatis improvisa subitaque immutatio! O variabilis et instabilis labencium rerum et dignitatum infirma debilisque protectio vel dilectio! O lamentabilis et flebilis secularis potestatis et proprie voluntatis ceca et feda ambitio vel elatio! Nunc rex nunc captivus, nunc potens nunc infirmus, nunc dives nunc pauper, nunc liber nunc famulus. Erudimini qui judicatis terram, venite et considerate opera Domini, regem miserum, superbum humiliatum, divitem pauperem. Ubi est gloriatio et exaltatio tua vana et inanis humana elatio? ecce ut fumus ascendit et mox evanuit, et quasi flos feni emarcuit et defecit.

fol. 25.

Anno m.c.xciii. Ricardus rex Anglie, iij.^t idus Martii [Mar. 13] die dominica ad vesperam apud Sandwic cum magna letitia de captivitate et peregrinatione, Deo gratias agente,^u venit in Angliam; et in octavas pasche [Apr. 17] apud Wintoniam a Huberto archiepiscopo Cantuarie coronatus est, scilicet xv. kalendas Maij [Maij 12]. Deinde in hebdomada ante ascensionem Domini [Maij 19] cum armatorum multitudine in Normanniam transvectus est. Post cujus transfretationem rex Gallorum Philippus obfedit Vernolium^x cum infinita multitudine, et diversis bellorum machinis, sed confusus inde revertens in Galliam, divertens Ebroicas civitatem combussit et ecclesiam episcopalem cum duobus abbatis,^y monachorum scilicet et sanctimonialium, et reliquias loci illius secum Gallias detulit. Deinde

^r See the authority last cited, p. 274. ^s This word is re-written in the MS.; it seems intended for—Leopoldi ducis; he is called Limpoldus by *Brompton*, col. 1250; and *Hoved.* fol. 426. ^t The 13th of March 1194 was a Sunday. *Brompton*, col. 1257, says that he arrived at Sandwich upon 13th March, in Lent; and *Diceto* states that he arrived there upon Sunday the 29th of March, col. 1257. The text is supported by *Hoved.* fol. 418; see also *M. Paris*, p. 123. ^u Agens? ^v *Brompton*, col. 1258, who states that William was present. ^x See *Diceto*, col. 673. ^y Abbatis?

Rotomago cum xx. tantum equitibus Robertum comitem Leicestrie pueriliter egressum in silva leonis, circa festum sancti Botulfi [Jun. 17], cepit et apud Estampes incarceravit. Rex Anglie interim Mirabel opidum Gallie cepit, dejecit, et ad terram prostravit; deinde veniens Vendomium regem Francie parantem ibidem obsidionem fugavit et vehicula ipsius cum magnis opibus et capella sua cepit, iij. nonas Julii [Jul. 5] post paucos dies Luches castrum suum combustum miraculose optinuit, fugientibus custodibus regis Gallie ignem quem ipsi apposuerant.

Dompnus R. vij. abbas de Melros curam pastorem figillo suo abbati E. de Rieuallie humiliter assignavit, scilicet xv. kalendas Octobris [Sep. 17] id est sabbato, cui successit dompnus Radulfus abbas de Kinlos feria ij. id est xiiij. kalendas Octobris^a [Sep. 18].

Adam abbas de Cupero se dimisit,^a Ernaldus prior de Neubotil successit.

Anno m.c.xcv. obiit Gregorius episcopus de Rosmarkin,^b post quem electus est dompnus Reinaldus^{bb} monachus de Melros apud Dunfermelin iij. kalendas Martii [Feb. 27] feria ij. qui et consecratus est iij. idus Septembris. O mira Dei dispositio de qua processit talis electio!

Obiit Hugo^c episcopus Dunholmenfis v. nonas Martii [Mar. 3] feria vj. episcopatus sui anno xliij.

R. electus de Rosmarkis consecrationis munus apud sanctum Andream in Scotia iij. idus Septembris [Sep. 10] die dominica, adompno Johanne episcopo Dunkelde cum honore suscepit.

Ecclesia sancti Andree apostoli de Pebles dedicata est a dompno Jocelino episcopo Glasguensi, iij. kalendas Novembris [Oct. 29], die dominica.

Willelmus rex Scottorum innovavit monetam suam.

Anno m.c.xcvj. obiit magister Johannes de Rokeburch thesaurarius de Glasgu apud Melros, novicius ejusdem domus, iij. nonas Februarii. [Feb. 2].

Obiit Willelmus de Moreuilla constabularius regis Scottorum.

^a The 18th of September fell upon a Sunday. (32) ^a Concerning the defeat of the King of France; see *Velly*, iii. 386. ^b See *Hoved.* fol. 427; *Keith*, p. 185. ^{bb} Reginaldus dictus Macer. *Hoved.* fol. 427. ^c Hugh Pudsey. See *Hoved.* fol. 427.

Anno m.c.xcvij. obiit rex Jerufalem,^d et Fredericus imperator Ale-
mannie.^{dd}

Ortum est prœlium in Moreuia juxta castrum Inuernis, inter homines
regis et Rodericum et Thorphinum filium comitis Haraldi, sed Deo pro-
curante, regis hostes in fugam versi sunt, et prædictus Rodericus cum
multis aliis cefus interiit.^e Per omnia benedictus Deus qui tradidit im-
pios! Postmodum idem rex Willelmus cum exercitu suo profectus est in
Mureuiam et in ceteras remotiores terre sue partes, ubi Haraldum comitem
cepit eumque in castello de Rokesburch observari fecit, donec Thorfinus
filius ejus se pro patre suo obsidem daret.

Jocelinus episcopus Glasguensis cathedralem ecclesiam suam, quam
ipse novam construxerat, pridie nonas Julii [Jul. 6] die dominica, anno
episcopatus sui xxiiij. dedicavit.

Factum est novum opidum inter Don et AB.

fol. 25. b. Anno m.c.xcvij. obiit Celestinus papa, vj. idus Januarii [Jan. 8], cui
successit Innocentius.^f

Rogerus filius comitis Leircestrie^{ff} consecratus est in episcopum sancti
Andree prima dominica xl. [Feb. 15.]

Obiit Erchinbaldus^g abbas de Dunfermelin, cui successit Robertus de
Berewich.

Natus est Alexander filius Willelmi regis Scottorum in die sancti Bar-
tholomæi apostoli [Aug. 24], in cujus nativitate multi gaudebant.^h

Anno m.c.xcix. obiit Jocelinus Glasguensis episcopus apud Melros^{hh}
xvj. kalendas Aprilis [Mar. 17].

Obiit Ricardus rex Anglie pridie idus Aprilisⁱ [Apr. 12].

Dompnus Ernaldus abbas Rieuallis cessit cure pastorali, cui successit
dompnus Willelmus de Punchard.

Johannes rex Anglie in die ascensionis est coronatus [Maij 27].

^d Henry, king of Jerusalem, was killed by a fall from a window in his palace, at Acre. *L'Art*, vi. 69. 8vo. ^{dd} Here is an error; for Frederic, surnamed Barbarossa, died on the 10th of June

1190. *L'Art*, vii. 333, 8vo. ^e See the account given by *Fordun*, i. 512. ^f Innocent III. was

elected pope upon the 8th or 9th of January, and consecrated on the 22d February. *L'Art* iii. 355. ^{ff} *Dugd. Baron*. i. 88; *Wintoun*, i. 343. ^g In *Fordun*, i. 513, he is called "Archibal-

dus," an error probably arising from transcription. ^h At Haddington, *Fordun*, i. 613; see also *Hoved.* fol. 444. ^{hh} "Et ibidem in choro monachorum, ex boreali parte ecclesie sepultus

est." *Hoved.* fol. 450. ⁱ The date of the text is erroneous, for Richard died upon Tuesday the 6th of April.

Obiit Hugo cancellarius vj. idus Julii [Jul. 10].

Obiit Matheus episcopus de Aberden xiiij. kalendas Septembris [Aug. 20].

Willelmus Maleuicinus factus est cancellarius, vj. idus Septembris [Sep. 8].

Anno m.cc. dompnus Willelmus magister converforum de Melros factus est abbas de Cupro,* xvij. kalendas Februarii [Jan. 15].

Confecratus est dompnus Willelmus Maleuicinus.^k

Anno m.cc.j. dompnus Hugo,† abbas de Neubotil, cum humilitate fuo cecit officio, cui fuceffit dompnus Adam magister converforum ejusdem loci.

fol. 26.

Magnates terre juraverunt fidelitatem Alexandro filio regis, iiij. idus Octobris [Oct. 12] apud Muchfelburg.¹

Johannes de Salerno presbyter cardinalis tenuit consilium suum apud Perth ibidemque multa constituit observanda.^m

Anno m.cc.ij. obiit pie memorie Rogerus episcopus sancti Andree, cui fuceffit episcopus Glasguensis Willelmus Maleuicinus.^{mm}

Johannes de Salerno, apostolice fedis legatus, profectus in Hyberniam dompnum Radulfum abbatem de Melros fecit episcopumⁿ apud Dunum, cui in regimine apud Melros|| fuceffit dompnus Willelmus abbas de Cupro.

Confecratus est dompnus Radulfus Breccensis episcopus.

Translatus est dompnus Willelmus Maleuicinus de Glasgu ad sanctum Andream.

Prædictus apostolice fedis legatus apud Melros honorifice susceptus, per l. noctes et amplius commoratus est maxime ut controversiam inter monachos de Kelcou et monachos de Melros pacificaret.^o Qui utrique parti bene pollicitans, nulli fatiffaciens, quamplurima dona, scilicet, auri et argenti necnon et equorum plurimorum, ab utraque parte auferens, nulli quicquam commoditatis conferens, litem penitus indeterminatam reliquit.

^k "In Galiis, præcepto Innocentii papæ tertii." *Fordun*, i. 315. ¹ See *Chron. of Lanercost*, MS. Cott. Claud. D. vij. fol. 172. b.; *Wyntown*, i. 345. ^m See the authorities last cited, at the same place; ^{mm} Concerning his ordination, see *Hoved.* fol. 461. ⁿ *Fordun*, i. 576; *Chron. of Lanercost*, MS. Cott. Claud. D. vij. fol. 172. ^o It is probable that the point at issue was the boundary of the possessions of these contiguous establishments. Such at least may be conjectured from the *Monast. Ann.* p. 218. * On the margin, "Abbas de Cupro v." † Margin, "....LL' EPISCOPUS GLASGO'." ‡ Margin, "Abbas de Newbotil." | Margin, "Abbas de Melr." written in red ink.

P

Anno m.cc.iiij. obiit bone recordationis Johannes, Dunkeldensis episcopus, cui succcessit Ricardus de Prebenda,^q clericus, et cognatus domini regis.

Obiit Ricardus, episcopus de Morauia, cui succcessit dompnus Bricius, prior de Lefmahagu.

Obiit Ernifius, abbas de Ruford.

Obiit Osbertus, abbas de Kelchou, cui succcessit Gaufridus prior ejusdem loci.

Obiit Willelmus abbas Rieuallis.

fol. 26. b.

Magister Willelmus Blefenfis factus est episcopus Lincolnie.^r

Rediit Johannes rex in Angliam, terris suis et castris transmarinis ignominiose fatis amissis.

Anno m.cc.iiij. dompnus Gaufridus administrationem Rieuallis suscepit.

Obiit Alanus filius Walteri.^s

Obiit regina Alienor.

Danecastria in vigilia pasche [Apr. 24] funditus combusta est.

Obiit comes Duncanus.^{ss}

Obiit Godefridus de Luci, episcopus Wintonie.

Septem episcopi in terra promissionis renunciaverunt fidei Christiane.

Baldewinus comes Flandrie factus est imperator Constantinopolitanus.

Johannes de Curci per fraudem suorum ab Hugone de Lasci captus est.^t

Obiit Petrus abbas de Weburn apud Vacellas.

Obiit abbas Alexander de Sautreia.

Anno m.cc.v. comes David fecit homagium nepoti suo Alexandro, filio regis Willelmi.^u

Vise sunt due lune simul in firmamento ejusdem quantitatis, quarum cornua ex una parte coherebant ex altera separatim fluctuabant, sed tandem conveniebant.

^p There is written on the margin of the original MS., in red ink, "Florencius electus Glasguensis." The blank space here left, as in the MS., was doubtlessly intended to be filled up with some notice of Florence.

^q See *Keith*, p. 47.

^r He was consecrated 24th August 1203.

^s See *Douglas's Peerage*, i. 43.

^{ss} This is probably Duncan, sixth earl of Fife, who, according to *Douglas*, i. 574, died in 1203.

^t See *Rot. Pat.* 6 Joh. m. 1. n. 1; *Hoved.* fol. 468.

^u *MS. Cott. Claud. D. vij.*, fol. 172, b.

O

Gelu magnum, et horrendum, et diuturnum, oves et boves et equos filvestres ubique terrarum stravit.

Muri Rothomagi ab hominibus regis Francie solotenus prostrati sunt.

Obiit Hubertus archiepiscopus Canthuarie iij. idus Julii [Jul. 13].^w

Obiit Radulfus abbas de Jodewrth vij. idus Augusti [Aug. 7].

Anno m.cc.vj. dompnus Ricardus de Caue^x factus est abbas de Kelchou,* iij. kalendas Aprilis [Mar. 29].

ij. idus Aprilis [Apr. 11], luna xix., audita sunt tonitrua.

vij. kalendas Maij [Apr. 25] cecidit nix in tanta quantitate quod vix non videntibus possit persuaderi.

vj. idus Maij [Maij 10] obiit Willelmus Blefenfis, episcopus Lincolnie.

Obiit comes Arald.^y

Obiit dompnus Willelmus ix. abbas de Melros,† vj. idus Junii [Jun. 8].

Factus est dompnus Patricius subprior de Melros abbas ejusdem loci.

Anno m.cc.vij. obiit Johannes episcopus de Aberden, post quem electus est Adam clericus regis dictus de Kald'.^z fol. 27.

Obiit pie memorie dompnus Patricius x. abbas de Melros, cui successit Adam prior ejusdem loci.‡

Florencius electus Glasguienfis licentia dompni pape cure sue renunciavit.

Willelmus episcopus sancti Andréé in transmarinis partibus moratus est.

Ranulfus de Sules occisus est in domo a domesticis suas.

Combusta est magna pars Rokesburch accidentaliter.

Walterus capellanus dompni regis electus est in episcopum Glasguienfem, v. idus Decembris [Dec. 9].

Apparuit angelus cuidam sancto heremite, et dixit ei hæc verba : "Excitabitur Romanus contra Romanum, et Romanus Romano substituetur Rome. Novus grex semper ad tumulum. Allevabuntur virge pastorum,

^w *Gervase*, col. 1683, agrees with this date, although modern authorities state that he died on the 29th June.

^x The reading of the MS. in regard to this name is doubtful, but it seems rather Caue than Cane. In *Fordun*. i. 520, it is printed Kane.

^y It is uncertain whether this was Harold, earl of Caithness; compare *Fordun*, i. 512 and 516.

^z This individual seems to have been a native of some of the places in Scotland named Calder, probably of the parish situated in Nairn. *Fordun*, i. 521, calls him De Carail, which is Crail in Fife.

^{*} In the margin, "abbas de Kelchou. vj." [†] In red letters on the margin, "abbas de Melrose."

[‡] On the margin in red, "abbas de Melrose. xj."

et onus eorum erit in solatium. Non modica nubes incipiet pluere, qui natus est immutator seculi."

Obiit Vdardus abbas de Cupro,* et Ricardus succcessit.

Anno m.cc.viiij. mense Marcio, xv. diebus ante pascha [Mar. 22],^a interdicta est Anglia, hac de causa. Defuncto Cantuariensi archiepiscopo, scilicet Waltero Huberto, facta est dissensio inter regem et monachos de electione pontificis, alium rege alium monachis eligentibus. Cum autem plures monachorum venissent Romam pro causis singulorum electorum, apostolicus dissensionem eorum audiens cassavit electiones singulorum, precipiens ut de novo canonicam facerent electionem coram ipso, et elegerunt magistrum Stephanum de Langetun, et scripsit pro eo regi Anglie, commendans ei personam ejus, ut eum reciperet. Rex autem graviter offensus, tum quia cassata est electio ejus tum quia monachi quos ipse promiserat contra promissionem suam fecerant, juravit quod nunquam predictum Stephanum reciperet. Papa vero diu sustinuit, scribens et exhortans regem sed nichil exortando profecit; unde, sicut predictum est, terram suam interdixit, ita ut nec privatim nec publice cantaretur, et ita factum est ut nec morituri communionem nec mortui haberent sepulturam.

Obiit Philippus^b Dunhelmenfis episcopus.

Clerici timentes regis tyrannidem^{bb} Oxoniam fere omnes reliquerunt, pauci autem remanentes non multo tempore post propter divinorum suspendium ex toto villam interdicens recefferunt, partim apud Radinges, partim Parisius.

Obiit dompnus Ricardus abbas de Kelchou,† cui succcessit Henricus prior ejusdem domus, xv. kalendas Julii [Jun. 17].

iiij. idus Septembris [Sep. 10] feria iiij., novum cimiterium de Driburc dedicatum est a Willelmo^c episcopo sancti Andree.

Obiit Gilebertus quondam abbas de Alnewic, cui succcessit in anno sequenti Galfridus abbas de Driburc, in cujus loco electus est dompnus

fol. 27. b. Willelmus prior de Driburc in abbatem ejusdem domus.

Walterus electus Glasguienfis, quesita licentia dompni pape,‡ in fede

(33) ^a *Knyghton* gives the same date, col. 2415. Upon this dispute, see *M. Paris*, p. 155.

^b Philip of Poitiers, bishop of Durham, died 21st September 1208.

^{bb} The cause of this

may be seen in *M. Paris*, p. 159.

^c William Malvoisin, bishop of St Andrews.

^{*} In

the margin of the manuscript are added the words, "vj. abbas de Cupro." † In the margin "abbas de Kelchou vij." ‡ In red characters on the margin "[consecr]atur episcopus Glasguensis."

fua apud Glasgu consecratus est in die commemorationis fidelium animarum [Nov. 2].

Adam^d abbas de Alnewic depositus est, v. idus Decembris [Dec. 9].

Anno m.cc.ix. Johannes rex Anglie mandavit Willelmo regi Scottorum ut ei occurreret apud Nouum castellum, et obviaverunt adinvicem Boyeltun. Rex itaque Scotorum Willelmus processit, et rex Anglorum venit usque ad Norham, ix. kalendas Maij [Apr. 23], feria v^a., et tam in reditu quam in transitu hospitatus est in Alnewic propriis expensis; et habuerunt colloquium ambo reges apud prædictum castellum, et infecto negotio abinvicem discefferunt vj^o. kalendas Maij^e [Apr. 26].

Radulfus sacerdos de Dunbar accepit curam de Heccles.

Obiit episcopus Johannes Candide case, cui successit Walterus camerarius Alani filii Roland.^f

Obiit magister Randulfus archidiaconus sancti Andree, cui successit magister Laurentius officialis.

Alanus filius Rolandi duxit filiam David comitis, fratris regis Scotie, in uxorem.^g

Data est licentia a dompno papa in abbatiis per Angliam semel in ebdomada divina celebrare officia, voce submissa, januis clausis, exclusis secularibus.

Circa festum sancti Jacobi [Jul. 25] rex Anglie et rex Scotie cum exercitibus suis adinvicem occurrerunt, ubi pacem inter eos pepigerunt; ita tamen quod rex Scottorum regi Anglorum duas filias suas dedit maritandas,^h cum xij. millibus librarum, et cepit licentiam subvertendi castellum quod erectum fuit contra Berwic, quod et factum est. Et pro pace tenenda dedit ei obsides filios proborum hominum terre sue, et facta est contra voluntatem Scottorum.

^d It is difficult to reconcile this with the notice of the abbot of Alnwick, in the former part of this year. ^e See *Fordun*, i. 525, 526; *M. Paris*, p. 158. It appears from the *Rot. Pat.*, 10th April, 10 John, that William had a safe-conduct when coming to the king of England.

^f This was Alan the son of Roland, fourth lord of Galloway. ^g *Brompton*, col. 975, says that her name was Cristian, which corrects an error into which *Dugdale* has fallen in his *Baronage*, i. 609, where he calls her Margaret.

^h His daughter Margaret was subsequently married to Hubert de Burgo, *Dugd. Baron.* i. 694, and Isabella to Roger, son of Hugh Bigot, fourth earl of Norfolk, a fact which, if correct, seems to have escaped *Dugdale*, p. 135. The treaty may be seen in the *Fæd.* i. 103. *Trivet*, a writer of the time of Edward the First, states, i. 153, that John was indignant because William had given his daughter in marriage to the earl of Boloign, and proceeded, in consequence, against Scotland.

Circa festum sancti Martini [Nov. 11] venerunt duo episcopi, scilicet de Salesbir et de Roucestria in Scotiam,¹ quorum alter apud Kelchou commoratus est, scilicet Salesberienfis, alter autem apud Rokesburc, uterque propriis expensis; quibus venerabilis rex Scotie honoris gratia dedit octoginta celdras frumenti, et lxxj. de braisio, et octoginta de avena.

Abbas de Cupro Ricardus cessit, et Alexander ei successit.^k

Anno m.cc.x. obiit Ricardus episcopus de Dunkeldin mense Maio.^l

Et Thomas de Colouilla captus est et apud Edenburc custodie mancipatur, propter sedicionem quam contra regem suum et dominum machinatus est, ut infamia narrando clamat, qui ad festum sancti Martini [Nov. 11] se redemit.^m

fol. 28. Mense Junio Johannes rex Anglie congregato exercitu Hyberniam sibi subjugavit; rediens autem de Hybernia monachos Cistercienses in multis expoliavit. A Judeis^{mm} autem quicquid fere habebant auferens, eosque a domibus suis excludens, quibusdam oculos eruens, quosdam fame perdens, omnes in tanta necessitate dejecit pericula, ut Judei a Christianis in nomine Jesu Christi hostiatim victum mendicabant, et famem passi sunt ut canes, et circuierunt civitates; ut præostenderetur ad literam quid de illis venturum sit spiritualiter, teste Propheta qui dicit, "Convertentur ad vesperam," etc. Quod cum regi Francorum innotuit, sciens Judeos, licet locorum intervallis longe lateque per mundi climata dispersos, uno tamen eodemque infidelitatis federe connexos, et invicem in quibus possunt necessitatibus subvenientes, subtili fretus astucia, per omnes Galliarum provincias simul ut omnes Judei carceribus manciparentur edixit. Quod cum factum est usque adeo eos omnibus apporiat, ut nec sibiipsis possent subvenire, necnon et militibus suis terras suas et kartas, quas Judei in-pignoraverant, absque fenore restituit, et divites dimisit inanes.

Eodem autem anno convocatis Parisiusⁿ archiepiscopis et episcopis ceterisque prelatiis totius ecclesie Gallicane, cum omni universitate magis-

¹ At this time Herbert Poore was bishop of Salisbury, and Gilbert Glanville of Rochester.

^k This entry is in a later hand.

^l According to *Keith*, he was buried at St Colm's Inch, on the 22d of July, p. 78.

^m See *Douglas's Peerage*, i. 350.

^{mm} An account of his cruelties to the Jews may be found in *M. Paris*, p. 159.

ⁿ This council was held at Paris, in October 1210, *L'Art*, iii. 161, 8vo, where may be found an analysis of its proceedings against the heretics mentioned in the text.

trorum civitatis, maximum ibidem celebratum est concilium, præcipue contra supersticiosos hereticos, qui et domos viduarum penetraverant, et maximam innocentum multitudinem sacram Scripturam sinistra interpretatione docendo latenter seduxerant, quorum errores plus expedit reticendo dolere quam recitando docere. Qui in eodem concilio de heretica pravitæ convicti sunt, et de nefanda secta magistri Amauri,^o cujus offa ibidem audientibus omnibus et videntibus ut ceteri metum habeant, ab omnibus archiepiscopis et episcopis excommunicata, extra sacrum cimiterium projici jubentur; et ipsi heretici, xv. diebus ante natale domini [Dec. 10], in campis juxta capellam sancti Honorati coram omni populo sunt degradati, et laicorum custodie mancipati, qui et post triduum præcepto domini regis igne consumti sunt. Qui tanta pertinacitate obdurerunt quod nec sonitum nec tinnitum in flammis emisissent, quos laici Papelardos^p appellaverunt. Magister autem Robertus de Curcún, vir vite venerabilis et in omni doctrina perspicuus, cui a domino papa cum ceteris dignitatibus suis data est cura summa prædicationis in Galliis, prædictos pseudoprophetas a principio omni studio persecutus est, eosque Almaricanos a prædicto Almarico denominavit, vel Godinos a Godino hæresiarcha eorum, qui etiam pa[ri] pena punitus interiit. Plures autem errore eorum, decepti sed compuncti, perpetuo carceris sunt mancipati, prius tamen degradati a sacris scilicet ordinibus, et ita factum est quod in illo anno maxima extitit tam Judeorum quam hereticorum persecutio.

Laodouicus, filius Philippi regis Francie, miles a patre suo factus est cum ingenti gloria et exultatione, apud sanctum, Licium die sancti Johannis baptiste [Jun. 24].

Anno m.cc.xj. in die sancte Marie Magdalene [Jul. 22] Johannes archidiaconus Laodonensis electus est in episcopum de Dunkelden.^q

Obiit Willelmus decanus de Cuningham.

Vigilia sanctorum Petri et Pauli [Jun. 28] Willelmus de Bois factus est cancellarius domini regis Scocie.

Rex Anglie, firmatis castellis in Wales, eam sibi subjugavit.^r

^o Almaric or Amaury, a professor in the University of Paris, denied the actual presence in the eucharist and the resurrection of the dead, and asserted that the worship of images was idolatry. Lenglet du Fresnoy *Tabl. Chronolog.* ii. 467; Card. Mansi's addit. to *Raynaldi Ann. Eccl.* ad an. 1210. ^p See the word in *Du Cange* and *Roquefort*. ^q See *Keith*, p. 78. ^r *Knyghton*, col. 2420.

Obiit domnus Warinus abbas Rieuallis, cui successit dompnus Helias cellerarius ejusdem domus.

Tres abbates, scilicet de Fontibus, et de Furn[es], et de Caldeia, benedicti sunt a dompno R. Dunensi episcopo apud Melros, ipso die sancte Lucie [Dec. 13], et alii duo abbates eodem anno ibidem ab eodem benedictionis sue munus acceperunt.

fol. 28. b. Eodem autem anno facta est universaliter in omni regione strages hominum innumerabilis, incipiens ab oriente nec desinens usque in occidentem. Factum est enim quod cum Otho,* vir inter omnes coevos suos pro sapia præclarus, in omni acie miles statura eminentissimus, in omni exercitu militia propugnator probatissimus, a dompno papa in imperatorem promotus, inunctus et coronatus, innumeras orientalis plage sibi subjugasset provincias, cede tamen prius in estimabili peracta, nec adhuc humano sanguine faciat, cruentas manus crudelissime in matrem propriam in[j]iciens, apostolice sedis dignitates comminuens, proprias possessiones ab ipsa violenter nisus est extorquere. O quam infaciabilis ambitionis ingluvies, quæ quanto majora devorat tanto lacius hiando fame inextinguibili semper nova devorando ejulando deposcit! O quam improba terrene dignitatis aviditas, que nusquam honoris terminos attendens, semper ad alcioris magistratus apicem posse conscendere suis fautoribus pollicitans, eosque infra omnium vitiorum spurcias latenter præcipitans, manus plusquam sacrilegas in Deum etiam porrigere compellit! Hæc et hiis similia non solum in prædicto sed etiam in omni qui præsumtuose in sancte matris ecclesie possessiones manus extollit violentas, de facili possunt comperiri. Quid plura? apostolica in eum publice et in propatulo lata est sententia, qua promulgata ex decreto dompni pape novus imperator substitui edicitur. Sed quo fine, vel qua lege, hæc nimis improba litis contestatio fuerit dirimata et determinata sequens annorum series planius declarabit.

Eodem etiam anno accidit, quod cum jam per quinquennium vel amplius, Albigenes,† gens scilicet aspera et a Deo reprobata, justitiam Dei

* See *M. Paris*, p. 138; *Henault*, p. 144. † Concerning the crusade against the Albigenes, first begun in 1206, much information may be derived from *Velly*, iii. 433, and the following pages, and from *Anquetil*, ii. 164. See also *Fordun*, ii. 31; *M. Paris*, p. 167; *Venemæ Hist. Eccl.* vi. c. 115–126; *Reinier, ap. Bibl. Patrum*, edit. Lugd. vol. xxv. The recent volume of *Bouquet* is occupied by a complete collection of those original writers who illustrate this subject.

a se abigentes, suam volentes constituere, catholice fidei religionem manifesta persecutione impugnauerant; ex persuasione apostolice admonitionis et virtute verbi divine prædicationis, sed et principaliter ex gratia divine inspirationis, unanimiter contra prædictos divine legis derisores non modica turba fidelium in partibus coadunata est Tholosanis, que, divine virtutis dispositione, in acies dispartita, pungna campestri qualem non meminit etas præfencium infidelium stragem dederunt. Hoc autem

Factum est anno milleno. bis centeno monodeno,
Septembrique die. quarta post festa Marie,

sub duce Christianissimo et comite invictissimo Simone, dicto de Munford^u vel de Rocheford, qui eisdem a principio vehementissimo fervore persequutus est.

Hac etiam vix finita et cassata perturbatione, et ecce recens subrepat Christianorum aliunde persecutio! Impetuosam enim et ignominiosam turba paganorum cum classe non modica per litora Hyspanie applicuerat, qui et Christianos ad præliandum invitaverunt. In quos rex magnanimus, cognomine tamen rex parvus, cum commilitonibus suis insurgens virtute divina fere omnes conquassavit; vix enim rex et princeps eorum dictus de Mairhoc, cum maxima ignominia vivus evasit.^w

Rex autem Gallie, terram regis Anglie in transmarinis partibus sibi subjugando, non modicum sanguinem effudit.^x Consimilem autem stragem rex Anglie, terram Hybernice et Wales sibi subjugando, perpetravit.^y Sed et rex Scotie filium Macwillelmi, Guthred scilicet, persequendo propriosque seductores destruendo, multorum cadavera inanimata reliquit.^z

Anno m.cc.xij. exiit a summo pontifice Innocencio generale mandatum in omnem Christiane professionis regionem, ut omni cessante excusatione universi ecclesiarum pastores ad terminum prefixum, scilicet anno m°.cc°.xv°.

^u See *Dugd. Bar.* i. 752; *Velly*, iii. 456. ^w *Henault*, p. 144. This victory was gained upon 12th July, 1212, by Alphonso IX. king of Castille, Peter II. king of Arragon, and Sancho I. king of Navarre; see also *Knyghton*, col. 2418. *Trivet* relates that the king of Arragon sent as a trophy of his victory, to the pope, the lance and standard of Meramomelin, p. 155. ^x *Henault*, p. 144; *Velly*, iii. 467; *L'Art*, i. 581. ^y *Knyghton*, col. 2418; *M. Paris*, p. 160. *For-*
dun, i. 531, is more copious in his account of this insurrection.

kalendas Novembris [Nov. 1], Rome congregarentur generale concilium ibidem celebraturi, exceptis paucissimis qui communi consilio in unaquaque patria ob animarum custodiam remanerent. Ipsi autem pastores interim omni sollicitudine verbum vite prædicarent et infirmos in fide confirmarent, confirmatos animarent, sed et sancte crucis signaculo consignarent in subsidium sancte terre repromissionis, quam tunc temporis Saraceni nimis improbe et indecenter tractaverunt.

fol. 29. Missa sunt a latere dompni pape multa et magna luminaria, doctores scilicet sanctissime conversationis et excellentissime doctrine in omnem circa regionem, quorum duo missi sunt, unus in Angliam et reliquus in Franciam. In Angliam magister Stephanus de Langetun archiepiscopus Cantuarie consecratus, in Gallias magister Robertus de Curzun sedis apostolice presbyter et cardinalis, et tocius Francie legatus et arbiter constitutus, ut sancte conversationis exemplo et catholice prædicationis ministerio utramque regionem illustrarent. Item omnes Christianos publicos usurarios et publicas meretrices et ceteros sancte religionis derisores, ad ammonitionem prædicti magistri Roberti, abstulit rex Francie a civitatibus suis universis.

Item, Alexander filius Willelmi regis Scottorum in Angliam profectus Lundonias a rege Anglie militarem ordinem accepit, anno etatis sue xiiij. viij. idus Marcii [Mar. 8], ad letare Ierusalem,^a miles itaque honorifice effectus cum utriusque regni applausu et congratulatione ad propria est reversus.

Item, in illis diebus surrexit in Anglia mire audacitatis homo et abstinentie, Petrus^{aa} nomine, qui nescio quo spiritu futura prædicens, ipsi regi Anglie crudelitatem suam adversus ecclesiam de die in diem improperabat, et quod in proximo honorem regni et nomen regium esset amissurus, coram facie sua clamitabat; quod quidem in magna parte postmodum evenit ut sequens annorum series declarabit.

Anno m.cc xiiij. obiit Reinaldus episcopus Rosensis, quondam monachus Melrosensis, ipso die sancte Lucie [Dec. 13], post cujus obitum electus

^{aa} *Fordun*, ii. 18.
also *M. Paris*, p. 161.

(34) ^a The 8th of March was not mid-lent Sunday, in the year 1212; see
^{aa} Concerning this Peter, see *M. Paris*, pp. 161, 163, 165.

^{aaa} See *Knyghton*, col. 2424; *Fordun*, ii. 8.

est magister Andreas de Mureuia, qui renuens episcopari, quesita licencia a dompno papa, tante dignitatis honorem humiliter resignavit; loco cujus subrogatur Robertus capellanus domini W[illelmi] regis Scottorum.

Dompnus Adam abbas de Melros electus est ad curam episcopatus Cathensis, nonas Augusti [Aug. 5].

Dompnus Ernaldus abbas Cistercii electus est et consecratus in archiepiscopum ad Narbon. Hic omni studio verbum vite prædicando, fidem Christi confirmando, Albigenes persequendo, eorum sectam destruxit; cui succcessit dompnus Ernaldus, abbas de Fonte Johannis.

Dompnus Wido, abbas Clareuallis, diutino rigore ordinis lassatus et nimia senectute aggravatus, que ultra tenere non potuit, sigillum ejusdem domus et prælationem Deo et ordini resignavit. Qui paucis intervenientibus diebus in venerabili etatis maturitate ex hac luce migravit, cui succcessit dompnus Conradus abbas de Villiaco, de Braibantia.^b

Dompnus Adam, abbas de Neubotil, humilitatis gratia suo cessit officio, cui succcessit dompnus Alanus subprior de Melros.

Obiit pie memorie magister Willelmus de Montibus, cancellarius ecclesie Lincolnenfis, post pascha [Apr. 14], cujus corpus anno sequenti, reddita Christianitate per Angliam, in ecclesiam Lincolensem est traslatum, ibidemque cum debita reverentia est tumulatum.

Anno m.cc.xiiij. consecratus est prædictus A[dam] abbas de Melros in episcopum Cathensem a dompno Willelmo Maleuicino, episcopo Sancti Andree, mense Maio, die sancti Mamerti episcopi [Maij 11], cui succcessit dompnus Hugo de Clippestun, monachus ejusdem domus, idibus Maij [Maij 15].

Pie recordationis dompnus Willelmus rex Scottorum, viam universe carnis aggrediens, regno suo in summa pace permanente, felici exitu migravit ad Dominum, anno regni sui xlix. et etatis sue lxxij. ij. nonarum Decembris [Dec. 4]. Dompnus Alexander, filius predicti Willelmi regis, cum non modico agmine magnatum^d ad Sconam profectus, ibidem tam honorifice quam pacifice more regio et digna celebritate regni Scotia gubernacula suscepit, anno etatis sue xvij., viiiij. idus Decembris [Dec. 6].

^b These two words are added by a later hand. ^c See *Fordun*, i. 533. ^d The names of several are given by *Fordun*, ii. 3, namely, the earls of Stratherne, Athol, Angus, Menteth and Buchan, William de Bosco the chancellor, and the bishops of St Andrews, Glasgow, and Ross.

Dompnus Willelmus celerarius de Melros electus est in abbatem de Glenlus.

Dedicata est ecclesia sancte Marie de Hawic a dompno A. episcopo Cathenenfi iiij. kalendas Junii [Maij 29].

Dompnus abbas Cisterciensis visitationis sue gratia in Angliam advenit.

Obiit pie memorie Johannes episcopus de Dunkelden, nonas Octobris [Oct. 7], post quem electus est Hugo, dictus de sigillo.

Dompnus Alanus abbas de Neubotil, humili devotione ad propriam domum suam rediens, curam regiminis in capitulo resignavit, viij. kalendas Junii [Maij 25], cui successit dompnus Ricardus cellerarius ejusdem domus.

Intravit magister Stephanus archiepiscopus Cantuariensis in Angliam inter pascha et pentecosten [Mar. 30—Maij 18], exultantibus omnibus et dicentibus, "Benedictus qui venit in nomine Domini."*

Cessavit interdictum in Anglia circa kalendas Julii [Jul. 1].

Missus est in Angliam quidam ex clericis domini pape, Pandulfus nomine,^f ut cor regis emolliret et ad satisfactionem congruam suaderet, qui compacta nec peracta pace Romam rediit. In cujus reditu missus est et alius vir quidem magne opinionis, nomine Nicholaus, professione monachus Cisterciensis, officio summus apostolice sedis penitentialis, ad hoc quidem missus ut prolocutam formam pacis legationis sue auctoritate confirmaret, et congrua satisfactione suscepta ipsum regem ab anathematis vinculo absolveret. Interim autem Philippus rex Francie haut dubium quin divina dispositione excitatus, adversus eum cum omni impetu exercitus sui insurgens etiam usque ad mare Anglicum pervenerat.^g Sed et supradictus P.* simplex propheta in faciem regis inproperia exaggeravit, et regie dignitatis amissionem constanter predicavit, et quia filius bone mulieris post eum regnaturus esset intimavit; quod dictum esse de domino Philippo, sancte matris ecclesie filio, arbitramur. Tam multiplici igitur terrore perterritus, in adventu supradicti cardinalis, Deo et sancte matri ecclesie Romane et summo pontifici humagium suum et regni sui subjectionem

* According to *M. Paris*, he returned to England in January 1213; p. 162.

col. 2418; *M. Paris*, p. 163.

^f *Knyghton*,
^g *Velly*, iii. 467; *Anquetil*, ii. 176; *L'Art*, i. 581; *Fordun*, ii. 11, 20.

* On the margin, "Petrus Eremita."

nem perpetuam, mira mansuetudine, in manibus legati offerebat;^h ad cuius subjectionis testimonium et humagii recognitionem redditum annualem, scilicet M. marcas, vij. scilicet pro Anglia et iij. pro Hybernia, ex proprio thalamo Deo et summo pontifici et omnibus ejusdem successoribus, se et omnes heredes suos exhibituros, tam ipse quam magnates terre sue, tactis etiam sanctuariis, pepigerunt. Additum etiam est in juramento, quod plenam faceret restitutionem omnium, quæcunque ab initio interdictionis terre sue ab ecclesiis et ecclesiasticis personis extorserat, et quod, terram suam a domino papa quasi summo rege in posterum teneret. Rex igitur hec omnia promptissime se facturum pollicitans, coronam etiam regni sub pedibus legati ponendam exhibuit. Per omnia benedictus Deus fortis et potens, qui superbiencium colla sibi subjugare et obduratorum corda novit cum voluerit ad penitentiam vocare! Rex tamen non dum intelligens se nomen regum et pristinae dignitatis honorem amisisse, sepe dictum P[etrum] simplicem crudeli morte interim præcepit;ⁱ quod amarissime postmodum se fecisse penituit, ut inferius declarabitur.

fol. 30.

Commissum est proelium campestre inter Philippum regem Francie et Othonem quondam imperatorem Alemannie, die dominica proxima post festum sancti Jacobi, eo anno vj. kalendas Augusti [Jul. 27], in Flandriis inter Tornacum et pontem de Bouines.^k In illo autem conflictu, prout scripsit dompnus H. abbas de Urficampo, dompno A. abbati Cisterciensi capti sunt ex parte Othonis comes Flandrie, comes Bolonie, comes Salisburie, comes de Tenekebroc, comes Pilosus; capti sunt etiam barones et baronum filii de Flandria, de Alemania, meliores et nobiliores omnes milites egregii in acie provocantes, quos ipse abbas numerando nominavit fere scepcies xxⁱⁱ. Ex parte Othonis erant xxx. [30,000] equitum et cc. [200,000] peditum, numerus militum captorum cc.xxⁱⁱ, interfectorum militum lxx, peditum interfectorum iij^a. millia milium; de Francis autem tres milites tantum. De rege autem Francie verum est quod de equo dejectus corruit inter inimicos suos crudelissimos, qui nichil aliud sciebant quam ejus sanguinem. Sed divina miseratione, et ut ipse postmodum confessus est, Cisterciensis ordinis apud Deum intercessione

^h *Knyghton*, col. 2419; *Fordun*, ii. 24. A much more ample account of the proceedings between John and Pandulf may be found in the *Chronicle of Lanercost*. ⁱ *Fordun*, ii. 8; *Knyghton*, col. 2424.

^k Concerning the battle of Bouvines, see *Velly*, iii. 475; *Anquetil*, ii. 182; *L'Art*, i. 581; *M. Paris*, p. 165.

protectus et virtute militum fuorum, quorum quidam super corpus ipsius interfici se permiserunt, in eq[u]um suum rejectus, illeus evasit. Nec pretereundum est de comite de Bolonia,¹ cujus seditione totum bellum iniciatum est, quod cum coram rege Francie prostratus veniam precaretur, et diceret se nichil in regem deliquisse, ad hoc verbum rex indignatus exprobativ ei omnia beneficia que illi sepe contulerat, et quomodo semper mala pro bonis ipse reddi derat, et fremens in eum, "Tace, inquit, quia per ossa sancti Jacobi faciam tibi oculos erui, et scies quia me vivente de carcere non exibis." Juramento etiam custodes constrinxit quod nec propter mandatum nec propter litteras redderent eum, nisi in manibus ejus. Denique in trunco grandi fecit duas catenas grossas et grandes infigi, quibus ligatus comes velit nolit factus est Perrone castellanus.

Anno m.cc.xv. dompnus Conradus, abbas Clareuallis, visitationis sue gratia in Angliam advenit, ubi satis rigide se continuit, necnon et in filiabus domibus suis ob ordinis rigorem multa dura et aspera constituit observanda.

Dompnus Helyas, abbas Rieuallis, suo cessit officio, cui successit dompnus Henricus abbas de Wardona, vj. idus Aprilis [Apr. 8], electus est in abbatem de Wardona dompnus Rogerus magister converforum ejusdem domus, iij. kalendas Maij [Apr. 29].

Intraverunt in Moreuiam hostes domini regis Scocie, scilicet Douenaldus BAN,* filius Macwillelmi, et Kennauh mac aht, et filius cujusdam regis Hybernie, cum turba malignantium copiosa; in quos irruens Machentagar hostes regis valide prostravit, quorum capita detruncavit et novo regi nova munera præsenteravit, xvij. kalendas Julij [Jun. 15], propter
fol. 30. b. quod dompnus rex novum militem ipsum ordinavit.

Ordinem præposterum Anglia fanxivit,
Mirum dictu dicitur, tale quis audivit?
Nam præesse capiti corpus concupivit,
Regem suum regere populus quesivit.

¹ Renaud, Earl of Boulogne. *Velly*, iii. 474. ^m This word has been added above the line at a later period, by one who did not perceive that by doing so he destroyed the verse. ⁿ Some few rythmical lines are observable, but cannot easily be arranged in a connected manner. ^{*} Written in red letters.

Caufa tamen multiplex illud exigebat,
Nam rex mores optimos regni pervertebat,
Jura, leges; subditos recte non regebat,
Quicquid erat placitum summum jus credebat;
Proprios indigenas nimis deprimebat,
Barbaros rutarios illis præponebat;
Heredes legitimos obfides perdebat,
Quorum adventicius terras possidebat.
Regis ad colloquium milites citati,
Caute sibi præcavent, veniunt armati;
Jurant unanimiter jam se nolle pati
Amplius tyrannidem regis tam ingrati.
Die primo veniunt juri parituri,
Rex venire distulit, nolens stare juri,
Diem ponit alterum temporis futuri,
Nec venit, sed veniunt ipsum coacturi.*
Regis ergo postulant depositionem,
Legis nisi faciat emendationem
Plenam, et exhibeat certam cautionem,
Pacis ad perpetuam conservationem.
Humagium quod fecerant reconfignaverunt,
Et barones militum causam susceperunt,
Hinc in septem acies sese diviserunt,
Terras, urbes, prædia, castraque ceperunt.
Horum terras complices regis vestaverunt;
Hinc et hinc quamplurima mala peregerunt.
Et dum sic diucius sibi adversantur
Fiunt homicida, census dissipantur.
Leges tandem pristinas regni ficientes,
Sed in regem mittere manus non volentes,
Formam pacis congruam inter se fecerunt,†
Et distincte super hac regem convenerunt.

* In the margin, "v. idus Maij [Maij 11] ad Norhamtun."
endas Julij [Jun. 18] in prato de Stenes."

† In the margin, "xiv. kal-

Formam pacis renuens inde rex receffit,
Sed coactus postmodum omnia concessit;
Et ut manus militum caute declinaret,
Quicquid esset placitum promisit ut fervaret.
Omne [igitur]* pactum pariter in scriptum reduxerunt,
Et figillum regium apponi pecierunt,
Qui promittens placide diem prolongavit,
Et ut ad Oxoniam venirent, intimavit.
Rex, collectis viribus, ad diem quem præfixit
Venit,† sed articulis pacis contradixit;
Recefferunt igitur magno cum rancore,
Error sic posterior pejor fit priore.

Rex igitur interim ad novum nocendi genus se convertit; consilium enim habuit nescio cuius Achitophel, ut totam Anglorum progeniem ab Anglia funditus eradicaret et barbaris nationibus terram Anglie perpetuo possidendam donaret. Rex tamen regum et Dominus dominantium, cuius decretum nunquam poterit infirmari, aliter fieri præordinavit;

Satis enim misericorditer innocentes liberavit,
Nec minus mirabiliter consilium Achitophel dissipavit;

dum namque ex parte ipsius regis quidam ex suis fautoribus transmarinis, Hugo dictus de Boues, inestimabilem navium multitudinem congregasset, et eas etiam ad summum usque multitudine malignantium repleffet, contigit ut ipse Hugo, cum omni illa classica multitudine, vj. kalendas Octobris [Sep. 26] versus Angliam vela ventis explicaret. Et ecce elevatis ad imperium summi Regis marinis fluctibus, tam ipse Hugo dux tanti sceleris, quam ceteri scelerati subito submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus, ita ut ex omni illa multitudine navium nulla penitus optatum litus inveniret, sed tam nautas quam naves et ceteros transfretantes maris unda feviens avido gurgite deglutivit, exceptis paucissimis qui post diutinam fatigationem, procellarum etiam et ventorum infestationem, vix

* Added above the line by a later hand.

† In the margin, " xij. kalendas Augusti."

tanti discriminis impetum cum magno periculo evaserunt. Nec sic quidem, ut creditur, evasissent nisi de concepto scelere compuncti ab ipso qui dominatur potestati maris, cui scilicet mare et venti obediunt, tota cordis contritione veniam quesissent. Cum lacrimis enim et singultibus iter sanctum versus Ierolimam devoverunt, et in carne propria crucis sancte signaculum ab invicem susceperunt. Per omnia benedictus Deus, qui incredulis et obstinatis meritum supplicium non negavit, penitentibus vero et veniam petentibus motum fluctuum maris mitigavit!

Celebratum est concilium generale apud Romam per xv. dies ad kalendas Novembris* [Nov. 1]; in quo concilio multa ad extirpationem vitiorum et destructionem hereticorum, ad confirmationem etiam fidelium et emendationem morum, Spiritu sancto inspirante, sunt constituta. Inter que etiam statutum est approbante sacro concilio, et auctoritate apostolica firmiter præceptum est, ut ad subsidium sancte terre omnes omnino in ecclesiis beneficiati, tam subditi quam prælati vicesimam partem omnium ecclesiasticorum proventuum per subsequens triennium integre conferrent, per manus eorum quos ad hoc opus apostolica assignaret providentia, exceptis quibusdam religiosiis et hiis qui personaliter in terram sanctam essent profecturi. Ipse autem dominus papa et omnes cardinales, ne in humeros aliorum honera inportabilia inponere viderentur, decimam omnium proventuum suorum perfolverunt. Præter hec etiam dominus papa triginta millia librarum cruce signatis assignavit, et ex alia parte iij^a. millia marcarum. Præceptum est etiam ut anno secundo sequenti, id est anno ab incarnatione domini m^o.cc^o.xvij^o., omnes cruce sancta signati ab universis mundi partibus congregati in kalendas Junii [Jun. 1] in regno Sicilie^b adunarentur. Notandum etiam quod in eodem concilio, præfidente domino papa Innocentio iij^o., pontificatus sui anno xvij^o., qui Constantiniano dicitur, fuerunt episcopi cccc. et xij., inter quos extiterunt de præcipuis patriarchis ij^o. videlicet Constantinopolitanus et Ierolimitanus, Antiochenus autem gravi languore detentus non potuit venire, sed misit pro se vicarium suum Antidorenses episcopum, Alexandrinus autem sub Saracenorum dominio constitutus, fecit quod potuit, mittens pro se germanum suum diaconem. Prælati autem et metropolitani lxxi.,

fol. 31.

(35) * The Council of Lateran was held from the 11th to the 30th of November. *L'Art*, iii. 163, 8vo. ^b Siciliæ?

ceterum abbates et priores ultra octingentos; archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, priorum, capitulorum absentium non fuit certus numerus comprehensus; legatorum vero regis Sicilie in imperatorem Romanorum electi, imperatoris Constantinopolis, regis Francie, regis Anglie, regis Hungarie, regis Ierosolimitani, regis Cipri, regis Aragonie et aliorum principum et magnatum, civitatum et aliorum virorum tam ingens affuit multitudo, ut pre nimia multitudine magnatorum episcopus quidam suffocatus expiravit. Quod cum ad aures domini pape devenisset, juravit per sanctum Petrum, quod mausoleum ejus lapide marmoreo signaretur.

xvj. kalendas Novembris [Oct. 17] combusta est una de melioribus grangiis de Cupro, blado plena, et grangiarius conversus in ea, per negligentiam unius candeles male defixe.

xiiiij. kalendas Novembris [Oct. 19] Alexander, dei gratia rex Scottorum, cum exercitu suo universo castellum de Norham cepit obsidere, quod cum per quadraginta dies obsedisset, nichil inde proficiens, ab obsidione cessavit.^c

xj. kalendas Novembris [Oct. 22] cepit dominus A. rex Scottorum humagium baronum de Northumbria apud Feltuniam.

Nonas Novembris [Nov. 5] obiit Philippus de Valoniis, camerarius domini Willelmi regis Scottorum, qui apud Melros delatus in capitulo monachorum honorifice est tumulatus.

Eodem anno in capitulo generali Cistercii, dompnus Hugo abbas de Melros^{cc} suo cessit officio, cui successit dompnus Willelmus abbas de Holmcultran, xvj. kalendas Decembris [Nov. 16].

Profecti sunt de Scotia ad curiam Romanam, generalis concilii gratia, dompnus W. Maleuicinus, episcopus sancti Andree, et dompnus Walterus, episcopus Glasguensis, et dompnus Bricius, episcopus Moreuensis, et dompnus Henricus, abbas de Kelceo; quorum duo, scilicet episcopus Moreuensis, et abbas Kelcoiensis, finito concilio in Scotiam sunt reversi, Glasguensis autem episcopus in anno iiij^o., dominus vero episcopus sancti Andree in principio iiij. anni repatriavit. Ceteri vero praelati personaliter Romam non adierunt sed legatos suos miserunt.

fol. 31. b. Anno domini m.cc.xvj., mense Januario, facta est in Northumbria et in

^c Fordun, ii. 35; *M. Paris*, p. 191.
red ink.

^{cc} In margin, "xiii. abbas de Melros," written in

australi parte Scotie mira et inaudita villarum et urbium vastatio. Audito enim quod dominus Alexander rex, Scottorum, Northumbriam sibi vendicasset, et humagium baronum Northumbrie suscepisset, Johannes rex Anglie, sumptis secum rutariis suis, versus Scotiam cum impetu magno vertit habenas. Audito vero ejus adventu barones de patria Eboraucensi, qui contra ipsum juraverant, nimio terrore percussi, præsidium domini regis Scottorum requirentes, ipsius præfenciam adierunt, humagia sua fecerunt, fidelitatem etiam et securitatem omnes simul tactis sanctuariis juraverunt, iij. ydus Januarii [Jan. 11, 1215-6] in capitulo monachorum de Melros. Rex autem Anglie, post ipsos subsequenter adveniens, villas eorum et opida, possessiones et predia gladio vindice vastavit et igne. Ipsi etiam barones villas suas proprias et blada ante adventum regis, ne illi essent in auxilium, combufferunt; et ita factum est ut magna pars regionis simul igne succederetur. Nam iij. idus Januarii [Jan. 11] combusta est villa de Werc, v. idus ejusdem [Jan. 9] Alnewic, vij. idus ejusdem [Jan. 7] Mitford et Morpath, xvij. kalendas Februarii [Jan. 16] Rokesburgia cum viculis et suburbis quamplurimis.

xvij^o. kalendas Februarii [Jan. 15] cepit Johannes rex Anglie villam et castellum de Berwic,^d ubi cum rutariis suis feroci supra modum et inhumana usus est tyrannide, utriusque enim sexus homines quoscunque satellites diaboli apprehendere potuerunt, alios per articulos manuum et pedum suspendentes, alios diversis suppliciis torquentes, nefandi questus intuitu immanissime cruciaverunt. Ibi etiam Judeos secum adduxisse et magistros malicie illos effecisse refertur. Inde vero progrediens Hadintoniam die tertia [Jan. 18] combussit, et Dunbar et alias villas in partibus illis voraci flamma destruxit. In reditu autem suo rutarii sui, ministri diaboli, abbatiam de Coldeingam expoliaverunt, villam etiam de Berwic succederunt, ipso rege incipiente. Domum enim, in qua hospitatus est, propria manu, ut dicitur, contra morem regum indecenter accendit.^f

fol. 32.

Eodem anno, mense Februario, dominus Alexander rex Scottorum cum manu valida et exercitu suo universo post regem Anglie iter arripiens, terram illius usque ad Carleolum, et ultra, igne voraci vastavit et armis.^g

^d In the margin, "B'."^e It appears from an entry upon the Patent Rolls of John, that he was at Berwick upon the 20th January, *an.* 17.^f *Fordun*, ii. 85.^g *Fordun*, ii. 85.^h Concerning these events, see

Hac etiam vice, quod dolendum est, invito domino rege et omnimodis prohibente, et firmam pacem suam religiosis concedente, Scotti quidam, non magistri milicie sed ministri malitie, domum de Holmcultran omnibus quecumque potuerunt attingere, sacris videlicet libris, vestimentis, calicibus, equis et animalibus, utensilibus et indumentis, tam nefaria et scelerata dementia expoliaverunt, ut etiam monachum in infirmitorio in extremis positum, cilicio superpositum, pannis quibus indutus erat denuarent, nec ullam reverentiam sacris altaribus exhiberent. Quod tamen peccatum non pertransivit inultum, nam dum reverterentur cum præda, submerfi sunt in fluvio quodam, Edena dicto, quantum ad estimationem hominum plusquam mille nongenti Scotti in brevi hora diei. Ultio digna Dei!

Eodem anno, mense Julio, cum exercitu suo universo, exceptis Scottis de quibus expensas fumsit, iterum Carleolum profectus est, eamque obfedit; que videlicet civitas Carleoli, vj. idus Augusti [Aug. 8] reddita est illi; castellum tamen illa vice non expugnavit. Inde vero progrediens per medium Anglie cum omni exercitu suo, vivente et invidente Johanne rege Anglie, usque ad Doueram, in occursum domini Laodiuci filii regis Francie, progressus est; qui eodem anno ij. nonarum Maii [Maij 6] cum multitudine navium copiosa ad interventum baronum Anglie, ut eis esset in auxilium, amplicuerat.^b In hoc itaque procinctu itineris occisus est Eustacius de Vesci, gener ipsius regis, in obsidione castelli Bernardi.ⁱ

Et sciendum quod adveniente Laodowico in Angliam, Willelmus Longa spata, frater ipsius regis Anglie, comes Salisburie,^k et alii multi ab ipso rege divertentes ad Laodowicum se transfulerunt, quod quidem plus doli quam dilectionis intuitu, plus subvertendi quam succurrendi gratia se fecisse, per seditionem subsecutam innotuit. Hac etiam vice dominus A. rex Scottorum in Anglia moram faciens, humagium fecit dicto Laodowico [apud Londonias]^l ut dicitur, sub ea forma qua barones Anglie fecerant eidem; et tam ipse Laodowicus quam ceteri barones Anglie,

^b *Anquetil*, ii. 189; *Velly*, iii. 494. It is probable that the last word in this sentence is an error of the scribe, for "applicuerat." ⁱ *Dugd. Baron*. i. 93. He had married Margaret, a natural daughter of King William, concerning which lady, see a curious story in *Knyghton*, col. 2422.

^k William, III. earl of Salisbury, was natural son of Henry II., by Rosamund, his concubine.

^l The words inclosed within brackets are added by a hand of the fifteenth century, instead of "ut dicitur," which is repeated twice in the MS.

taetis sanctuariis, juraverunt quod nunquam fine ipso rege Scottorum pactum pacis aut concordie cum rege Anglie inirent; quod tamen omnino non est observatum, ut patebit inferius.¹¹

Eodem anno, xvij. kalendas Augusti [Jul. 16], pie recordationis odminus Innocencius papa iij.^m ex hac luce, Domino vocante, secessit, anno pontificatus sui xix^o.; cui successit vir venerabilis, tam scientia quam etate maturus, dominus Honorius episcopus et cardinalis, xiiij^o. kalendas Augusti [Jul. 20].

Eodem anno obiit dompnus Henricus, abbas Rieuallis, apud Ruhford, ibidemque sepultus est; cui successit in regimine dompnus Willelmus abbas de Melros, ij^o. kalendas Septembris [Aug. 31], loco cujus electus est in abbatem de Melros^{mm} dompnus Radulfus cellerarius ejusdem domus, xvij^o. kalendas Octobris [Sep. 14], ibidemque a domino Hugone episcopo Dulkeldenfi benedictionis sue munus adeptus est iij^o. kalendas Octobris [Sep. 29].

Dompnus Ricardus, abbas de Neubotil, suo cessit officio, vj. kalendas Augusti [Jul. 27], cui successit dompnus Adam, cellerarius ejusdem domus, xiiij^o. kalendas Septembris [Aug. 20].

Eodem anno, xvj. kalendas Novembris [Oct. 17], obiit Johannes rex Anglieⁿ apud Newerc,ⁿⁿ cujus viscera extracta sepulta sunt in abbatiam de Crokestun, corpus vero traductum usque ad Wirecestre, ibidemque sepultum est in monasterio.

Eodem tempore missus erat in Angliam, a latere domini pape, cardinalis quidam Galoⁿⁿⁿ nomine, ut pro rege Johanne, et ipfius heredibus et eorum libertatibus tuendis, contra dominum Laodowicum et ceteros omnes regis adversarios, apostolice auctoritatis munimine fultus, constanter astaret, quod et constantissime fecit. Defuncto enim, ut dictum est, rege, assumtis fecum domino Henrico archiepiscopo Dublinensi et domino Petro episcopo Wintoniensi, filium regis et heredem, Henricum nomine, puerum septennem, apud Wirecestriam coronaverunt. Eodem die dompnus abbas

¹¹ A history of the invasion of England by Louis is in preparation by *M. Francisque Michel*, the learned and industrious editor of various publications illustrative of the early history and literature of his country.

^m Innocent III. died 16th or 17th July 1216, and was succeeded by Honorius III.

^{mm} Margin, "xij. abbas de Melros," written in red ink.

ⁿ On the margin of the MS. "Obiit Joh' rex Anglie, cui successit H. filius ejus."

ⁿⁿ John died upon the 19th of October. See *M. Paris*, p. 189.

ⁿⁿⁿ See *M. Paris*, p. 195.

Westmustrensis et prior Cantuariensis, pro libertatibus ecclesiarum suarum super coronatione regis, contra dictum cardinalem ad audienciam apostolice sedis appellaverunt. Westmustrensis videlicet quia alibi quam in Westmonasterio, Cantuariensis vero quia ab alio quam a domino archiepiscopo Cantuariensi, contra libertates et privilegia ecclesiarum suarum fuerat coronatus. Cardinalis autem appellantes excommunicavit; ipsi tamen nec pro excommunicatis se habuerunt, nec ab appellatione facta se subtraxerunt. Deinde vero in dictum Laodowicum et omnes fautores suos excommunicationis sententiam promulgavit, et a domino papa prolatam esse denunciavit; necnon et dominum regem Scottorum et omnes magnates suos eadem sententia innodavit, et tam istorum quam illorum terras sub interdicto ponere non formidavit.^o Cujus tamen excommunicationis et interdicti sententia, nec per Angliam statim est observata, nec fere per annum subsequenter in Scotia est denunciata. Dictus etiam cardinalis omnes qui humagium aut aliquam fidelitatem dicto Laodowico fecerant, apostolica auctoritate qua fungebatur, penitus absolvit, si converti vellent ad novum regem et dominum suum legitimum.

Eodem anno translatus est dompnus Conradus, abbas Clareuallis, in abbatem Cistercii, loco cujus electus est in abbatem Clareuallis dompnus Willelmus abbas de Monasterio in Nargune.

In occidentali parte Scocie, que Galewia dicitur, secundum quod scripsit dompnus Willelmus abbas de Glenlus,† vir optimi testimonii et sancte conversationis monachus domino priori et sacro conventui de Melros, apparuit visibiliter stupenda supra modum et nostris seculis inaudita lune transfiguratio; quod autem scripsit hoc idem cum apud Melros veniret nobis astantibus et exposcentibus, omnibus qui aderant audentibus et admirantibus, proprio ore per ordinem enarravit. Scripsit igitur in hanc formam:

“VIRIS in Christo venerabilibus, dompno A. priori de Melros, et ejusdem loci conventui, frater W. pauperum Christi de Glenlus minister indignus, eternam in Domino salutem. Quanto impossibilius esse poterit veritatem

^o *Fordun*, ii. 38.

† On the margin of MS., “Epistola abb. de Glenlus, de Prodigio,” and “De transfiguracione lune.”

falli, tanto certius ea que veritatis ore prædicta sunt, jam in parte fuisse impleta, et que restant procul dubio credenda sunt esse complenda. Veritatis siquidem ore, teste Ewangelista, scimus fuisse prædictum, "erunt signa in sole et luna et stellis, et in terris pressura gentium præ confusione, sonitus maris et fluctuum" etc. Cum igitur nichil in terra, quamlibet minimum, sine causa fiat, certum est quod nec majora sine majori causa proveniant. Signum igitur magnum, immo signa plura et permaxima, que nuper in partibus Galwethie apparuerunt, sub quanta potui brevitate perstringens, sanctitati vestre transmittere curavi. Quod nullatenus tantis tamque venerandis viris facere præsumissem, nisi cercius de conscientia eorum mihi constaret, qui prædicta signa propriis oculis viderunt, et rei ordinem ore veridico in præsentia nostra et multorum narraverunt. Contigit igitur conversum quendam ordinis nostri, virum morigeratum, sobrium, castum et probate fatis religionis, iter facere, die videlicet sancti Ambrosii episcopi in crastino palmarum, pridie n. Aprilis [Apr. 4], luna^{oo} xiiij^a. in noctis crepusculo, et ecce! respiciente prædicto converso, lunam plenam vidit et rotundam, et statim in ipsa hora quasi funiculus quidam niger et subpallidus lunam in duas divisit partes. Sed et nigredo prædicti funiculi in mediam partem lune que versus aquilonem erat, se diffundens, ipsam partem lune nigriorem et pallidiorem cetera parte effecit, et statim quasi in ictu oculi pars ipsa pallidior ab alia parte lune scindi visa est et dirumpi, et ad spacium unius stadii elongari, et quasi in tanta violentia videbatur pars illa pallidior ab alia parte lune fuisse avulsa ut scintillas, more draconis in aere discurrentis, emitteret. Tandem post moram aliquantulam, pars ipsa pallidior lune paulatim et quasi morose ad aliam partem appropriabat, nunc se ipsam quasi meticolose retrahendo, nunc quasi coacta illac se impellendo; tandem vero cum jam prædictæ partes lune invicem sibi convenirent, ecce nubes utramque partem operuit et prædicta visio disparuit. Ad flatum igitur venti, transvolante nube, iterum luna defub nube erupit, et statim ad magnitudinem trium lunarum crevisse visa est; et statim deformatio illa per crementa in firmamento se diffundens, in castellum speciosum transformatur, cujus castelli turres et muri, propugna-

fol. 33.

^{oo} No eclipse of the moon took place at or near this date, which can account for the prodigy which led to this letter.

culis sufficienter muniti, prominebant. Ad hoc spectaculum, tam insolitum quam horrendum, tam conversum quam fervientem suum timor invasit et tremor; et ait ferviens ad conversum, "magister, quid putas tibi volunt ista? nunquid putas dies iudicii advenit?" Et ille, "nequaquam, fili; sed virtutes Dei omnipotentis sunt, qui pro voluntate sua, signa, portenta, prodigia facit et mirabilia." Et adjecit ferviens, "audivi frequenter quod per phitonissas et maleficas et incantatrices feminas hujusmodi mutatione luna solet deformari." Et ille, "non est ita, fili; quin potius credendum est quod aliquod mirum et humano generi horrendum portentant." Interim autem luna, deposita castelli forma, in navem pergrandem et elegantissimam fabricam factam formata est. Sed et unus tantum homo, cujus maxima erat statura, in navi quasi ejusdem navis nauta apparuit. Prædicta igitur navis, extenso velo et explicito, velocissimo cursu per transversum insule de MAN versus Hyberniam velificare visa est. Post hæc vero luna, abjecta navis forma, iterum in castellum magnum et spectantibus supra modum horrendum transformata est, et hac vice vexillum quoddam regale, quale cum exercitibus regum ad bellum proficiscentium præferri solet, in prædicto castello apparuit: et quod magis mirandum fuit, lingue^p ille, sive caudule, quæ in extremitatibus vexillorum dependent, in prædicto vexillo quasi ad flatum venti moveri et agitari videbantur. Post hæc, aliquanto interposito intervallo, omnis castelli illius machina disparuit, et luna propria resumta forma, naturali cursu progressa est. Post hæc turris quædam parvula et nebulosa, minimis munita propugnaculis, brevissimo spatio supra lunam apparuit et statim disparuit. Luna vero tam crebra sui vexatione, tam inconvenienti deformatione, tam violenta, tam subita suimet mutatione, quasi injuriam passa, turbata, contristata et conturbata, pallida mansit et decolorata, tandem vero proprio resumto colore in se ipsum reversa est.

Advertat igitur sanctitas vestra, si tam insolitum spectaculum, tam mon-

^p In the former edition, this was printed "singulæ," but incorrectly. The word, in an anglicised form, is used in the metrical romance of *Lybeaus Disconus*, where it is not understood by *Ritson*; see his *Engl. Met. Romances*, iii. 396. It is, I apprehend, nothing more than a diminutive of the word *lingua*, and is intended to express those pendant slips which were attached to the ends of ancient banners. Specimens of it, from a manuscript executed during the reign of Henry III., may be seen in *Strutt's Manners and Customs*, plates 46, 47, 50, 52, 53, 62.

strosū portentum, tam horrendum miraculum silentio tegi debuerit. Et si Creator non tantum lune, sed totius creature præcellentissime speciositati lune et fere omnium elementorum firmamenti, etiam terre et maris sacramenta in se continenti non pepercit, imo pro humani generis præmunitione tanta tamque diversa deformitate ipsam lunam dehonestari permittit, quid de ipsis fiet pro quibus hec præostensa sunt, qui nec timore Dei, nec pavore gehenne, sive alia quacunque de causa, a perditionis sue via revertuntur?"

Anno m.cc.xvij. consecratus est Ricardus de Marisco in episcopum Dunelmensem.^a fol. 34.

Eodem anno, mense Julio, factum est navale bellum inter Franciam et Angliam, nostris temporibus inauditum. Commorante enim in Londoniis domino Laodowico cum magna militum multitudine, ne aliquod subsidium de Francia eidem adveniret, Anglici portus omnes occupaverant et marina littora districtissime custodiebant. Franci vero in manu valida et navium multitudine copiosa venientes, vice prima in maris medio victoriam adepti optatum litus possederunt: sed vice versa, Deo disponente, congregatis undique nautis et navibus, iterum in medio maris adinvicem obviantes, congressione facta, Anglici victoriam optinuerunt et archipiratam Francorum, Eustachium monachum^r appellatum, cum aliis innumeris occiderunt; quorum cadavera piscibus maris sepelienda commiserunt, quorum exequias marine bellue celebraverunt. Nobiliores autem retinentes in firma custodia, sub spe pacis et concordie firmioris conservabant. Nomina vero potentum qui ibidem capti sunt, hec sunt; Robertus de Curte- nei, Willelmus de Baris, Radulfus de Tornellis, Willelmus de Ichri, Willelmus de Pessei, Perven de Johanris, Thomas de Cusei, Aelradus de Croizillis, Anfelmus de Romoyni, Gallon de Munceni, Nevellunus de Araz, Willelmus de Mariscis et alii multi. Summa captorum militum sexcies viginti, et v fervientes, equitum septies xx., et vj. balestarii, xxxiiij. fervientes, peditum octingenti et xxxiiij. Hanc summam et nomina

^a *M. Paris* places his consecration upon the 24th of July 1219, p. 210.

^r All the information which could be collected upon the history of this curious personage, and the events with which he associated himself, have been heaped together by my friend *M. Francisque Michel*, in his introduction to a valuable French historical poem, abounding in minute details, and evidently the composition of a contemporary, entitled "*Roman d'Eustache le Moine*." 8vo. Paris, 1834.

potentum scripsit dompnus R. abbas de Wardonia dompno Willelmo abbati Rieuallis.

Fundata est abbathia de Kilinros a domino Malcolmo^a comite de Fif, ad quam abbathiam missus est conventus vij. kalendas Marci [Feb. 23] de Kinlos cum dompno Hugone primo abbate de Kilinros;^{aa} quondam priore de Kinlos; venit ergo idem conventus apud Kilinros xv. kalendas Aprilis [Mar. 18].

Missi sunt in Angliam archiepiscopus de Suris et abbates Cistercii et Clareuallis, ut pacem inter Laodowicum et Henricum novum regem Anglie reformarent. Dicti autem abbates contra G. cardinalem ad sedem apostolicam pro statu ordinis sui appellaverunt, eo quod contra privilegia sibi a sede apostolica concessa procuraciones ab ordine Cisterciensi per exactionem idem legatus exigebat, et monachorum monasteria sub interdicto ponebat, tam abbates quam conventus suspendebat et excommunicatos denunciabat; nec non et publice ante fores ecclesiarum, eo quod werrantibus communicaverant, accepto a singulis juramento standi iudicio ecclesie et mandatis domini pape et ipsius, super nudam carnem disciplinari faciebat; et communes poenitentias abbatibus et conventibus injungens vix absolutionis gratiam indulgit. Contra ipsum ergo, ut dictum est, tam crudeliter adversus ordinem Cisterciensis se gerentem appellaverunt; sed ea vice gratiam non optinuerunt. Inauditam enim et inusitatum dominus papa eidem legato concefferat auctoritatem, faciendi videlicet, ut ita dicam, quicquid animo ipsius federet, in clero et populo per Angliam et Scotiam et Wales constituto; transponendi et deponendi et alios ponendi, suspendendi et excommunicandi et absolvendi episcopos et abbates et alios ecclesiarum prelatos et clericos; nec non, et quod majus fuit, privandi etiam monachos Cisterciensis ordinis privilegiis suis.^b

Obiit dompnus Walterus abbas Novi Monasterii apud Cisterciensem, tempore capituli generalis; loco cujus electus est in abbatem dompnus Henricus prior de Rupe.

Absoluti sunt ab officiis suis et a domibus propriis eliminati in capitulo

(36) ^a Malcolmo, seventh earl of Fife.
sancto Servano de Kilinros."

^{aa} On the margin of the MS. " Primus abbas de
^b It will not be forgotten that Melrose was a foundation of the Cistercian order.

generali II. abbates et v. priores de Wales, propter excessus suos adversus predictum cardinalem, abbates scilicet de Alba Landa et de Strata Florida.

Menſe Maio A[lexander], Dei gratia rex Scottorum, congregato univerſo exercitu ſuo, obſedit caſtellum de Midford, quod cum per ſeptimanam obſediffet ad propria reverſus eſt.

Minati ſunt Philippus de Ullecotes et H[ugo] de Balliol, ut terram domini regis Scottorum ultionis cauſa devaſtarent;^c quo audito, dominus rex cum ſumma feſtinatione generali exercitu, Anglorum ſcilicet et Scottorum et Galweiorum, III. nonas Julij [Jul. 5] verſus Northumbriam iter iterato arripuit.

Obiit domina Eva de Galweia iij. idus Junii^d [Jun. 11].

Electus eſt dompnus Helyas, quondam abbas Rieuallis, in abbatem de Reueſb', menſe Decembri.

Eodem anno menſe Marcio facta eſt fedicio, ut dicitur, contra dominum Laodowicum in inſula de Rie. Quidam enim qui cum ipſo juraverant contra regem Anglie, Willelmus ſcilicet Longa ſpata, frater Johannis regis, et Willelmus junior Marſcallus Anglie^e et eorum complices, contra ſpem ipſius Laodouici in eadem inſula infurrexerunt in ipſum; ſed providente Divina gratia, que nunquam ſuos deſolatos dereliquit, naves non pauce, quas pater ipſius Laodouici, Philippus ſcilicet rex Francie, in Angliam direxerat, eadem hora ad eandem inſulam miro applicuerunt eventu, quibus advenientibus et ipſe liberatus eſt, et adverſarii ipſius fuge præſidium petere ſunt coacti.

xij. kalendas Junii [Maij 20] commiſſum eſt prælium apud Lincolniam^f inter fautores Laodouici filii regis Francie et fautores Henrici novi regis

^c Upon the death of Eustace de Vesey, one moiety of his lands were granted to Philip de Ulecot by king John, and Henry the third commanded poſſeſſion to be given; *Rot. Claus.* 2 Hen. III. m. 4. The ſame individual had a grant of the caſtle and lands of Mitford, forfeited by the rebellion of Roger Bertram, *Rot. Claus.* 1 Hen. III. m. 13, for the poſſeſſions which Hugh de Baliol had in the north of England. See *Dugd. Baron.* i. 523. It may be added, that Baliol and Ulecotes were appointed by John, in the eighteenth year of his reign, to protect the northern parts of England from the incursions of the Scots; *M. Paris*, p. 191. To theſe cauſes may be traced their enmity towards Alexander. See alſo the *Close Rolls* of the 11th June and 22d July, 1217. ^d This was probably Eva, daughter of Richard de Moreville, conſtable of Scotland, and wife of Roland lord of Galloway. ^e See *Dugd. Baron.* i. 602. ^f *Knyghton*, col. 2027; *M. Paris*, p. 204.

Anglie. Ex parte vero Laodouici erat pars maxima totius miliciæ Anglicane, necnon et Gallicane. Inter quos isti fuerunt famosiores, marscallus Francie^g cum sua sequela, comes de Perches,^{gg} avunculus ut dicitur ipsius Laodouici, confanguineus vero utriusque regis, Anglie videlicet et Francie, cum sua sequela, et alii magnates Gallie quamplurimi, cum innumera equitum, armatorum, clientum, albafteriorum et peditum multitudine. Item, ex parte Laodouici erant fere omnes magnates et barones Anglie. Ex parte autem H[enrici] novi regis erat supradictus G. cardinalis, qui sacris indutus vestimentis incedens omnes fautores Laodouici auctoritate Dei Omnipotentis et domini papæ excommunicavit. Erant etiam cum illo archiepiscopus Eboracensis, et alii vij. episcopi, videlicet Wirecestrensis, Herfordensis, Salefbirensis, Lincolniensis, Baensis,^h Eccestrensis,ⁱ et Wincestrensis; necnon et uterque Willelmus marscallus Anglie, Willelmus Longa spata, comes Salefbiriæ, et comes de Alba mare, et Robertus de Ueteriponte, Brian de Insula, Gaufridus de Neuile, camerarius Anglie, et Ricardus filius Johannis regis. In hoc igitur conflictu, omnes pariter qui ex parte Laodouici erant, pondere excommunicationis aggravati, miraculose a paucis capti sunt, et in ipsa Lincolnia incarcerati; et quod valde dolendum extitit, nobilis ille dictus comes de Perche in eodem conflictu post longam et diutinam sui defensionem crudeli nimis violentia necatus occubuit.

fol. 35.

Eodem anno vij. idus Septembris [Sep. 7], congregato generali exercitu totius Anglie et magna parte miliciæ Gallicane circa Lundonias, reconciliati sunt Laodouicus filius regis Francie, et H[enricus] novus rex Anglie,ⁱⁱ mediantibus sepedicto G. cardinale et utriusque regni magnatibus; ita tamen quod dicto Laodouico darentur x. m. librarum in recompensationem expensarum suarum. Ibidem vero Laodouicus de papilione sua ad tentorium cardinalis discinctus et discalciatus cum suis commilitonibus venit, absolutionem petiturus, ubi tandem præstito prius juramento standi iudicio ecclesie, et quod infra certum terminum de se et suis Angliam evacuet, desideratam adeptus est absolutionem. Barones etiam

^g Nevelon d'Arras and Henry Clement were marshals of France at this period. *Henault*, p. 139; *M. Paris*, p. 205. ^{gg} See *L'Art*, xiii. 181, 8vo; *M. Paris*, p. 205. ^h Bathoniensis?

ⁱ Exoniensis?

ⁱⁱ *M. Paris*, p. 207, gives the substance of the agreement, which he dates upon the 11th of September.

et milites, qui ab utraque parte capti sunt et incarcerati, absoluti sunt et liberati, et omnes omnino Anglici ab humagio quod fecerant dicto Laodouico, absoluti sunt. Rex vero Scotie et omnes comites et barones, milites et magnates, episcopi et prælati totius regni Scotie, interdicti sunt et excommunicati.

Anno eodem congregato exercitu dominus A[lexander] rex Scotie profectus est versus Angliam, et cum venisset usque Jedewrð, audita pace inter Laodouicum et regem Anglie remisit exercitum, et remansit mense Septembris.

Dominus A[lexander] rex Scotie absolutus est a vinculo excommunicationis apud Berwic in kalendas Decembris [Dec. 1], a domino archiepiscopo Eboracensi et a domino Dunelmenfi episcopo, per auctoritatem domini legati in Angliam commorantis; et tertia die sequenti mater ejusdem regis absoluta est a domino Dunelmenfi episcopo.^k Archiepiscopus vero statim, absoluto rege, versus Carleolum iter arripuit, ut saifinum castelli per mandatum domini regis Scotie ad opus regis Anglie fusciperet.

Eodem tempore, proficiscente domino rege versus Angliam, omnis ecclesia Scoticana sub interdicto posita a divinis laudibus cessavit, exceptis monachis albis, qui secundum privilegia a fede apostolica sibi indulta, celebraverunt. Rex autem apud Norhauntun¹ veniens, tam a dicto legato quam a novo rege Anglie cum summa reverencia susceptus est, et ibidem hominum fecit dicto regi Anglie pro comitatu de Huntedun et ceteris terris quas prædecessores sui tenuerant de regibus Anglie, proximo die fabbati ante natale Domini [Dec. 23].

Anno Domini m.cc.xviiij. in principio Januarii rediit dominus W[illelmus] fol. 35. b.
Maleuicinus, episcopus sancti Andree, de generali concilio Romano in episcopatum suum.^m

Circa finem ejusdem mensis missi sunt ex parte domini legati, adhuc in

^k *Fordun*, ii. 39; *Wyntown*, i. 362.

¹ It appears from the *Patent Rolls*, 2 Hen. III., that Alexander had a safe conduct, dated Northampton, 12th December, for his return to his own kingdom; and from the *Close Rolls*, i. 348, that Alexander "having done what he ought to do," mandates were addressed to the sheriffs of Lincoln, Leicestershire, Cambridge and Huntingdon, Northampton, Rutland, Bedford and Buckingham, Essex and Middlesex, ordering them to give him seisin of the lands and tenements formerly in the possession of earl David.

^m *Fordun*, ii. 39.

Anglia commorantis, dominus Willelmus prior Dunelmensis et magister Walterus de Wifebech archidiaconus de Heftriding, ut ecclesiam Scoticanam, sacerdotes videlicet et populum, exceptis episcopis et praelatis, ab anathematis vinculo simul et interdicto absolverent.ⁿ Qui incipientes a Berwic circuierunt Scotiam et perambulaverunt eam. Accedentes autem apud Edenburc ad dominum regem acceperunt etiam ab ipso rege iuramentum et a suis, standi iudicio ecclesie et mandatis domini pape; inde vero progressi sunt in profundam Scotiam usque Aberden. In reditu autem hospitantibus illis apud Lundors, per incuriam et prodigalitatem pincernarum, succensus est thalamus ubi ipse prior cum monachis suis dormiebat; unde ipse prior fumo et incendio fere suffocatus vix ad tempus mori distulit, sed diu mortem non evasit, nam post languorem maximum apud Coldingham deductus et ad extrema perductus, ibidem spiritum exalavit, ij. idus Maij [Maij 14].

Eodem anno in annunciatione dominica [Mar. 25] præcepit magister W[alterus] de Wifebech, de mandato dicti legati et auctoritate ipsius qua functus est, ut omnes omnino monachi ordinis Cistercii per regnum Scotie constituti a celebratione divinorum cessarent. Ipsi vero abbates, scilicet Radulfus de Melros, Adam de Neubotil, Alexander de Cupro, Radulfus de Kinlos, Hugo de sancto Seruano, omnia sua in pace Dei et protectione domini pape ponentes, dictum legatum adierant apud Eboracum, ubi post multas preces et multorum intercessiones vix sibi ipsis gratiam absolutionis impetraverunt. Interim autem prædictus W[alterus] de Wifebech apud Berwic in die palmarum [Apr. 8] et in castrino cum pluribus clericis et praelatis tenuit concilium, in quo prædictos monachos in regno Scotie constitutos necnon et illis communicantes, denunciavit excommunicatos. Ipsi vero monachi ibidem sicut ante fecerant, tam contra W[alterum] quam contra dictum legatum præsentiam domini pape appellaverunt; et illam appellationem quam dominus Cistercii pro statu ordinis interposuerat innovantes, denunciationem illam irritam habuerunt. Quo audito, dictus legatus nimium exasperatus iuravit ipsis abbatibus in præsentia illius constitutis, se nullam omnino gratiam vel ipsis vel conventibus eorem præstiturum, nisi prius per testimonium episcoporum et decanorum fuorum ipsos

ⁿ Fordun, ii. 40; Wyntown, i. 363.

conventus suos interdictum recepisse cognosceret. Susceptis tandem litteris abbatum fuorum, monachi tam a divinorum celebratione quam ab introitu ecclesie aliquanto tempore cessaverunt, donec de mandato domini legati per manum domini W[illelmi] episcopi sancti Andree absolutionem perceperunt, præstito prius juramento standi iudicio ecclesie et mandatis domini pape, salvo ordine suo et privilegiis suis.

Eodem anno mense Mayo rediit dominus Stephanus Cantuariensis archiepiscopus a generali concilio, et introivit in Angliam omnibus in adventu ipsius tanquam in adventu angeli pacis, patris et pastoris piissimi, exultantibus, et iterum atque iterum jubilantibus, "benedictus qui venit in nomine Domini!"

Eodem anno, discedente dicto G. legato de Anglia, venit ibidem Pandulfus quondam clericus Romane sedis, tunc temporis legatus constitutus Anglie, et electus in episcopum Norwichie.

Electus est dominus W. archidiaconus de Buckincham in episcopum Wirecestrie.^o

Obiit episcopus de Breyn, cui successit dominus Gregorius archidiaconus ejusdem episcopatus.

Eodem anno obiit Otho imperator Alemannie, cui successit Fredericus dictus infans Pulie.

Obiit etiam comes Burgundie, et occisus est Simon comes de Monteforti;^p quorum anime requiescant in pace. fol. 36.

iiij. nonas Octobris [Oct. 7] obiit Henricus abbas de Kelchou, loco cujus successit dompnus Ricardus^{pp} prior ejusdem domus, xiiij. kalendas Noembris [Oct. 19].

Eodem anno profecti sunt ad capitulum generale fere omnes abbates Anglie, Wallie, et Scotie, ad mandatum domini Cistercii de arduis negotiis ordinis tractaturi; a quo capitulo Romam profecti sunt dominus Cistercii et Clareuallensis cum vj. aliis coabbatibus suis, de injuriis ordini illatis a dicto G. cardinali queremoniam proposituri; ubi patrocinate Deo et ejusdem genitrice semper virgine Maria, ipsius ordinis advocata

^o William de Blois was nominated to the bishopric of Worcester, 24th June, 1218. ^p Simon de Montfort was slain before Toulouse. See *Velly*, iii. 516, 517. ^{pp} In the margin stands "abbas Kal' viij."

et patrona propria, contra sepedictum G. cardinalem ad libitum optinuerunt. Infuper et eadem vice ad honorem Dei et ordinis, et in testimonium confusionis ipsius G. cardinalis, ipse dompnus Conradus abbas Cistercii a summo pontifice electus est et consecratus in episcopum Portuensensem, et factus est etiam ipse cardinalis. Cui successit in abbatem Cistercii dominus Gaucherus abbas de Longo ponte.

Profecti sunt de Scotia ad sedem apostolicam, absolutionis sue querende gratia, episcopi Walterus videlicet Glasculensis, Bricius Morauensis, et Adam Catanensis;^q et anno sequenti redierunt.

Anno domini m.cc.xix. obiit Thomas de Colleuilla.

Obiit Willelmus de Valoniis apud Kelchou, cujus corpus, etiam contra beneplacitum monachorum ejusdem domus, apud Melros deductum est, et ibidem honorifice sepultum in capitulo monachorum, juxta sepulcrum patris sui.

Obiit G. Auenel,^r cujus corpus in eodem capitulo sepelitur.

In kalendas Junii [Jun. 1] obiit dompnus Radulfus abbas de Melros,^r cui successit in cura regiminis dompnus Adam abbas de Neubotle, viij. idus Augusti [Aug. 6]; pro quo etiam subrogatur dompnus Ricardus magister converforum de Neubotle.

fol. 36. b. Apud Pipewelle obiit dompnus Henricus abbas de Novo Monasterio, cui successit dompnus Robertus magister converforum ejusdem domus.

Civitas illa famosissima paganorum, que Damieta dicitur, postquam fere per triennium ab exercitu Christianorum obsideretur, a solo Christo capitur, et Christianis cum magno miraculo possidenda tribuitur nonas Nouembris [Nov. 5], sicut in primo folio voluminis hujus plenius continetur.^a

fol. 37. QUALITER CAPTA EST DAMIETA,^{ss} ANNO GRACIE m°.cc°.xix°.

“ L. tituli sancte crucis in Ierusalem reverendo cardinali, H.^t humilis magister domus Teutonicorum in Ierusalem, salutem. Sinceritatis vestre

^q See *Fordun*, ii. 42. ^r This was probably Gervas Auenel. See *Monast. Annals*, p. 274; compare *Fordun*, ii. 43. ^{ss} On the margin, in red letters, “ xv. abbas de Melros.” ^a It appears from this passage that the folio now marked 37 originally stood first in the MS. It has been thought better to insert the narrative of the capture of Damieta here, than to place it immediately after the termination of fol. 36, where it would interrupt the chronology and the sense. ^{ss} See the account given by Professor Wilken, in his admirable *Geschichte der Kreuzzüge*, vi. 240. A curious unprinted letter, written by an eye-witness, is preserved in the *Burney MS.* No. 351, p. 240.

^t Herman de Salza was grand master of the Teutonic order. *L'Art*, xvi. 473, ed. 8vo.

noverit dignatio, quod Omnipotens Dominus exercitui Christiano diu fatigato clementer misertus, Damietam civitatem sine inflictu vulnerum aut pugna, mirabiliter per pietatis sue gratiam exilibus suis tradidit, ita ut nullius meritis sed sue solummodo laudi possit vel debeat attribui. Sic autem noveritis ipsius Dei misericordiam evidenter pro nobis in illa civitate operatam. Tanta siquidem mortalitas hominum in ea emerfit, ut nec morientes tradere sepulture sufficerent. Superstites enim vite infirmitatis molestia gravi laborabant, ita quod cum ipsam civitatem primo transiremus, plus quam tria m. mortuorum invenimus in ea, more canum, in plateis jacere. Homines siquidem nostri circa medie noctis silentium, consilio, ut credimus, quorundam de civitate, intromissi fuerunt, et legatus missis nunciis suis turres et homines perfide gentis captivavit quamplurimos. Alii multi ascendentes forciores turres, aurora lucente in eis prestolabantur. Exorta siquidem luce nonarum Novembrium [Nov. 5], omnes se captivos Saraceni Damietam dederunt, et civitatem totaliter in potestatem Christianorum, quamvis inviti, tradiderunt. In primo vero motu captionis civitatis, multi nequam homines accurrentes infinitam pecuniam furtive subtraxerunt. Domini autem exercitus videntes que facta fuerunt per Deum, coadunati communi consilio omnem pecuniam auri et argenti communiter congregare decreverunt, et omnes qui aliquam partem inde subtraxerant dominus legatus vinculo excommunicationis innodavit, nisi resipiscerent restituendo. Summam vero pecunie vobis scribere ignoramus, quia non dum pecunia congregata fuit quando præsens pagina scripta fuit, sed sicut captivi Saraceni nobis dicunt, et ipsi vidimus, inestimabilis thesaurus in ea inventus est, qui secundum arbitrium communitatis exercitus distribui debet. Timemus autem quod amor pecunie multas faciet fures permanere. Sciatis autem quod ante captionem Damiete, illi de civitate nunciaverunt, quod viribus adnichilati ulterius civitatem retinere non potuerunt. Soldanus autem ut amicus Damiete condoluit, et eis succurrere volens, plures fuorum periculo exposuit. Quingentos enim viros de exercitu suo meliores elegit, et duobus diebus ante captionem civitatis Damiete intrare ipsam civitatem misit. Qui venientes de exercitu Soldani, exercitum nostrum apud machinam sancti Johannis, que Trebucheta dicitur, intrare volebant: sed divina gratia eos errare copulit.^u

^u Compulit?

Ducenti quidem apud descensum regis Ierosolymitani,^w fugatis custodibus fossati qui vigiliis prefuerant ubi intrarent, et gladiis et cultellis ferientes, viam ad civitatem præparare sibi armata manu nitebantur; dominus siquidem rex cum suis in fabulo illa nocte manebat. Divina itaque gratia strepitu invalescente vulgus commune peregrinorum accurrens c.xl. eorum occidit et xl. captivavit, c.xxx. abdicati civitatem intraverunt. Nam fociis eorum interfectis, ipsi tertia die captivati in civitate miseri semper manebunt compediti. Ceteri vero, qui captivitatem et gladium evaserant, reversi ad Soldanum, que acta fuerant narrabant. Prima igitur die cum capta fuit civitas Damiete, sequenti nocte Soldani exercitus castra removens de loco suo Nilum ascendit; ubi maneant, vel quid intendant, adhuc ignoramus. Preterea latere vos nolumus, quod ante captionem Damiete nuncii soldani nobiscum colloquium habuerunt, et omnem terram sanctam nobis reddere voluerunt, preter duo castra, Crac et Muntreal, de quibus etiam proventus annuatim Christianis reddere voluerint, quamdiu pax duraret. Infuper omnes captivos Christianos”^x

fol. 36. b. Anno Domini m.cc.xx. nonas Aprilis [Apr. 5] obiit dompnus Ricardus abbas de Neubotil,^{*} cui successit dompnus Ricardus prior ejusdem domus.

In crastino octavarum Petri et Pauli [Jul. 7] translate sunt reliquie beati Thome martyris, cujus translationis dies in cismarinis partibus præcipitur haberi festivus.^y

iiij. nonas Nouembris [Nov. 2] dompnus Radulfus^y abbas de Kinlos, plenus dierum bonorum, in senectute sancta de terris, ut credimus, in celum transmigravit; cui successit in cura regiminis dompnus Robertus abbas primus de Der,[†] loco cujus electus est in abbatem de Der dompnus Alexander prior de Kinlos.

In terra nostre redemptionis ex hac luce migravit ad terram divine promissionis, ut credimus, magister Robertus de Curzun,^{*} plenus fide catholica, adornatus virtutibus et sapientia; cujus meritis apud Deum, prout dicunt inde redeuntes, crebra fiunt et magna miracula.

^w John de Brienne.

and the subject not resumed.

^{*} The narrative here concludes abruptly, the folio being finished, and the subject not resumed. ^{*} In the margin “ abbas de Neubotile ix.” ^y In the catalogue of saints in *L'Art*, his translation is said to be upon 7th July 1222. See also *Fordun*, ii. 16; *Knyghton*, col. 2428.

^y Concerning this individual, see *Fordun*, ii. 44. In the margin, “ abbas de Kinlos iiij.” [†] In the margin “ ij. abbas de Dere.” ^{*} See *Ciaconius*, ii. 37.

Anno domini m.cc.xxj. magister Jacobus, canonicus sancti Uictoris Parisius, apostolice sedis penitentialis, Scotie et Hybernice legatus, convocatis totius regni praelatis, apud Pert tenuit generale concilium, quatuor diebus continuis, incipiens ab octavis purificationis^a [Feb. 9]. fol. 38.

Dominus Alexander rex Scottorum die sabbati proxima ante festum sancti Johannis baptiste [Jun. 19], apud Eboracum assumfit sibi reginam nomine Johannam, filiam Johannis regis, et sororem Henrici regis Anglie, et celebratis splendidissime prout decuit nuptiis, exultantibus universis utriusque regni indigenis, adduxit eam in Scociam.^b

iiij. nonas Augusti [Aug. 2] obiit dompnus Ricardus abbas de Kelcou, cui successit dompnus Herbertus Maunfel, secretarius ejusdem domus.

Obiit Philippus de Stichil.

Eodem anno tradita est domina Margareta,^c filia pie recordationis Willelmi regis Scotie, et soror domini Alexandri regis, domino Huberto de Burc,^d justiciario Anglie, scilicet et Scotie, per consensum utriusque regis, Anglie scilicet et Scotie, et consilium magnatum utriusque regni.

Eodem anno civitas illa famosa que dicitur Damietta,^e nuper a Christo Christianis adquisita, sed ab eisdem nimis enerviter et negligenter custodita, iterum a paganis est obseffa, et in vigilia decollationis beati Johannis baptiste [Aug. 28], de potestate Christianorum penitus ablata. Quibus tamen meritis, vel quo Dei judicio hoc eveniret, ignoratur. Maxime, cum jam tunc in dicta civitate divini cultus excellentia magnifice ceperat exaltari. Novus siquidem episcopus in ipsa civitate ordinatus mille talentorum redditus habebat; preterea xl. canonici erant in eadem civitate, quorum quilibet centum habebat talenta per annum.

Anno Domini m.cc.xxij. obiit Bricius Mureuensis episcopus, cui successit magister Andreas de Mureuia.

Obiit dompnus Alexander abbas de Der, in itinere versus capitulum generale apud Vallem beate Marie, viij. idus Septembris [Sep. 6].

(37) ^a *Fordun*, ii. 46. ^b See *Fœdera*, i. 165. *Fordun*, incorrectly, places this event in 1220, ii. 43; *M. Paris*, 214, 216; *Close Rolls*, i. 462. ^c It had previously been intended that she should marry Thibaud IV., earl of Champagne, *MS. Harl.* 1244, No. 3, or Henry III., king of England, *Rot. Pat.* 21st Hen. III. *dorso*. ^d See *Dugdale's Baronage*, i. 694; *Fordun*, ii. 44. ^e *Fordun*, ii. 45; *M. Paris*, p. 216, where are two letters on the subject, and a more curious and unprinted one in the *Burney MS.* 351, p. 246.

In reditu etiam ab eodem capitulo obiit dompnus Gaufridus, abbas de Dundreinan, in domo de Alba ripa.

Eodem anno pie recordacionis pater et pastor egregius, dominus Adam episcopus Katenienfis,^f quondam abbas Melrosensis, et vere monachus ordinis Cistertienfis, una cum commonacho suo, diacono de Neubotle, nomine Serlone, per multiplicis passionis triumphum feliciter, ut credimus, ad supernorum civium meruit pervenire conforcium. Neque enim convenit ut eorum estimetur in celis privari conforcio, quorum in terris positus meruit participare martirio; precipue cum pro rigore justicie, videlicet pro exaccione decimarum juxta consuetudinem institucionis ecclesiastice, mori magis elegerit, et instar pastoris optimi animam pro ovibus ponere quam gregem sibi creditum in errore pristino diucius fineret permanere. Cum igitur causa que martirem facit potius quam pena præcefferit, satis evidens et justa, necnon et pena passionis subsecuta fuerit immanissima, injuriam pontifici irrogare probatur, qui minus illi honoris aut meriti, quam alicui alii sanctorum martirum ascribendum et exhibendum arbitratur; maxime cum multa solus sanctorum martirum sustinuisse supplicia cognoscatur. Post minas enim sevissimas et crebra verborum convicia, post livorem verberum et cruenta vulnera, tam fustes Jacobi, quam lapides perpeffus Stephani,^{ff} per flammam et incendium sancti Laurentii, totus oblatum est in holocaustum Domini. Passus est itaque apud manerium episcopalem que Haukirc lingua Anglicana nominatur, tercio idus Septembris [Sep. 11], die dominica; cujus corpus, licet torridum ex incendio et lividum ex lapicidio, integrum tamen sub acervo lapidum post extinctum incendium reperitur, et in ecclesia baptismali coram sancto altari honorifice, sicut decuit, sepulture commendatur. Patrem igitur quem filii pessimi et degeneres in matris gremio crudelissime peremerunt, filia fidelis in sinum proprium recepit protegendum, iterum in resurrectione generali cum gloria feliciter producendum!

Obiit dompnus Gaufridus abbas de Dundrainan, in reditu suo de capitulo generali apud Albam ripam.

P. de Walloniis per consensum domini regis accepit in uxorem

^f *Fordun*, ii. 46; *Wintoun*, i. 366.

^{ff} The word "*tandem*" has been here expuncted.

quondam uxorem Walteri de Lindefeia, contra ipsius voluntatem, eo quod essent in tercio vel quarto gradu consanguinitatis vel affinitatis propinqui; unde et ipse P. Romam adiit, et a domino papa dispensacionem in contracto conjugio permanendi, prout ipse retulit, impetravit.

Obiit pie memorie Robertus archidiaconus Glasculienfis, in reversione sua de Roma, apud Lundonias, cujus corpus ibidem in cimiterio beati Pauli apostoli honorifice est tumulatum. Cui successit in archidiaconatum Thomas persona de Lillifclive, qui eodem anno obiit; et ipsi successit Thomas clericus, postmodum cancellarius domini regis Scotie.

Anno m.cc.xxiiij., ij. idus Julii [Jul. 14] obiit Phylippus^e rex Francie, plenus dierum in senectute bona et fide catholica, anno regni sui xl°.iiij°. sed etatis nescio. In testamento autem suo quinquaginta milia librarum Parisiacensium templo Ierosolimitano, et alia quinquaginta milia hospitali Ierosolimitano, et alia quinquaginta milia Johanni de Brene tunc temporis regi Ierosolimitano, regali munificencia delegavit. Cui successit in regno Lodowicus filius ejus, jam tunc miles strenuus et virilis.ⁱ

Obiit dompnus Willelmus abbas Rieuallis,^u kalendas Februarii [Feb. 1]; cui successit dompnus Rogerus abbas de Wardonia; loco cujus subrogatus est apud Wardoniam dompnus Willelmus prior ejusdem domus.

Dompnus Robertus Maturfal, subprior de Dundrainan, creatus est abbas ejusdem domus in vigilia epiphanie [Jan. 5].

Circa idem tempus dompnus Herbertus, monachus de Cupro, factus est abbas de Der.

Dompnus Adam abbas de Holmcultram suo cessit officio; cui successit dompnus Radulfusⁱⁱⁱ abbas de Jugo Dei in Ybernia; loco cujus substitutus est in Ybernia dompnus Johannes cellerarius de Glenlus.

fol. 39.

Dominus Johannes de Brene,^k rex Ierosolymitanus, venit in Angliam apud Lundonias, cum rege Anglie et magnatibus super arduis negotiis locuturus.

^e Philip Augustus died, at Mantes, on the 14th of July 1223, in the forty-third year of his reign. *Velly*, iii. 521; *Anquetil*, ii. 203. See also *Fordun*, ii. 48; in the margin "obiit Phylippus rex."

^u He was in the fifty-eighth year of his age. *Anquetil*, ii. 203.

ⁱ Louis VIII., surnamed the Lion, from his courage.

ⁱⁱⁱ In the margin, "abbas Rieuall' xij."

ⁱⁱⁱ In the margin,

"huic Radulfo ignoratur quis successerit."

^k *Knyghton*, col. 2430; *M. Paris*, p. 220.

Ifabel, filia bone memorie Willelmi regis, et foror Alexandri regis Scotie, rediit de custodia regis Anglie adhuc innupta.

Anno m.cc.xxiiij.

Anno m.cc.xxv.

fol. 39. b. Anno Domini m.cc.xxvj. obiit L.¹ rex Francie, et R. de Marisco^m episcopus Dunelmensis.

Anno Domini m.cc.xxvij. obiit venerabilis papa Honorius,ⁿ pater et defensor ordinis Cisterciensis, cujus anima vivat in gloria; cui succcessit papa Gregorius, antea episcopus Ostiensis.

fol. 40. Alexander rex Scotorum Johannem Scotum comitem de Huntedune,^o cognatum suum, filium Daud comitis, et plures alios nobiles viros armis militaribus induit in die pentecostes [Maij 30] in castello de Rokefburc.

Obiit Thomas cancellarius regis, et archidiaconus Glasguensis; post quem suscepit archidiaconatum magister Hugo de Pottun, et magister Mathæus Scotus factus est regis cancellarius.^p

Obiit Willelmus filius Johannis, dominus de Hunum, cui succcessit Johannes de Laundeles nepos ejus.

Anno Domini m.cc.xxviiij. translatio Ricardi^q episcopi Salisbirienfis ad Dunelmiam.

Obiit Stephanus archiepiscopus Cantuarie.^r

fol. 40. b. Anno Domini m.cc.xxix. facta est abbatia sancti Edwardi de Balmorinac^s a rege Alexandro et matre ejus; et missus est illuc conventus de Melros, cum domino Alano^m abbate suo, in die sancte Lucie virginis [Dec. 13].

¹ Louis VIII. died at Montpensier, 8th November. *Velly*, iv. 58. ^m Richard de Marisco, bishop of Durham, died 1st of May 1226. See, concerning him and his successor, *Fordun*, ii. 56; *M. Paris*, p. 229. ⁿ Honorius III. died on the 18th of March 1227, and was succeeded by Gregory IX. *L'Art*, iii. 361, 8vo. ^o See *Dugd. Baron.* i. 45, 610. ^p *Fordun*, ii. 57. He was bishop elect of Dunkeld, *id.*, pp. 57, 58; *Raine's North Durham*, app. 66. ^q Richard Poore was translated from Salisbury, 22d July 1228. ^r Stephen Langton died 9th July 1228. ^s The foundation charter of the Cistercian abbey of Balmerinach, in Fife, is printed in *Dugdale's Monasticon*, ii. 1056, edit. 1661; and in that document, it is stated to have been founded for the benefit of the soul of queen Ermengard, who, in the text of our chronicle, is related to have assisted at the foundation, and to have survived until 1233; another copy of the charter, varying in many points from that used by *Dugdale*, is printed in the "*Illustrations of Scottish History*" (a Maitland Club volume, unpublished, 1834), p. 22. "In the margin, "primus abbas de sancto Edwardo."

Confecratio Ricardi[†] Cantuariensis archiepiscopi, et Rogeri Londoniensis, et Hugonis Elyensis, et Roberti Salisbiriensis episcoporum.

Anno Domini m.cc.xxx. domnus Symon de Rife electus est abbas de Rupforde, in die conversionis sancti Pauli [Jan. 25], in capitulo de Melros.

Obiit comes Malcolmus de Fif,^u sepultus est in ecclesia sancti Seruani de Kilenros, quam ipse fundaverat; cui succcessit Malcolmus nepos ejus, filius fratris ejus, qui postea duxit uxorem filiam Leulini.

Hic primo ingrediuntur fratres Jacobini, et monachi de Valle olerum Scotiam.^w

Confecratus est magister Ricardus de Graunt in archiepiscopum Cantuarie, et magister Rogerus Niger in episcopum Lundonie, et in episcopum Elinensem Rogerus abbas de sancto Edmundo.*

Anno Domini m.cc.xxxj. obiit Thomas frater Alani de Galweþia, comes de Athpedil, et sepultus est apud abbatiam de Cupro. fol. 41.

Hic primo ingrediuntur fratres Minores Scotiam.

Obiit Ricardus^z archiepiscopus Cantuariensis.

Johannes comes de Katenes occisus est in domo sua et combustus; et merito talem vindictam recepit a Deo, qualem penam sustinuit venerabilis Adam episcopus sub eo.

Anno Domini m.cc.xxxij. obiit dompnus Walterus Glascuensis episcopus, anno episcopatus sui xxiiij. post quem electus est Willelmus* cancellarius regis.

Obiit dompnus Willelmus de Ramefei, abbas de sancto Servano,^z post quem electus est dompnus Hugo magister converforum de Melros, in die assumptionis sancte Marie [Aug. 25].

[†] Richard Weathereshead was consecrated on the 10th of June 1229. Roger Niger, bishop of London; Hugh Norwold, bishop of Ely; and Robert de Bingham, bishop of Salisbury, were consecrated upon the same day.

^u Malcolm, seventh earl of Fife. In *Douglas's Peerage*, it is stated that he died in 1228, citing as authority, *Fordun*, ii. 58, who affirms that the earl died in 1229.

^v See *Fordun*, ii. 58.

^z This entry, which is nearly a repetition of one printed at the end of the former year, is less correct than its predecessor; the name of the bishop of Ely was Hugh, not Roger.

^{*} Richard Weathereshead; the exact date of his death is uncertain. See, however, *M. Paris*, p. 254.

^{*} William de Bondington. See *Fordun*, pp. 59, 68, 69, 92; *Raine's Appen.* No. 68, 69, 70.

^{**} In the margin of the manuscript, "abbas de sancto Servano ij."

Obiit Ranulfus^a comes Cestrie, cui succeffit Johannes Scotus,^b nepos ejus, comes Huntedunie, qui ante annos paucos duxit uxorem filiam Leulini.

fol. 41. b.

Venerabilis Patricius^c comes de Dumbar convocavit filios et filias, cognatos et vicinos, ut secum festa dominice nativitatis cum gaudio celebrarent. Peraetis autem quatuor diebus, correptus infirmitate gravi, convocat A. abbatem de Melros, amicum suum et cognatum, et extremam unctionem accepit ab eo et habitum religionis; et ultimum vale dicens omnibus, diem clausit extremum, die scilicet sancti Silvestri [Dec. 31], anno comitatus sui quinquagesimo, et sepultus est in ecclesia sancte Marie de Hecclis; cui succeffit Patricius^d filius ejus, miles strenuus et nepos regis. Consecratio^e Edmundi Cantuariensis archiepiscopi.

Anno Domini m.cc.xxxiiij. obiit bone memorie Ermergerdis regina Willelmi regis Scocie, mater Alexandri regis, iij^o. idus Februarii [Feb. 11], anno desponsacionis ejus xlvij^o., et sepulta est in abbazia sancti Edwardi de Balmorinac, quam ipfa fundaverat.

Dedicata est ecclesia sancte Marie de Neubotel ab episcopo Andrea de Murefe, tertio idus Martii [Mar. 13].

Item, dedicata est ecclesia de Abberbrohoc viij. idus Maij [Maij 8].

Item, dedicata est ecclesia sancte Marie de Cupre idus Maij [Maij 15].

Dompnus Gilbertus abbas de Glenlus officio suo cessit in capitulo de Melros, et ibi professionem suam fecit.

Alanus de Galweia dedit filiam suam uxorem Johanni de Bailiol,^f et sororem suam Waltero Bifeth.

Clemens canonicus de ordine Predicatorum electus est ad episcopatum de Dunblain, et consecratus est ab episcopo Willelmo sancti Andréé, in die translationis sancti Cuthberti [Sep. 4], apud Wedale.

(38) ^a and ^b See *Dugdale's Baronage*, i. 44, 45. ^c Patrick, fifth earl of Dunbar. *Douglas's Baronage*, ii. 168; *Wyntoun*, i. 370. ^d Patrick, sixth earl of Dunbar, was the son of Ada, a natural daughter of king William. See above, under the year 1184. ^e Edmund was consecrated on the 2d of April 1234.

^f Such is also the date assigned by *Wyntoun*, i. 370, and *Fordun*, ii. 59; but it is worthy of remark, that in the British Museum is the foundation-charter of Balmurinach, dated 3d February, 17th Alex. II., which corresponds to 1230-1, in which she is spoken of as then dead. See above, p. 141, note ^a, from *The Illustrations of Scottish History*, No. xiv. ^f *Dugdale's Baronage*, i. 524.

Item, consecratus est Willelmus episcopus Glasculensis^{ff} ab episcopo Andrea de Murrevia, dominica post nativitatem beate Marie [Sept. 11] in ecclesia de Glasgu'.

Willelmus abbas de Holmcultran suo cessit officio, cui successit Gilbertus magister converforum ejusdem domus.^{mf}

Obiit Willelmus Cumin comes de Buphan, abbacie de Der fundator.

Anno m.cc.xxxiiij. obiit Alanus^g filius Rolandi, dominus Galwethie et constabularius Scocie, et sepultus est apud Dundraynan; et reliquid iij. filias heredes, et filium unum bastardum,^{gg} qui dum adviveret pater ejus duxit uxorem filiam regis de Man. Filie autem ejus nupserunt his viris; prima scilicet Rogero de Quincy^h comiti Wintonie; secunda Johanni de Baylol;ⁱ tercio filio comitis de Albemarla,^k inter quas divisa est terra predicti Alani. Sed indigene illius terre, malentes habere unum dominum quam plures, ad dominum regem acceperunt, postulantes quatenus heredibus heredatis super se dominium acciperet, quod pius rex minime curavit. Quapropter Galuethiensis supra modum intumescens, sese ad resistendum preparaverunt, necnon et quasdam terras domini regis viciniore ferro flammaque vastaverunt; quod eis in prosperum non cessit, sicut in subsequens apparebit.

Item, obiit dominus Walranus abbas de Der, in cujus loco electus est venerabilis Hugo prior de Melros.

Anno Domini m°.cc°.xxx°.v°. obiit dompnus W.* episcopus Candide Case; dominica prima quadragesime [Feb. 25], electus est domnus Gilbertus magister novitiorum de Melros, et quondam abbas de Glenlus, in episcopum, tam a clero quam ab universo populo Galwethie, excepto priore et conventu de Witerne. Dominica autem qua cantatur "Oculi mei," [Mar. 18] supradictus prior cum suo conventu elegit Odonem quondam

^{ff} In the margin, in red letters, "Willelmus episcopus Glasguensis." ^{fff} This does not agree with the chronology of *Ellis's Dugdale*, v. 593, which rests upon the authority of *Willis*.

^g *Douglas's Peerage*, i. 615. See also concerning this event, and the insurrection in Galloway, *M. Paris*, p. 294. ^{gg} *Fordun*, ii. 60, calls him Thomas, and so does *M. Paris*, p. 294.

^h *Dugdale's Baronage*, i. 688. ⁱ See note ^f. ^k *Dugdale*, i. 64. ^{kk} See *Wyntown*, i. 370, 371. * *Keith*, 272, calls him Walter; but *Fordun*, ii. 61, says his name was William.

Fol. 42.

Inno dñi. 89. 8. xxx. iij. J. Alan⁹ fili⁹ p. olandi dñs
 Galwechie ⁊ constabularius socie ⁊ sepultus ē ap̄ dun-
 draynan ⁊ reliquid. in filias heredes ⁊ filiū unū bastard
 suū dum aduūlet pater eius dixit uxori filiam regis

Fol. 43.

Item. Jordani. abbs. de. dundraynā. Ro. Robtus dñs. abbs. de glenluf depomir.
 ⁊ ad regim de. dundrayn. dompn. leoni. m. ach. de. m. elre. p. die ascensionis
 eligu. Rec m. tū p. dopn. michael. por. de. m. elre. de glenluf. abbs. g. stant.

Fol. 44.

Anno domini 89. 8. 8. venabilis leoni abbs. de. dñs. Januarius
 cum post pascha successit dompn. Adam. de Tilletar. abbs.
 Eodem anno iudie scilicet Innocencij 9. lect. dñs. David. de Bernam in sede
 sua a dño Willo epo de glaucu.

Fol. 46.

Remigiu. dñs. Idus. Octobz dñ redeunt de capitulo gñali. ad
 regim domi de cup pñat dopn. Willy de binin por de Heuborde.
 in aduentu dñi.

Anno dñi. 89. 8. xliij. dñs. G. abbs. abbenensis. Almarade
 recusatū ē successit dñs abbs. de f. m. d. J. Alan⁹ g. ar.

Fol. 48.

alig long. uenabilis. dñm. m. tū. celestis. ⁊ ad. aut. dñm. Illi. pñdillim. nō. pñat. religioni. ⁊
 dñm. ut. ad. loci. tū. qñt. m. tū. ch. pñdillim. nō. pñat. religioni. ⁊
 dñm. ut. ad. loci. tū. qñt. m. tū. ch. pñdillim. nō. pñat. religioni. ⁊
 dñm. ut. ad. loci. tū. qñt. m. tū. ch. pñdillim. nō. pñat. religioni. ⁊
 dñm. ut. ad. loci. tū. qñt. m. tū. ch. pñdillim. nō. pñat. religioni. ⁊

fol. 42. b.

abbatem de Deretonfal,† et protinus cum eo ad archiepiscopum Eboracensem, Walterum scilicet de Gray, profectus est, postulans ab eo munus consecrationis, sed minime percepit. Audierat enim de prima electione; unde causis ex utraque parte excussis, Odonem reprobavit et supradictum G. monachum Melrosensem in episcopum, dominica prima ante nativitatem beate Marie [Sep. 2], in ecclesia majori Eboraci consecravimus. Item, domnus Hugo electus de Der post explecionem unius anni qua supradicte ecclesie præfuit, tam pro infirmitate corporis quam pro asperitate aeris ibidem existentis, ad Melrosensem rediit cenobium, ibique suo cessit officio; nec multo post, in prioratu restitutus, fideliter migravit ad Dominum. Factus est autem abbas de Der Robertus ejusdem domus monachus. Consecratio Roberti Grostet in Lincolniam. H. rex Anglie desponsavit Alienor.

Eodem anno dominica prima ante festum beate Marie Magdalene [Jul. 15],* dominus rex collecto exercitu suo Galweiam intravit et usque ad locum satis visu pulcrum devenit, in quo, inclinato jam die, figere tentoria proposuit; sed Galweienfes, situm loci melius agnoscentes, qui per totum diem in montibus latitaverant, nunc e contrario prelium regi inferebant. Supradictus siquidem locus non minimam eis fiduciam præstiterat, erat enim repletus paludibus, desuper herba et floribus undique coopertus, in quibus supradicti regis exercitus pro majori parte erat dimerfus. In principio autem certaminis supervenit comes Rosensis, nomine Mackinsagart,¹ et hostes a tergo invadebat, quod postquam ab hostibus comperitum est, terga vertentes montes silvasque petierunt, quos supradictus comes, necnon et alii multi insequerantur, stragem non minimam facientes et usque ad crepusculum lascerantes. Postera autem die [Jul. 16] rex, solita utens pietate, pacem ad se omnibus venientibus tribuit, Galweienfes

† The modern name of this place is rather uncertain. *Macpherson*, in his manuscript notes to the present chronicle, conjectures that it may be Der-congall, *i. e.* the oak of Congall, equivalent to Holywood, in Galloway. This conjecture is rendered almost certain, by observing that Holywood is sometimes called Dercongall, in Papal bulls. See *Spottiswood*, p. 399; and in the appendix to *Hamilton's Lanark*, p. 185, amongst the witnesses to a charter, dated in 1225, we have Odo, abbot of "Dercungall," most likely the individual mentioned in the text. * According to the valued authority of *M. Paris*, p. 294, Alexander encountered and defeated the insurgents in April 1236; but our chronicle is probably correct in its dates. ¹ Probably Ferquhard, second earl of Ross; see also *Fordun*, ii. 61. Upon this word *Macpherson* remarks, "videtur esse filius sacerdotis."

igitur qui remanserant, funibus in collo missis, ad regis pacem conveniunt. Supradictus tamen T. bastardus, cum suo fautore Gilroth, versus Hyberniam iter arripuit. Rex igitur potitus victoria, ob ardua regni negotia alias regni adivit partes, ibi ad sedandam patriam comitem de Manetheth^m dimittens. Post discessum vero regis quidam Scoti, non magistri militie sed ministri malicie, abbatias ejusdem terre tam nefaria et celerata dementia expoliaverunt, ut etiam monachum in infirmitorio de Glenus in extremis positum et cilicio superpositum, pannis quibus indutus erat denudarent, et secum asportarent. Apud etiam Tungland priorem cum sacrista in ecclesia interfecerunt; quorum peccata Omnipotens inulta transire non permisit, non multum enim post homicida ille deprehensus apud Rokesburch ab equis est discerptus. Scoti vero audientes supradictum G. de Hybernia cum classe advenisse et secum Hybernienfes cum filio cujusdam reguli adduxisse, dum immoderate fugerent, ad quandam aquam devenerunt, in qua multi ex illo nefando exercitu perierunt. Postquam autem supradictus G. de Hybernia est reversus, mox ut terram tetigit omnes naves pariter confregit, hujusmodi utens calliditate, ne quos secum conduxerat, ullomodo valerent repatriare. Postquam ergo hæc nunciata sunt G.ⁿ episcopo Galuuydiæ, et A. abbati de Melros, necnon et P. comiti de Dunbar, amicitiam quam erga patrem viventem habuerunt, filio quamvis degeneranti impendere non omiserunt. Episcopus autem et abbas simpliciter, comes vero cum suo exercitu usque ad terminos Galuidie devenerunt, mandantes sepe dicto G. ut aut regi colla submitteret, aut cum exercitu comitis prelium committeret. Cernens igitur sepe dictus G. se inferiorem viribus esse eorum consilio adqueivit; quem rex ad custodiendum per aliquod tempus prædicto comiti tradidit. Bastardus ergo consilio destitutus et auxilio, regis pacem coactus est petere; quem rex parvo tempore in castello Puellarum detinuit, ac postea abire permisit. Post hæc Hybernienfes, furtive de patria discedentes, juxta civitatem Glasguensem iter arripuerunt; quod cives comperientes unanimiter exierunt, et quotquot reppererunt, amputatis capitibus, animas ex-

fol. 43.

^m Walter Cumyn, second son of William, earl of Buchan, in right of his wife, the daughter of Maurice, earl of Menteth, became earl of Menteth. *Douglas*, ii. 223. ⁿ Gilbert, bishop of Galloway.

halare fecerunt. Duos vero natu majores retinuerunt, quos apud Edinburch ab equis dilaniari fecerunt. Sedata tandem Galueya, heredes terras acceperunt, quas inter se equa lance diviserunt.

Item, desponsata est domina Mariori, foror domini Alexandri regis Scottorum, apud Beruuich, in die sancti Petri ad vincula [Aug. 1], cujus desponsationi interfuit ipse rex et magnates ejus regni, sicut ex altera parte dominus G. Anglie marescallus et comes de Penbruch,^o qui eam duxit in uxorem, cum multis nobilibus viris Anglie.

Hoc anno contulit dominus Alexander, rex Scocie, domui de Melros forestam de Ettrich; et abbaciam de Melros cum iiiij^{or}. grangiis circumjacentibus a foresta sua liberam esse constituit.^p

Anno Domini m.cc.xxxvj. dompnus Constantinus abbas de Neubotle suo cessit officio, cui successit dompnus Rogerus, cellerarius de Melros.

Eodem anno obiit venerabilis Gillebertus episcopus de Dunkeldin, et in infula sancti Columbani est sepultus; in loco autem ejus electus est dompnus Gaufridus, clericus regis.

Item, Jordanus abbas de Dundraynan et Robertus dictus abbas de Glenlus deponuntur; et ad regimen de Dundraynan dompnus Leonius monachus de Melros pridie ascensionis [Maij 7] eligitur, nec multum post dompnus Michael, prior de Melros, de Glenlus abbas constituitur.

Item, dompnus Alanus primus abbas sancti Eduuardi de Balmurinach obiit in vigilia apostolorum Petri et Pauli [Jun. 28], cui successit dompnus Radulphus ejusdem domus cellerarius.^{pp}

Rex etiam Anglie et rex Scotie convenerunt apud Novum castrum, ubi mutuum habuerunt colloquium.^q

Obiit Willelmus episcopus Wigornie.^r

Item, dompnus Herbertus abbas Calcovenfis in die nativitatis beate Marie [Sep. 2] baculum cum mitra super majus altare posuit, et taliter

^o *Dugdale* cites the MS. chronicle of Dunstable as his authority for stating that this Gilbert, earl Marshal, received with his wife the sum of more than ten thousand marks, besides a noble dowry in Scotland. *Baronage*, i. 606; *M. Paris*, p. 296, calls her "puella elegantissima."

^p An extract from the donation charter is printed in the *Monastic Annals*, p. 273. ^{pp} In the margin, "ij. abbas sancti Edyardi."

^q See *Fædera*, i. 121, and especially *M. Paris*, p. 295, 296. ^r William de Blois, bishop of Worcester, died 14th August, 1236.

pastorali cure valedixit, cui fuceffit dompnus Hugo de^a ejusdem loci monachus.

Anno Domini m.cc.xxxvij. pie recordationis dominus Ricardus Dunelmensis episcopus,^t et fundator nove ecclesie Salesbȳrienfis egregius, viam univēse carnis est ingressus, in crastino sanctorum Tyburcii et Valerii [Apr. 15], feria scilicet iij. ante pascha, hora prima; cujus corpus sepelitur in ecclesia sanctorum monialium de Tarent, quam ipse fundavit. Ad sacrum cujus tumulum frequenter membra languentium modo sanitati, quolibet morbo fuerint gravati, restituuntur.

Eodem anno predicti reges, cum suis reginis et nobilibus viris utrorumque regnorum, convenerunt in die sancti Mauricii [Sep. 22] apud Eboracum,^u ubi per xv. dies tractaverunt de negociis regnorum, presente Othone legato domini pape; et tandem dissoluto concilio rex quidem Scocie repatriavit, sed regina Scotie cum regina Anglie causa orationis Cantuariam adiit, et circa Lundonias ultimum diem clausit, ut in subsequētibz apparebit.^w

fol. 43. b.

Obiit dompnus Gillebertus abbas de Holmcoltran apud Cantuariam, dum rediret de capitulo generali, cui fuceffit dompnus Johannes abbas de Iugo Dei, et de Iugo Dei pastorem curam suscepit Nicholaus ejusdem domus prior.

Anno Domini m°.cc°.xxx°.viij°. obiit magister Hugo de Potter^x archidiaconus Glasguensis, post cujus obitum divisus est archidiaconatus; magister enim Mathæus de Habirden dictus est archidiaconus de Glasgv, et magister Petrus de Alingtun^y vocatus est archidiaconus de Theuidal.

Obiit Willelmus abbas de Dunfermlin, cui fuceffit Gaufridus prior ejusdem domus.

Domina Johanna^{yy} regina Scocie circa Lundonias gravi infirmitate detenta, perceptis ecclesiasticis sacramentis, absque liberis iiij^{to}. nonas Marcii [Mar. 4] inter manus fratrum, H. scilicet regis Anglie et R.^z ducis

^a The name is erased from the MS., but it was "Maunsel." ^t Richard Poore died 15th April, 1237. Easter-day fell upon the 19th of the same month. See *M. Paris*, p. 300. ^u See the treaty between them, in the *Fœdera*, i. 233; also *M. Paris*, p. 305. ^w See *Fordun*, ii. 65. ^x *Dugdale Monast.* v. 593. ^y *Fordun*, ii. 65, has "Potton," and the MS. of the same chronicle, Harl. 712, fol. 165, reads "Pochton;" the name in the manuscript of the present chronicle stands thus, "Pott'." ^{yy} Halingtona. *Fordun*, ii. 65. ^z Concerning her death, see also *M. Paris*, p. 316. ^z Richard Plantagenet, younger son of king John, was created earl of Cornwall, 30th May, 1226.

Cornubie, diem clausit extremum, cujus corpus prædicti fratres cum magno merore et honore sepelierunt in ecclesia sanctarum monialium de Tharent.²²

Obiit Willelmus Maleuicinus²⁷ episcopus sancti Andree, et ad episcopatum electus est Daudid de Bernam.[†]

Obiit abbas de Claraualle, et Johannes abbas Cistercii pastorem curam reliquit, facta in ordine non parva diffensione.

Obiit Petrus episcopus Wintonie.

Hoc anno oritur bellum lamentabile inter dominum Gregorium papam et Fredericum^a imperatorem, dictum puerum de Apulia; inter quos sancta ecclesia procillas inauditas fertur nostris temporibus pertulisse.

Hic primo auditur in terra nostra, quod nefandus exercitus Tartarorum multas terras vastavit, quod utrum verum sit, in subsequentibus apparebit.

Anno Domini m.cc.xxxix. obiit Gillebertus episcopus de Haberden, cui successit dompnus Radulphus de Lamley, abbas de Haberbrothoc.^b

Dompnus Rogerus abbas Rieuallis^{2a} suo cessit officio, et dompnus Leonius abbas de Dundraynan, et monachus de Melros, successit.[‡]

Nobilissimus rex Scotie Alexander duxit uxorem dominam Mariam,^c filiam nobilis viri Ingeranni de Cevchi, idus Maij [Maij 15] n die sancte pentecostes apud Rokesburc.^d

Et dompnus Herbertus officium, quod indiscrete reliquerat, per præceptum Othonis legati domini papæ coactus est suscipere.

Natus est Eduuardus primogenitus regis Anglie pridie kalendas Junij^{2d} [Maij 31].

Electus est dompnus Ricardus, prior de Melros, ad regimen domus de Dundraynan.

²² She had been a patroness to this establishment, *M. Paris*, p. 316; see also under the year 1237. ²⁷ *Wyntown*, i. 372. [†] Between William Malvicine and David de Bernham,

Wyntown, i. 372, notices the postulation of Geoffrey, bishop of Dunkeld, who was set aside by the Pope. (39) ^a Much concerning the disputes of the emperor Frederick II. with the papal see occurs in the subsequent pages of the chronicle. ^{2a} In the margin, " abbas Rieuallensis xij."

^b This sentence appears to be unfinished in the original. [‡] " Ricardus prior de Melros," inserted in the margin. ^c Mary, daughter of Ingelram or Engueran de Couci, surnamed the Great, by Mary, daughter of John, lord de Montmirel; after the death of Alexander she married John de Brienne, grand-butler of France. *L'Art*, xii. 251, 8vo.; also *M. Paris*, p. 328. ^d A considerable erasure in the original manuscript. ^{2d} *M. Paris* says upon the night of the 16th June; p. 330.

Intravit Ottho,^e diaconus cardinalis ad titulum sancti Nicholay in carcere Tulliano, et apostolice sedis legatus, Scotiam, circa festum sancti Mathæi apostoli et ewangeliste [Sep. 21]; et in vigilia sancti Dionisii [Oct. 8] apud Melros coram eo supradictus H.^f iterum in abbatem de Calcou eligitur. Nam prædecessor ejus, vir vita et moribus laudabilis, Herbertus,^g plenus dierum gratis curam reliquit pastorem. Celebravit idem Hotho concilium suum apud Edinburc, in crastino sancti Luce ewangelisti [Oct. 19], et post sollempnitatem omnium sanctorum [Nov. 1] a Scotia discessit.

Item, dompnus Henricus abbas de Gedewr3e, vir grandevus, ob imbecillitatem corporis pastoralis cure valedixit, cui successit dompnus Philippus ejusdem domus canonicus.

Eodem anno levata sunt ossa venerabilis Ade episcopi Cathenesye a loco ubi post martyrium sepulta erant, et ad sedem episcopalem delata ibique honorifice sepulta; in quorum levatione, ut fertur, facta sunt miracula non pauca.

Anno Domini m.cc.xl. obiit venerabilis Leonius abbas Riewalis,^{ff} vj. idus Januarii [Jan. 8], cui post pascha [Apr. 15] successit dompnus Adam de Tilletai, abbas

Eodem anno, in die sancti Vincentii [Jan. 22], consecratur dominus Daud de Bernam^h in fede sua a domino Willelmo episcopo de Glasco.

Dompnus Walterus abbas de Driburc cessit officio suo, et dompnus Johannes ejusdem domus canonicus ei successit.

Obiit L.ⁱ rex Wallie, cui successit Daud filius ejus.

Obiit Johannes de Normanuill'.

Item, dompnus Alexander abbas de Cupro pastorem curam reliquit, et dompnus Gillebertus ejusdem domus monachus ei successit.

Item, obiit Jocelinus^k episcopus Batoniensis.

^e Odo le Blanc d'Alerain. See *Fordun*, ii. 66. ^f Namely, Herbert Maunsel, who had resigned his charge in 1236; in the manuscript is the marginal note "abbas de Kalcou x." ^{ff} In the margin, "abbas Rieuallensis xiiij." ^g Hugo? see above, under the year 1236. ^h This sentence, for the first time printed entire, corrects the error into which *Keith* had fallen regarding this bishop; and, taken in conjunction with what is afterwards stated in the year 1253, is a proof of the accuracy of *Fordun*, whom *Keith* cites, p. 17. See also *Fordun*, ii. 68. ⁱ Lewlin, or Lewellin. See *Rot. Pat.* 25 Hen. III.; and also *M. Paris*, p. 355. ^k Joceline, bishop of Bath, is generally supposed to have survived till 19th November, 1242.

Item, obiit¹ episcopus Norwicensis, cui succcessit dominus Willelmus de Raleyā.

Item, obiit magister Robertus de Bigham,^m episcopus Salisbiriensis.

Item, obiit magister Edmundusⁿ archiepiscopus Cantuariensis, succcessit Bonifacius.

Item, obiit Alexander^o episcopus Cestrensis, cui succcessit dominus Hugo de Patifihil.

Item, dominus papa Gregorius ex omni regno Christiane fidei quibusdam episcopis mandavit ut personaliter Romam venirent, et suam præsenciam sibi in proximo pascha [Mar. 31, 1241] exhiberunt. Vocati sunt autem de Scocia nominatim dominus Glasguensis,^p et dominus David de Sancto Andrea, qui in adventu Domini [Dec. 2] iter arripientes egressi sunt de terra sua, relinquentes multos in egressu suo dolentes.

Obiit dompnus Galfridus abbas de Dunfermelin, et dompnus Robertus† ejusdem domus monachus ei succcessit.

Eodem anno levata sunt offa abbatum de Melros que jacebant in introitu capituli, et in orientali parte ejusdem capituli decencius sunt tumulata; præter offa venerabilis patris nostri Walleui, cujus sepulcrum apertum fuit et corpus ejus incineratum inventum, ex quo qui affuerunt ex minutis offibus secum asportaverunt, et reliqua in pace dimiserunt. Aderat ibi præfens miles bone oppinionis, dictus Gilellmus filius comitis,^q nepos domini regis; hic dentem precibus obtinuit, per quem, ut ipse postea retulit, infirmi multa secuti^r sunt beneficia.

fol. 44. b.

Anno Domini m.cc.xlj. crebra miracula facta narrantur ad sepulchrum beati Edmundi^s Cantuarie archiepiscopi.

Obiit Walterus filius Alani^t junioris.

¹ A blank is left for the name, but Ralph, the predecessor of William de Raleigh, died in 1237. See *M. Paris*, p. 348. ^m Robert de Bingham died 2d November, 1246. ⁿ Edmund died

16th November, 1242, and was succeeded by Boniface of Savoy. *M. Paris*, p. 368. ^o By these bishops of Chester we are to understand Alexander de Stavenby, who died 26th December, 1238, and Hugh de Pateshull, who died 7th December, 1241, and were bishops of Litchfield and Coventry. *M. Paris*, p. 353, 360. ^p William de Bondington, bishop of Glasgow. [†] Robertus de Keldeleth. *Fordun*, ii. 68.

^q It is probable that this was William, second son of Patrick, fifth earl of Dunbar; his mother was Ada, one of the natural daughters of William. See under the year 1184. ^r Assecuti?

^s Edmund de Abingdon, archbishop of Canterbury, was canonized by Pope Innocent the Second. *Knyghton*, col. 2435; the miracles are mentioned by *M. Paris*, p. 375.

^t *Douglas* states that Walter, son of Alan, died in 1246; but the authority of the text seems to have been overlooked. *Peerage*, i. 44; see also *Fordun*, ii. 68.

Ecclesia Dunelmensis, diu pastore viduata, tandem suscepit magistrum Nicholaum de Farneham^u in episcopum, virum grandevum et regis medicum, qui de medico corporum factus est medicus animarum.

Obiit Gilelmus comes de Albamarle.^w

Item, obiit Gillebertus marescallus Anglie,^x non relicto femine.

Item, dompnus Willelmus episcopus Glasguensis et dompnus Daud episcopus sancti Andree repatriaverunt cum episcopis Francie et Anglie, facta prius appellatione contra legatos qui eorum ductores fuere; afferebant enim se sine mortis periculo ad apostolicam sedem pervenire non posse. Illis ergo repatriantibus legati eorum cum multis aliis viris magnisque religiosi iter per mare arripuerunt. Et quia longum est cuncta narrare, dignum duxi hic inferere litteras^y quas dompnus Cisterciensis abbat de Sauiniaco misit de imperiali carcere.

“ VENERABILI patri Sauiniaci, de Cistercio, de Claraualle, et de Pietate Dei, abbates, salutem. Noveritis quod nos de evadendo salubriter cogitantes, miserabiliter incidere cepimus inter manus galeatarum imperatoris, qui nos rebus omnibus absque misericordia spoliantes, nudos et discalciatos post multas tribulationes marinas, quas per septimane circulum sustinimus, ad civitatem Pisanorum, cum viginti dena galea quas a Jamnensibus^{*} extorserunt, cum tripudio reduxerunt. Modo etiam nutu imperatorie majestatis, permanentibus fociis nostris apud Pisam monachis et conversis in carcere, qui omnes per Dei gratiam salvi facti sunt præter notarium domini, Cistercii qui nobis videntibus et succurrere non valentibus, submersus est in mari, nos in castro sancte Minacis, quod dicitur Camera Imperatoris, carceris incommodo mancipamur. Nobiscum vero in eadem dampnatione sunt dominus Prænestensis et dompnus Gregorius legati, qui sunt in vinculis. Burdegalensis et Mithanensis archiepiscopi, Cartomogenensis, Agathenensis, Nouiomenensis, Tridiomenensis, Hystoensis, Papiensis episcopi; Cluniacensis et Fugiacensis abbates; prepositi et archipresbyteri, et alii magni viri de diversis terrarum partibus, qui omnes vinculis tenentur

^u Nicholas de Farnham was elected 2d January, 1240-1. See concerning him *M. Paris*, p. 372.

^w William de Fortibus, seventh earl of Albemarle, died upon Good-Friday, 1241, on his way to the Holy Land. *Dugd. Baron.* i. 64.

^x He died upon the 27th June, 1241. *Dugd. Baron.* i. 606.

^y Concerning the subject of this letter, see *L'Art*, vii. 343, 8vo., and *M. Paris*, p. 380.

^{*} Januensibus?

fol. 45.

ferreis, quod et nobis omnibus sine aliqua personarum acceptione, fieri sine dubio in proximo certi sumus. Unde quoniam de evasione vel reversione nostra nichil vobis mandare certum possumus, magis de mora præsumentes quam de ejus contrario, rogamus vos quatenus equitaturas, conversos et totam familiam nostram absque dilatione, si poterit fieri, cum securo conductu ad domos unde sunt, faciatis reduci, statum nostrum nunciantes nostris de plano conventibus, ut tanto ferventiores existant circa ordinis observantiam, quanto nos in majoris necessitatis articulo noverint constitutos. Vos vero pro nobis fieri speciales orationes procurare dignemini, ut præsentes angustias cum futuris omnibus incommodis in omni mansuetudine et patientia tolleremus. Speramus quidem quod tota præsens adversitas nobis in prosperitatem commutabitur, et quicquid patimur amaritudinis, in dulcedinem convertetur. Vos igitur quem^{*} Dominus de tanta procellarum voragine, sicut videtur, eripuit, sollicitudinem geratis et diligenciam, qualiter ordinis observetur integritas. Dompnus legatus Anglie et archiepiscopus Rothomagensis, qui primo remanserunt apud^{**} Pisam, nunc de novo ad alios prælatos sunt translati de præcepto imperatoris. Bifuntinus archiepiscopus submersus est in mari; abbas Fiscanensis, qui erat in galea cum domino Bifuntino, captus est vivus; et omnes prælati Hispanie evaserunt. Ita quod dominus imperator non habet in carcere suo, exceptis tribus legatis, nisi tres archiepiscopos et sex episcopos; de abbatibus vero et procuratoribus ad præsens non loquimur.”

Walenfes, qui et reliquie Britonum, qui a diebus Bruti qui primus eorum princeps erat, principem super se de gente sua habuerunt, sub quo et per quem suas causas terminabant, modo coguntur usque Londonias properare, ibique ad arbitrium Anglorum eas determinare.^a Unde constat quod secundum prophetiam Merlini, rubeus draco, id est, Britones, languet in extremitate stagni, scilicet insule, oppressus ab albo dracone, per quem Angli designantur.

Obiit Christiana Corbet, uxor Guilelmi filii comitis,^b et in capitulo de Melros sepelitur.

^{*} Quos?^{**} Apud.(40) ^a See *Fædera*, i. 240, 241.^b See the last note ^a.

Obiit Gregorius^c papa xj^o. kalendas Septembris [Oct. 22], cui successit Celestinus circa festum omnium sanctorum [Nov. 1], qui fedit per xv^{cima}. dies, et sic diem clausit extremum; post cujus obitum papalis sedes remansit vacua, pace ecclesie turbata.

Eodem anno natus est primogenitus domini Alexandri regis Scocie apud Rokefburch, in die translationis sancti Cuthberti, pridie nonas Septembris [Sep. 4], feria iiij^a. dictusque est Alexander;^{cc} natus est autem anno etatis patris sui xliij^o. incipiente, tunc regni sui xxvij^o. pene finito.

Johannes de Machefwel^{ccc} apud Melros sepelitur.

Episcopus Willelmus Ergadiensis in mare submergitur.

Anno Domini m.cc.xlij. obiit magister Petrus de Alintone, archdiaconus de Teudal, et magister Reginaldus de Irewin ei successit.

Obiit magister Rogerus, cognomento Niger, episcopus Londonie.

Obiit dompnus Hugo de Patefil episcopus Cistrie, five de Couentre, fol. 45. b. vel de Licheffield.

H[enricus] rex Anglie tranffretavit,^d ut adquireret terras suas transmarinas.

Obiit Johannes Cumin, comes de Anegus, in Francia.

Pro dolor! Patricius de Athedle,^e filius Thome de Galwedie et comitis de Adthedle, juvenis egregius et quantum ad humanam oppinionem omni curiali sapientia et facescia imbutus, apud Hadingtone in hospitio suo, de nocte postquam se sopori dedisset, per consilium quorundam malignancium nequiter perimitur, cum duobus fociis suis. Et ut tantum facinus lateret, domus in qua jacuerunt comburitur, ut qui intus erant, non occifi

^c Gregory IX. died 21st August 1241, and was succeeded by Celestin IV., who died on the 17th or 18th November of the same year. ^{cc} Wyntown places this event in 1242, vol. i. p. 374.

However, for the credit of our chronicle, it is fortunate that we can prove that the birth of Alexander happened in 1241; for the feast of the translation of St Cuthbert, or the 4th of September, fell upon a Wednesday in 1241, but not in 1242. Alexander II. was born on the 24th of August 1198, consequently had commenced his forty-fourth year eleven days before the birth of his son, and the twenty-seventh year of his reign would finish on the 3d of December 1241. I have entered thus minutely into an examination of the accuracy of the date, since it is a point upon which hangs the chief value of every chronicle. ^{ccc} Perhaps the John de Maccuswell

who was sheriff of Roxburgh, in 1225. See the Appendix to *Hamilton's Lanark*, 164, 165, 184.

^d Henry was at Portsmouth, on his way to Gascony, upon the 5th of May. *Fœdera*, i. 244.

^e See *Lord Hailes' Annals*, i. 157; *Wyntown*, i. 375; *Fordun*, ii. 72. Upon this passage, *Macpherson* has the following manuscript note, "filius duorum patrum? supple *nepos*, scilicet, comitis de Athedle; vel *comitis* est generis feminei! It rather seems probable that the word '*filie*' has been omitted between the words '*et*' and '*comitis*.'" ^{cc} *M. Paris*, p. 397.

fed ab igne accidentaliter incenso viderentur esse extincti! Sed qui revelat abscondita, quod pessimi fecerant in abscondito, patefecit in publico; ut subsequens declarabit narratio. Post cujus tamen obitum, David de Hastings accepit ejus comitatum proveniente sibi ex parte uxoris sue, que erat matertera juvenis occisi.

Willelmus de Sumerville apud Melros sepelitur.

Obiit dominus Galterus Olifard, justiciarius Laudonie, et in capitulo de Melros sepelitur honorifice.

Obiit dompnus Andreas episcopus Moraue.

Tonitrua mugierunt xvj. kalendas Januarii [Dec. 16].

Anno Domini m.cc.xliij. Johannes Bifeth cum Waltero avunculo suo et ceteris complicibus suis exlegatur, quia fama afferebat prædictum Johannem, cum consilio prædicti Willelmi, Patricium de Athedle morti tradidisse.

Magister A. de Baggatte apud Melros sepelitur.

Dominus Gillebertus de Humframwille accepit comitissam de Anegus in uxorem.^f

Omnes prelati qui imperiali carcere erant mancipati, libere abire sunt permessi, qui Romam venientes præsentiam suam cardinalibus exhibuerunt; qui mox ex eorum præsentia exhilarati Anagnie accefferunt, tunc dominum Synebaldum presbyterum cardinalem ad titulum sancti Martini in montibus, in crastino nativitatis sancti Johannis baptiste [Jun. 25] in papam elegerunt, qui dominica infra octavas apostolorum Petri et Pavli [Jun. 28] consecratur, et Innocentius iiij. nominatur.

Dompnus Willelmus abbas Clarewallensis viam universe carnis ingreditur, dum cum domino Willelmo abbate Cistercii de curia revertitur. Nam de Pietate Dei abbas, deposito abbatis officio, ibi a domino papa retinetur, et cardinalis efficitur.

fol. 46.

Dompnus Rogerus Auenel^g apud Melros, juxta patrem suum, sepelitur.

Dompnus Michael, abbas de Glenluis, apud Walcheles in die sancti Michaelis [Sep. 29] sepelitur; similiter dompnus Gillebertus, abbas de Cupro, apud sanctum Remigium, vj^o. idus Octobris [Oct. 12], dum re-

^f *Dugd. Baron.* i. 505.

^g *L'Art*, vii. 343; iii. 363, 8vo.

deunt de capitulo generali. Ad regimen domus de Cupro præficitur dompnus Willelmus de Binin, prior de Neubotle, in adventu Domini.

Anno Domini m.cc.xliiij. dominus Willelmus abbas Cisterciensis abbatizare recusavit, cui fuceffit dominus^{hb} abbas de Firmitate.

Item, Alanus Mufarde Rieuallis, abbas de Glenlus constituitur.

Eodem anno dominus Innocentius papa terram domini regis Francie intravit, et apud Lugdunum perendinavit;ⁱ ubi in die sancte Trinitatis [Maij 29], Otonem quondam legatum Anglie et Scotie in episcopum Portuenfem consecravat. Nam de Pietate Dei quondam abbatem Johannem, cardinalem presbyterum ad titulum sancti Laurentii in Lucio antefecit.

Ipso anno nefandissimus proditor Walterus Bifet, cum complicitibus suis, non destitit tamdiu in auribus H[enrici] regis Anglie venenum diffensionis infundere, quousque adunato exercitu suo usque ad Novum castrum fecit contra dominum A[lexandrum] regem Scocie venire; cui cum innumera multitudine usque Pontelant occurrit rex Scocie, sed ad instantiam præcipue archiepiscopi Eboraci, necnon et aliorum magnatorum, pax reformata est in vigilia assumptionis [Aug. 24]; qua propter rex Scocie repatriavit, et rex Anglie adversus Walliam ire disposuit; rebellabant enim Valenses, jugum Anglorum sustinere non valentes. Nec prætereundum quod rex [An]glie ibidem in gratia miraculorum regem Scocie, ut audivimus, a pluribus voluit exaltare.

Hoc anno destructa est terra Ierosolimorum, et hee littere que venerunt domino pape.

“ SANCTISSIMO patri et domino Innocencio, Dei gratia, sancte Romane sedis summo pontifici, Robertus eadem gratia sancte Ierosolimis ecclesie patriarcha, apostolice sedis legatus, regina Cypri et Bauilla regni Ierosolimitani, Tirenensis archiepiscopus, R. Acconensis, G. Sidonensis, R. Lidenensis episcopi; frater Hermannus Petragoricensis, magister milicie Templi, frater Willelmus magister domus Hospitalis sancti Johannis, et præceptor domus sancte Marie Teutonicorum, Odo de Monte Beligardo, dominus Tyberiadensis et constabularius regni Ierosolimitani, Philippus de Monte forti, dominus Teronensis, pedum oscula beatorum cum sub-

fol. 46. b.

jectione perhenni. Super statu miserabili terre sancte et ejus afflictionibus, que noviter acciderunt de subito et inopinato Corosminorum adventu, quod vobis per nostrum patriarcham fuerit intimatum, a memoria sanctitatis vestre non credimus excidisse. Cum autem ad presens major sit necessitas nunciandi, eo quod culpis nostris exigentibus multiplicaverit in Terra sancta Dominus his temporibus flagella, vestris auribus, pater sanctissime, qui in specula Domini estis constituti super alios præminentes, ecclesiarum sollicitudinem cotidiana instantia sustinentes, in cujus humeris archa Domini sustentatur, ecclesie Ierosolimitane fuspiria, et excidium populi Christiani, et periculum Terre sancte, communiter intimare cogimur. Vestram itaque sanctitatem nolumus ignorare, quod supradicti Corosmini, quorum crudelitas bestialem feritatem excedit, partem magnam Ierosolimitane provincie, videlicet a Nirone militum quod viij^{to}. miliaris distat a Ierusalem, usque ad partes Ascalone et Gazaie, in adventu sui primordii occuparunt, et detinent occupatam. Ad quorum adventum timor et tremor inopinabiliter in mentibus Christiani populi supervenit, eo quod in ipsos omni crudelitatis genere deseviant, eorum sanguinem sicientes, qui cum a terris natalibus per Tartarorum potentiam sint expulsi, non habentes alibi mansionem, in prædicta terra ad foldani Babylonie imperium accesserunt, qui eis terram quam inhabitant Christiani, dicitur contulisse. Nec venerunt tantum ut terram destruant et recedant, sed eam cum uxoribus et familiis, quasi propriam, inhabitant; credentes sibi mansiones et domicilia perpetuo vendicare, nisi virtus Altissimi ipsis obstiterit, et sedes apostolica manum contra illos porrexerit adjutricem. Soldanus enim prædictus, caput sacrilegii, eos protegit et defendit, et in stipendiis et exenniis magnificis servit eis, credens per eos sibi regnum Damascenum et populum Christianum subjugare, quamvis foldanus idem Babiloniam non exeat, nec illi terram Babylonie sint intrare permitti, quia de prædictis dubitant, propter potenciam et infidelitatem ipsorum.

Licet autem Corosminorum afflictio sufficere potuisset,* que mentes omnium affecerat ultra modum, dolor alius supervenit Tartarorum adventu, quorum exercitus inestimabilis totam orientalem plagam terruit et

* The word "posset" is expuncted in the MS.

concussit. Transeuntes enim aquas frigidās, usque ad pontem ferreum prope Antiochiam pervenerunt, quasi locustae in turba innumerabili universae vastantes. Verum de divina processit clementia quod soldani Damasci et Halapiae et Camelle, non sine multa effusione pecuniae, usque ad certum tempus fedus inire cum illis, et sic ad partes remotiores, unde venerant, sunt reversi; in quorum recessu nostra utrumque et populi Christiani anxietas conquievit. Nos tamen circa Corosminorum instantem gladium tota sollicitudine cogitantes, ad eorum expulsionem non cessavimus, nec cessamus, totis conatibus laborare, illustres regem Cipri et principem Antiochie ad Terre sanctae subsidium hortantes attente; sed a rege predicto nullum potuimus habere succursum, idem vero princeps Tartarorum regressum metuens, se multipliciter excusavit.

Cumque in Terra sancta non sint milites aut pedites peregrini, nisi paucissimi, quibus omnibus computatis vix possit ad centenarium numerum computari; milites etiam terre sunt hinc inde dispersi prope castra munientes, qui non valent de facili congregari, eo quod non possunt castra relinquere immunita; commune terre consilium diffusasit multipliciter, sine majori subsidio illos nequissimos invadere, seu pugnare cum illis. Non enim tutum erat contra turbam tam maximam et potentem cum paucis pugnare; maxime cum paulo post primum ingressum illorum alia multitudo gentis ejusdem advenerit adjuncta cum illis, qui non erant, ut dicitur, prioribus pauciores; etiam sicut pro certo refertur, ipsi sunt, praeter alios communes homines, uxores eorum et familias, ultra xij. milia equitum expeditorum ad arma. Fuit itaque communi deliberatione provisum, soldanos Damasci et Camelle in Christianorum subsidium advocare, qui sunt cum Christianis treuge et federe copulati, et contra Corosminos habent inimicitias capitales. Dicti vero Soldani sepius requisiti, se promiserunt cum totis viribus ad Christianorum subsidium accessuros; quorum de die in die expectatus adventus fuit ultra omnium opinionem protelatus, sine quorum viribus periculosum erat Christianitati cum illis subire certamen. Interim vero populus Ierusalem inhabitans, hostibus hinc inde vallatus, quos intus fames, foris gladius perurgebat, terroribus et periculis plurimis angustabatur; ad cujus succursum credebamus de die in diem exercitum congregare. At perfidi Corosmini cum magna

fol. 47.

multitudine Ierusalem invadentes, intraverunt civitatem eandem die lune, undecimo mensis Julij. Christiani vero qui ibi aderant ad domos hospitales et Ierusalem ecclesie, que sunt contigue, recursum habentes, et se munitionibus ligneis et propugnaculis lapideis defendentes, illa die, annuente misericordia Jesu Christi, de sepeditis nequissimis victoriam habuerunt, plures perimentes ex ipsis. Illi tamen cum non possent suum propositum adimplere, cum confusione exinde discedentes, ecclesiam sancti Iacobi Armenorum sitam in civitate eadem per violentiam ceperunt et inconsultam, et plures inventos in eadem ecclesia Armenos, presbyteros et clericos et laicos, in ore gladii mactaverunt, decapitantes castellanum imperialem, et præceptorem Hospitalis sancti Johannis,^a qui ad pugnam contra eos viriliter exierunt. Illa tamen die de civitate repulsi, ad habitacula, que prope civitatem fecerant, sunt reversi. Prefati vero Ierosolymite quos multa angustia perurgebat, a nobis succursum instantissime requirebant, ad nos et ad alios Christianos litteras et nuncios sepiissime transmittentes; sed cum non posset aliquatenus eis subveniri de succursu petito, eo quod hostibus undique loca proxima circumdantibus, nisi per Corosminorum exercitum ad civitatem non patebat accessus, compassione multiplici compatiens eisdem et in eorum afflictionibus cor nostrum amaritudine replebatur. Verum circa eorum subsidium totis affectibus intendentes, deliberatione communi suscepimus, ut ad Vassarum foldanum, de contractu, qui de novo cum Christianis quibusdam treugam inierat, mitteretur; ut ejus auxilio præfatus populus usque ad terram Christianorum securitatem suscipere et conductum. Misimus itaque cum litteris nostris ad foldanum eundem solempnes nuncios, quibus dedimus in mandatis, ut audita responsione, cum ejus conductu fratrem Simonem de ordine Prædicatorum in Ierusalem accederet, confortans populum Christianum, et ut eisdem denunciatis foldani responsum consideraret statum terre et populi, et nobis omnia denunciaret. Itaque nunciis prædictis præfatum foldanum contracti adeuntibus, et pro conducto prædicto diligenter instantibus circa ipsum, respondit prædictus foldanus Ierosolymis conductum se libenti animo præstaturum, hoc tamen facere

(41) ^a Peter de Villebride. *L'Art*, v. 312, 8vo.

non poterat sine Corosminorum assensu; sed firmiter promittebat ad Corosminos sollempnes nuncios se missurum, quos precibus et exenniis induceret, ut tradebat, ut indemnitatem præstita ad ejusdem soldani conductum, fol. 47. b. populum ipsum tute permitteret in terram Christianorum abire. Ac idem frater Simon, relictis aliis nunciis cum eodem soldano, in Ierusalem conductu soldani ipsius juxta mandatum nostrum ascendit; qui toto populo congregato, et ipsi prædicans verbum Dei, confortans multipliciter et exhortans et remissionem eis tribuens, sicut a nobis patriarcha susceperat in mandatis, responsum ipsi retulit quam susceperat in aliis nunciis a soldano. Populus autem Ierusalem consilio communicato respondit, quod potius in civitate fame et peste mori volebant, quam se crudelissimis gentibus credere, vel manibus committere soldani, de cujus infidelitate certi erant et nullatenus dubitabant, sed volebant omnino in civitate permanere, expectando misericordiam Jesu Christi et succursum. Ceterum frater Simon, perquisito statu terre, intelligens quod victum habebant et quod ad vii. ebdomadas sufficere posset, audita responsione eorum, firmiter inhibuit universis ne de civitate sine conductu communi quisquam latenter exiret, sed sperantes in Altissimi misericordia se viriliter defenderent, Christianorum exercitum expectantes; qui tandem de civitate recedens per soldanum rediit memoratum, ejus conductu ad nos prædicta nuntiaturus accessit. Post cujus reditum tertia die hora ix^a. pro certo suscepimus, quod, aliis inconsultis et nesciis, nocturno tempore magna pars hominum armatorum de civitate recedens, apud Iopen infelicitè pervererunt; de quorum furtivo discessu dolentes non modicum et commoti, eo quod ceterum populum Ierosolimitanum in divisionem posuerit et rupturam; paulo post rumores de sepedicto Ierosolimitano populo finistros suscepimus et lacrimabiles. Ipsi enim, Corosminorum iteratum timentes adventum, ultra vii. millia hominum, nonnullis in civitate relictis qui recedere de civitate noluerunt, de communi consilio, tam clerici quam viri religiosi et utriusque sexus laici, die Martis in vigilia sancti Bartholomæi [Aug. 23] circa vespertinam horam, sunt civitatem egressi, ad terram Christianorum iter capientes per loca montana, confisi de treugis quas cum Sarracenis de montanis habebant, sperantes per illam viam Corosminorum periculum evitare, et dum Scillam evitare crederent inciderunt

miserabiliter in Caribdim. Nam præfati Sarraceni perfidi de montanis egressi, ipsos subito invadentes et per totam noctem impugnantes eosdem, plus duo mille, ut fertur, occiderunt ex ipsis, effundentes sanguinem innocentem tanquam aquam in circuitu Ierusalem, proh dolor! et non erat qui sepeliret. Pueros et puellas captivas duxerunt, senibus non parcentes, et quos ex præfato populo occidere noluerunt, miserabiliter captivabant, exponentes eos venales ceteris Sarracenis. Quin etiam dum illorum Saracenorum manus ex illo populo aliqui evaserunt in Rameffem planiciem descendentes, ipsis mortem fugientibus mors et gladius supervenit. Nam Corosmini hostiliter irruentes, ipsos crudeliter occiderunt, et facta est strages inter mortuos et captivos quod ex toto populo vix evasere ccc^{ti}., catervatim in Iopen venientes vulnerati et semivivi relictæ. Cum itaque sanguis innoxius de terra clamat ad Dominum, in conspectu vestre beatitudinis, in compassionem et misericordiam clamor ejus præsentetur! Adimpletum est igitur super Ierusalem vaticinium Ieremie, "Facti sunt inimici ejus in capite ejus, dies festi ejus in luctum, sabbata ejus in obprobrium sunt conversa."

Dolentes referimus etiam, quod cum post tantum excidium Ierusalem civitas quasi sola federet majori parte populi destituta, perfidi Corosmini in ipsam, nemine resistente, intraverunt; ecclesiam sepulcri Dominici, et populum Christianum qui ad ipsam confugerant ibi pro Christi nomine martirium recepturi, in qua Dominus noster Jesus Christus infra crucis patibulum effudit sanguinem suum preciosum pro salute generis humani, in ore gladii miserabiliter trucidarunt, pavimenta totius ecclesie sanguine martirum rubricantes. Quid plura? sacerdotes in altaribus ipsius ecclesie celebrantes, cum sacrosancta misteria conficerent, manibus impiorum capitibus detruncati seipsos Deo patri in sacrificium obtulerunt. O felix anima magistri Petri de Montranda! Remensis, et Sconensis canonici, crucem Domini bajulando secutus est eum. Cum enim in ecclesia sepulcri Domini celebrarent in loco proprio quo filius Dei Deo patri victima est oblatus, seipsum ab impiis trucidatus obtulit hostiam Jesu Christo. Hujus vero perfide gentis fordities et crudelitas infinita Sarracenos alios in nequitia superavit universos; qui cum Ierusalem sepius occupassent, utcunque in veneratione servabant; Grecos, Armenos, Jacobitas et alios

fol. 48.

habitantes ibidem qui censebantur nomine Christiano, quamvis subditos fervituti, dimittentes in pace in sepulcro et aliis locis venerabilibus Divina misteria celebrare et eadem custodire. Illi vero perfidissimi, non parcentes religioni, sexui, vel etati, loca sancta quantum in se est profanaverunt, nec in ipsa civitate dimiserunt aliquem Christianum. Ab ecclesia quidem sepulcri Dominici tectum plumbeum abstulerunt; quin etiam ad marmoreum tabulatum, quod hinc inde sepulcrum Dominicum circumdabat, manus sacrilegas extendentes ipsum funditus eruerunt, locum ipsum in quo sepultus est Dominus, quantum in se est, multipliciter deturpantes. Nec est in memoria aliquorum usque ad tempora illa Saracenorum aliquos tam nefaria commisisse. Et ascendentes ad Beelmitam ecclesiam, eam multis modis violasse dicuntur: loca etiam sacratissima, scilicet montem Syon, Templum Domini, et alia loca venerabilia civitatis Ierusalem turpissime tractantes. In urbe itaque magni decoris, que fuerat gaudium universe terre, in qua iustitia habitabat, exigentibus peccatis populi Christiani, nunc habitant homicide. Sed et hostia et holocaustum deficit ab illa. Tulerunt enim iuge sacrificium, dejecerunt locum sanctificationis, incenderunt igne sanctuarium Dei, polluerunt locum tabernaculi nominis ejus, in contumeliam et obprobrium nominis Christiani.

Insuper noveritis, pater sancte, quod in tantam audaciam et superbiam ascenderunt, quod per totam terram predictam undique discurrentes, quorum manus nil mali indifferenter evitant; et neque in Tiberiadim et loca adjacentia, in predictis incendiis et homicidiis procedentes prope Accon ad vij. miliaria venerant in predam; terramque ultramarinam noveritis in necessitate plurima et periculo magno constitutam, scilicet quali a centum annis non recolitur extitisse. Ascendant igitur ad aures vicarii Jesu Christi, terre sancte gemitus dolorosi, ecclesie Ierusalem lamenta et obprobria exprobrancium fidei Christiane. Prodeat de ecclesia Romana gladius bifacutus ad vindicandum sanguinem innocentem, exeat de thesauris ipsius consolatio desolatis, intonet de faucibus ipsius verbum exhortationis ad reges et mundi principes universos, ut ad vindicandam injuriam Jesu Christi, per quem vivunt et regnant, et totius Christianitatis obprobria non permisis illata de festinato succursu terre predictae subveniant sicut vestra sanctitas duxerit ordinandum. Actum apud Accon, anno Domini m.cc.xliiij., in die sancti Matthæi" [Sep. 11].

.^c

"**VIRIS religiosus in Christo Jo. et Andree ultra mare D. humilis arch'. Cireñ. etc. De flebilibus, miserabilibus, terribilibus, horribilibus, et dampnosis rumoribus ultra marinis, recurratis ad priorem Hospitalis sancti Johannis, qui portat regi Christianissimo Francorum litteras non atramento sed sanguine scriptas, ut fertur, non enim vidi ipsas sed eos qui eas viderunt, dicentes rubeo conscriptas. In summa dicitur quod magister Hospitalis et totus conventus preter xv, totus conventus Templi, totus conventus Hospitalis sancte Marie Teutonicorum, perpaucis evadentibus, tota milicia ultramarina, magnus populus Christianorum armatorum et cum illis Nasfarus foldanus Turci, et quidam alius foldanus captus a Corosminis et hominibus foldani Babylonie, interfecti sunt xvij^o. die Octobris. Dicitur tamen quod comes Willelmus et dompnus Philippus capti sunt. Dominus patriarcha, et constabularius evaserunt. Ecce luctus et lamentatio!"**

fol. 48, b. **ANNO M.CC.XLV. obiit dompnus Hugo abbas de sancto Seruano, vir per omnia vite laudabilis et sacre zelator religionis; cui successit in pastoralis regimine monachus domus ejusdem, Matheus nomine, v. idus Martii^d [Mar. 11].**

Anno eodem intravit Innocencius papa iiij. terram regis Francie, in adventu Domini [Dec. 3].

Anno eodem Christianissimus et Deo dilectus Ludouicus, rex Francorum illustris, Dei cuncta regentis et disponentis providentia, gravi arreptus est infirmitate in Parisiensi civitate. Invalescente vero morbi gravamine, et motu vitali jam cessante, videbatur a circumstantibus mortis debitum perfolvisse. Cum jacuisset autem super lectum doloris hujuscemodi, nullo penitus in ipso apparente signo vitali per triduum, repente stupentibus cunctis qui aderant, elevatis in celum oculis, clara voce benedixit nomen Dei omnipotentis! Deinde episcopo Parisiacensi accersito, jussit ut sacro sancte crucis vexillum imponeret humero suo, profecturus nomen Jesu

^c A line has been here erased from the manuscript. ^d It is uncertain whether this date (placed in the manuscript on a line by itself, and unconnected with the entry which precedes or follows it) belongs to the event to which I have adjoined it. * St Louis left France for the Holy Land on Friday, 12th June 1248. *Henault*, p. 160.

Christi et crucis gloriam extollere, ubicunque sancta ecclesia sibi voluerit imperare. Episcopus vero memoratus devocione qua decuit pii regis pia vota implevit, et rex protinus de infirmitate sua perfecte convaluit.

Sane eodem tempore Fredericus, imperator nefandissimus, audito de præfati regis egritudine et crucis signatione, sub fraudis, ut creditur, intencione, istas litteras^{oo} destinavit.

“ FREDERICUS, Dei gratia, Romanorum imperator, semper Augustus, Ierusalem et Scicilie rex, Ludovico, Dei gratia illustri regi Francorum, salutem et sincere dilectionis affectum. Pervenit ad audienciam nostram rumor infestus, rumor amaritudinem nuncians, qui personam regiam, requirente carnis fragilitate, ingravescentis egritudinis lapsum nuper edocuit incurrisse. Convertit tamen querelas nostras in gaudium, et puncturam doloris intrinseci transtulit in medelam, resumptæ postmodum fanitatis auditus, qua vos Divine potencie dextera que misericorditer et medetur, quasi a mortis januis clementissime liberavit. Idem profecto visitacionis genus, ipsa rerum et temporis necessitudine requirente, de profundo consiliorum Domini tam salubri quam necessaria provisione creditur provenisse, quatenus infidelium, pro dolor! recrudescente nequicia, fidei nostre varia strage, fidelium doloroso dispendio irrogato, Divino tractu commotus novus pugil insurgeret, et enormem injuriam Dei nostri vexillo crucis assumpto, que jam potissimum fidei nostre restat auxilium, athleta Dominicus satageret vindicare. Hujus quippe causati commoditas causam infirmitatis prænunciam merito convertit in gaudium, cum ex eo incommodo præcedenti sequentis fructus commodum multiplex colligatur. Generalis primo, quod ex felici transitu regio ad patriam Domini, de gladiis hostium viribus Gallicis eruendam, Saracenica pravitate destructa fidei nostre detrimento consulitur, honor excolitur, in quo vos mirifica^f
.”

“ AD Apostolice dignitatis apicem, licet indigni, dignatione Divina fol. 49.
assumpti, omnium Christianorum curam vigili sedulaque sollertia ac intime considerationis oculo singulorum discernere merita, et provide deliberationis statuta librare debemus, ut quos justus vigor examinis dignos osten-

^{oo} This letter is not amongst the “*Epistoli Petri de Vineis*.” 8vo, 1740. ^f The manuscript here breaks off abruptly, four lines and a half being left vacant at the bottom of a page.

Fol. 49.

Apostolice dignitatis apice licet indigni dignatoc sumus assupta. Omnium xpianorum tam
 inuicem sedula qz sollicitudo. domine ope omni octo singulorum docuerunt me d. et punde dei
 bacois statim libere debent. ut quia uigra examinis dignos ostenderet. qz sapientiam
 fauoribz. Quos autem res pennis debitis depmdm. appendentes scilicet m. et p. et p. et p.

Fol. 53.

Anno m. lxx. Rex malcolmu anglia utqz deucland nastant tunc elton edgato qz
 sororibz margarete ar. p. ubi eas inuenit Regē anglie fugiente ut in scotia irent
 apud Weremuda in reditu suo pacem suam donauit oz margaretam p. te sinuatri

Fol. 54.

Anno dñi. m. cc. xl. vi. Domini mathis cellerari de mel-
 ros i abhem eligit i crastino scōz tibiū qz ualiam.
 et die ascensionis a dño. Willo epō glasguensi sollempnit

Fol. 60.

nomiam ut dicit papias distinctione tria elementarū. cronica dñr
 enarraciones temporū pteritorū. ul cronica scdm quēdam alia
 possunt dici testes temporū. dilucidaciones ueritatis memorie reor

Fol. 63b.

gerendis atqz p. uicendis uice p. uicis et circumsp. bellicosus ualde et ipse miles. p. qd
 elegerunt eum barones ut p. bello illoz atqz consiliis. Erat autem oriundus de genere
 francigenaz procerū potissimoz totius francie. a quibz ipse nō degeneras similis fcs est

Fol. 74. b.

uolo. nec aliquid sup. modo de ipso. nisi ut p. n. qm uolo. quod
 manifeste factū fuisset. h. opo deul p. uicū eduardū melius saluā
 do adiuuisset. post dies g. paucos fcs est ut aduualdo doloso in

derit, congruis attollamus favoribus; quos autem reos, penis debitis deprimamus; appendentes semper meritum et premium equa lance; retribuendo cuique juxta qualitatem operis pene vel gratie quantitatem. Sane cum dira guerrarum commotio nonnullas professionis Christiane provincias diutius afflixisset; nos toto cupientes mentis affectu tranquillitatem et pacem ecclesie sancte Dei, ac generaliter cuncto populo Christiano, ad præcipuum principem secularem, hujus dissensionis et tribulationis auctorem a felicitis recordationis Gregorio papa prædecessore nostro, pro suis excessibus anathematis vinculo innodatum, speciales nuncios magne auctoritatis viros, videlicet, venerabiles fratres P. Albanensem tunc Rothomagensensem archiepiscopum, Willelmum Sabinensem tunc quondam Mutinensem episcopum, ac dilectum filium nostrum W. Basilem duodecim apostolorum, presbiterum cardinalem, tunc abbatem sancti Facundi, qui salutem zelabantur ipsius, duximus destinandos. Facientes sibi proponi per ipsos quod nos et fratres nostri, quantum in nobis erat, pacem per omnia secum habere, necnon et cum omnibus hominibus optabamus, parati sibi pacem et tranquillitatem dare, ac mundo etiam universo. Et quia prælatorum, clericorum, omniumque aliorum quos detinebat captivos, et omnium tam clericorum quam laicorum quos ceperat in galeis, restitutio poterat esse pacis quamplurimum inductiva, ut illos restitueret, cum hoc idem tam ipse quam sui nuncii antequam ad apostolatus vocati effemus officium, promississet, rogari et peti ab ipso fecimus per eosdem ac proponi. Insuper quod iidem pro nobis erant parati audire et tractare pacem, ac etiam audire satisfactionem quam facere vellet princeps de omnibus pro quibus erat vinculo excommunicationis astrictus, et offerri præterea, quod si ecclesia eum in aliquo lesisset contra debitum, quod non credebat, parata erat corrigere ac in statum debitum reformare. Et si diceret ipse, quod in nullo contra iustitiam leserat ecclesiam, vel quod nos eum contra iustitiam lesissemus, parati eramus vocare reges, prælatos et principes, tam ecclesiasticos quam seculares, ad aliquem locum tutum, ubi per se, vel per alios solempnes nuncios, convenirent; eratque parata ecclesia, de consilio concilii, sibi satisfacere si eum lesisset in aliquo, ac revocare sententiam si quam contra ipsum injuste tulisset, et cum omni mansuetudine ac misericordia, quantum cum Deo et honore suo fieri po-

terat, recipere de injuriis et offensis ipse ecclesie suisque per eum irrogatis satisfactionem ab ipso; volebat etiam ecclesie omnes amicos suos sibi que adherentes in pace ponere plenaque securitate gaudere, ut nunquam hac occasione posset aliquod subire discrimen. Sed licet sic apud eum pro pace paternis monitis et precum insistere lenitate curaverimus, idem tamen imitatus Pharaonis duriciam, et obturans more aspidum aures suas, hujusmodi preces et monita elata obstinatione et obstinata elatione despexit. Et licet processu temporis in die cene Domini proximo nuper præterita præcedente, coram nobis et fratribus nostris, præsentibus carissimo in Christo filio nostro Constantinopolitano imperatore illustri cetique non modico prælatorum, senatoribus, populoque Romano, et maxima multitudine aliorum, qui eodem die propter solemnitatem ipsius, de diversis mundi partibus ad apostolicam sedem convenerant, quod staret nostris et ecclesie mandatis, per nobilem virum comitem Tolosanum ac magistros Petrum de Vineia et Thadeum de Sueffa, curie sue iudices, nuncios et procuratores suos speciale super hoc ab ipso mandatum habentes, præstiterit juramentum. Postmodum tamen quod juraverat non implebit; quinimmo ea intentione ipsum præstitisse probabiliter creditur, sicut ex factis sequentibus colligitur evidenter, ut eidem ecclesie et nobis illuderet potius quam pareret. Cum anno et amplius jam elapso, nec ad ipsius ecclesie gremium revocari potuerit, nec sibi de illatis ei dampnis et injuriis curaverit satisfacere, licet super hoc extiterit requisitus. Propter quod non valentes, absque gravi Christi offensa, ejus iniquitates amplius tolerare, cogimur, urgente nos conscientia, iuste animadvertere in eundem.

fol. 49. b.

Et ut ad præsens de ceteris ejus sceleribus taceamus, quatuor gravissima, que nulla possunt celari tergiversatione, commisit. Dejeravit enim multotiens; pacem quondam inter ecclesiam et imperium reformatum temere violavit. Perpetravit etiam sacrilegium, capi faciens cardinales sancte Romane ecclesie, ac aliarum prælatos ecclesiarum, et clericos et seculares venientes ad concilium, quod idem prædecessor noster duxerat convocandum. De heresi quoque non dubiis et levibus, sed difficilibus et evidentibus suspectus habetur argumentis; plura siquidem eum commisisse perjuria satis patet. Nam olim cum in Scicilie partibus morabatur, priusquam esset ad imperii dignitatem electus, coram bone memorie G.

sancti Theodori diacono cardinali, apostolice sedis legato, felicitis recordationis Innocentio predecessori nostro et successoribus ejus, ecclesieque Romane, pro concessione regni Scilie ab eadem ecclesia sibi facta, fidelitatis præstitit juramentum, et sicut dicitur illud idem postquam ad eandem dignitatem electus extitit, venit ad urbem coram eodem J. suisque fratribus aliisque multis præsentibus ligium hominum in ejus faciens manibus innovavit. Deinde cum in Allemannia esset, eidem J. et ipso defuncto, bone memorie Honorio pape et ejus successoribus ac ipsi ecclesie Romane, principibus imperii præsentibus atque nobilibus, juravit honores, jura et possessiones Romane ecclesie pro posse suo servare ac protegere bona fide, et quæcumque ad manus suas devenirent sine difficultate restituere procuraret, nominatis dictis possessionibus in hujusmodi juramento, quod postmodum confirmavit coronam imperii jam adeptus. Sed horum trium juramentorum temerarius extitit violator, nec sine proditoris nota et lese crimine majestatis. Nam contra præfatum prædecessorem nostrum G. et fratres ejus comminatorias literas eisdem fratribus destinare, ac dictum G. apud fratres suos, sicut apparet per literas ab eo tunc directas eisdem, et etiam ut fertur per universum fere orbem terrarum multipliciter defamare præsumsit. Venerabilem vero fratrem nostrum O. Portuensensem, tunc sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconum cardinalem, et bone memorie Prænestinum episcopos, apostolice sedis legatos, nobilia et magna ecclesie Romane membra personaliter capi fecit, et bonis omnibus spoliatis ac per diversa loca non semel ignominiose deductos carceribus mancipari. Privilegium insuper quod beato Petro et successoribus in ipso tradidit dominus Jesus Christus, videlicet, "quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celo; et quodcumque solveris, erit solutum,"—in quo utique auctoritas et potestas ecclesie Romane consistit, quo viribus diminueret, vel ipsi ecclesie auferre fategit; scribens se præfati G. sententias non vereri, latam ab eo excommunicationem in ipsum non solum contentis ecclesie clavibus non servando, verum etiam per se ac officiales suos et illam et alias excommunicationis vel interdicti sententias, quas idem omnino contempnit, cogendo alios non servare. Possessiones quoque Romane ecclesie, videlicet Marchiam, ducatum Beneventum, cujus turres et muros dirui fecit, ac alias quas in Tuscia ac Lombardie partibus, ac

quibusdam aliis optinebat, locis paucis exceptis occupare non metuens, et eas adhuc detinet occupatas. Et tanquam ei non sufficeret quod manifeste contra juramenta talia veniebat, per se vel per suos officiales earum possessionum homines dejerare compulit, ipsos a juramentis fidelitatis, quibus Romane tenebantur ecclesie, de facto, cum de jure non posset, absolvens; et faciens eisdem fidelitatem nihilominus abjurare predictam, sibi que fidelitatis hujusmodi juramenta præstare. Pacis vero ipsum violatorem existere plene constat; quia cum olim tempore pacis inter ipsum et ecclesiam reformatæ jurasset coram bone memorie J. de Abbatis uilla, episcopo Sabinensi, et magistro Thomasio tituli sancte Sabine presbitero cardinali, præsentibus multis prælatis, principibus, et baronibus, quod stare et pareret præcise absque ulla contradicione omnibus mandatis ecclesie super his pro quibus erat vinculo excommunicationis astrictus, causis ejusdem excommunicationis expressis per ordinem coram eo; tunc omnibus Teutonie hominibus, regni Scicilie, ac quibuscumque aliis, qui ecclesie contra ipsum adheferant, omnem remittens offensam et penam, et quod nullo tempore offenderet vel offendi faceret ipsos, pro eo quod ecclesie assisterant præstari in anima sua per N. comitem Atterarum faciens juramentum; postremum pacem et juramenta hujusmodi, nequaquam erubescens irretiri perjuriis, non servavit. Nonnullos enim ex ipsis hominibus tam nobiles quam alios capi fecit, et eis bonis suis omnibus spoliatis uxores eorum et filios captivari, et terras ecclesie, contra promissionem quam eisdem J. Sabinensi episcopo, et Thomasio cardinali fecerat, irreverenter invasit; licet tamen ipsi ex tunc in eum præsentem, si contra veniret, excommunicationis sententiam promulgarint; et cum idem sibi apostolica auctoritate mandassent, ut nec per se nec per alium impediret, quin postulationes, electiones et confirmationes ecclesiarum et monasteriorum in regno præfato libere de cetero fierent, secundum statuta concilii generalis; et quod nullus deinceps in eodem regno viris ecclesiasticis civiliter haberetur, ac Templariis, Hospitalariis, et aliis personis ecclesiasticis, de damnis et injuriis irrogatis eisdem satisfaceret competenter; ipse mandatum hujusmodi adimplere contempsit. Liquet namque undecim ac plures archiepiscopales, et multas episcopales sedes, abbacias quoque ac alias ecclesias in regno vacare prædicto; easque procurante ipso, sicut aperte

patet, fuisse diucius praelatorum regimine destitutus, in ipsarum grave praejudicium, et periculum animarum. Et licet forte in aliquibus ejusdem regni ecclesiis electiones sunt a capitulis celebrate; quia tamen per illa ejusdem familiares clerici sunt electi, probabili potest argumento concludi quod facultatem non habuerint liberam eligendi. Ecclesiarum autem ipsius regni non solum facultates et bona fecit prout voluit occupari, sed etiam cruces, calices, turibula, et alios sacros ecclesiarum thesauros et pannos sericos, velut cultus divini contemtor, auferri; licet, ut dicitur, ipsis ecclesiis, exacto tamen pro eis certo precio, in parte fuerint restituti. Clerici quippe collectis et talliis multipliciter affliguntur; nec solum trahuntur ad iudicium seculare, sed, ut asseritur, coguntur subire duella, incarcerationem, occiduntur, et patibulis cruciantur, in confusionem et opprobrium ordinis clericalis. Praefatis vero Templariis, Hospitelariis, et personis ecclesiasticis, non est de dampnis illatis eisdem et injuriis satisfactum.

fol. 50. b. Eum quoque certum est fore sacrilegii patratores. Nam cum praefati Portuenfis et Prænестinus episcopi, et quam plures ecclesiarum praelati et clerici, tam religiosi quam seculares, ad apostolicam sedem pro celebrando concilio, quod ipse prius petiverat convocari, per mare venirent; viis terre ipsis de mandato ejus omnino praeclusis, idem destinato Enzio^{*} filio suo cum multitudine galearum, et per alias quandoque plures longe ante locis praeeparatas, in partibus Tusciae maritimis insidiis positae contra eos, ut gravius posset virus evomere praconceptum, ipsos ausu sacrilego capi fecit; quibusdam praelatis, et aliis in hujusmodi captione submersis; nonnullis etiam interemptis, et aliquibus hostili infecutione fugatis; reliquis autem bonis spoliatis omnibus, et de loco ad locum in regno Siciliae opprobriose deductis, ac ibidem diris carceribus mancipatis; quorum aliqui, macerati squaloribus et inedia preffi, miserabiliter defecerunt. Merito insuper contra eum de heretica pravitate est exorta suspicio, cum postquam excommunicationis sententiam a praefatis J. Sabinensi episcopo, et Thoma cardinali prolatam incurrerit, et dictus G. papa ipsum anathematis vinculo innodavit; ac post ecclesie Romanae cardinalium, praelatorum, et clericorum, ac aliorum etiam diversis temporibus ad sedem apostolicam

* Enzio, son of the emperor Frederic II., was king of Sardinia.

venientium capcione, claves ecclesie contemferit et contemnat, faciens sibi celebrari, vel quantum in eo est, potius profanari divina; et constanter affeveraverit, ut superius est narratum, se præfati G. sententias non vereri. Præterea, conjunctus est amicitia detestabili Saracenis; nuncios et munera pluries destinavit eisdem, et ab eis vicissim cum honorificentia et claritate recepit, eorumque ritus amplectitur, illosque in quotidianis obsequiis secum tenens, eorundem etiam more uxoribus quas habuit de stirpe regia descendantibus, eunuchos, præcipue quos ut dicitur serio castrari fecerat, non erubuit deputare custodes; et quod execrabilis est, in partibus existens olim transmarinis, facta compositione quadam immo potius collusione, cum soldano, Machometi nomen in Templo Domini diebus ac noctibus publice proclamari permisit; et nuper per nuncios soldani Babylonie, postquam soldanus terre sancte, ac Christianis habitatoribus ejus, per se ac suos dampna gravissima et inestimabiles injurias irrogarat, fecit per regnum Scicie cum laudibus ad ejusdem soldani extollentiam, sicut fertur, honorifice suscipi, et magnifice procurari.

Aliorum quoque infidelium perniciosus et horrendis obsequiis contra fideles abutens, et illis qui damnabiliter vilipendentes apostolicam sedem, ab unitate ecclesie discefferunt, procurans affinitate ac amicitia copulari, clare memorie ducem Bavarie, specialem ecclesie Romane devotum, fecit, ut fertur pro certo, Christiana religione despecta, per Assisinos occidi; et Bachario, Dei et ecclesie inimico, a communione fidelium per excommunicationis sententiam, cum adiutoribus, consiliatoribus et fautoribus suis, sollempniter separato, filiam suam tradidit in uxorem. Catholicorum principum mores et actus respuens, neglector sanctitatis et fame, pietatis operibus non intendit. Quinimo, ut de suis nefariis dissolutionibus fileamus, cum didicerit opprimere, non curat oppressos misericorditer relevare, manu ejus, ut decet principem, ad elemosinam non extenta; cum destructioni ecclesiarum institerit, ac religiosas ac alias ecclesiasticas jugi attriverit afflictione personas; nec ecclesias, nec monasteria, nec hospitalia, nec alia pia loca cernitur construxisse. Non^s igitur hec levia sed efficacia sunt argumenta de suspitione heresis contra eum; cum tamen

^s Anne, a natural daughter of the emperor, married John Vatace, emperor of the East. *L'Art*, vii. 247, 8vo. ^s 'Nonne' has been originally written here.

hereticorum vocabulo illos jus civile contineri afferat, et latis adversus eos sentenciis deberent succumbere, qui vel levi argumento a iudicio catholice religionis et tramite detecti fuerint deviare.

Præter hæc, regnum Scicilie, quod est speciale patrimonium beati Petri, et idem princeps ab apostolica sede tenebat in feodum; jam ad tantam in clericis et laicis exinanicionem et servitutem redegit, quod eis pene penitus nichil habentibus, et omnibus fere exinde probis ejectis, illos qui remanserunt ibidem sub fervili condicione vivere ac Romanam ecclesiam, cujus principaliter sunt homines ac vassalli, offendere multipliciter ac hostiliter impugnare compellit. Possset et merito reprehendi quod $\bar{M}$. [10,000] squifatorum^b annuam pensionem, in qua pro eodem regno ipsi ecclesie Romane tenetur, per ix. annos et amplius solvere prætermisit.

Nos igitur super præmissis et quampluribus aliis ejus nefandis excessibus, cum fratribus nostris et sacro concilio deliberatione præhabita diligenti, cum Jesu Christi vices licet immeriti teneamus in terris, nobisque in beati Petri persona sit dictum, "quodcumque solveris super terram, erit solutum in celo; et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum," etc., memoratum principem, qui se imperio et regnis omnique honore reddidit tam indignum, quique propter suos iniquitates a Deo ne regnet nec imperit est abjectus, suis ligatum peccatis et abjectum omnique honore ac dignitate privatum a Domino ostendimus, denunciavimus; et nichilominus sentenciando privamus; cives qui ei juramento fidelitatis tenentur astricti a juramento hujusmodi perpetuo absolventes, auctoritate apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cetero sibi tanquam imperatori vel regi pareat vel intendat; decernendo quaslibet qui deinceps ei velut imperatori vel regi consilium vel auxilium præstiterint seu favorem, ipso facto excommunicationis vinculo subiacere. Illi autem ad quos in eodem imperio imperatoris spectat electio, eligant libere successorem. Nos vero de præfato regno Scicilie cum eorundem fratrum nostrorum consilio providere curabimus, sicut viderimus expedire. Datum Lugduni, xvj°. kalendas Augusti [Jul. 17], pontificatus nostri anno tercio."

fol. 51. b. "FREDERICUS, Dei gratia, Romanorum imperator semper Augustus,

^b Sequinorum?

Iherusalem et Scicilie rex, prelati ecclesiarum, comitibus, baronibus, nobilibus, et universis per regnum Anglie constitutis, quibus presentes littere ostense fuerint, salutem et omne bonum. Et si cause nostre iustitiam vulgaris fame præloquium, et regionum veridica testimonia nunciorum ad universitatis vestre noticiam perduxisse credimus. Quia tamen

Segnius irritunt animos dimissa per aures,
Quam que sunt oculis subjecta fidelibus; ipsam^{bb}

puram et nudam veritatem processus, quem contra nos summi pontifices hactenus habuerunt, vestro conspectui præsentamus. Ad inspectionem plenariam et attentam de tot temporibus et diebus vestris negotiis deputatis, unum sufficiens tempus et diem nobis affectio vestra concedat. Quo si licuerit diligenter atento consilia vestra recte considerent, si sit in pontificibus vestris pontificalis rectitudinis zelus, si nobis tot et tantis injuriis laceffitis, iusta debuerit an debeat defensio denegari; si demum Christi vicarii Christi vices impleverint, si prædecessoris Petri successores ejus imitentur exemplum. Considerent etiam quo jure conferi debeat validus hujusmodi processus contra nos habitus, vel quo nomine nuncupari, si dici sententia debeat, quam iudex incompetens promulgavit. Nam et si nos, nostre catholice fidei suggerente debito, manifestissime fateamur a Domino collatam sacrosancte Romane sedis antistiti plenariam in spiritualibus potestatem, quantumcumque, quod absit, sit ille peccator, ut "quod ligaverit in terra, sit ligatum in celo, et quod solverit in terra, sit celo solutum;" nunquam tamen divina sibi vel humana lege legitur concessum quod transferre pro libito possit imperia, aut de puniendis temporaliter in privatione regnorum regibus aut terre principibus judicare. Cum licet ad eam, de jure et more majorum, consecratio nostra pertineat, non tamen magis ad ipsum privatio seu remotio pertinebit, quam ad quolibet regnorum prælatos qui reges suos, ut affolet, consecrant aut inungunt. Esto quod sine præjudicio nostro quod habeat potestatem hujusmodi; estne istud de plenitudine potestatis ipsius, quod nullo prorsus

^{bb} *Horatius de arte poetica*, ll. 180, 181.

ordine juris servato, animadvertere possit in quolibet, quos afferit sue jurisdictioni subiectos? Processit enim contra nos nuper, ut dicitur, non per accusationis ordinem, cum nec accusator apparuisset idoneus, nec inscriptio processisset, nec per denunciationem, legitimo denunciatore cessante, nec per inquisitionis modum, quem clamosa insinuatio non præcessit, cum etiam nullorum inquisitorum nobis facta extiterit copia, si qua forsan ecclesiastica, cum nulli fuerint publice per huiusmodi iudicem ad inquisitionem adducti. Afferit omnia fore notoria, que nos esse notoria manifeste negamus, et esse notoria per legitimum testium numerum non probantur. Sic enim quilibet iudex posset per se ipsum crimen afferendo notorium, spreto juris ordine quemlibet condemnare. Insurrexerunt in nos, ut dicitur, in concilio testes iniqui, sed valde perpauci, quorum unum, videlicet Galiensem episcopum, suis, fratre videlicet et nepote, per nos ex causa proditoris ad suspendium legitime condemnatis, offensa rationalibus nobis reddidit odiosum, et iuste propterea repellendum. Alios tanquam ex ultimis Hispanie¹ partibus prodeuntes, Terragonensem scilicet et Compostellanum antistites, negotiorum Italie natalis zone longinquitas incios, et eosdem venenose subornationis inductio nostre iustitie fecit esse infestos. Esto præterea quod legitimi fuerint, subsistentibus, actor et iudex; defuit tertius, reus, qui vel præsens vel contumaciter absens secundum iustitiam debuit condemnari. Citati namque in prædicatione sua Lugduni, sicut audivimus, licet informiter, videlicet quia ipsi citati, et aliis nullis aliorum omnino personis et causis expressis, facture iustitiam deberemus per nos vel per responsales idoneos comparere. Præsentem pro certo non fuimus, sed ex iustis causis absentes, ad quarum allegationem admissi responsales nostri legitime non fuerunt. Nec absentes contumaciter fuimus, cum præter quod nulla fuit citatio, ut est dictum, peremptorium terminum, prout ordo juris expostulat, citatio non haberet, prout citationis forma principibus et prælatis missa per literas evidenter ostendit. Contumaciam nostram magistri Thadei de Sueffa,² magne curie nostre iudicis, fidelis nostri procuratoris, plenum mandatum excusat, cujus auctoritas ex eo quod contra nos

fol. 52.

¹ See *Saint Marc, Hist. d' Italie*, vi. 313, for an account of this event.
 history last cited.

² See the authority last cited.

non ex civilibus sed ex criminalibus fit proceffum, ad que frustra procurator intervenit, nullatenus enervatur; cum ipfius citationis tenor, que nos aut procuratores nostros exegit, manifeste contrarium dediffet intelligi, videlicet quod non contra nos criminaliter sed tantum civiliter effiet agendum; prædictis etiam omnibus absque justitie nostre præjudicio circumscriptis. Dato quod manifeste fuerimus contumaces, non est illa legitima contumacie pena; quoniam delatus aut accusatus et contumax per diffinitivam sententiam, ante cæptum rite judicium privato vel publico judicio nullo de sua causa discussa debeat condemnari. Sunt enim in talibus alie contumacium pene civilibus legibus vel canonicis introducte. Denique posito quod omnia prædicta juris præsidia irrefragabilia cause nostre deficiant, ipfius tantum pronunciationis tenor ipsam sententiam nullam ostendit, per quam non procurator noster præfens sed nos absentes extitimus condemnati; quam ipso jure nullam esse sententiam, leges et jura quælibet manifeste declarant. Evidentem quoque processum et procedentis iniquitatem cause denotant quas in sententia comprehendit, a quibus nos incorruptibilis veritas et publica munimenta defendunt, prout seriatim hæc fida relatio latoris præsentium et ipsorum munimentorum tenor manifeste profitentur; quanquam tam dire pene sententiam, si tamen sententia dici potest que contra nos præcipitata dignoscitur, contra Romanum principem omnia prædicta et singula minime sufficissent. Manifestum namque præcipitum ex præfufcepto jamdudum animi fervore fuisse dinoscitur in prædictis. Dominum enim Frisigonensem episcopum, dilectum principem fratrem H. magistrum domus hospitalis sancte Marie Teuthonicorum, et magistrum A.* de Vinea, magne curie nostra judicem, dilectos et fideles nostros, quos ultimo pro omnimoda consummatione tractate pacis ad concilium miseramus, saltem per triduum summus pontifex noluit præstolari. Nam expectato etiam magistro Waltero de Oera capellano vicario nostro, cui¹ de conniventia summi pontificis et quorundam de fratribus ad nos missus per xx. dies debuit expectari, nec fuit solummodo per biduum quo tempore prædicti processus iniqui Lugdunum distabat ad multam nobilium et quamplurium aliorum justiciam¹¹ prælatorum expectatus. Apparet nihilominus animosa nimis

* "A," but expuncted for "P" by a later hand.
by a hand of the 15th century.

¹¹ Instanciam?

¹ "Qui" has been correctly substituted,

fol. 52. b.

et ampullosa, non minus ex ipsius inflicte pene severitatis sententia, per quam imperator Romanus, imperialis rector, et dominus majestatis, læse majestatis crimine dicitur condemnatus, per quam ridiculose legi subjicitur, qui legibus omnibus imperialiter est solutus, de quo temporales pene fumende non sunt in homine sed in Deo, cum temporalem non habeat superiorem, spirituales autem penas per sacerdotales nobis penitencias indicendas, tam pro contemptu clavium quam pro aliis transgressionis humane peccatis, nedum a summo pontifice quem in spiritualibus patrem nostrum et dominum profitemur, si tamen ipse nos filium debita relatione cognoscat; sed per quoslibet sacerdotes reverenter accipimus, et devote servamus. Ex quibus omnibus manifeste liquet, quam ignominiose, quam injuste habendos nos de catholica fide suspectos, quam nos, teste supremo judice, in omnibus et in singulis ejusdem fidei articulis secundum universalis ecclesie disciplinam et approbatum per Romanam ecclesiam symbolum, firmiter credimus et simpliciter confitemur.

Advertat igitur industria vestra, si prædicta nulla sententia ipso jure, processus ipso jure nullus, non magis in nostram quam in omnium regum et principum, ac quarumlibet temporalium dignitatum perniciem debeat observari, quam nulla Germanie principum, a quibus assumptio, status et depressio nostra dependent, præsentia vel consilia firmaverunt. Advertat et aliud, qualis ex istis initiis exitus expectetur; a nobis incipitur, sed pro certo noveritis quod in aliis regibus et principibus finietur, a quibus publice gloriantur, resistentiam aliquam minime formidare, si (quod absit) posset per ipsos nostra potentia primitus conculcari. Regni igitur vestri justitiam in causa nostra defendite, suis et suorum heredibus provide; nec illud omittimus, quin fidei regalis constantiam ex affinitatis federe^m adpræfens fiducialiter requiramus, ut nedum quod adversario nostro, nunciis aut legatis ipsius, occulte vel publice faveat, quin potius nobis toto posse assistat viriliter et potenter, nullum omnino nuncium aut legatum, popellum sue jurisdictioni subiectum, in nostrum dispendium molientem convertere, nullatenus admittere debeat. Pro certo scituri quod per nos, in quibus incoacta est tante temeritatis audacia, quod ad privationem nostri velut cujuslibet sacerdotis pontificalis auctoritas officium sue juris-

^m The emperor Frederic the Second married on the 20th July, 1235, Isabella, sister of Henry the Third. *L'Art*, vii. 247, 8vo.

ditionis extendit, taliter astante nobis et nostris auxiliis dextera regis regum que iustitiam semper comitatur, istis principiis occurreretur; dummodo se nobis illorum potentia non opponat, regum et principem scilicet, quos communiter causa nostra contingit, et quorum non minus vertitur interesse quam nostrum, quod nobis et aliis terre nobilibus causam iusti timoris in talibus nostra defensio non relinquet. Inviti tamen hoc facimus, Deo teste, sed necessario provocati, velut qui peste multiplici Christianitatem nostris temporibus videmus attritam, ad cuius auxilium una nobiscum, prout nuperrime regie magnificentie scripsimus, totis intendere viribus superabamus. Requivat autem hoc de manu ejus Deus qui tanto discrimini, quod toti fere reipublice Christiane minatus excidium, materiam subministrat. Datum Taurini, ij. kalendas Augusti [Jul. 31], tercie indictionis." *

ANNO Domini m.cc.xlvi. dompnus Mathæus cellerarius de Melros in abbatem eligitur in crastino sanctorum Tiburcii et Valeriani [Apr. 10], et in die ascensionis [Maij 13], a dompno Willelmo episcopo Glasguensi sollempniter in ecclesia de Melros benedicatur.

fol. 53.

Corpus dompni Henrici de Balolf^a a sancto Jacobo deportatur, et in capitulo de Melros honorifice tumulatur.

Item, abbas Matheus de sancto Servano deponitur, et Gaufridus prior de Neubotil ei subrogatur.

Item, canonizatio sancti Edmundi archiepiscopi.^b

Anno Domini m.cc.xlvij. dompnus Thomas de Cantia in domo de Melros moritur et sepelitur; item Philippus de Peccokes, et Robertus de Curri, et Adam de Lomokestun, ibidem deportantur et sepeliuntur, cum Ada de Baylolf^c qui juxta patrem suum tumulatur; et magister Willelmus de Grenlauue^d in capitulo tumulatur.

* Printed in the "*Epistola Petri de Vincis*," i. 84, 8vo. edit. 1740. (42) * It is probable that this individual was the same as the Henry de Baliol, mentioned by *Dugdale* in his *Baronage*, i. 523.

^b See *Fordun* ii. 76; *Raynaldi Ann. Eccl.*, ii. 523. A number of curious legends relating to this Edmund Rich, archbishop of Canterbury, will be found in the *Chronicle of Lanercost*; other particulars may be seen in Capgrave's *Nova Legenda Angliæ*, in the metrical life in the Harl. MS. 1277, and in other legendaries.

^c This Adam has escaped the notice of *Dugdale*; he was probably son to the Henry mentioned in note *.

^d This was probably the William de Alwenton, called also William de Greenlaw, who gave to Melrose three ploughgates of land in the vale of Halsinton, which he had obtained from Sir Robert de Muscamp. *Morton's Monast. Ann.* p. 266, citing the Cartulary of Melrose, fol. 74, b.

Item, obiit dominus Radulfus episcopus de Abirdene, cui succcessit magister Petrus de Ramefeja.^o

Mutatio monete.

Anno Domini m.cc.xlviii. nobilissimus rex Francorum Ludowicus, et multi alii tam nobiles quam ignobiles, natale solum pro Christo relinquentes, Hierosolymam profecti sunt; qui ad insulam Cypri venientes ibidem hyemaverunt. In eodem itinere dominus Patricius^f comes de Dunbar migravit de hac luce, cui succcessit dominus Patricius filius ejus.^{ff}

Dominus Johannes de Crauforde apud Melros sepelitur.

Obiit dompnus Hugo abbas de Kelcou;^{*} cui succcessit Robertus de Smalhame, ejusdem domus monachus.

Dominus Nicholaus^g episcopus Dunelmensis pastorem curam reliquit, cui succcessit dominus Walterus de Kyrcham, decanus Eboraci.

Anno Domini m.cc.xlix. obiit dominus Gilbertus episcopus Brehinensis; cui succcessit dominus Robertus,^h suus archidiaconus.

Rex Francorum Lodowicus, Cypriam insulam deferens ad illam famosam Damietam devenit, quam viriliter debellans, interfectis hostibus, cepit et cum suo exercitu xj. kalendas Juliiⁱ [Jun. 21], introivit.

Obiit dominus Philippus abbas de Gedewrd; cui succcessit Robertus de Gyseburne, ejusdem domus canonicus.

Eodem anno inclitus rex Scottorum Alexander, dum ad fedandas Ergadie partes proficiscitur, grave infirmitate corripitur, et ad insulam de Geruerei^k deportatur, ubi perceptis ecclesiasticis sacramentis, ejus felix anima

^{*} See *Fordun* ii. 76. ^f Patrick, sixth earl of Dunbar and March. We know little concerning the Scottish crusaders, their numbers or names, and whether the spirit which dictated them was in general favour with our ancestors. In addition to the scanty notices upon this subject, I will add a curious passage from an author of great antiquity and considerable authority, which has not been noticed by those who have given us the scanty notices which have been collected. "Videres Scottorum apud se ferocium alias imbellium cuneos, crure intecto, hispida clamide, ex humeris dependente psitarcia, de finibus religionis allabi; et quibus ridicula quantam ad nos foreat arma copiosa suae fidei ac devotionis nobis auxilia presentare." *Guiberti Abbatis Hist. Hierosol.* ap. Bongarsii *Gesta Dei per Francos*, p. 471.

^{ff} "The *Chronicle of Lanercost*, after making special remembrance of the liberality of the father, and recording some curious anecdotes of him, relates that this seventh earl, the son of the former, lived upon bad terms with his mother. The annalist was present when a reconciliation took place, but that was when the countess was on her death-bed.

^g Nicholas de Farnham. See *M. Paris* p. 508. ^h See *Keith*, p. 159.
ⁱ Damietta was taken upon the 5th of June. *L'Art*, vi. 5, 8vo. See *M. Paris*, pp. 512, 514.
^k Kererra, or Kerera, near the Sound of Mull. See *Fordun*, ii. 77, where it is misprinted; he is spoken of in favourable terms by *M. Paris*, p. 515. ^{*} On the margin of the manuscript, in red characters, "abbas de Kalchou xj."

ex hac luce eripitur et cum sanctis omnibus, ut credimus, celis collocatur. Corpus vero ejus, ut ipse adhuc vivus imperaverat, ad Melrosensem ecclesiam transportatur, et in ea more regio terre gremio commendatur. Anno igitur etatis sue lj. et regni fui xxxv., viij. idus Julii [Jul. 8], feria quinta, ex hac luce migravit; et regnum suum Alexandro filio suo, puero fere octo annorum, dereliquit; qui patrio more iij. idus Julii [Jul. 13] a magnatibus rex constitutus, in paterno folio collocatur, et ut legitimus heres ab omnibus honoratur.

Obiit Robertus abbas de Gedewrd, cui succcessit Nicholaus ejusdem domus canonicus.

Anno Domini m.cc.l. cum cuncta prospera evenissent exercitui Christianorum ob superbiam præcipue, ut fertur, Francorum, traditur militia Christianorum paganis, qui victoria potiti feria sexta in prima hebdomada quadragesime [Feb. 11], non sine maxima jactura suorum, miserabili cede Christianos affecerunt. Ipsum etiam regem Francie apprehendentes vivum adduxerunt, et aliquanto tempore apud se honestissime retinuerunt, ac postea redemptione data, et trebis inter se compositis, liberrime repatriare permiserunt.¹ Post autem discessum regis, pagani Damietam intrantes et templa cum simulachris suis subversa cernentes, ultra modum irati, fractis trebis, omnes Christianos quos invenire potuerunt diverso mortis genere peremerunt. His auditis rex Acon rediit, ibique a cruce signatis auxilium expectavit.

fol. 55.

Dominus Robertus de Campo muscarum^m apud Melros sepelitur.

Ad regimen episcopatus de Dunkelden, post obitum episcopi Gaufridi, eligitur magister Ricardus de Inherketyn et consecratur.

Obiit Fredericus, qui fuit imperator.ⁿ

Obiit Adam abbas de Dundraynan, et Briannus ejusdem domus monachus ei succcessit.

Anno Domini m.cc.lj. obiit Radulfus abbas de sancto Edwardo,^o cui

¹ Lewis was taken prisoner upon the 5th of April, and ransomed upon the 5th of May. *L'Art*, vi. 5, 8vo. See also *M. Paris*, p. 530. ^m Robert de Maschamp gave to the monks of Melrose, for the souls of Richard and John, late kings of England, and for the soul of Henry III., a portion of his property in Northumberland. *Morton's Monast. Ann.* p. 267, citing Cart. Melr. fol. 1. ⁿ Frederic II. died 15th December 1250. *L'Art*, vii. 345, 8vo.; *M. Paris*, p. 538. ^o The abbey of Balmerinach, which was dedicated to St Edward. Opposite to this entry, on the margin of the manuscript, are "iij."—indicating probably the numeration of the new abbat, cf. under the years 1220, 1236, for confirmation of this conjecture.

successit Johannes, ejusdem domus monachus et quondam prior de Maj.

Per idem tempus dominus Herbertus abbas de Kynlos, vir grandevus, abbatizare recusavit, cui Ricardus ejusdem domus monachus successit.

Eodem anno obviaverunt apud Eboracum H[enricus] rex Anglie et A[lexander] rex Scotie, cum magnatibus utrorumque regnorum, et in die natalis Domini [Dec. 25] suscepit a rege Anglie rex Scotie arma militaria, et in crastino [Dec. 26] copulavit sibi in matrimonium filiam predicti regis primogenitam, nomine Margaretam;^p unde factum est ut Alanus Ostriarius et quidam alii ibidem accusarentur apud regem Scotie de ejus prodicione; quapropter multi officia sua coacti sunt relinquere, alii sibi timentes fuga lapsi turpiter repatriaverunt. Sed rex Scotie cuncta moderate et cum consilio regis Anglie honestissime faciens, repatriavit cum sua conjuge. Et hæc causa accusationis; asserbat rex Anglie sibi intimatum fuisse dominum Alanum Hostiarium Scotie, et etiam tunc justitiarium, cum complicitibus suis nuncios cum muneribus ad dominum papam direxisse, quatenus filias suas, quas ex forore regis genuerat, taliter legitimaret ut si quid sinistrum regi Scotie eveniret ille tanquam heredes legitime ei in regno succederent; quod si impetrasset, nulli dubium quin proditor regis et regine fieret.

fol. 55. b.

Anno Domini m.cc.liij. Johannes abbas de sancto Edwardo^q suo cessit officio, et dompnus Adam portarius de Melros ei successit.

Eodem anno ex hac luce migraverunt Gaufridus abbas de sancto Seruano, et Robertus abbas de Dere, et factus est abbas de Dere Henricus prior de Kynlos, et de sancto Seruano Michael ejusdem domus portarius, huic successit dompnus Johannes de Hadingtone monachus de sancto Seruano.

Obiit Diana.

Anno Domini m.cc.liij. obiit Willelmus filius comitis;^r et David episcopus sancti Andre ex hac luce transivit, post cujus transitum facta est dissensio in electione, unde facto appellatione, prior sancti Andree ex una

^p Fordun, ii. 84; *M. Paris*, pp. 554, 555, 556; *Wyntoun*, i. 382.

^q See note ^a before.

^r It is probable that this individual was one of the family of the earls of Dunbar; he is not mentioned by Douglas.

parte legatos cum suis canonicis, et rex ex altera parte suas nuncios cum magistro Abel, ad curium Romanam transmiserunt. Sed magister Abel, fol. 56. ut fertur, magis diligens suam promotionem, quam regis aut regni honorem, a summo pontifice in episcopum se ipsum consecrari fecit; et sic a curia discessit.

Obiit dominus Gillebertus episcopus Candide Case, post quem electus est dominus Henricus abbas de Sancta Cruce; et de Sancta Cruce factus est abbas dominus Radulfus ejusdem domus canonicus.

Eodem anno H[enricus] rex Anglie transfretavit^m ut sedaret terras suas transmarinas, quem secutus est Alanus Ostriarius Scotie, et hostes regis Anglie fortiter debellavit et devicit, unde regis amicitiam non solum recuperavit sed et accusatores suos apud eundem regem cum complicitibus suis in multis accusavit; unde magna dissensio inter magnates regni Scotie crevit, ut in subsequen- tibus apparebit.

Obiit Robertus Grostet episcopus Lincolnie.

Anno Domini m.cc.liiij. magister Abel regis consilio in primis contradiscente, sed postea annuente, Scociam ingreditur, et in episcopatu suo honorifice fuscipitur, qui eodem anno ex hac luce eripitur. Post quem magister Gamelinus regis cancellarius a priore et conventu sancti Andree eligitur, et a rege et consiliariis ejus in episcopatu confirmatur.

Rex Francie a Ierofolimis repatriavit.

Et Edwardus regis Anglie primogenitus filiam regis Castelle sibi in matrimonium assumfit,^a et ab eo miles factus est.

Obiit Innocentius papa, successit Alexander.^t

Anno Domini m.cc.lv. convenerunt apud Edenburc ad dominum regem omnes nati majores Scotie ex uno parte, sed et Alanus Ostriarius et fautores ejus ex altera parte, qui multiplicati erant valde quasi ad habendam locutionem de pacis reformatione, re autem vera de domini sui regis captione. Nam cum ibidem statuis- sent ut apud Striueline infra paucos dies deberent iterum convenire, et ibidem procul dubio pacem reformare, abissentque consiliarii regis cum ceteris magnatibus, ut ea que necessaria forent ad tantum diem, præpararent; subito comes Patricius et ceteri qui fol. 56. b.

^m *M. Paris*, p. 581; *Fæd.* i. 295, 296. ^a See *Fædera*, i. 804; *M. Paris*, p. 597. ^t Pope Innocent IV. died upon the 7th December 1254, and was succeeded by Alexander IV.

ex altera parte erant, armati Castellum Puellarum intrantes et quotquot ex regis familia erant e[j]icientes, ipsum dominum suum regem ceperunt et ex suis armatis castellum munierunt, mandantes ceteris suis fociis ut eis in auxilium ad deducendum regem quo vellent pararent, quod promptissime fecerunt. Advenerat enim eis in auxilium de Anglia comes Claudiocestrie dictus V.^a de Clara, per cujus consilium prædictam prodicionem perpetraverant cum armata manu; sed et rex Anglie eum sequebatur cum sua conjuge.^w Cumque consilarii et tutores regis audissent regem captum, vehementi dolore affecti et de tanta prodicione admirati, statuerunt exercitum adunare et ei succursum præbere; quod adversarios eorum minime latuit. Et idio regem cum manu valida usque ad Rokeburch deduxerunt, et castellum introeuntes ex suis statuerunt qui ad voluntatem eorum illuc custodirent. Ipsi vero assumpto rege et regina secum obviaverunt regi Anglie apud Werche,^x et locutione aliquantulum amabiliter prægustata, rex quidem Scocie eadem repatriavit die, sed regina ejus ibidem remansit cum matre sua. Nam rex Anglie a rege Scocie et ejus consiliariis invitatus Rokeburch in die assumptionis beate Marie [Aug. 15] intravit, cui occurrens rex Scotie eum cum ingenti gaudio suscepit, et cum magna processione in ecclesia de Kalchou introduxit, ubi habita locutione commendavit regem et regionem comiti de Dunbar et ejus complicibus, et sic post refectionem regalem repatriavit, moleste ferens quod episcopus Glasguensis, et electus sancti Andree, sed et V. Cumin,^y dictus comes de Maneteth, cum ceteris magnatibus terre, noluerunt apponere figilla sua ad quoddam nefandissimum scriptum quod prædicti conspiratores fecerant et figillis suis munierant, in quo multa ad dedecus regis et regni provenire poterant, continebantur.

Eodem anno, in die sancti Stephani [Dec. 26], que tunc dominica habebatur, magister Gamelinus in episcopum sancti Andree in sede sua ab Willelmo episcopo Glasguensi consecratur, licet consilarii regis missis nunciis prohiberent. Consecratus est etiam dominus Henricus electus

^w Such appears to be the reading of the manuscript, but the name of the earl of Gloucester was Richard. *Dugd. Baron*, i. 212; see also *Fæd.* i. 325. *Wyntown.* i. 384, is correct in thus particular. ^x *Fæd.* i. 327; *M. Paris*, pp. 609, 610, 611. ^y *Fæd.* i. 327. ^z Walter

Cumin, who, in right of his wife, was earl of Menteth. *Douglas*, ii. 223; see also *Fordun*, ii. 90.

Candide Cafe a Waltero Eboraci archiepiscopo, qui Walterus eodem anno obiit, et magister Sewal ejus decanus ei successit.

Obiit Johannes abbas de Holme, cui successit Henricus ejus monachus.

Anno Domini m.cc.lvj. dominus Walleranus de Normanvil apud Melros sepelitur.

Ricardus frater regis Anglie ad imperium Alemannie eligitur;^a et Sewale consecratur.

Eodem anno episcopus Gamelinus a consiliariis regis exlegatur, tum quia nefandis eorum consiliis adquiescere noluit, tum quia dare quandam summam pecunie, quasi pro emptione sui episcopatus, contempsit; et quia Scotia eum a se abiecit et Anglia ei per se transitum denegavit, duce Neptuno Gallias petiit, ac sic audacter contra adversarios suos curiam Romanam adiit. Post cujus abscessum regis consilarii bona sui episcopatus diripuerunt, et pro libitu suo dilapidaverunt.

Obiit Petrus episcopus de Aberden, cui successit Ricardus de Pottun.

Obiit Rogerus abbas de Neubothel dum redit de capitulo, et apud Vallem Dei sepelitur; in cujus loco Willelmus ejus prior subrogatur.

Anno Domini m.cc.lvij. coronatio regis Alemannie.^a

fol. 57, b.

Rex Anglie Walenses debellavit,^b a quibus devictus ad propria remeavit.

Hoc anno venerunt legati missi a tutoribus regis Scocie ad dominum papam, accusantes ex parte regis episcopum sancti Andree; qui causis ex utraque parte auditis et probatis, proprio ore pronunciavit ipsam episcopum ab omnibus criminibus sibi injuste illatis esse immunem et episcopatu dignissimum, accusatores ejus et dilapidatores sive invasores episcopatus excommunicavit; mandans Clementi episcopo de Dunblain et M. de Melros et N. de Gedewrth abbatibus, quatenus sententiam a se prolatam, per regnum Scocie pulsatis campanis et cereis accensis in commune prius, ac deinde si contumaces existerent nominatim in consiliarios regis divulgarent, quod ipsi apud Striuelm denunciaverunt; et post multas admonitiones, etiam in eis resipiscere nolentibus in ecclesia conventuali de Kambzkynele nominatim intulerunt. Cernentes igitur omnes majores

^a Richard, second son of John king of England, was elected emperor of the Romans, 15th Jan. 1257. *L'Art*, vii. 350, 8vo.; *M. Paris*, p. 682. (48) ^a See *Rad.* i. 356. ^b See *Rad.* i. 361.

natu Scocie, quorum caput erat Walterus Cumin dictus comes de Maneteth, inter manus excommunicatorum dominum suum regem conversantem, et timentes ne tota terra interdicto subjaceret, surrexerunt et de eorum manibus apud Kinros eum eripientes, suo regno restituerunt. Hoc audiens totius mali architectus Alanus Offtarius, et timens pro proditione qua dominum suum regem ceperat, ad regem Anglie fugit; ceteri vero complices^{bb} ejus huc illucque sunt dispersi.

fol. 58. Anno Domini m.cc.lvij. A. rex Scocie venit Rokeburch cum exercitu suo, ut rebelles et excommunicatos proditores suos sibi subjugaret. Qui inducias petantes, et se ei et ejus legibus parere dolose promittentes, diem apud Forfar statuerunt, ut ibi quicquid deliquerant emendarent. Quibus acceptis iter ad regem Anglie arripuerunt, postulantes ut contra eorum adversarios ejus consilio tuerentur et auxilio. Interea Scoti et Galwithienses qui in exercitu fuerunt, et in quadragesima et etiam in ipsa die pascue carnes comederunt, infeliciter ad propria revertentes, patriam in multis expoliaverunt.

Per idem tempus G. episcopus sancti Andree^c a rege ab exilio revocatus, suo episcopatu restauratur.

Obiit Clemens^d episcopus Dunbleinensis, post quem electus est magister Robertus dictus de Præbenda, ejusdem ecclesie decanus.

Item, obiit Sewal^e Eboracensis archiepiscopus, cui successit Godefridus ejusdem ecclesie decanus.

Circa vero nativitatem beate Marie [Sep. 8] iterum venit rex Scotie cum suo exercitu contra prædictos proditores,^f quos audierat cum manu armata et quibusdam magnatibus a rege Anglie advenisse. Cum igitur rex Scotie exercitum suum expectaret apud Melros, venerunt ad eum ex parte regis Anglie comes Herfordie,^g et comes Albamare,^h et Johannes de Balolf,ⁱ quasi ut populum sedarent et pacem inter prædictos proditores

^{bb} Opposite this line are some words in the margin, of which "de Ros et Mar" alone are legible.

^c A writ of Henry III. dated 22d January, orders Gameline to be arrested, if he should endeavour to pass through England. *Fœd.* i. 369.

^d *Fordun*, ii. 92, says he died in 1256; see also *Keith*, p. 173, where a double error may be observed.

^e Sewal died 12th May, 1256, and his successor, Godfrey de Ludeham, was elected 25th July. See *M. Paris*, pp. 652, 655.

^f See *Fœd.* i. 376, 377, 378. ^g Humphrey de Bohun, ninth earl of Hereford. *Dugd. Baron.* i. 180. ^h William de Fortibus, seventh earl of Albemarle. *Dugd. Baron.* i. 64. ⁱ John, fifth baron Baliol. *Dugd. Baron.* i. 524.

et eorum adversarios reformarent; fed re vera, ut fama afferebat, ut regem iterum caperent et secum ad regem Anglie deportarent; quod regem Scocie minime latuit, et ideo eis diem apud Gedewrd in crastino statuit, in cujus foresta magna pars sui exercitus jam erat adunata. Audierat siquidem quod prædicti nuncii dimiserant Johannem Maunfel cum armata manu et prædictis proditoribus in castello de Noram. Convenientibus igitur in crastino apud Gedewrd, mutuum habuerunt fere per tres ebdomadas colloquium; in quibus diebus Robertus abbas Calcouiensis ex hac luce eripitur, et Patricius ejusdem domus monachus ei subrogatur. Sed et Scoti et Galwithienses fere totam patriam illam depopulati sunt. Post vero expletionem trium ebdomadarum, cernentes prædicti nuncii exercitum Scocie jam adunatum, et super se irruere, si moram facerent, præparatum; se etiam nec vires ad resistendum habere; pacem inter prædictos proditores et eorum adversarios pepigerunt; et sic pace reformata unusquisque reversus est ad propria.

fol. 58. b.

In die autem sancti Michaelis [Sep. 29] dompnus Willelmus abbas de Cupro humili devotione curam regiminis in capitulo et de Melros deposuit; ad quam Willelmus ejus cellerarius regendam accessit.

Obiit dominus Walterus Cumin^k comes de Maneteth.

Item, venerabilis pater noster Willelmus^l episcopus Glasguensis migravit ex hoc seculo, in vigilia sancti Martini [Nov. 10], et in die sancti Bricii [Nov. 13] apud Melros juxta magnum altare sepelitur. Post quem electus est magister Nicholaus archidiaconus de Teuidale, et a rege confirmatus; qui post purificationem [Feb. 2] curiam Romanam adiit, ut a summo pontifice munus consecrationis posset percipere.^m

Anno Domini m.cc.lxx. magister Nicholaus^{mm} Glasguensis electus a curia Romana sine munere consecrationis repatriavit, tum quia quandam summam pecunie quam postulabant papa et cardinales noluit porrigere, ne in ovile ovium videretur non introiisse per ostium, tum quia hii cum eo quasi ad auxilium venerant, versa vice contra eum totis viribus stabant. Quorum caput extitit R. electus Dunblaynensis, qui cecatus elatione,

^k See *Fordun*, ii. 92, who states that he was poisoned by his wife. ^l *Fordun*, ii. 92. ^m In the margin, nearly opposite this, are a few half-defaced words, of which "... et J. de Ros," alone are legible. ^{mm} *Fœdera*, i. 387.

fol. 59. estimabat, illo quaffato, facile se ad episcopatum Glasguensem posse conscendere; quod minime evenit, nam magister Johannes de Chyum^{mm} consecratur, et ad ecclesiam Glasguensem regendam a laterè domini Pape dirigitur. Ipse vero R. ad episcopatum ad quem fuerat consecratusⁿ emittitur.

Willelmus abbas de Neubotil pastorem curam reliquit; ad quam regendam dompnus Adam cellerarius de Melros in die sancti Uincentii [Jan. 22] accessit.

Anno Domini m.cc.lx. magister Johannes episcopus Glasguensis, petita a rege Scocie licentia et accepta, ejus terram ingreditur, et sic ei præsentatur, a quo benigne susceptus ad sedem suam transmittitur ibique sollempniter inthronizatur.

Item, abbas A. de Balmurinach regimen quod pro infirmitate diucius tenere non potuit, successori suo, scilicet Ade ejusdem domi monacho, dereliquit. Abbas etiam Patricius Kalcouie seipsum demisit, et Henricus de Lambeden ei successit.

Obiit Uualterus^o Dunelmensis episcopus, cui successit Robertus ejusdem domus monachus.

Nata est etiam in Anglia primogenita regis Scotie,^p nomine Margareta.

Michael abbas de sancto Seruano cessit, et Johannes ejus monachus successit.

fol. 59. b. Anno Domini m.cc.lxj. obiit papa Alexander^q cui successit Urbanus.

Item, dompnus Matheus abbas de Melros xvj. sigillum suum, vigilia sancti Jacobi, in capitulo priori suo ob infirmitatem corporis ad custodiendum commendavit, et sic pastoralis cure valefecit. Post cujus cessationem die sancti Petri ad vincula [Aug. 1]. dompnus Adam abbas de Neubotil eligitur unanimiter a conventu, et installatur; et regimini de Neubotil præficitur Wido ejusdem domus portarius.

Anno Domini m.cc.lxij. H. abbas de Dere a regimine sui gregis absoluitur, et ad eos regendos.^r

Hoc etiam anno obiit dominus F. filius Raynulfii et Juliana ejus sponsa,

^{mm} *Fadera*, i. 387, 394, 397.

"Electus" has originally been written, instead of "consecratus," but has been marked for erasure.

^o Walter de Kirkham died 9th August, 1260, and was succeeded by Robert Stithell.

^p See various curious documents connected with this subject in the *Fadera*, i. 402.

^q Alexander IV. died 25th May, 1261.

^r A line is here erased from the manuscript.

quorum corpora ad Melrosense cenobium sunt delata, atque in die cene honorifice tumulata [Maij 18].

Eodem anno obiit Alanus episcopus Ergadie, cui succcessit Laurencius [de] Ergadia, frater de ordine prædicatorum.*

QUONIAM, ut dicit Papias, distinctione tertia Elementarii, Chronica dicuntur enarrationes temporum præteritorum; vel Chronica secundum quendam alium possunt dici testes temporis, dilucidationes veritatis, memorie recordationis, nuncia vetustatis; ideo postquam injuncta fuit michi cura chronicorum faciendorum placuit revocare ad memoriam nonnulla miracula,^t cum adjectione enarrationum temporum succedentium, partim ab eisdem narratarum, partim a meipso narrandarum, que de preteritis temporibus sunt omissa a cronographis, qui curam cronicorum ante me gefferunt. Indignum enim est ut pretereantur non scripta ea miracula que Deus fecit pro viris orthodoxis vere sanctitatis multiplici merito, in congregatione Melrosensium monachorum insignitis. Et idcirco imprimis cujusdam gloriosi monachi ejusdem cenobii memoriam et nomen hic retexo.

fol. 60.

FUIT in diebus venerabilis abbatis de Melros Adam de Harcarres^u quidam alius Adam quem nominavi Monachum gloriosum, de provincia Eboracenfi oriundus. Hic cum quadam die esset in pomærio præfati cenobii, non sine alicujus utilitatis causa, mox ut audivit primum signum vespertine synaxeos pulsatum, properans ad ecclesiam vidit eminus posticium porte per quod jam paulo ante transiret patefactum cum rediret ante se fera firmiter obseratum, claudebatur similiter et porta grandis illius posticii fera fortissima, unde quid tunc ageret omnino ignoravit. Dum itaque staret ante portam in angustia cordis sui, ecce subito divinitus posticium per se apertum est ei, per quod ad votum exivit. Ex qua re pensandum est quod se facili intravit in regnum celorum, qui de tam facili meruit habere posticium fortiter clausum a Deo sic sibi referatum. O

* At the bottom of this page are several lines written with a style, apparently relative to the abbey of Deer, but they are too much defaced to be legible. ^t The word "miracula" is here inserted from the margin. ^u Translated to Melrose 6th August 1219, and died in 1245.

beata celorum domina, puto illud ostiolum per te fuisse ille patefactum ex ima conjectura! Nam dum quadam die staret ante te, coram altari sancti Stephani protomartyris, videre te meruit, non immediate super terram, non parieti, non alicui alteri materie corruptibili innixam, sed ut vir Dei retulit, vidit te in spatioso aere ecclesie, nunc mobiliter, nunc immobiliter, prout volebas, stantem ante se devotissimus tuus amator, pulcherrimo sed tenuissimo candidissimoque indumento inconfutuli circumamictam.

fol. 60. b. Hic dum putaret se a nemine posse videri, nunc faciebat genuflexiones, nunc insinuofas manuum tripudiationes, cum valde mira hilaritate tripudians coram dilecta. Que gesta dum perpenderet quidam monachus retro virum Dei non multum prope stans, clam recessit a loco stationis sue ne forte ingrueret contra illum si tunc forte motus gaudentis increpasset putative fatuos et inordinatos, ira sancti viri: Qui postmodum veniens ad tripudiatorem genitricis Dei, quæsit ab eo quid gaudii haberet quando tali die et tali hora tripudiabat coram illo in quid altari. Ad quem vir Dei, "Obsecro te per virtutem Dei et misericordiam sue matris ut nemini dicas in vita mea visionem quam vidi, et dicam eam tibi." Quam cum aperuisset illi, pollicitus est ei monachus nunquam se revelaturum cuiquam visionem ejus illo superstitere. Sed querente monacho quare mater Dei non potuisset videri a se cum tam prope illos staret, respondit ei alter, "Non ostendit se Dei genitrix nisi familiaribus suis a longo tempore devote sibi famulantibus cum obsequiis que sunt de genere bonorum operum"!

De beato viro isto libet referre unum adhuc miraculum quod Deus operatus est pro eo longe post obitum suum. Erat enim in dicto monasterio Melrofsensium quidam monachus grandævus, Willelmus de Duns nomine, tante cecitatis mira strictitudine percussus, ut si vel ipse vel alius manum suam admoveret ad aperiendum palpebras oculorum ejus, nequaquam operiri potuissent. Hic nimirum multis diebus dolens pro privatione visus luminum suorum, demum rogavit custodem sibi deputatum ut duceretur ab eo ad tumulum sancti viri cujus modi feci mentionem, cujusque familiaritatem promeruerat monachus cæcus factus ante migrationem ejus ex hac vita ad Christum. Cum venisset ergo ad sepulcrum ipsius,

procidens super genua oravit, dicens, " Domine Adam sicut veraciter credo quod Deum ex toto cordi dilexisti in vita tua, et cum illo es in eterna vita, postquam vocatus fuisti a nobis ad ipsum; sic quaeso ut velis effundere preces pro me ad illum ut per te recipere merear lumen oculorum meorum, quod peccatis meis exigentibus amisi. Memento, care amice, quomodo dilexerim te in vita tua, et honoraverim prout potui quando voluisti." Erat enim sacrista monasterii cecus iste ministrans ei multociens que petebantur ab eo necessaria. His et his similibus verbis ab illo peroratis, ecce lux mire claritatis primo in unum temporum suorum intravit, que transiens per medium clausae situositatis oculorum ejus exivit per aliud tempus capitis ejus, ut ipse mihi retulit. Quo subito facto surrexit optime videns rediitque de sepulcro sancti viri sine regente gressus suos, qui illuc ierat cum regente illos.

fol. 61.

Viso precedenti miraculo de sancto Ada Eboracensi, placuit mihi narrare aliquid miraculo correspondens de quodam alio Adam monacho nostro de Lewenax oriundo, qui tante sanctitatis perhibetur, quod per viginti annos quibus commorabatur apud veterem Melros, nunquam visus vel scitus fuit ire in lectum, sed nec de lecto exire; Cujus rei evidens testimonium erat quod stramen suppositum pannis putative dormitionis ejus per tantum temporis spatium semper quasi in eodem statu cernebatur permanere. Sed dum noluit Deus quod vir valde bonus malum hypocrisis incurreret, dehiscebat in pulverem interdum, sed raro, pre vetustate stramen ejusdem lecti, super quod aliud stramen novitatis fecit vir Deo plenus jaci, ac si ipse vellet contra morem in lecto jacere dormiendo. Dormivit tamen, sed quantum dormiebat hoc faciebat coram altari beate virginis Dei genitricis sedens vel prostratus, ubi etiam solebat noctibus hyemalibus magnam partem noctis expendere in citharizando cum cantilenis que vocantur "molete" ad honorem sancte virginis matris edite; de die vero fedebat fere semper juxta ostium ecclesie, psalterium pro more dietim percurrens, spota juxta manum ejus posita continue in qua panis erat tante abundantie ut nullus pauper de sub manu ejus recederet querulus quia nevacuus quin secum aliquid asportaret; unde penu omnium pauperum ad se confluentium, ut ipsi dicebant, bono omine abundabat ex gratia

fol. 61. b.

panis quem promerebantur recipere de manu illius. Ad hunc etiam veniebant divites, etiam rex terre Alexander^w in ecclesia de Melros sepultus et multi alii ob venerationem sanctitatis ejus, postulantes intense ut de bonis eorum acciperet quantum ei placeret, quod ipse raro concedebat fieri, accepit tamen de vaccis illorum quandoque nonnullus ut ministrarent lac egenis ad se venientibus. Ipse quoque habebat duas vaccas monasterii, præbentes sibi et socio suo lac ad sufficientiam. Ratio autem causalis quare optimates terre veniebant ad eum, erat, ut confiterentur illi peccata sua et benedicerentur ab illo, cujus benedictionem sanctam multum credebant sibi profuturam.

Anno Domini m.cc.lx. Henricus de Lamden, camerarius monasterii Calcouiensis, rediit de curia Romana, portans secum literas papales in quibus continebatur, quod viso mandato papali immediate cederet bajulo mandati dicto Henrico dominus Patricius abbas, qui tunc præfuit eidem monasterio, quod statim obedenter fecit. Nam eodem die quo intravit dictus Henricus domum Calkouie, sine aliqua ulteriori dilatione posuit insignia pontificalia, quibus redimitus erat, super magnum altare illius cenobii quibus se induit mox Henricus antedictus, ex gratia muneris summi pontificis. Viderit ipse quomodo intravit ad curam illam pastorem, nam postea, nescimus an ex ultione Dei an ex bona ejus voluntate, repentina morte præventus est in mensa sua, quando primum ferculum fumere cepit; qui statim post secundam refectorem conventus traditur sepulture eodem die, forte quia noluerunt circa corpus ejus vigilare.

Anno Domini m.cc.lxj. venerabilis pater noster, dominus Matheus abbas de Melros absens deponitur in capitulo Ryeuallis, sine consilio et sine scitu omnis anime viventis de Scotia; cujus talem depositionem multi planxerunt tam monachi quam conversi monasterii Melrosensis, quia nichil culpe inventum fuit in eo pro qua debuit taliter deponi, ut ipsi estimaverunt; placuit tamen patri abbati ut sic fieret ab eo, propter quasdam objectiones quas habebat contra ipsum, ut sibi videbatur rationabiles. Post cujus depositionis denominationem,^{*} in capitulo illius die quo depositus erat, absoluti sunt ab ipso patre abbate ab obedientiis et professionibus sibi factis omnes Melrosenses. Sed heu! nam per hunc bonum Ma-

^w Alexander the Second. See before, pp. 177, 178.^{*} Denunciationem?

thæum, virum reverendum atque largifluum, et nonnullas possessiones et plures pitancias ex adeptione ejus obtinet domus de Melros; per ipsum habemus panes pitantiales diebus Veneris in quadragesima, quando jejunamus in pane et aqua. Ipse autem fecit magnas domos nostras de Berwico, insuper et multas vaccarias, bovarias, et cameram magnam abbatis que est super ripam aque, cum adjectione aliorum edificiorum non paucorum construxit.⁷

ANNO Domini m.cc.lxiij. Haco Rex Norwagie cum copiosa navium multitudine venit per mare occidentale ad debellandum regem Scotie.* fol. 62. Sed re vera, ut ipse H. affirmabat, non eum repulit vis humana sed virtus Divina, que naves ejus confregit et in exercitum suum mortalitatem immisit; insuper et eos qui tercia die post sollempnitatem sancti Michaelis [Oct. 2] ad preliandum convenerant, per pedissequos patrie debellavit atque prostravit. Quapropter coacti sunt cum vulneratis et mortuis suis naves sua[s] repetere, et sic turpius quam venerant repatriare.

Hoc anno, in die sancte Agnetis [Jan. 21], apud Gedewrth peperit regina Scotie filium, quem a Gamelino episcopo sancti Andree baptizatum, juxta patris imperium vocaverunt Alexandrum; unde contigit ut eodem die quo nunciatum est regi Scotie filium a Deo sibi esse datum, nunciaretur ei et regem Norwagie defunctum; quapropter dupplici gaudio exhillaratus, gratias reddidit Deo, qui humiles exaltat et superbos humiliat.

ABBATES DE MELROS.

fol. 62. b.

RICARDUS.

WALTEWUS.

WILLELMUS.

JOCELINUS.

⁷ The miracles end here, and the narrative is resumed. * *Fordun*, ii. 97. I may remark that *Goodall* and *Hailes* are somewhat in doubt as to the year in which this irruption occurred, in consequence of the former edition of this Chronicle having erroneously, and contrary to the reading of the manuscript, placed it in 1262. See also *Fad.* i. 422, 429, and the Islandic account published at Copenhagen by the *Rev. James Johnstone*, 1782. (48) * *Fordun*, ii. 101, places this event in 1264; it occurred in 1263-4.

LAURENCIUS.

ERNALDUS.

REINERIVS.

RADULPHUS.

WILLELMUS.

PATRICIVS.

ADAM.

HUGO DE CLIPPESTUN, idus Maii anno m°.cc.xiiiij.

WILLELMUS.

RADULPHUS.

ADAM DE HARKARRES.

MATHEVS.

ADAM DE MACSTON.

JOHANNES DE HEDERHAM.

ROBEVTUS DE KELDELECH, quondam abbas de Dunfermelin.

PATRICIVS DE SELLEKIRKE.

EPISCOPI

ASSUMTI DE DOMO DE MELROS.

SIMON Monachus de Toney, ad episcopatum MORAVIE.

JOCELINVS abbas, ad GLASW'ENSEM.

REINALDVS monachus, ad ROSENSEM.

RADULPHVS abbas, ad DUNENSEM.

ADAM abbas, ad CATHENENSEM.

GILBERTVS monachus, ad GALWETHENSEM.

fol. 63.

Anno Domini m°.cc°.lx°.tercio. Helionora regina Anglie, que credebatur esse radix, fomes et feminatrix totius discordie que seminabatur inter virum suum dominum Henricum regem Anglie et inter barones regni ejus, pre timore eorundem exivit de Anglia; quam post paucos dies secutus est Johannes Maunsel^{aa} præcipuus consiliarius dicti regis, ob timorem baronum.

^{aa} Concerning him see *Rishanger's Continuation to M. Paris*, 667, 668.

Qui cum venissent trans mare Francie, dicta Helionora collegit adeo innumeram multitudinem hominum ex diversis nationibus, ut superficiem terre viderentur cooperire, ex expugnandum Angliam et ad delendum omnes habitatores ejus de superficie terre. Qui venientes ad maritima Francie, Normannie, et Flandrie, tam diu morati sunt ibi, donec equos suos, fellas, pannos, et alias quasque res quas secum tulerant, penitus fere omnes vendidissent pre inopia, nutu Divino omni die noctuque contra eos flante pervalido vento aquilonis vehementissime, et sine interpolatione per duos circiter menses vel amplius, ne aliquo modo possent per mare transire in Angliam. Qui videntes Divinam potenciam omnino sibi renitentem, reversi sunt unusquisque ad propria, post expletionem duorum mensium, exceptis plurimis qui mortui sunt in via.

Eodem anno barones Anglie per totum annum præparaverunt se ad guerram mortalem, diripientes per fas et nephas quicquid potuerunt; in hoc affimilati piscibus, qui rapiunt quicquid possunt, ut Aristoteles^{***} dicit in libro iiij. De animalibus.

Anno Domini m^o.cc^o.lx^o. quarto, in bello de Lewys, barones Anglie cum exercitu Londoniensem de fuccursu Gilberti comitis Glouernie, triumphaverunt de rege suo Henrico, et Edwardo filio ejus primogenito, cito post pascha. Postera autem die belli utrumque, regem scilicet et natum, barones custodie Simonis de Monte forti contradiderunt. In eodem bello duo nobiles de Scotia, Robertus de Brus^b et Johannes Cumin,^c capti sunt et carcerali custodie mancipati in castello de Dora. Diffensio autem, propter quam orta est contentio inter regem et barones suos, initium habuit et finem a retentione alienigenarum, quos ipse rex et regina sua Helionora, mater Edwardi, longo tempore manutenuerant et foverant contra commodum regni sui, quo ad consilia eorum credenda, et contra voluntatem indigenarum quo ad consilia ipsorum abjicienda et quasi fere omnino postponenda. Unde propter eliminationem talium extraneorum, eo quod nimis valde invaluerant contra indigenas terre, usque ad exheredationes perplurimas, ut funditus e regno pellerentur Anglorum, com-

^{***} The passage here alluded to may be seen in "*Aristoteles de natura Animalium*, l. iv. 12, fol. 79; edit. Aldi, fol. Venet, 1504.

^b See *Dugd. Baron.* i. 450, who quotes *M. Paris*, also *Trivet*, p. 215.

^c John Comyn, fourth Lord Badenoch, commonly called the Red John Comyn; *Douglas' Peerage*, i. 161; *Trivet*, p. 215.

fol. 63. b.

missum est prelium supradictum. Post cujus habitum, ut dictum est, a baronibus triumphum, omnes mox exulant alienigene, præter Simonem de Monte forti, et paucissimos ex alienigenis qui cum illo erant. Hii omnes etiam cum iurejurando in sanctis evangeliis fideliter de fide baronum extiterunt. Erat autem Simon comes Leycestrie, et gener^d prenominati regis. Fuit enim vir optimus, et in rebus bellicis strenue gerendis atque providendis mire providus et circumspectus, bellicosus valde et ipse miles; propter quod elegerunt eum barones ut præesset bello illorum atque consiliis. Erat autem oriundus de genere Francigenarum procerum potissimorum totius Francie, a quibus ipse non degenerans, similis factus est eis; homo divina preditus sapientia et cautelis optimis habundans, quarum unam placuit hic interferere. Cum enim educturus esset Simon exercitum Londoniensem contra regem ad bellum memoratum, paucis diebus ante exitum illorum, iussit extrui currum subdolum, quem foris fecit ferro per totum contegi, in quo duos inclitos burgeneses grandevos Londonice civitatis intrusit, quia adversabantur ei et universe civitati, frequentissime persuadentes illis ne cum Simone contra regem exirent. Quod cum compertum fuisset Simoni, nimirum propter talem illorum iniquam, fatuam, et pertinacem persuasionem, intrusit eos, ut dictum est. Egrediente ergo ab urbe exercitu memorato, Simon eduxit una cum illis callidos illos persuasores in curru, ne forte redderent civitatem ad opus regis, dum exercitus Londoniarum esset in expeditione contra regem. Habebat autem currus intrusorum quemdam angustum egressum per quem solebant prefati fenestras non sine arcta custodia egredi et ingredi, pro necessariis nature explendis. Verum pridie quam bellum committeretur inter regem et barones, advesperascente eodem die, ingressum per quem ad prenomatos burgeneses que ad opus victualium erant necessaria solebant afferri, adeo robuste Simon claudi preceperat, ut omnis exeundi de cetero penitus libertas eis adimeretur. In giro ergo illius currus vexillula sua, que penfilia nominantur, Simon fecit appendi, ut per ea deluderetur rex et exercitus ejus dum putarent Simonem esse in curru, in quo non erat Simon. Erat autem Simon tunc delitescens in locis nemorosis, montibus et rupibus prearduis undique circumobfessis, distantibus ab oppido Lawensi,

^d Simon de Montfort had married Alianor, sister to Henry III. *Dugd. Baron.* i. 752.

indirecte versus australem occidentem Anglie fito, cum comite Glovernie et aliis comitibus paucis, cum quibus erant barones fere totius Anglie, et incliti milites quamplurimi, cum equestribus multis et pedestribus innumeris, inter quos erant multi balistarii et fundibularii, qui magnam confusionem in exercitum regis, ex jactu lapidum more tonitruum in illos irruentium e fundibulis, in illo die peregerunt. Inter proceres quoque prefatos erat prefes Wyrgonie;* hic postea in exilium actus est, pro eo quod rerum episcopaliū ordinem pervertens, prefes exiit pacificum et militem induit belligerum, dum gladium pro baculo pontificali gestaret in latere, et galeam pro mitra in capite. Exeunte ergo rege ad prelium contra barones, robustiores qui in exercitu ejus erant, videntes vexillula que predixi undique circa currum pendentia, prepropere festinant ad currum. Jam enim condixerant Londonienses exercitui regis, quod Simon quem elegerant sibi ducem ad bellum, erat in curru, "qui," inquit, "post nos proposuit remansisse ne exiret nobiscum ad bellandum pro nobis, sicut promiserat nobis; quem cum proinde ingenti suspitione haberemus, dum simularet se infirmum, et inpotentem ad ascendendum equum, pertimescentes ne proderet nos regi genero suo, veniens super nos cum exercitu post tergum, hunc currum inexpugnabilem forte propter fraudem ejus fecimus ad opus ejus fabricari, ut si nos debeamus perire in bello, simul et ipse debeat perire nobiscum; supposito prius igne copioso curru in quo manet, ut succendatur ex eo." Quibus verbis animosiores effecti hii qui ex parte regis erant, quos supra robustiores nominavi, properant ad vas in quo putant esse Simonem. Set dum vas dolositatis expugnant fortissime, dum nichil proficiunt in expugnando, tam armis quam animis deficiunt. Currus autem ille multum adjuvit Londonienses. Nam dum circa ejus enervationem, ut frangeretur, vehementissimis nifibus plures de exercitu regis laborarent, vita perplurimorum quos dixi Londonienses qui prope et longe stabant a curru salvabatur. Nondum enim venerant barones ad illos, et ideo in mora expectationis illorum, dum vas perfidum expugnatur, perplurimi ex Londoniensibus minime pugnauerunt. Unde superveniente exercitu baronum ad illos post exercitum regis ad tergum, magna pars Londoniensium qui regi erant in facie,

fol. 64.

* See *Trivet*, p. 213.

presertim qui prope currum fuerant, vires integras servaverunt. Unde nimirum postea per omnem modum robustius pugnaverunt contra fessos de exercitu regis. Ad hoc autem partim extructum erat vas dolosum, ut cautela esset superhabundans circa salvationem civium Londonice civitatis, ut dum in ejus violentissima debellatione supra modum vexarentur regales, penitus confunderentur, et Londonienses salvarentur vires, ut dictum est, ex sufficiente integritate servantes. Non ergo absque amissione virum, eroum fortissimorum, non sine plurimorum armorum ingenti detrimento, non absque sudore pernicio, et anxietatibus multis, dum prestantissimis pugnatoribus succedunt eque prestantissimi expugnatores, hinc inde de exercitu regis ad vas inexpugnabile impetu quasi furioso currentes propter Simonem, quem intus esse putabant, extrahendum, expensa est magna pars illius diei pene usque ad octavam horam. Igitur quasi furiosi in semetipsis acti fortissimi regis bellatores, validissimis clamoribus aerem repleverunt vociferantes, "Simon, Simon, veni foras!" Rebantur enim quod Simon habebat intrinsecus apud se ingenium quo posset sibi egressum facere e curru. Unde creberrimis vociferationibus exclamaverunt, "Exi, exi, Simon diabole! egredere de curru, proditor pessime!" Hec et hiis similia dum altifonis vocibus sepius replicarent, audiunt ab intrefecus positus non ibi esse Simonem quem querunt, sed se duos cives Londonie, quos in contemptum regis Simon noscitur prodidisse, "ne ad opus regis," inquit, "a nobis civitas Londoniarum redderetur, si post alios quos Simon eduxit extra civitatem contra regem ad bellum, in domibus nostris remansissemus."

fol. 64. b. Et sciendum quod nemo sani capitis debet censere neque appellare Simonem nomine proditoris. Non enim fuit proditor, sed Dei ecclesie in Anglia devotissimus cultor et fidelissimus protector, regnique Anglorum scutum et defensor, alienigenarum inimicus et expulso, quamvis ipse natione unus esset ex illis. Juste ergo tradidit, non prodidit pene duos contradictores indigenas per currum, qui civitatem omnibus Christianismi curribus et turribus meliorem, Londonicam loquor urbem, voluerunt alienando avertere a succursu baronum, cum sine tante civitatis eximio et permaximo auxilio, expulsionem alienorum nullatenus facere potuissent, propter potestatem regiam, que undique eos circumvallavit. Pro eo igi-

tur quod prenominati senes in singulari versuta allegationum objectione se contra totam civitatem opposuerant, iusto Dei iudicio factum est ut extra civitatem perire debuissent in curru igne vehementi accenso.

In hoc etiam bello multa milia hominum sunt cesa, pedestrium pariter et equestrium. Ex hoc bello frater regis Henrici, Ricardus comes Cornubie, qui ante paucos dies diffidarat barones ad bellum, appellans illos regis et regni proditores, metu mortis perteritus fugit in molendinum,^f quod vi ventorum dicebatur molere, claudens hostium super se. Ad quod inclinato die belli ad vesperam acceperunt barones, valide contra ipsum acclamantes, "descende, descende, pessime molendinarie! egredere, egredere, molendini magister infauste!" Sed et timiditatem ejus et vecordiam ulterius exprobrantes adjungunt, "quid tibi opus erat fieri molendinarium, per maximum infortunium, qui nos pauperes barones nuper diffidasti ad bellum; qui etiam non minori nomine, dum nos diffidares, voluisti te appellari, quam regis Romanorum et semper Augusti?" Fuerat enim paulo ante rex Allemanie, propter quod vocavit se semper Augustum, et regem Romanorum. Egreditur ergo Ricardus de molendino, et abducitur a baronibus vinculis catenatus in firma custodia detinendus. Ex qua quia pecuniosus erat valde, liberatus est post quinque circiter menses pro redemptione plurima, videlicet pro xvij. milibus libris sterlingorum, et quinque milibus libris auri desiderabilis thesauri.

Anno Domini m.cc.lxv. regnante tertio Alexandro rege Scottorum, profectus est in Norwagiam missus ab eodem rege dominus Reginaldus de Roxburg, monachus de Melros,^g vir gloriose facundie et consilii peroptimi, pro adipiscenda terra de Mannia, que olim regio vocabatur, cum minutis insulis circumjacentibus ample regioni Scottorum. Ubi cum venisset, exceptus est a rege honorifice multum; qui faciens omnes magnates terre illius convenire in unum ad colloquium suum, tractavit cum illis de insulis supradictis. In quo tractatu rex ait, quod multum expediret pro pace servanda, ut venderentur regi Scottorum; quod cum audissent magnates ejus, quidam assenserunt, quidam contradixerunt, set invalescente

^f A cotemporaneous ballad, in which the flight of the king of the Romans to the windmill is mentioned, has been printed by *Warton*, in his *Hist. of English Poetry*, i. 47. ^g The Norwegian account of this expedition, published by *Johnstone*, says simply, p. 15, that an archdeacon (erkidiakn einn) was sent from Alexander, and gives a different colouring to the whole transaction.

confilio regis illorum, demum omnes assensum prebuerunt, ut venderentur regi petenti Scotie. Factaque est itaque compositio inter duos reges predictos; cujus compositionis hæc est summa annua, scilicet quod rex Scotie omni anno in perpetuum dabit regi Norwagie centum libras stirlingorum pro cognitione homagii facti regi Norwagie a dicto Alexandro rege Scotie. Qui ad maiorem securitatem, pre manibus pacavit regi Norwagie quatuor milia marcarum, quas idem rex Norwagie ad unam vicem percepit in insula Orcadie, per manus episcopi ejusdem insule, pro infulis prenominitis.

fol. 65.

Anno Domini m.cc.lxvj. dictus dominus Reginaldus, monachus de Melros, rediit de Noruuagia, expeditis ad vota omnium Scottorum negotiis pro quibus ierat expediendis. Quod quidem nuncium nullus unquam ex filiis Scottorum potuit procurare, preter monachum predictum, virum quidem sapientem et in divinis eloquiis sollempniter predicandis valde luculentum, qui promeruit veraciter ad bonum domus sue inperpetuum gratiam et favorem omnium regum qui de cetero futuri sunt in Scotia, nisi ipsi reges ingrati forte inveniantur, reddentes malum pro bono domui de Melros; quod Deus avertat a corde omnis Christiani regis! Secutus est autem hunc monachum, mox eodem anno veniens in Scotiam, cancellarius domini regis Noruagie, afferens secum compositionem superius memoratam.

Anno Domini m.cc.lxvij. in capitulo generali deponitur dompnus Adam de Maxstun, abbas de Melros, qui deposuit filium suum abbatem de Holmo extra capitulum ordinis, et ideo talionem recepit depositionis, cum quo deponitur abbas de Holmo, eo quod meruit depositionem, quia procuravit depositionem abbatis sui Henrici, qui per capitulum generale fedi pristine restituitur. Successit autem deposito abbati de Melros dominus Johannes de Ederham, magister converforum ejusdem domus. Deponitur dompnus Jacobus abbas Cistercii in capitulo generali, procurante ejus depositionem conventu Cistercii; postea factus est idem depositus archiepiscopus Narbonensis in Gasconia, cujus depositionis successor factus est dompnus Johannes abbas Sauiniacensis.

Abbas de Dere, dominus Adam de Smalham, monachus de Melros, gratis dimisit officium suum, malens dulcedinem Melrosensium, quos pre-

expertus fuerat, quam preeffe tugurio monachorum de Dere, quorum fervidam religionem nunquam per veram experientiam fcire poterat; cui fucceffit dompnus Hugo, cellerarius ejusdem domus.

Anno Domini m.cc.lxvii. primogenitus filius regis Anglie Eduuardus, evadens de custodia Simonis, in quadam vespera cum ad agros ifset ad fpatiandum fibi cum perpaucis de familia Simonis, obvios fibi habuit plures ex marchiis, qui jam pridem erant tenentes ejus in marchia, filicet in comitatu Cestrie, a quibus interceptus est cum immenso gaudio. Cum quibus duobus diebus manens, preproperat ad comitem Glouernie propter liberationem patris sui; ad quem cum venisset, exceptus est ab illo cum decenti honore. Dum ergo conferunt adinvicem de detentione regis apud Simonem, et peteretur auxilium comitis ad liberacionem regis, mox spopondit comes se prestaturum regi totum suum exercitum; quem cum summa festinatione collegisset, properat cum Edwardo et marchiis ejus ad liberationem regis contra Simonem. Erat autem tunc temporis Simon apud Herforthiam, et rex in detentione ejus cum ipso. fol. 65. b.

Cum ergo compertum fuisset Simoni quod comes Glouernie erat in procinctu itineris sui cum exercitu suo, veniens contra illum ad bellum, indilate misit ad proceres qui in primo bello de fide baronum extiterant fideles. Que quidem missio cum innotuerant proceribus et baronibus, stupefacti de subita evasione Edwardi, mox conveniunt ad Simonem ad diem certum apud Eufamiam. Simon vero cogitans de cautela necessaria, in uno de precipuis munimentis totius Anglie reliquerat filium suum Simonem, filicet in castello de Kellingiswurthe, cum multis nobilibus armatis, ut si contingeret Edwardum Simoni patri obviare ad faciem, Simon natus Simonis veniens ad tergum post Edwardum, expugnaret exercitum ejus; quod factum fuisset, nisi quidam miles proditor prodidisset Edwardo providentiam majoris Simonis in castello prefato de plurimis armatis factam. Que cum comperta fuisset Edwardo, jam enim predixerat proditor ei, quod exituri erant armati adhuc die lucente de castello et pernoctaturi in opido juxta posito, misit eadem nocte plures de exercitu quem adunaverat armatos, ut comprehenderent armatos Simonis; qui, ut dictum est, die precedente de castello exierant infauste fortunati ut dormirent per singulas domos opidi castello adjacentis, qui

ideo exierunt de castello, ut postquam surrexissent mane diluculo de lectis suis bene balneati, propter balneandos enim se elegerunt exire, ut balnearum gratia leviores efficerentur ad bellandum die postera; in villa enim potuerunt habere vasorum copiam ad balneandum se, quam utique non bene potuerunt habere in castello. Et hec fuit ratio exitus illorum de fortissimo Simonis munimento; quorum exitum dum miles predictus proderet Edwardo, mentionem fecit ei de balneis eorundem in villa provis. Media igitur nocte clamor validissimus per totam villam factus est ab introeuntibus armatis Edwardi supra dormientes Simonis; quem cum audissent, ex clamore terribili super modum pavefacti, nimirum timor et tremor, formido et pavor irruit super eos audientes strepitum equorum et armorum terribiliter adversum se clamantium et dicentium, "surgite, surgite, egredimini, egredimini de lectis vestris, et venite foras proditores, Simonis inveterati pessimi proditoris fervientes. Mortui," inquiunt, "estis omnes per mortem Dei!" Surgentes ergo miseri male proditi fugerunt omnes per retro domorum, derelinqentes post se equos suos, arma, pannos, et omnia que habuerunt in supellectili. Cerneret ibi quosdam omnino nudos fugere, nonnullos braccas tantum habentes super se, quosdam vero camisas et femoralia tantum; paucissimi erant ibi et forte nullus, qui pannos suos ex toto valebat induere. Multi tamen ex illis tulerunt pannos suos inter ulnas; quibus cum prepropera festinatione exeuntibus, Deo propter immense misericordie sue clementiam solam vitam eis concedente; singulas domos mox armati ingrediuntur Edwardi, diripientes equos et arma et cuncta alia post egredientes, ut dictum est, derelicta. Mane autem facto, induerunt arma fugientium pedestres, qui pridie secuti fuerant caudas equorum armorum Edwardi, ascenderuntque equos nobilium qui jam fugerant. Videres tunc ibi illud Ecclesiastes vaticinium completum, dicentis, "vidi fervos in equis, et principes ambulantes quasi fervos super terram." Venientes igitur omnes illi scurre ad Edwardum bene armati in equis nobilium, gavissus est gaudio magno. Tendens igitur Edwardus versus Eufamiam cum exercitu copioso contra Simonem, cum ad duas leugas approximaret Eufamie, egreditur Simon contra Edwardum, sperans de spe ubi non erat spes. Speraverat enim, ut supra memini, quod Simon natus qui fugerat cum aliis veniret ad succursum

fol. 66.

suum ad dorfum post Edwardum. Et ideo cum spe cum parvo quem habuit exercitu exivit, confessis prius et communicatis ex viatico sacrosancte eucharistie omnibus qui egressuri erant cum ipso ad bellum. Habuit autem Edwardus sex homines vel septem, ubi Simon vix habuit duos. Congrediuntur ergo ad invicem terrificus copiosus exercitus Edwardi et pusillus exercitus Simonis de Monte forti, bellum committentes, preeunte exercitum Simonis animoso valde milite Gwydone de Balliolo cum vexillo Simonis. Juxta quod erat Henricus miles inclitus, primogenitus Simonis filius, nomine Henrici regis appellatus. Hic primum ictum dedit in bello. Qui repercussus et multis plagis letaliter fauciatus a multis primus cecidit ex omnibus, et mortuus est. Pauci vero ceciderunt ex parte Edwardi propter multitudinem armatorum prevalentium, fere omnes ex parte Simonis cum ipso demum Simone, et mortui sunt, propter paucitatem adiutorum cito deficientium, preter paucos qui se dedentes pugnatoribus Edwardi, reddiderunt eis arma sua. Gwydo autem cujus ante memini, miles acerrimus, natione Scotus, cum tunc potuisset salvari a morte temporali, noluit. Occubuit igitur cum multis ex magnatibus Anglie qui venerant ad bellum, ut decertarent pro justitia Anglie; cujus postmodum justitie infallibile signum fuit crebra miraculorum exhibitio divinitus exhibita circa Hugonem Dispensatorem, summum justitiarium Anglie, virum justissimum et equissimum in omni judicio circa divites et pauperes, et circa Simonem, et nonnullos alios qui fidem Deo servantes usque ad mortem propter justitiam regni Anglorum, quod juste susceperant ad tuendum contra alienigenas et etiam contra regem qui injuste detinuerat illos, ut dictum est, in editione facta de bello Lawensi, de manu viri sancti Roberti Grosste, Lincolnienfis episcopi, in remissionem peccatorum suorum. Juste igitur occubuerunt pro justitia decertantes, et ideo post mortem nonnulli eorum meruerunt a Deo miraculorum exhibitionem, gloriam et venerationem, et ideo creduntur regnare cum Deo in gloria. Inter istos heroes fortissimos erat Rogerus de Rwe, focius Gwydonis supradicti, qui etiam cum ipso mortuus est. Dominus vero Henricus rex, qui injustitiam Anglie soperat nimis favorabiliter in alienigenis, armatus egressus est ad hoc bellum cum Simone, propter justitiam Anglie juste adipiscendam, in alterius, nescio cujus, armis. Propter justitiam Anglie dixerim regem ta-

fol. 66. b.

liter egressum, ne forte si evaderet de bello et iterum regnaret, iterato fortasse recolligeret alienos contra indigenas, et fieret novissimus error pejor priore. Videtur ergo quod barones voluerunt regem debere mori secum, si ipsi debuissent mori in bello in quo rex erat, crebris fuorum fidelium cedens preduris ictibus, incognitus nimirum ab illis. Qui nondum valeret pugnare cum ceteris, qualibus vocibus valuit clamavit, dicens, "ego sum, Henricus senex rex Anglie;" aliquando per "pietatem Dei," aliquando per "capud Dei" jurans, et asserens quod ipse esset rex; unde ait ad percutientes se, "nolite me ferire, non enim possum pugnare pre senectute." Juramentum quoque commune erat ei jurare per talia juramenta. Unde factum est ut dum frequenter taliter jurat, detrahitur ei galea a capite, et comperto per faciem quod ipse esset rex, eductus fuit extra exercitum pereuntium; restituiturque die crastino regno suo, ad vota inimicorum Simonis et baronum peremptorum. Et factum est post paucos ebdomadas ut rex dum cederet propriis consiliis et quorundam procerum, propriam sororem Simonis uxorem cum filia sua unica, juvencula pulcherima, que postea nupsit principi Wallie, proscriberet, pariter et tres filios ejus natos Simonis de finibus regni sui. Mortuo itaque Simone cum Hugone Dispensatore et aliis nobilibus terre, fit planctus magnus in populo Anglie, quibus postmodum succedit causa ingentis letitie, dum de morte pretiosa sanctorum virorum fantur Dei magnalia. Plura enim signa vere sanctitatis fecit Deus per Hugonem, dum venientes ad ejus tumulum ceci recipiunt visum, claudi rectum gressum, et alia queque vere recta miracula fecit Deus pro ipso quorum rectitudinem ipse promeruit a Deo, quia vere rectus erat semper, quantum in ipso erat, circa rectitudinem justorum judiciorum Dei et hominum a quorum veritate nuncquam voluit deflecti; et ideo nimirum Deus operatus est pro ipso, ut dictum est, post mortem sua recta queque divina, quia lineam rectitudinis semper tenuit in vita ante mortem.

Sed nucquid omnipotens Deus dereliquit Simonem sine miraculis? Non! et itcirco deducamus ad medium saltim pauca miracula^h divinitus

^h The miracles ascribed to Simon de Montfort have been collected by some admirer of his sanctity, and a copy of them is preserved in the Cottonian MS. *Verpas*. A. vi. fol. 168. *Tyrrell*, in his History of England, refers to what appears to be another MS. in the Public Library at Cambridge.

propter ipsum facta. Factum est ergo ut mox perempto Simone et exuto ab armis in quibus jacebat mortuus, quidam ex filiis Belial accederent ad corpus ejus, abscidentes ei manus et pedes; de quarum altera manu sic se habet vera relatio. Erat quidam marchio in comitatu Cestrie, hic erat cum Edwardo in bello Eufamie, qui post bellum arripiens interfecti Simonis manum, de qua ante dictum est, misit illam per clientem impietatis sue ad uxorem suam, ut gauderet de interfectione inimici, cujus interfectionis certissimum signum erat manus amputata. Cum qua veniens ad predium domini sui cliens et non inveniens predii dominam domi, prope rat ad ecclesiam parochialem ubi erat, non longe a predio viri sui sitam. Quo cum venisset cum manu quam portabat in gremio panniculo involutam, accessit ad dominam loquens ei in aure de interemptione Simonis. "Ac," inquit, "istud est signum occisionis ejus," volens ostendere ei manum amputatam. Set mulier ne verecundaretur, vel forte metuens Deum, fol. 67. tunc, cum persisteret in oratione sua, noluit manum videre sed neque at tractare, licet cliens instanter persuaderet ei ut allatam acciperet et penes se retineret. Cui perperam suadenti ait domina, "Opperire donec divina fuerint percelebrata." Ad jussum igitur domine secedens stabat in multitudine populi ut auscultaret missam; et factum est dum elevaretur sacrosancta hostia, et populus elevaret manus suas, pariter et cliens ad Dominum a sacerdote elevatum adorandum, ecce manus sancti viri, quam bajularat satelles satellitis diaboli, supra capud ejus absque omni sensibilitate ejus divinitus est elevata, ita ut preeminentia altitudinis melius cerni potuisset quam manus preeminentioris hominis de omni multitudine hominum qui ibi tunc aderant. Que dum adoraret Dominum majestatis in elevatione ejus de qua dictum est, ut inclinaverat se versus altare ad adorandum eum, omni dicto citius iterum reclinata est in id ipsum unde exierat, non sine virtute divinitatis, panniculo quo involvebatur invento integre confuto ut prius erat penitus absque omni animadvertibilitate bajulantis. Cujus novitatis miraculum perpendens, mulier quam prædixi Deum metuentem, ait clienti post missæ celebrationem, "manum illam quam dominus meus per te misit ad me, reporta ad illum, quoniam non intrabit in domum meam." Perculsa enim erat miro stupore ex invisa et inaudita visione novi miraculi, propter quod ait clienti, "dignus est ultione

magna quicumque est ille qui manum illam abscidit," narravitque visionem secreto clienti, quam non omnes set plures ex fidelibus Christi qui ibi tunc aderant videre meruerunt: precipiens ei ut visionem quam audiverat veniens ad dominum suum fideliter ei enarraret. Pergit igitur servus propere cum manu quam bajularat ad dominum qui eum miserat, non enim intravit in domum domine sue, sicut illa promiserat propter manum allatam; unde videtur quod erat una ex fatuis mulieribus que tam sanctam manum tam fatue recusarat, quod non fuit factum sine consilio divinitatis omnia bene disponentis. Non erat enim dignus vir ejus, filius Belial, possidere in domo sua manum tante sanctitatis et ideo creditur transisse ad possessorem, Deo providente, multo meliorem. Sed quomodo vel ubi devenit, prorsus ignoro; sed hoc pro vero fixum teneo et firmiter credo, quod ad cotidianam elevationem salutaris hostie solebat et Simon, dum adhuc viveret, non sine ingenti reverentia Christi, non sine intimo amore ejus, manus suas elevare. Cujus devotissime elevationis certa et infallibilis conjectura post mortem ejus claruit, dum manus ejus mortua elevatur, ut dictum est, redemptorem mundi de mundissima virgine procreatum adoratura; et ideo bene memini de eo in editiuncula de bello Lawenfi facta, quod divina erat predictus sapientia quid enim sapientius, rectius, vel melius est homini in hac vita quam creatorem suum intimo ex corde cotidie diligere, venerari, et adorare? Quod non dubito Simonem fecisse; et ideo finem faciens hujus miraculi, propero ad aliud miraculum declarandum quod omnipotens Deus fecit pro Simone. Cujus manus multo sanctiores sunt ante Deum manibus Scipionis a Seneca adoratis, ut patet libro xij. De duodecim gradibus, capitulo ultimo, ab ipso Seneca edito.

fol. 67. b. Juxta quoddam oppidum in Northumbria est domus preclara in qua degunt canonici Premonstratensis^f ordinis, Deo servientes. Ad hanc domum delatus est pes Simonis, per virum felicitis memorie, dominum Johannem de Wescy, dominum burgi de Alnewike, fundatorem^g et patronum domus canonicorum quos predixi, quo cum permanisset per aliquot menses omnino incorruptus inventus est. Unde propter durationem tante incorruptionis in pede sancti hominis merito invente, canonici ejus-

^f See *Tanner's Notitia*, Northumb. 1.

^g By the word *fundatorem*, it must not be understood that the abbey of Alawick was founded by this John de Vescy, who was cotemporary with Simon de Monfort; for the present Chronicle, p. 78, says the house was founded in 1147.

dem abbacie, que vocatur abbatia de Alnewyke quoniam juxta opidum de Alnewyke posita est, propter reverentiam summi conditoris fecerunt pedi incorrupto calciamentum de argento purissimo. In quo quidem pede visa est plaga inter minimum articulum ejusdem pedis et inter convicinatum sibi inmediate articulum, vel ex cultello nescio an vel ex gladio facta. Non enim sufficiebat amputanti pedem sancti viri quod multipliciter detruncatus erat in corpore, nisi ipse per majorem maliciam adderet ei vulnus in pede. Accidit autem in diebus illis ut quidam burgenfis predives Novi castri super Tynam gravissime infirmaretur, ita ut fere omnis motus auferretur ab eo. Non enim potuit movere pedem de lecto, non manum ad os deducere, non aliquod officium sui corporis exercere, sed nec atrectari ab aliquo voluit; tanta enim calamitate ingentissime invaliditudinis per totum corpus erat obfessus, ut mallet quasi mori quam de lecto amoveri, propter incredibile pondus sue infirmitatis. Cui quadam nocte apparuit vox in sompnis ei dicens, "Surge cras mane, et aliquantulum alleviaberis ex hac infirmitate; pergensque apud Alnewycum invenies ibi in abbatia canonicorum Præmonstratensium pedem Simonis de Monte forti; apud illum," inquit vox, "pedem recipies sanitatem optimam. Qui crastina die summo mane confurgens, aliquantulum, prout vox divina ei predixerat, alleviatus, non tamen absque penalitate gravi ascendit equum, deinde quam citius potuit venit Alnewycum. Cumque introisset domum religioforum prefatorum, prout potuit descendens de equo, mox properavit ad pedem sancti viri visendum. Quod cum compertum fuisset canonicis Deo devotis, duo ex illis, ut per viam compendii accederet burgenfis adhuc supra modum egrotans ad pedem, ne forte nimis laboraret in eundo versus pedem, tulerunt pedem contra illum de loco requietionis sue cum reverentia in calciamento quo erat indutus; ad cujus calciamenti deofculandi tactum, antequam eger potuisset appropinquare, ex solo visu calciamenti integram meruit a Deo recipere propter merita Simonis sospitatem. Pensandum proinde est quanta gloria erit in hoc pede Simonis, in reconjunctione totius sui corporis ad pedem, post generale judicium, ex comparatione pedis ante judicium, qui tanta gratia sanitatis enituit in elemento mortuo se contegente, scilicet in argenti calciamento, ut ex pede per calciamentum exiret virtus divina invisibiliter ad egrotantem sanandum.

fol. 68. Cujus alter pes non relinquitur sine honore miraculi, ut pie estimandum est. Hic pes mittitur principi Wallensium Lewýlino, qui fedus inierat cum Simone, quo ad multa queque suspecta, que pretereo propter malam vulgi suspensionem. Non enim erat Simon sine suspitione, qui tota regalia Anglie tunc temporis habuit regere, cum rege secum iuste detento, cum consilio baronum. Simon igitur quia promiserat Lewýlino^b filiam suam, quam postea accepit, in conjugem, ut dictum est, recepit alterum Simonis pedem idem Leulynus ad se destinatum in odiosum contemptum utriusque, scilicet sui atque Simonis, ut ex missione illius pedis idem ipse princeps sentiret se magis exosum Anglis, propter pedem Simonis.

De manu quoque Simonis, cujus superius memoriam feci, utrum sit veraciter illa manus an altera manus ejus de qua nullam mentionem feci, nescio; verumptamen referente mihi viro venerande sanctitatis, domino Thoma de Stangrife,¹ monachorum Rievallensium abbate, accepi, quod una manus Simonis apud Eufamiam collocatur in loco magne venerationis. Que non est relicta a Deo, ut pie credendum est, sine miraculi exhibitione; non enim sic justificat Deus unam partem hominis per ostensionem miraculose venerationis, ut derelinquat alteram partem ejus absque miraculo. Et ideo omnino credendum est, ut reor, quod pro altera manu et pro altero pede Simonis, de quibus nullam supra feci mentionem quoad miraculi exhibitionem, omnipotens Deus duo miracula vel etiam plura, prout ejus divinitati placuerat, operari dignatus est.

Simon igitur quia creditur placuisse summe divinitati, recte comparandus est principi apostolorum Simoni Petro. Unde obsecro lectorem, ut si in comparatione qua comparo Simonem Simoni, aliquid minus bene positum invenerit, corrigat quod devium est, tribuatque veniam desipienti, non enim sic comparo inferiorem Simonem majori Simoni ut preferam illum vel aliquem Simonem de mundo principi apostolorum; sed dum ad memoriam reduco quod Simon inferior erat fideliter de fide apostolica, exhibitionem unius miraculi divinitus propter ipsum factam comparo ni-

^b Lewelin, son of Griffin, Prince of Wales, married Alianor de Montfort, daughter of Simon de Montfort. *Fœd.* i. 549.

¹ No abbot of the name of Stangrife is found in the list in *Dugdale*; but it appears that Thomas (probably the individual in question) professed obedience as abbot of Rievall, 4 non. Feb. 1286. *Monast. Anglic.* v. 277.

mirum exhibitionem unius alterius quasi confimilis miraculi a Deo propter Simonem apostolum perpetrata. Est igitur comparatio mea talis. Si morbus a burgenſe quaſi aliquantulum eminens veniente ad pedem Simonis, adhuc non viſo pede Simonis ad quem deoſculandum burgenſis prout valuit maturavit, omnino fugatus eſt ab ipſo antequam potuiſſet pertinere ad pedem, ut habetur ſuperius; nonne habet, ſalva reverentia principis apoſtolorum, Simon iſte comparari eidem Simoni majori, qui et ipſe dum maturaret venire ad domum cujuſdam predivitis, demon crudeliſſimus qui occupaverat a ſeptimo etatis ſue anno puellam filiam ipſius locupletis, uſque ad viceſimum annum ſue etatis, antequam potuit introire in domum, ita ſubito pre timore Petri fugatus eſt ab illa ut non auderet expectare introitum Petri; nonne juſta, iterum dico, comparatio eſt inter magnum Simonem et Simonem de Monte Forti, dum veniente Petro Simone ad puellam, ſubito fugaretur demon ejus, ut dictum eſt, et veniente burgenſe verſus pedem Simonis ſubito fugaretur demon infirmitatis ejus priuſquam valuit ad pedem accedere, prout prefatus ſum? Ecce utrobique miraculum; ſed majus cedit merito majori Simoni miraculum, minus vero minori Simoni. Majus enim miraculum erat quod demon qui docuerat puellam, quam nominavi, pre nimietate furoris fortiſſimi, accedentes ad ſe homines ſcindere, dilaniare, morſibusque diſrumpere, et ut patet ibi idem demon ejus docuit eam reddere multos inutiles et invalidos, nonnullos autem omnino perimere; que omnia mala perempta ſunt in illa ad gloriam Chriſti et Petri, properante Simone Petro ad illam, ut patet in hiſtoria Clementis, libro xj., in fine libri. Et ſic patet quod majus miraculum ceſſit Petro, minus vero Simoni quem minorem dixi, fol. 68. b. nimirum quia minus erat in milluplo de malicia in demone burgenſis egrotantis, quam in demone ferociſſimo puelle atrociffime debacantis, ut patet ex durabilitate et quantitate majoris et minoris malicie utriuſque demonis.

Modo rurfus obſecro illos qui leſturi ſunt unam aliam comparationem inter premiſſos Simones, ut non indignentur contra me, quia hanc eſtimo premiſſa comparatione excellentiorem. Quid enim excellentius eſt inter homines, vel in ipſa rerum natura rationabilius preexcellentiſſimis comparationibus juſte enarratis? Tunc enim juſte comparatur homo, ſi compa-

ratio ejus immediate relationem habet ad Deum, propter quod ait Simon Petrus, ut medium noctis tranfierit, ego sponte jam fuscior, ut ultra sompnus nequaquam veniat ad me. Quod mihi accidit ex eo quia in consuetudine habeo verba domini mei Jesu, que ab ipso audieram tunc revocare ad memoriam. Unde pro ipsorum desiderio fuscito animum meum, et cogitationibus meis impero ut vigilem circa singula verba domini mei, que recolens ac retexens nimirum memoriter teneo. Ex hoc ergo dum cum omni dulcedine sermones domini mei versari in corde meo desidero, consuetudinem vigilandi optinuit in me gratia domini mei. Ita ergo ineffabili quadam ratione menti mee introducta, ex tali consuetudine vetus mea consuetudo mutatur, ut patet secundo libro historie Clementis, in principio libri. Hujus viri dignissime comparationi comparandus est Simon, cujus mentio superius facta est. Non enim sufficit comparatio per se posita nisi habeat juxta se comparabile sibi digne positum. Comparabile itaque Symonis Petri quasi iis diebus incomparabilis alicui, fuit Symon de Monte Forti, qui postquam juraverat cum baronibus, jubente rege qui et ipse pariter juraverat cum Symone, immo ante Symonem, ut staret fideliter providentie baronum apud Oxoniam a sapientioribus Anglie in rotulo prenotatam, cepit semetipsum quasi abnegare sibi et more Simonis Petri vigiliis preparare, a quibus non recedens usque ad diem mortis sue, omni nocte surgebat circa noctis medium ad indictionem inauditi horologii, si tamen fas est appellare ejus talem providentiam horologium, quod nunquam ei defuit postquam hujuscemodi arripuerat providentiam. Horologium itaque suum erat candela cerea omni nocte accensa quando solebat ire dormitum, in qua pro diversa quantitate noctium brevium vel longarum, talem metam divinitus affixit, ut cum ventum fuisset ad metam illam circa horam noctis medie, extemplo quasi divinitus excitus surgeret omni nocte e lecto, adeo sine strepitu ut nullus compausantium secum eum audiret sed nec sentiret surrexisse. Et hoc faciebat ex usu, acsi unum ex perfectioribus horologiis excitasset eum. Tunc videres illum veteri consuetudine dormiendi exutum, scilicet usque ad cantum pullorum, vel gallorum, vel diem albescentem, et nova consuetudine Simonis Petri quoad vigiliis indutum, ita ut ab illa hora qua surrexerat de nocte usque ad subsequenter diei noctem, nequaquam somp-

nus accederet ad ipsum, sicut nec sompnus ad Simonem Petrum credebatur accidisse. Ecce predulcis comparatio Simonis ad Simonem, dum hic perfistit in continua oratione ante Deum singulis noctibus, ille in creberima recordatione sermonum Dei omni nocte, quos habuerat sequenti die ad populos predicare incredulos. Sciebat enim Simon pervigil in oratione corde tenus Primarium, sciebat et Psalterium et alias orationes, quas noctim sine intermissione cum alacritate et devotione percurrere, non immemor fuit amoris sui creatoris et mandatorum ejus. Unde nimirum ex hiis credebatur placere summo conditori, presertim si verum erat, immo quia verum erat, quod a secretariis suis cubiculariis aliis referebatur de eo, scilicet quod omni die noctuque vestitus fuit cilicio; cujus frugalitas in victu erat parsimonia laudabilis, cujus amictus comendabilis, non enim ambulabat in magnis neque in mirabilibus super se, sed inter suos domesticos contentus erat amictu roseti, inter majores terre raro scarleti, frequenter vero bloueti vel burneti amiciebatur indumento, ut minus forte suspectum haberetur cilicium subter indutum, de quo sermo fortasse exierat, prout ipse dubitarat, inter homines. Rursus de frugalitate ejus parca, et proinde laudabili, inter divitias habundantes et delicias affluentes, quid dicam, nisi quod frugalitas ejus habet comparari Simonis Petri pauperrimo victuali? Sed et indumentum ejus ejusdem Petri Simonis debet comparari indumento pauperi, cujus victuale erat solus panis cum olivis, qui etiam raro in usu panem habebat cum oleribus. Sed et indumentum ipsius Petri erat sola tunica cum pallio, que duo sufficiebant sibi, ut ipse aiebat. De hiis rebus Petri habetur libro octavo supradicte hystorie, circa principium libri. Videamus adhuc qualis frugalitas erat in Simone milite. Et sciendum quod frugalitas talis est nature quod neque citra neque ultra solet cibum aut potum percipere, sed medium inter duo semper tenet, scilicet inter magnum et modicum. Simon igitur quia ultra mensuram solite frugalitatis non cibum non potum sumpsit, merito habet dici frugalis, quod elicitur de modo ejus quoniam semper surrexit uno modo, ex quo arripuit modum vigilandi, ut dictum est; siquidem non sic surrexerunt alii qui secum dormiebant, totam propemodum noctem dormientes, sed digesti surrexerunt impleti repletionem dormitionis satis abunde, qualis repletio modo Simonis non defuit Simoni. Repletio

fol. 69.

itaque dormitionis in Simone erat pauca, quoniam frugalitas ejus fuit magna, parca tamen. Et sic comparatum habemus Simonem frugalitati sancte, quoniam sobrius ejus victus sobrium sequebatur sompnum, ut verbis sanctissimi utar Bernardi. De frugalitate vero Simonis Petri patet paulo ante, de qua ipse procedens ulterius videtur loqui, cum dicit ubi supra, "nos, id est ego et frater meus germanus Andreas, a puero, scilicet a pueritia, valde pauperis crevimus." Ecce frugalitas Petri initiata a sua paupertate matutina, que postea decorata fuit in scola Christi frugalitate vere sanctitatis, unde quasi unius comparationis quoad frugalitatem videntur esse confortes duo Simones, salva majoritate apostoli, que suam frugalitatem recepit ex verbis Domini dicentis "videte ne graventur corda vestra crapula et ebrietate;" que duo mala ab utroque Simone fuerunt elongata. Unde Simon scolasticus Christi potuit dicere ad Simonem militem Christi, si fuissent contemporanei, illud verbum quod ait Clementi discipulo suo, ubi supra, "miror ac magis te laudo" (erat enim Clemens papa de profapia imperiali, et Simon comes de stemate regali) "quomodo cum tu sis vir multe habundantie veniens ad nos tam cito transferre et aptare te potueris ad hanc vitam nostram, que solis utitur necessariis paupertatis, non voluptatis." Nec mirum est si arripientes viam justitie propter Deum, donum consequantur frugalitatis perfecte, nunquam deficientis a meta sobrie mensure; cum legamus quedam animalia irrationalia munus tante abstinentie adeo perfecte accepisse a Deo, ut nunquam vivant ex aliquo alimento coporali sicut cetera animantia. Unde Solinus narrat in libro de Mirabilibus mundi, capitulo centesimo lxiiij. de camaleonte, animali quadrupede, quod ejus natura talis est ut neque cibum capiat neque potu alatur, nec alio alimento vivit quam haustu aeris, ad quem habet hiatum eternum, et tamen habet carnem et sanguinem et viscera, ut tradit Plinius libro viij. capitulo xxiiij., et dicit quod habet carnem in capite et maxillis et totum sanguinem corporis sui in modica cauda quam gerit, et tamen cum sit maxima bestia, ut ipse dicit libro xj. Naturalis historie, capitulo xxxviij. nichil habet intra se preter vacuitatem, que non creditur esse sine aere, quoniam ut ipse dicit in libro viij., capitulo xxxiiij., semper hians habet os ad alimentum aeris, sine ullius alterius usus ministerio. Sunt et alia animantia que vivunt absque alimentis cor-

poralibus, et vocantur vermes. Hii habitant in provincia juxta zonam torridam, ut habetur in epistola Johannis presbiteri, appellanturque Salamandre. Isti optimi vermes non possunt optime vivere nisi in igne a quo recipiunt vegetationem suam. Hee salamandre non sunt similes Salamandris aliarum provinciarum inutilibus et venenosis, et ideo faciunt pelliculas fericas in quibus se abscondunt sicut alie vermes qui faciunt fericum, ex quibus pelliculis fiunt vestes ad usum regum et magnatorum. Hee vestes non possunt lavari nisi in igne fortiter accenso, de quarum genere puto est vestis de qua loquitur Plinius libro viij., capitulo xlvij., dicens—"est quedam vestis que ferro resistit et ignibus." Viso itaque regimine quorundam animantium omnem frugalitatem humanam excedente et abstinentiam omnium hominum superante, mirandum non est, si Simon a Deo frugalitatis virtutem adeptus est, ut ultra non procederet ad alicujus superfluitatis usum, sicut nec camelus vult quoquomodo procedere ultra spatium itineris sui consuetum, nec etiam plus recipere de onere quam consuevit portare, ut innuit Plinius libro viij., capitulo xix. Et talis quidem comparatio recte consuetudinis admodum idonee comparata virtuose frugalitati Simonis, in nullo videtur derogare consuete modestie sanctitatis ejus; de cujus cilicio videamus aliquid adhuc, cum debeat esse non sine causa sanctum; si enim fete cameli medicinales sunt, ut docet Plinius libro supradicto capitulo viij., et ponit ibi fetas pro pilis, multo magis cilicium cujuslibet sancti hominis ex pilis cameli vel alterius animalis contextum, debet estimari sanctum. Compara igitur cilicium Simonis strenuissimi militis et pallium et tunicam sanctissimi piscatoris, de quibus aliquid prefatum est, et invenies ni fallor austeritatem cilicii Simonis non minus habentem de penalitate in Simone, quam pallium nudum et tunica nuda excellentioris Simonis habuit in tanto Simone, quas ejus res jam non arbitror cauendas propter novitatem, dum magis creduntur fuisse vetuste quam nove, et ideo frigide; in quibus sane rebus credendum est quod hyemis tempore frequenter alguit, cujus algoris austeritas magna erat illi penalitas. In quibus etiam rebus cum estuaret estivo tempore, nunquid defuit ei aliquid de calore maximo? Non utique, nisi forte insinuosa pallii ejus refrigerativa obumbratio non erat illi aeris frigidi aggregativa consolatio contra ardorem caloris maximi, quando

fol. 70.

circuibat diversas hominum nationes, ewangelizando eis regnum Dei, non sine dierum multorum caumate perfervente. Habuerunt igitur isti duo Simones austeritatem in semetipsis ad sufficientiam, propter amorem vite eterne ad quam aspirabant. Propter quod Simon Petrus ait de seipso libro viij. Itinerarii Clementis, "mens mea non ad hec presentia, sed ad illa que eterna sunt, aspicit; et ideo me nichil rerum presentium visibili-umque delectat." Quarum rerum delectatio nec Simonem comitem delectabatur; unde dicebat, quod a causa tuitionis Anglie, quam propter Deum iuste susceperat tuendam, nunquam resiliret, nec pro morte qualicunque nec pro vita, quoniam, inquit, "moriturus sum propter illam."

Principalis igitur causa mortis hujus Simonis fuit prestatio juramenti fidelis pro Anglia, a cujus juramenti die et in posterum cepit artare conversationem suam usque ad diem defunctionis sue, ut ante expressum est; ut qui jampridem non abstinuerat ab amplexibus uxoris proprie, nunc longe fieri inciperet extra amplexus ejus, more Simonis Petri, qui ab amplexibus sue uxoris penitus credebatur abstinuisse, que tunc temporis de consuetudine ibat in retro comitatu discipulorum Petri cum matre sancti Clementis et aliis sanctis mulieribus, ut innuitur libro viij. Itinerarii ejusdem.

fol. 70, b.

Et factum est in diebus illis ut Simon uteretur cilicio, de quo prefatus sum. Tunc audires viros graves et religiosos diversorum ordinum passim per Angliam dicere, quorum nonnulli venientes in Scotiam idem dicebant, quod non minus mallent eligere post mortem Simonis ratione supplicandi altissimo, tum propter austeritatem vite Simonis in cilicio, jam enim innotuerant concubicularii Simonis aliquibus ex amicis suis quos habebant speciales quod cilicio uteretur Simon, unde Simon detectus fuit quoniam nichil tam occultum est quod non reveletur; tum propter iustissimam causam indigenarum Anglie quam manu susceperat defendendam, adire tumulum ejus post obitum suum, quam peregre proficisci Ierosolimam. Alii autem dixerunt quia si jam occubuisset Simon propter iustitiam, sicut postea fecit, adeo libenter accederent ad sepulcrum ipsius propter orandum Deum, sicut ad capsam magnam sancti Thome martiris in qua ipse quiescit lapidibus pretiosis populi, imo quasi innumeris Cantuarie postmodum adornatus; feliciter creberrimis a Deo donatus

miraculis. Unde habebant talem rationem pro se dum talia confabularentur, quod non minus occubuit Simon pro iusta ratione legitimarum possessionum Anglie, quam Thomas pro legitima ratione ecclesiarum Anglie olim occubuerat. Legitime igitur occubuerunt ambo in diebus suis ciliciorum penitentia, que pre aliis penitentiis ducit hominem ad Deum, induti; ut induitionem eterne incorruptionis propter penitentiam quam voluntarie propter iustitiam a Deo iuste inspirati apprehenderant facilius mererentur accipere.

Post occubitum vero Simonis in mortem pretiosam, fratres Minores, quos ipse dilexerat religioso more, qui et ipsi conscii fuerunt conscientie ejus in plurimis, materiam loquendi fumentes de vita ejus, ex optimis gestis ejus venerandam de illo ediderunt hystoriam, scilicet lectiones, responsoria, versus, hymnum, et alia que pertinent ad decus unius martiris et honorem; que dum Edwardus superest, solempnem, ut speratur, non obtinebunt in ecclesia Dei decantationem.^k

Huic sancto viro nonnulli qui detraxerunt post mortem ejus ignominiosam mortem subire meruerunt; quorum unus erat canonicus quidam de Alnewic, qui postquam nimis superflue uno die derogaverat Simoni, nondum enim venerat pes ejus ad domum illam, in craftino illius diei cum debuisset surgere de lecto suo, nullum oculum invenit in maledicto capite suo; pejerarat enim pridie per oculos Dei quod Simon fuit proditor regis Anglie et procerum suorum; et ideo, nec mirum, ceciderunt oculi ejus per se de capite ejus, divina ultione plectente eum propter Simonem. In loco vero utriusque oculi inveniebatur suffossio profunda et horribilis, qui eodem die subito obiit.

fol. 71.

Obiit Johannes episcopus Glasguensis in Francia, apud Meldam^l civitatem, in qua sepelitur;^m loco cujus eligitur Willelmus Wiscard cancellarius regis; qui cum esset electus, mortuo Gamelino episcopo sancti Andree, electus est ad pontificium ejusdem sancti. Et Robertus Wiscard nepos ejus, archidiaconus Laodonie, factus est electus Glasguensis, deinde in episcopum consecratur.

^k In the margin of the original manuscript, another, but an early hand has written the following note, "Fratres Minores [s]cripserunt [l]iturgiam Simonis de Monte Forti." A hymn in honor of Symon is in the Cotton MS. Vesp. A vi. fol. 189.

^l Now Meaux, capital of Brie.

^m See *Fordun*, ii. 108.

Quidam alius vere anathema diaboli, qui absciderat virilia fancti viri Simonis, post duos annos tanti sceleris perpetrati, morte turpissima mortuus est in Scotia, submersus in magno profundo flumine Thayensi,^a fluente ad mare juxta nobile oppidum de Perht; de quo cum debuisset extrahi, inventi sunt super ventrem ejus duo scrabones mire turpitudinis, pedes suos adeo fortiter in ipso ventre fixos habentes ut vix evelli potuissent. Cujus corpus infelix de flumine extractum, equinam meruit sepulturam. In nonnullis enim locis, sicut in Agrigentina regione, sepeliuntur equi nobiles, propter industriam nobilitatis sue, quorum etiam tumulis adjiciuntur piramides, ut patet libro viij. Plinii de Naturali Hystoria, capitulo xliij. Indigne igitur dixerim infelicem hominem, de quo modo locutus sum sepulturam equinam meruisse, quoniam degeneravit a nobilitate equorum, nobilem sepulturam promerentium; unde dicitur in capitulo modo dicto, quod divus imperator tumulum equo suo fecit. Factum est et carmen de illo equo. Item, ut liquet ibi, magnus rex Alexander inter xij. Alexandrias quas construxit, fecit unam urbem nomine suo derivative appellatam, scilicet Alexandriam, cognomine Buscefaleam equo suo; Bucephalas enim vocabatur equus ejus cui post mortem fecit exequias, et vocatur Alexandria illa Bucephalea propter Bucephalam Alexandri equum nobilem tumulatum in ea. Et bene fuit iste equus dignus tali sepultura, quoniam, Alexander dominum suum e dirissimis bellorum certaminibus sospitem ope sua extulit, ut refert Solinus in libro de Mirabilibus mundi, capitulo c.lxxij. Hic equus decore Alexandri captus fuit, sed ego potius credo amore dum adhuc puer esset Alexander, ut patet in textu Plinii ubi supra. Bene itaque dixerim quod amore pueri Alexandri captus fuit equus ejus in tantum ut omnes seffores dorsum ejus ascendentes reiceret, excepto domino suo proprio, scilicet Alexandro. Scripsit Solinus etiam de aliis equis quod neminem unquam preter dominum suum vehere dignati sunt, et multa alia commendabilia, in capitulis que supra nominavi, de natura equorum, utpote quod lacrimas fundunt pro morte dominorum suorum. O pia generositas equorum! Item gratis fame moriuntur perditis rectoribus quos

^a There seems every probability to believe that the individual here alluded to is the same of whom a curious tale, communicated to the compiler by the confessor of Margaret, Queen of Scotland, is inserted in the Chronicle of Lanercost. The same authority states that Edward took this esquire into his own retinue, and that he was presented by his master to Queen Margaret.

diligebant. O affectuosa amicitia illorum! que propter caufantes prolixitatem omifi. Vifo itaque fuperius honore equis impenfo quoad tumulationem eorum in locis honeftis, nonne indignatio erat videre abfciforem virilium fancti viri fepultum in campo pulcherrimo, cum potius fepeliri debuiffet juxta furcas, ubi folent habere fepulturas fuas latrocinantes et alii malefactores, fi inpenitens erat contra Simonem. fol. 71. b.

Obiit Johannes Maunfel^o in partibus tranfmarinis in paupertate et dolore maximo. Hic mifer tot obtentus ecclefiafticos habuit, ut annuatim ex illis xvij. milia marcarum poterat expendere. Unde majores epifcopatus Anglie recufavit, tum quia in pluralitate permultarum predictiffimarum ecclefiarum habundavit, tum quia lubricus erat. Hic ait de una ecclefia modici census, fcilicet xx. librarum, “ad canes nostros valet illa modica ecclefia;” innuens per hoc, quod furfures et farina et alia canibus fuis neceffaria ex proventu illius ecclefie deberent comparari. Hic etiam cum effet Simonis adverfarius et confiliarius regis precipuus, fuafit ei ut juramentum quod fecerat cum baronibus pro fidelitate Anglie fervanda omnino dimitteret, factumque eft ita. Mittitur igitur ad curiam fummi pontificis pro abfolutione petenda^p ne rex teneretur preftito baronibus juramento; optinuitque mox regia fupplicatio abfolutionem petitam. Unde bellum primum, de quo dictum eft, accepit contra illos, poft illius abfolutionis obtentum. Sed ve regie infidelitati! Juraverat enim rex quod ftaret providentie baronum in omnibus; juraverunt etiam et barones regi quod ipfi ftarent eidem providentie, pro rege et regno ejus fideliter facte. Sed quia rex juramentum fuum non tenuit, ideo credebatur a pluribus quod propter hoc barones victoriam optinuerunt de illo, quia fidele prefterunt jufjurandum pro falvatione regni; cui jurijurando affenfum nunquam prebuit Edwardus, qui cum poftea effet in custodia . . .^q reverentur miniftrantis illi dapes regias, folebat ei dicere, “domine Edwarde . . . obis obfequium noftrum.” Cui Edwardus respondere confuevit . . . ig-

^o This John Maunsel was provost of Beverly, and frequently employed by Henry III. in diplomatic missions to the continent. Numerous notices of him are to be found in the *Fæd.* and in *M. Paris.*

^p The bull of Alexander IV., absolving the king from his oath to the barons, is printed in the *Fæd.* i. 405. Two other bulls, connected with the same abfolution, are to be found on the following page.

^q The MS. here, and in the following lines, is slightly imperfect.

norans omnino quod Simon cogitaret de morte quam accepturus erat sub gladio ejus.

fol. 72.

In diebus illis mittitur vir venerandus Oliverus abbas de Driburc' ad Edwardum, ex parte et regine Scocie fororis Edwardi; cujus adventum cum comperisset Simon, ductus est ad Eduuardum, relicto canonico deorum per se qui venerat cum illo. Erat enim Eduuardus in alto folio tunc temporis commorans. Ascendit ergo Simon ante abbatem per singulos gradus folii, abbate eum subsequente; qui cum venisset ad illum ad quem missus fuerat post salutationem factam more amico confedencium locuti sunt adinvicem, tam diu Simone ante ipsos stante donec ab invicem recessissent. Qui dum sic staret non huc non illuc oculos deflexit, set perpeti intuitu ambos observabat ne littera suspecta traderetur Eduuardo, et ne vel finistrum verbum ex parte mittencium eum diceretur ab illo. Cumque collocuti fuissent quantum voluerunt, abbas surgens, petita licentia, recessit; quem Simon subsequens verebatur forte, ut abbas suspicabatur, quod si post dorsum Simonis esset litteram subdolum porrigeret Eduuardo, ad quem abbas subsequens, ut dictum est, Simonem prius venerat, ne forte si abbas precessisset eum, litteram clandestine suspicionis daret eidem proiciendo; et talis quidem cautela Simonis valde erat modica inter majores ejus cautelas.

Modo faciam finem loquendi de Simone propter cujus vitam, in minimis et quibusdam arduis a me in palam utcunque elucidatam, non debeo juste timere alicujus contra me invidi convitium, detractionem, vel mendacium, quoniam nichil scripsi de illo nisi quod a viris fide dignis fideliter, ut estimo, michi relatum accepi; quorum relationibus qui non credunt, nullatenus credent Augustino dicenti, libro xvj. de Civitate Dei, capitulo xj. quod tempore memorie sue uni homini erant duo capita, duo pectora, et quatuor manus, venter unus, et duo pedes;—neque Orosio, qui narrat de puero qui erat quadrupes, quadrimanus, oculis quatuor, auribus totidem, natura virili, duplex natus ex ancilla, ut patet libro vij. de Ormetista mundi, capitulo xj.;—nec Plinio libro vij. capitulo v. Naturalis Historie, referenti quod quidam puer factus est ex virgine sub parentibus, qui iussu aruspicum deportatur ad insulam desertam;—nec etiam credent quod quidam infans reversus est in uterum matris sue;—nec etiam quod

vij. infantes uno die egressi sunt de utero unius mulieris, ut liquet dicto libro, capitulo iiij.;—nec ysidoro, libro xj. Ethimologie, capitulo iij., dicenti, quod quidam homines dentati nascuntur, quidam barbati, quidam cani; et quod vitulus natus fuit ex muliere, et quod alia mulier peperit serpentem;—nec insuper credent, quod elephans peperit serpentem, ut habetur supradicto libro Plinii, capitulo supradicto. Ductis igitur hujusmodi similitudinibus contra mendaces, propter Simonem, queso ut nullus de eo obloquatur per modum detractionis, ne forte apprehendat eum aliqua ex ultionibus merito propter detractionem, in quibus nonnulli ex emulis ejus temporaliter perire meruerunt. Fuit et Simon descendens a viris bellicosus, a quibus ipse non degenerans similis factus erat illis, ut supradictum est, vir bellicosus, in occubitus mortis transiens propter justitiam in bello, sicut ipsi causa justitie occubuerunt in bello, scilicet pater ejus, avus ejus, proavus ejus, attavus ejus, abattavus ejus. fol. 72. b.

EXPLICIT OPUSCULUM DE NOBILI SIMONE DE MONTE FORTI EDITUM.

Cessit officio abbatizationis sue dominus Johannes de Edirham, abbas de Melros, cui successit dominus Robertus de Keldeleht, monachus de Neubotil, qui prius fuerat abbas de Dunfermelin et cancellarius Scocie.

Anno Domini m.cc.lxix. gloriosum principem regem Francie euntem versus terram sanctam, inmensa violentia ventorum in mari Grecie ab itinere extulit incepto ad exteram nacionem, quam cum intrasset, cognoscens quod regio esset Barbarie regem ejus sibi subjugavit, et metropolitanam ejus civitatem, inclitam valde, robustam, atque populosam, obsedit, et obsessam cepit. Ista civitas Tunis* nomine cum aliis civitatibus illius regionis regi Francie singulis annis magnum reddit tributum, cujus incole unum Deum altissimum colunt, non trinum in personis, et ideo parcebatur illis ne interficerentur a Francis, quoniam colunt unum Deum sine lege Judeorum; duo Episcopi sunt in illa regione. Subjecta itaque regione Barbarie regi Francie, cum idem rex versus propria rediret, una cum rege Nauernie, mortui sunt ambo in via; cum quibus obiit David comes

* See Fordun, ii. 101.

Atholie^a in illa peregrinatione. Succedit Lodowico in regnum Philip-
pus^t filius ejus.

Obiit Albinus episcopus Brechinensis, cui succedit frater Willelmus de
Kilconeth, lector fratrum predicatorum de Perth.

Piissimus Lodowicus rex, cujus ante mentio fit, fecit illud famosum
monasterium ordinis Cistercii quod vocatur Regalis mons, non possessiones
more fundatorum aliorum monasteriorum illi tribuens, sed perpetuas libe-
rationes frumenti, vini, et omnium aliarum rerum necessariorum, in locis
congruentissimis per procuratores securissimos certis temporibus annuatim
percipiendas, ut monachi illius loci soli Deo vacent per omnem modum
et seculo per nullum.

Cedit dominus Wydo abbas de Neubotil regimini domus sue, cui pre-
ficitur dominus Waldevus monachus de Melros, qui fuerat cellerarius
ejusdem domus.

Obiit Lora comitissa Atholie, sepulta apud Melros.

fol. 73. Obiit Johannes de Balliolo; hic amator scolarium fecit propter Deum
perpetuam domum apud Oxoniam,^u tribuens singulis ex illis scolaribus
omni ebdomada viij. denarios ad communem eorum mensam.

Est ibi alia domus scolarium melior illa, qui percipiunt ad communam
suam xij. denarios per circulum septimane de dono episcopi Batenfis.

Anno Domini m.cc.lxx. dominus Eduuardus, primogenitus filius regis
Anglie, miles bello doctissimus, proficiscitur ad terram sanctam. Veniens
autem illuc, moratus est in turri Acconensis civitatis, nec posuit pedem
extra illam civitatem ad aliquod arduum negotium faciendum, nisi una
vice, precedente eum uno Christiano exploratore qui erat de secta Sulia-
norum, qui sunt Christiani habitantes quasi heremite inter Sarracenos, et
ideo pacem semper habent inter illos quia in solitudinibus morantur; ve-
nerantur enim omnes Sarraceni et pagani omnes heremitas propter hono-
rem sancti solitarii Johannis baptiste, quem ideo summa cum veneratione
diligunt et honorant quia triumphaverunt in die solempnitatis ejus in bello

^a He died at Carthage, 6th August. *Fordun*, ii. 101.

was proclaimed king in the camp before Tunis, 25th August, 1270.

^t Philip III. surnamed the Hardy,
^u See "Balliol fergus, or
a commentary upon the foundation, founders, and affairs of Balliol College, &c. by Henry Savage,
D. D., master," Oxon. 1668, 4to.

de Christianis. Dictus vero Sulianus venit Acconiam nunciare Eduuardo quod habitatores cujusdam urbis, que vocatur Caconia, cum gregibus et armentis animalium juxta patrie ritum ad pascendum ea jam exierant ad nemorosa loca ubi sibi fixerant tabernacula multa. Semel enim in anno simul exeunt incole illius civitatis ad spatiandum sibi propter aeris beneficium ad talia loca, simul et omnes regrediuntur ad civitatem. Tendente ergo Eduuardo versus tabernacula spatiantium, que erant itinere trium dierum ab Acconia, de die delituit in locis opacis five nemorosis, prout instructus fuerat a Suliano, propter metum multitudinis paganorum, qui cito potuerunt confundere paucitatem Christianorum qui cum illo erant; non enim habebat secum nisi paucos peregrinos cum electioribus populi Acconienfis. De nocte igitur iens erat, ut sic deluderentur pagani dum ignorarent semitas transitus ejus. Veniens igitur quodam summo mane ad loca prenominata, invenit Sarracenos et uxores eorum cum parvulis suis in lecto, quos omnes, ut hostes Christiane fidei, occidit in ore gladii. Post quorum interfectionem tulit secum ad Acconiam omnia armenta eorum et greges cum omni suppellectili illorum, nullum ex omnibus hominibus secum existentibus amittens preter unum armigerum, nomine Nicholaum, qui erat armiger cujusdam militis de Scotia oriundi, cui nomen erat Alexander de Setun. Ille autem armiger cum declinasset a comitatu Christianorum ad purgandum alvum, scutum domini sui portans ad dorsum in equo, mox captus est a paucis paganis habitantibus juxta iter per quod Christiani jam transferant minime visi a paganis, quos occidissent Christiani si illos vidissent; armigerum autem illum quem secum abduxerunt pagani ab illo die non viderunt Christiani. fol. 73. b.

Gloriosus vero miles dominus Eduuardus magnam sue militie probitatem in diebus illis fecisset super paganos; erat enim tunc temporis quasi flos totius mundi in strenuitate rei militaris si habuisset succursum Christianorum quos subtraxerat ei rex Sicilie, proditor Christianismi, Karolus nomine, frater regis Francorum Lodowici. Per hunc enim subtrahebantur Eduuardo auxilia diversarum nationum, scilicet Sicilie, Appulie, Calabrie, et Ytalie propter avaritiam Karoli, qui acceperat a paganis thesaurum nimis magnum antequam venerat Eduuardus ut expugnaret eos. Ratio autem thesauri accepti erat ut inducie, quas petebant Sarraceni ut se

premunirent contra Christianos, concederentur eis a Karolo. Petierunt ergo spatium xv. annorum ad talem premunionem faciendam, quod libenter concessit eis Karolus, cautione securitatis data eis ab ipso qualem voluerunt per litteras ejus cum jurejurando. Reversus est igitur Karolus proditor, secuto eum thesauro a gente perfida male accepto in navi fortissima reposito, que cum ad portum tutissimum applicuisset juxta quamdam civitatem Christianorum, ultione Dei super illam propter thesaurum infideliter acceptum descendente, in ipso portu subito in falo deiscebatur, nichil de pecuniaperditionis salvato, nutu propitiae divinitatis evadentibus ex illa omnibus hominibus quotquot erant in ea et ad tunc salvatis omnino. Periiit itaque navis, viderit Karolus ne pereat eternaliter ipse extra navem ecclesie inventus. Navis ecclesie est unitas ecclesie a qua unitate Karolus videbatur omnino recessisse, quando maluit pecuniam contra Christum quam bellum propter Christum contra inimicos Christi. Postea reversus est verus Christi thesaurus dominus Eduuardus de Terra sancta, pretermissa gentium expugnatione quam non poterat facere pro Christianorum paucitate. Proposuit tamen nunquam reverti ad propria donec confunderet partes paganitatis in quantum potuisset si succursum Christianitatis ad votum fuisset adeptus; sed audita morte patris sui optimi Henrici regis—qui semper pacifice et tranquille regimina regionis gubernarat Anglicane, donec male suavis, erat enim bestialis homo sed religiosus, a consiliaribus infelicibus, quorum primatum tenuit uxor sua regina Helionora, nonnulla bella paciebatur comitti contra barones regni sui,—de necessitate oportuit eum redire ad propria, ut coronaretur, successurus patri in regnum ut heres legitimus.

Obiit Adam de Kilconecath, comes de Karryc, in Acconia, cujus uxorem, comitissam de Karryc, postea junior Robertus de Bruys accepit sibi in sponsam.

fol. 74. Quoniam indignum est scilento preterire qualiter orbis terre juvenis validissimus, gloriosus Christi miles Eduuardus, adjuvante illum Altissimo, liberavit se ne interimeretur a quodam Sarraceno fortissimo, dignum est ut stilus iterum recurat ad ipsum. Sperans igitur quedam pars gentis perfide Sarracenorum, qui propius Acconiam erant habitantes, quod dominus Edduardus esset unus ex cunctis militibus Christianis prefertissimus,

mittit ad illum quendam admiraldum divitiis et potestate locupletem valde. Qui cum venisset ad eum, dolose legationis nuncius solemnis sed secretus existens, preter illa que antequam ad ipsum tunc venerat premisit multa pretiosa donativa, nunc donat ei eque pretiosa vel pretiosiora munera, petens obnixè ab eo ut parvitatem suam, que erat magna licet ei sic loqueretur, ad gratiam amicitie et fidelitatis dignetur admittere; quoniam, ut aiebat, illi habuit secretum anime sue aperire ei quod nullo modo voluit ostendere nisi pacem suam et gratiam sibi prius voluisset concedere. Juravit ergo ei per Deum quod salus anime sue in manu sua erat, unde ait, "obsecro te ne finas me perire." Cui respondit Eduuardus, nullam habens fraudem in conscientia, quod multo magis mallet ipsum et omnes Sarracenos de mundo salvari quam perire. Quo audito, simulator callidus procidit ad genua affabiliter sibi colloquentis, deosculans ea; similiter osculabatur pedes et manus ejus, afferens se feliciorē jam factum esse quam unquam fuerat ante, qui tam gloriosi principis filium promeruit videre; cujus principis preconia multipliciter extollens pariter et filii, aiebat ei non talem in universo orbe fore alterum juvenem qui tam viriliter egerat in hastiludiis et tam egregie de suis inimicis triumpharat in bellis; appellans ipsum proinde non solum florem Christianitatis, sed et totius orbis victorem futurum, "si" inquit ad illum, "ad te placeret Christianitatis immensa multitudini fideliter confluere contra Sarracenitatem nostram." Christianorum itaque laudes multipharie multisque modis efferens, locutus est ei in aure quod vellet Christianus effici, pro eo, inquit, quod fides Christianorum excellit omnem fidem miraculis gloriosis. Quibus verbis alter benigne nimirum exhillaratus, ait illi; "feliciter natus fuisti si feceris te cito baptizari, quoniam fides nostra est quod omnis homo qui baptizatus non fuerit, in eternum cum dyabolo peribit; et ideo si vis salvari festina baptizari, quoniam ignoras diem mortis tue." Cui respondit, "felix sit consilium tuum, nam et ego volo baptizari; sed habeo uxorem legitimam et plures uxores, filios quoque et filias, cognatos et propinquos, quos desidero una mecum baptismum sancte fidei vestre percipere: volo igitur, antequam baptizer, illos de ratione fidei percipiendi convenire." Ad quem Eduuardus, "bene," inquit, "facietis, si properaveritis ut baptizemini, quia nescitis horam mortis vestre." Stabat ergo

fol. 74. b.

admiraldus secundum scema sue levitatis tripudians ante ipsum, ac si ipse esset jocolator, a quo demum petita licentia recedendi recessit ab ipso infelix, dolositate plenus, promittens crebris vicibus se venturum ad illum ad consolandum se et spatiandum cum illo; quod fecit, mittens ei per plures vices more solito inmensa exennia et speciosa donaria. A quo cum quereretur Eduuardus cur tamdiu differret baptismum suscipere, respondit, se assensum jam habuisse multorum ex suis ad hoc faciendum, "sed non omnium," inquit, "quem infra breve tempus adquiram, Deo vestre fidei Christiane providente." Hii dum sic se habent ad invicem amabiliter quasi confederatos, nulla apud ambos alteri de altero remanet suspicio. Unde rumor talis permaxime amicitie eorum pervenit ad soldanum totius Sarracenitatis; qui mittens post admiraldum, de quo vehementem habuit suspicionem, quod, quantum in ipso erat, Sarracenicitatem voluit prodere et tradere Christianis ipse Christianus effectus, mandavit illi super vitam et membra, precipiens ut compareat coram maiestate sua tali die et tali loco; cuius maiestatis tanta est dignitas, ut narravit mihi armiger a quo presentem habeo relationem, quod omnes introeuntes in regiam ejus pro quovis negotio apud ipsum audiendo vel expediendo, primo flectunt genu extra introitum regie ad limitem ubi limes est, deinde ingressi regiam, iterum faciunt genuflexionem aliam in medio regie, demum accedentes ante faciem ejus profunde inclinant eum genua submittentes. Ad quem veniens dictus admiraldus salutavit eum, prius facto patrio ritu introitus sui secundum consuetudinem aliorum. Quem cum convenisset soldanus si jam Christianus factus est et utrum proditor sit paganissimi^w apud filium regis Anglie, respondit ei, quod plus profecerat apud illum filium pro salvatione paganie quam omnes quotquot sunt in paganissimo^w ejus potuissent longo tempore profecisse. "Et quomodo?" inquit soldanus. Cui ille, "illum regis filium, quem forte vos timetis, tantis magnis placavi muneribus, tot exenniis honoravi multiplicibus, cautissime agens cum ipso, quod possum facere de illo quicquid volo; nec aliquid superest modo de ipso, nisi ut perimatur quando volo." Quod manifeste factum fuisset, nisi optimus Deus piissimum Eduardum melius salvando adjuvisset. Post dies igitur paucos factum est ut ab admiraldo dolofo

^w Paganismi?

^{ww} Paganismo?

* ANNO Domini m.cc.lxiiij. completi sunt anni post fundacionem de Melros vj^{xx}. et vij.;⁷ et post marterium sancti Thome iiij^{xx}. et xij.; post captionem W. regis Scottorum lxxxix.; post bellum apud Standard v^{xx}. v.; post nativitatem Alexandri regis lxxv.; et liiij. annus ad festum sancti Jacobi est completus postquam W. rex Scottorum tradidit filias suas; post combustionem de Rokeberi et Berwic xlvij.⁸

Anno Domini m^o.cc^o.lxxj^o. yems asper⁹

Anno Domini m^o.cc^o. septuagesimo secundo, xiiij. kalendas Aprilis [Mar. 20], natus est David^b filius regis Alexandri circa primam noctis horam, apud^c

Anno Domini m^o.cc^o.lxxiiij^o., obiit pie memorie et sancte conversationis dompnus Ricardus abbas de K..llos, apud W'are in Anglia, in vigilia sancti Dionisii [Mar. 11] in reditu suo ex capitulo generali, cujus corpus apud Wardoniam *in dominica prima Aprilis*^d [Apr. 1]. ejusdem loci cum debita reverencia tumulatur, in cujus loco Andreas prior de Neubotil, quondam prior de Pluscardin, ordinis subrogatur, et in vigilia epiphanie [Jan. 5] curam animarum de K. ll' fu[scepit] . . . ei erig. . . tur et in choro ejusdem loci a patre abbate *dap . . . op* ingenti [l]eticia installatur. Quia a ter de d processit talis electio.^e

Anno Domini m.cc.lxxv., pie recordacionis et sancte conversacionis dompnus Wallevus, abbas de Neubotil, viam universe carnis aggrediens, in summa pace et statu optimo quam spiritualium quam temporalium domo permanente, felici exitu migravit ad Dominum, anno regiminis sui tercio iiij^o. nonas Februarii [Feb. 3], cujus corpus cum debita reverencia patre abbate existente, vigilia Agathe virginis et martiris [Feb. 4] est tumulatum.^f

* The following short notices, nearly defaced, and not included in the former edition, are transcribed from various folios of the manuscript, where they have been entered with a style, probably as memoranda, to be afterwards extended.

⁷ It has been originally viij., but the last of the numerals has been struck through with the pen, apparently of the original scribe. ⁸ From fol. 13, b. (44) ⁹ From fol. 62. ^b His death, in 1280, is mentioned by *Fordun*, ii. 124; *Wyntoun*, i. 392.

^c The name of the birthplace is not filled up in the manuscript. Copied from fol. 59, b. ^d The reading of the words here printed in italics is doubtful, the manuscript being much defaced.

^e From fol. 51.

^f From fol. 59, b.

CHRONICON RYTHMICUM.

ANNO dccxlj. obiit Ewain rex Scottorum, cui successit Murezaut filius ejus.

Anno dccxliv. obiit Murezaut rex Scottorum, cui successit Ewen filius ejus.

Anno dccxlvij. obiit Ewen rex Scottorum, cui successit Hed Abbas filius ejus.

Anno dcclxxvij. obiit Hed rex Scottorum, cui successit Fergus filius ejus.

Anno dcclxxx. obiit Fergus rex Scottorum, cui successit Seluad filius ejus.

Anno dccciv. obiit Seluad rex Scottorum, cui successit Eokal venenosus.

Anno dcccxxxiv. obiit Eokal rex Scottorum, cui successit Dungal^a filius ejus.

Anno dcccxlj. obiit Dungal rex Scottorum; Alpinus filius Eokal ei successit.

Anno dcccxliij. obiit Alpinus rex Scottorum, cui successit Kined filius ejus, de quo dicitur,

Primus in Albania fertur regnasse Kinedhus

Filius Alpini, prelia multa gerens.

Expulsis Pictis regnaverat octo bis annis,

Adque Forteuiet mortuus ille fuit.

^a In the margin the same hand has written Donenaldo.

Iste vocatus est rex primus, non quia fuit, sed quia primus leges Scoti-
canas instituit, quas vocant leges Mac-Alpin.

Anno dccclix. obiit Kinedus rex Scottorum, cui succcessit Douenaldus,
de quo dicitur,

Rex Douenaldus ei succcessit quatuor annis:

In bello miles strenuus ille fuit.

Regis predicti frater fuit ille Kinedi,

Qui Scone fertur subditus esse neci.

Anno dccclxiiij. obiit Douenaldus rex Scottorum.

Fit Constantinus post hunc rex quinque ter annis;

Regis Kinedi filius ille fuit.

In bello pugnans Dacorum corruit armis,

Nomine Nigra Specus est ubi pugna fuit.

Anno dccclxxviiij. occiditur Constantinus rex Scotorum.

Rex Scotorum Hød frater ejus.

Ejusdem frater regnaverat Albipes Edhus

Qui Grig Dofnalide faucius ense perit.

Hic postquam primum regni comp[er]erat annum,

In Stratalun vitam vlnere finierat.

Anno dccclxxix. rex Scotorum Het [frater ejus] occiditur: post quem
[rex Scottorum Grig filius Douenaldi.]

Grig sua jura gerens annis deca rex fit et octo:

In Dunduren probus morte retentus erat.

Qui dedit ecclesie libertates Scotiane,

Que sub Pictorum lege redacta fuit.

Hujus ad imperium fuit Anglia tota peracta,

Quod non leva dedit fors sibi bella terens.

Anno dcccxcvij. obiit Grig Scottorum rex; rex Scottorum Douenaldus filius Constantini.

Post hunc in Scotia regnavit rex Douenaldus;
Hic Constantino filius ort[us]erat.
In villa fertur rex iste perisse Forensi,
Undecimo regni sole rotante fui.

Anno dcccviij. eodem anno periit Dofnaldus rex Scottorum: post quem rex Scottorum Constantinus filius Hedi.

Constantinus item, cujus pater Hed fuit Albus,
Bis deca Rex annis vixerat atque decem.
Andree sancti fuit hic quinquennis in urbe;
Religionis [ibi] jure fruens obiit.

Anno dccccliij. obiit Constantinus Rex Scottorum.

Huic rex Malcolmus successit ter tribus annis,
Regis Dofnaldi filius ille fuit.
Interfecerunt in ulum hunc^b Morauenses:
Gentis apostatice fraude doloque cadit.

Anno dccccliij. rex Scottorum Malcolmus interficitur.

Post hunc Indulfus totidem regnaverat annis:
Filius Constantini filius Edhayde.
In bello pugnans ad fluminis hostia Collin,
Dacorum gladiis protinus occubuit.

Anno dcccclxj. rex Scottorum Indulfus occiditur: post quem

Quatuor et femis rex Duf regnavit ariftis,
Malcolmo natus, regia jura gerens.

^b Orin Rilam.

Hunc interfecit gens perfida Morauienfis,
Cujus erat gladiis cesus in urbe Fores.
Sol addit radios, ipso sub ponte latente,
Quo fuit absconfus, quoque repertus erat.

Anno dccccxv. rex Duf Scottorum interficitur; post quem

Filius Indulfi totidem quoque rex fuit annis,
Nomine Culenus; vir fuit inspiens.
Fertur apud Loinas illum truncasse Radhardus,
Pro rapta nata, quam sibi rex rapuit.

Anno dccccxix. rex Scottorum Culenus perimitur; post quem

Inclitus in Scocia fertur regnasse Kinedus,
Malcolmi natus, quatuor et deca bis.
Iste Fotherkerne telis fit et arte peremtus,
Nate Cuncari Fimberhele fraude cadens.

Anno dccccxciiij. rex Scottorum Kined occiditur; post quem rex
Scottorum Constantinus Calvus, filius Culini.

Rex Constantinus, Culeno filius ortus,
Ad caput amnis Aven ense peremtus erat,
In Tegalere; regens uno rex et semis annis,
Ipsum Kinedus Malcolomida ferit.

Anno dccccxcv. rex Scottorum Constantinus necatur; post quem
[rex Scottorum Grim, five Kinedus, filius Duf].

Annorum spacio rex Grim regnaverat octo,
Kinedi n[ato] qui genitus Duf erat.
Quo truncatus erat, Bardorum campus habetur,
A nato Kined nomine Malcolomi.

Anno m.ijj. rex Scottorum Grim necatur ; post quem

Idem Malcolmus deca ter regnavit ariftis,
In pugna miles victoriosus erat;
In vico Glamis rapuit [mors] libera regem;
Sub pede prostratis hostibus ille perit.
Abbatis Crini, jam dicti filia regis,
Uxor erat Bethoc, nomine digna fui.

Anno m.xxxiiij. iste Malcolmus non habuit filium, set filiam; que erat
uxor abbatis Duncaneli Crini, et

Ex illa genuit Duncanum nomine natum,
Qui fenis annis rex erat Albanie.
A Finleg natus percussit eum Macabeta;
Wlnere letali rex aput Elgin obit.

Anno m.xxxix. obiit Duncanus rex Scottorum, cujus regnum Macbet
fibi usurpavit.

Rex Macabeda x Scotie vij. que fit annis:
In cujus regno fertile tempus erat.
Hunc tamen in Laufnaut truncavit morte crudeli
Duncani natus, nomine Malcolomus.

Anno m.lv. Lulach quatuor menses et dimidium regnavit.

Mensibus infelix Lulach tribus extiterat rex:
Armis ejusdem Malcolomi cecidit.
Fata viri fuerant in Strathbolgin aput Effeġ:
Heu sic incaute Rex miser occubuit.

Hos in pace viros tenet infula Iona sepultos
In tumultu regum, judicis usque diem.

Anno m.lvi.

Ter deca vjque valens annis et menſibus octo
Malcolmus decus rex erat in Scotia.
Anglorum gladiis in bello ſternitur heros:
Hic rex in Scotia primus humatus erat.

Anno m.xciij. Douenaldus regnum Scotie invaſit: de quo dicitur,

Menſibus in regno vj. regnavit Douenaldus,
Malcolmis regis frater, in Albania.
Abſtulit huic regnum Duncanus Malcolomides;
Menſibus et totidem rex erat in Scotia.
Hic fuit occiſus Mernenſibus in Monodedhno:
De male vivendo plebs premit omnis illum.

Rurfus Dofnaldus, Duncano rege perempto
Ternis rex annis regia jura tenet.
Captus ab Edgardo vita privatus at ille
Roſcolpin obiit; offaque Iona tenet.

fol. 15. b.

Poſt hunc Edgarus regnavit ter tribus annis:
Rex Edenburgo fertur obiffe probus.

Regis Alexandri regnum duravit ariſtis
Quinque bis et ſeptem, menſibus atque octo.
In Scotia tota poſtquam pax firma vigeſbat,
Fertur apud Strivelin mors rapuiſſe regem.

fol. 16.

Bis deca rex annis David fuit atque novenis
In Scocia, caute provida proſpiciens.
Poſtquam caſtellis regnum munivit et armis,
Rex Carduille fertur obiffe ſenex.

fol. 16. b.

Inclitus in Scotia regnavit Malcolomus Rex
Bis senfis annis, menfibus atque tribus.
Non fatis in regno jam tunc pax firma vigebat:
Fertur apud Gedewrhe rex fine labe mori.

Quatuor hii reges jam tunc in pace sepulti
In tumba resident rex ubi Malcolomus.

APPENDIX.

APPENDIX I.

fol. 53. ANNO DCCCC.XLV. rex Edmundus terram Humbrorum uastauit et sibi subiugatam Malcolmo regi Scottorum commendauit.

Anno M.LXX. rex Malcolmus Angliam usque Cleueland uastauit tunc cliton Edgaroque sororibus Margarete et Christine ubi eas inuenit regem Angliæ fugientes in Scociam irent apud Weremundam in reditu suo pacem suam donauit, et Margaretam postea sibi in matrimonium copulauit.

Anno M.XCI. reconciliati sunt rex Willelmus Anglie et frater suus Rodbertus, et rex Willelmus Anglie occurrit cum exercitu regi Malcolmo, iam Northumbriam uastanti, in prouincia Loidis, quos comes Rodbertus ea condicione pacificauit ut rex Scottorum regi Willelmo obederet, et rex Willelmus regi Malcolmo xii. uillas, quas sub patre suo habuerat, redderet; et xii. marcas auri singulis annus daret.

Anno M.CXXXVIII. rex David miserabiliter uastauit Northumbriam totam.

Rex Stephanus in capite jejunii cum exercitu magno ueniens Rokesburgh cum ignominia statim rediit.

Anno M.CXXXIX. pax facta est inter duos reges instancea regine, et Northumbria data est Henrico filio regis David.

Anno M.CLXXXV. Henricus rex Anglie comitatum de Huntedonia reddit Willelmo regi Scottorum honorifice et plenarie, sicut ipse habuit ante guerram, apud Windelesofre.

Anno M.CXC. Willelmus rex Scottorum dedit Ricardo regi Anglorum x. milia marcas auri et argenti propter libertates et dignitates ac honores suos quos habuit ante guerram pro Berewic et Rokesburgh, quas Henricus rex per xvi. annos uiolenter detinuit, et sic, Deo suffragante, eius dominationis et seruitutis iugum graue, a regno Scottorum digne et honorifice submouit.

Anno M.CCIX. Johannes rex Anglie mandauit Willelmo Scocie ut ei occurreret apud Nouum Castellum, et obuiauere aduicem Boyltun. Rex itaque Scottorum Willelmus processit, et rex Anglie venit usque ad Norham, ix. kal. Maii, feria v^{ta}, et tam in reditu quam in transitu hospitatus est apud Anewic propriis expensis, et habuerunt colloquium ambo *reges* apud prædictum castellum, et infecto negocio discescerunt vi. kal. Mai.

Circa festum sancti Jacobi rex Anglie et rex Scocie cum exercitibus suis adinuicem occurrerunt, ubi pacem inter eos pepigerunt. Ita, tamen, quod rex Scottorum regi Anglorum duas filias suas dedit maritandas, cum xiii. milibus librarum, et cepit licenceam subuertendi castellum quod erectum fuit contra Berewic, quod et factum est; et pro pace tenenda dedit ei obsides, filios proborum hominum terre sue, et factum est contra uolentatem Scottorum.

Anno m.clxii. rex Malcolmus de magna infirmitate, Deo miserante, conualuit apud Danecastre, et firma pax inter Henricum regem Anglie et inter Malcolmum regem Scocie.

fol. 53, b.

Anno m.clxiii. Willelmus rex Scottorum, uetera dampna nouo conflictu resarcire sperans, bella inmania per consilia iniqua contra cognatum suum, dominum Henricum, regem Anglie, instaurat; et cum ingenti exercitu castra metatus est ante castrum quod Were nominatur, et moram * aliquantulum ibidem fecit moram, sed nichil plus profecit. Profectus autem inde rex, magnam partem Northumbrie Scotti crudeliter igne combusserunt, et plebem eius ferociter gladio transuerberauerunt. Inde ad Carlegium iter recurant et ciuitatem totis uiribus oppugnant; sed exercitus * Anglie simulato a quibusdam et significato aduentu, fuge se uelociter dederunt.

Anno m.cxxiv. Willelmus rex Scocie rursus exercitum Alnewic direxit, multos fugauit, multos prostrauit.

Anno m.cxciii. Willelmus rex Scottorum duo milia marcas argenti ad redempcionem Ricardi regis Anglie de Rokesburgh misit.

* Sic.

APPENDIX II.

V.C. DAVIDIS MACPHERSON ANNOTATIUNCULÆ.

A.D. 950. p. 30, l. 16. Caput hoc scriptum est vivente Henrico Secundo, vel post ejus tempora, et hic interpolatum, ut post 1056 caput de regibus Scottorum.

N.B.—Regnantibus Henrico Anglo et Davide Scotto inceptum est hoc Chronicon; adeo historiola hæc de Northumbria fuit de prima manu. Sed longe aliter est interpolatio de regibus Scottorum quæ ad A.D. 1066 impressa est.*

1017. p. 43, l. 22. Post *mortuus est* dimidia pagina vacua relicta est, in qua scribitur manu alia, “vj. idus Novembris copulatus est in matrimonium Alexander, filius nobilissimi Alexandri regis Scottorum, Margaretæ filisæ Nicholai comitis Flandriæ, anno ætatis puellæ xj. annorum, et pueri fere xx., et facta est apud Roquesburk, in capella sancti Johannis evangelistæ in oppido.”

N.B.—Hoc scriptum est postquam totum opus finitum est, debet esse ad A.D. 1282, at est insuper erroneum.

1056. p. 51, l. 23. Totum hoc caput de regibus Scottorum interpolatum est post mortem Alexandri Secundi, scilicet, A.D. 1263, ut videtur, in gratiam sobolis reginæ Margaretæ et in damnum prolis reginæ Ingibiorb, scilicet, Dunecani et ejus posteriorum; vide Pinkerton, 199.

Vide talem interpolationem de Northumbria post A.D. 950.

Folium in quo scribitur hæc historiola Scotica ad A.D. 1263 est scripturæ recentioris, et interpolatum inter duas paginas, quarum lectionem interrumpit.

1057. p. 52, l. 2. Immo ex nomine *Matildam*, quod debet esse *Matildem*, oritur alia suspicionis causa.

1057. p. 52, l. 18. Mihi videtur fuisse M.xcvii., et i postremum coopertum fuisse pergameno in quo inseritur folium interpolatum. Videsis infra ad annum 1097, quando notatur successio Edgari.

1060. p. 54, l. 6. Inter verba *datus* et *Waltero* inseritur in autographo folium, ut videtur, spurium, et manu recentiori scriptum.

* [Hæc omnia de comitibus Northumbriæ, ex Simeone Dunelmensi excerpta sunt; falsa igitur est sententia superius expressa.—EDIT.]

- A.D. 1074. p. 57, l. 22. Sic in ms. Cott., forte pro Eaglesbrec, quod nomen fuit Gaelicum Variæ Capellæ, alias Val-kirk, hodie Falkirk.
1087. p. 59, l. 16. Ulf videtur Dunecanum secutum esse in Scotiam et ibi cum eo mansisse, et terras habuisse. Vide Chartam Dunecani in Anderson.
1114. p. 65, l. 10. An fuerat antea in manibus Keldeorum? vide Keith, p. 236, et Chartam Alexandri primi.
1130. p. 70, l. 9. Hic in ms. Cott. inscribitur *a Scottis*, quæ verba redundant. Sic scriptum est in imitatione Chronici Sanctæ Crucis.
1134. p. 69, l. 24. Hic videtur esse Malcolmus ille, Alexandri regis filius nothus, qui cum Angus, Moraviæ comite, contra regem Davidem rebellionem molitus est, de quo videsis orationem Roberti de Brus ad regem Davidem, in Ailredo de Bello Standardi. Videsis etiam Orderic. Vital. pp. 702, 703, Annals of Scotland, vol. i. p. 69, note *, et infra A.D. 1156.
1136. p. 70, l. 6. Incipit res Scoticas plerumque tractare.
1139. p. 71, l. 10. Tres patres! legendem esset *sororem*.
1176. p. 88, l. 7. Forte unum ex abbatibus Tironensibus in Scotia, de quibus vide Keith, p. 248.*
1180. p. 90, l. 7. Anon melius legendum Moreville pro Morevia? vide infra A.D. 1184, 1188, 1191.
1205. p. 105, l. 17. Anne Dunecanus filius Gileberti de Galweia, qui monasterio de Melros terras de Karrik donavit? vide ad an. 1193. Sed ibi non designatur comes.
1215. p. 117, l. 24. Hic interpolatum BAN literis rubris in autographo; manu tamen, ut videtur, eodem, vel saltem simili.
1215. p. 117, l. 29. Hi versus; in exemplari usto scripti sunt ordine metri.
1216. p. 125, l. 22, Galewia pars Scotiæ.
1219. p. 137, l. 16. Tota est interpolata inter folia 36 et 37 autographi post numerationem foliorum, et sic patet hanc interpolationem factam fuisse post interpolationem capituli de regibus Scotiæ, quod inter cætera folia numeratur; id est numeratio facta est ut illud folium videretur genuinum. In editione debet esse in appendice.
1221. p. 138, l. 23-25. Lineæ hæ tres in autographo desunt.
1222. p. 139, l. 22. N.B. Lingua Anglicana.
1222. p. 139, l. 30. Jam narratur supra.
1222. p. 139, l. 32. Deest fœminæ nomen in exemplari usto.
1223. p. 141, l. 16. Ubi est Hunum? Hownam a quo non longe abest Landeles.
1230. p. 142, l. 4. Ubi? ad ripam Tuedæ, sed non fuit ibi abbatia, ergo in Anglia quærendum.†

[* Videsis potius Morton's Monastic Annals, p. 83.—Edit.]

[† Rufford, scilicet, in com. Nottingh., cujus parens fuit abbatia Rievallis, ex qua etiam venerunt monachi de Melros.—Edit.]

1235. p. 145, l. 1. Ubi? eredo Dercongal, id est, Quereus Congalli, alias Holywood, in Galloway, vide Keith, p. 244.
- A.D. 1235. p. 145, l. 22. Videtur esse filius sacerdotis.
1235. p. 146, l. 11. *Homicida* in singulari, et tamen de multis locutus est in comitate præcedente.
1238. p. 148, l. 23. Forte Abirden; vide A.D. 1239 infra.
1238. p. 148, l. 24. N.B. Thevidale in diocesi Glasguensi.
1241. p. 151, l. 26. See Crawford's History of the Stewarts for another date of his death, and seemingly authentic.
1242. p. 154, l. 19. Filius duorum patrum? supple *nepos*, scilicet comitis de Athedle, vel *comitis* est generis feminei.
1245. p. 176, l. 13. Hic interpolatur folium continens excerpta quædam ex partibus præcedentibus ejusdem cronici.
1261. p. 185, l. 27. Hic scriptum est in spatio vacuo in autographo,
 " A.D. m.cc. septuagesimo v. piæ recordationis" etc.*
1270. p. 218, l. 26. Quale eulogium Edwardi! tunc vixit Alexander Tertius. Vide Nicolson's Scottish Hist. Library, p. 81.
1270. p. 221, l. 34. Explicit ad annum 1270. Quære si Chronicon Autographum ab Edwardo asportatum est in Angliam; et inde fit ut non inferius processerit.

p. 223, l. 1. The Chronicon Elegiacum seems to have been written at four different times;

The first edition, if I may so call it, was apparently in the time of Malcolm Kenmore, and it ends with these lines:

" Hos in pace viros tenet insula Iona sepultos,
 In tumultu regum, judicis usque diem;"

which refers to all the kings recited, and not merely to Macbeth and Lulach, as supposed by some writers.

The second edition is continued to the death of Malcolm the Fourth, and ends with these lines:

" Quatuor hi reges, jam tunc in pace sepulti,
 In tumba resident rex ubi Malcolmus,"

scilicet, Kenmore.

The third edition comes down to the reign of Alexander the Third, and thus concludes, speaking of him:

" Nunc agitur regnum facientis regia jura,
 Regis Alexandri, militis egregii."—*Ford. viii. c. 79.*

[* Impressa in hac editione, p. 223, l. 31.—Edit.]

After this a continuation seems to have been made in the ensuing reign of Alexander the Third, and it concludes with these words:

“ Nomen habet patris, utinam patris acta sequatur
Filius, Albanie qui modo sceptrum tenet.”

After this I find no more of this elegiac verse, although there are frequent quotations of poetry interspersed in the continuation of Fordun, which are generally in Hexameter verse.

No part of this poem seems to have been known to Fordun, as may be presumed by that part of the *Scottichronicon*, which he himself finished, having no extracts from it; vide Fordun, edit. Gale et Hearne.

The first part, concluding with Macbeth and Lulach, was interpolated in the Chronicle of Melrose, and was known to W[yntown], who has interwoven it through his work.

The additions of the second edition were also inserted in the Chronicle of Melrose.

A manuscript in the Bodleian Library, c. iv. 3, has the whole, with some variations.

Bower has inserted almost the whole in his copy and continuation of Fordun.

Johannes Abbas Sancti Petri de Burgo * says, sub anno 975, that the *Chronicon Elegiacum* was composed by Alred, who was bred up with Henry, son of David the First, and he may have composed the first part, or perhaps added the second part, and hence got the credit of being author of the whole.

* A.D. 975. “ Rex Edgarus obiit...”

Then after a character of him,

“ Tempora ista plenius invenies in vitis sanctorum contemporaneorum, et etiam in Chronicis magistri Willelmi Malmesburiensis monachi, et Henrici archidiaconi Huntynghoniensis, et in libro Sancti Aldredi abbatis, qui intitulatur Epitaphium regum Scottorum.”

“ Historie Anglicane Scriptores varii, edit. Sparke, Fol. Lond. 1723.

INDEX.

INDEX.

A

- A, abbas Cisterciensis, (1214) 116.
A, prior de Melros, (1216) 125.
Aaliz, regina Angliæ, (1121) 66.
Abbatis-villa J de, episcopus Sabinensis, (1245) 168, 169.
Abberbrohoc, abbates de,
Vide Lamley, Radulfus de,
Reinaldus,
Abberbrohoc, ecclesia de, (1232) 143.
Abel, episcopus Sancti Andreæ, (1253) 180; ob. (1254) *ib.*
Aberden, (1218) 133.
Aberden, episcopi de,
Vide Edwardus,
Johannes,
Kald, Adam de,
Kinnmund, Mathæus de,
Lambley, Radulfus de,
Pottun, Ricardus de,
Ramesya, Petrus de,
Stryuelin, Gillebertus de,
Aberden, Mathæus de, archidiaconus de Glasgu, (1238) 148.
Abernithi, (1072) 56.
Abingdon, Edmundus de, archiepiscopus Cantuariensis, ob. (1240) 151; miracula apud sepulchrum ejus, (1241) *ib.*
Acca, episcopus Hagustaldensis, (731) 2; ob. (740) 4.
Accamannorum civitas, (973) 34.
Acconia, civitas, (1180) 98, (1244) 162, (1250) 178, (1270) 217, 218, 219.
Acemannes-ceastre, *vide* Accamannorum civitas.
Acle [in comitatu Dunelmensi?], (782) 9.
Aclea, (851) 17.
Acre, *vide* Acconia.
Ada, uxor Henrici, filii Davidis regis Scotiæ, (1139) 71; ob. (1178) 89.
Ada, soror Malcolmi iij., uxor Florentii comitis de Hoilande, (1162) 78.
Ada, filia illegitima Willelmi regis Scotiæ, uxor Patricii comitis de Dunbar, (1184) 92, 151.⁴
Adam, abbas de Alnewic, (1206) 108.
Adam, abbas de Balmurinach, (1260) 185.
Adam, persona de Dunbar, ob. (1179) 89.
Adam, abbas de Dundraynan, ob. (1250) 178.
Adam, abbas de Holmcultan, (1223) 140.
Adam, monachus gloriosus, 186, 187, 188.
Adam, prior de Melros, (1207) 106, abbas de Melros (*id.*) *ib.*; (1213) 114; episcopus Cathanensis, (*id.*) *ib.*; (1214) *ib.* 115; (1218) 135; ob. (1222) 139; ossa ejus levantur, (1239) 150, 119.
Adam, subprior de Melros, (1189) 98; abbas de Cupro, (*id.*) *ib.*
Adam, cellerarius de Melros, (1259) 185; abbas de Neubotil, (*id.*) *ib.*
Adam, portarius de Melros, (1252) 179; abbas de Balmurinach, (*id.*) *ib.*
Adam, monachus Melrosensis, de Lewenax oriundus, 186.
Adam, magister conversorum de Neubotil, (1201) 104; abbas de Neubotil, (*id.*) *ib.*, (1213) 114.
Adelardus, rex Westsaxonum, ob. (740) 4.
Adelbaldus, *vide* Ethelbaldus.
Adelbertus, *vide* Ethelbertus.
Adelboldus, rex Westsaxonum, (858) 18; ob. (860) *ib.*
Adelbicht, rex Cantie, (749) 5.

- Adeldun, (751) 5, (753) *ib.*
 Adelhardus, archiepiscopus Cantuariensis, ob. (805) 14.
 Adelhunus, episcopus Wigornie, (915) 26.
 Adelstan, *vide* Ethelstanus.
 Adelwaldus, *vide* Ethelwaldus.
 Adeulfus, rex, (843) 16.
 Adgarus, *vide* Edgarus.
 Adimarus, episcopus Podiensis, ob. (1098) 61.
 Admiraldus quidam, (1270) 220, 221.
 Adrianus j., papa, (786) 10; ob. (794) 12.
 Adrianus iiij., papa, (1155) 75, ob. (1159) 76.
 Adulfus, episcopus Carleolensis, (1133) 69.
 Adulfus, abbas Burgi Sancti Petri, (992) 38, archiepiscopus Eboracensis, (*id.*) *ib.*; ob. (1002) 40.
 Æ, — *vide* E.
 Agatha, uxor Ædwardi filii Edmundi Ferrei lateris, 44.
 Agathanensis episcopus, (1241) 152.
 Agelnothus, archiepiscopus Cantuariensis, (1020) 44, (1022) 45.
 Agelricus, episcopus Dunelmensis,
 Agelricus, præsul Suthsaxonum, ob. (1038) 47.
 Agelwardus, filius regis Alueridi, 20.
 Agelwinus, episcopus Dunelmensis, (1056) 51, (1065) 55.
 Ailafus, (1009) 41.
 Ailtritha, *vide* Alstritha.
 Ailwardus, *vide* Alwordus.
 Alanus, comes Albanie, (filius Walteri), ob. (1204) 105.
 Alanus, abbas de Balmurinach, (1229) 141; ob. (1236) 147.
 Alanus, episcopus Ergadie, ob. (1262) 186.
 Alanus, filius Rolandi, comitis Galweie, (1209) 108, 142, (1233) 143; ob. (1234) 144.
 Alanus, subprior de Melros, (1213) 114; abbas de Newbotil, (*id.*) *ib.*, (1214) 115.
 Alba-Landa, abbas de, (1217) 130.
 Alba-mare, *vide* Fortibus.
 Alba-ripa, domus de, (1222) 139.
 Albericus, *vide* Alberius.
 Alberius, episcopus Hostiensis, legatus papæ, (1138) 70, (1139) 71.
 Albertus, rex Estanglorum, (749) 5.
 Albertus, archiepiscopus Cantuariensis, (766) 7, 774) 8; ob. (780) 9.
 Albertus, abbas Ripensis, (786) 10; ob. (787) *ib.*
 Alberti, sancti, regis et martyris, monasterium (in civitate Herefordensi,) 51.
 Albigenses, (1211) 111, 112, 114.
 Albinus, episcopus Brechinensis, ob. (1269) 217.
 Albuis, comes Northumbrie, 31.
 Alchere, comes, (852) 17; ob. (854) *ib.*
 Alchmundus, ob. (800) 13.
 Alchmundus, episcopus, ob. (871) 20.
 Alchmundus, episcopus Hagustaldensis, (766) 7; ob. (781) 9.
 Alchstanus, episcopus Scireburnensis, (807) 14; ob. (867) 19.
 Alchwinus, episcopus Wictiorum, ob. (872) 20.
 Alcstanus, episcopus [Cornubiæ?], (847) 17.
 Alcredus, rex Northumbrie, (768) 8.
 Aldene, *vide* Haldene.
 Aldgitha, mater Cospatricii comitis Northumbrie, 30.
 Aldhunus, *vide* Alduvinus.
 Aldredus, episcopus Dunelmensis, ob. (968) 33.
 Aldredus, dux, ob. (799) 13.
 Aldredus, rex Northumbrie, (765) 7, (773) 8.
 Aldredus, comes Northumbrie, 30, 56.
 Aldredus, episcopus Wigornensis, (1050) 49, (1054) 51, (1058) 53, (1060) 54; archiepiscopus Eboracensis, (1060–1062) *ib.* (1066) 55, ob. (1069) *ib.*
 Aldredus abbas Rieuallis, ob. (1167) 81.
 Aldulfus, [filius Bos?], ob. (777) 9.
 Aldulfus, episcopus Lichfeldensis, (786) 10.
 Aldulfus, episcopus Lindisiensis, (750) 5, ob. (765) 7.
 Aldulfus, episcopus Rofensis, (731) 1, 2; ob. (737) 3.
 Aldunus, *vide* Alduvinus.
 Alduvinus, episcopus Cunakescestre, (990) 38, (995) 39; episcopus Dunelmensis, ob. (1018) 44.
 Aldwinus, prior Dunelmensis, ob. (1087) 58.
 Aldwinus, monachus de Evesham, (1074) 57.
 Aldwinus v., comes Flandrensiū, *vide* Baldwinus.
 Aldwinus, episcopus Lichfeldensis, (731) 1^(*); ob. (737) 3.

- Aldwinus, episcopus Orientalium Anglorum, (1021) 44.
- Alerain, Odo le Blanc d', *vide* Otho, legatus papæ.
- Alexander, abbas de Cupro, (1209) 109, (1218) 133, (1240) 150.
- Alexander, prior de Kynlos, (1220) 137; abbas de Dere, (*id.*) *ib.*; ob. (1222) 138.
- Alexander, episcopus Lincolnæ, (1138) 71; ob. (1147) 73.
- Alexander Magnus, 213.
- Alexander ij., papa, (1061) 54, (1068) 55, (1070) 56, (1071) *ib.*
- Alexander iij., papa, (1159) 76, 77, (1161) *ib.*, 78, (1162) *ib.*, (1163) *ib.*, (1164) 79, (1165) 80, (1173) 85, (1174) 87, (1177) 88, (1179) 89, (1180) 91; ob. (1181) *ib.*
- Alexander iiij., papa, (1254) 180, (1257) 182; ob. (1261) 185.
- Alexander, abbas de Sautreia, ob. (1204) 105.
- Alexander, filius Malcolmi iij., regis Scottorum, 52, 62; rex Scottorum, (1107) 63; ob. (1124) 67, 228.
- Alexander, filius Willelmi regis Scottorum, (1198) 53, 103, 222, (1201) 104, (1205) 105, (1212) 113; ij. rex Scottorum, (1214) 114, (1215) 117, 119, 121, (1216) 122, 123, (1217) 130, 132, (1218) 133, (1221) 53, 138, (1223) 141, (1227) *ib.*, (1235) 145, 146, 147, (1236) *ib.*, 148, (1239) 149, (1243) 156; ob. (1249) 53, 177.
- Alexander, filius Alexandri iij., regis Scottorum, (1241) 53, 154; iij. rex Scottorum, (1249) 53, 178, (1251) 179, (1255) 181, (1258) 183, 184, (1263) 190, (1272) 222.
- Alexander, filius Alexandri iij., regis Scottorum, (1263) 190.
- Alexandriæ civitas, 213.
- Alexandrinus episcopus, (1215) 120.
- Alexis, subdiaconus Romanæ ecclesiæ, (1180) 90.
- Alfgarus, *vide* Algarus.
- Alfred, *vide* Aluredus.
- Alfricus, archiepiscopus Cantuariensis, (995) 39, (1003) 40; ob. (1006) 41.
- Alfricus, dux Merciorum, (983) 37, (986) *ib.*
- Alfricus, episcopus Wintoniæ, (1023) 45; archiepiscopus Eboracensis, (*id.*) *ib.*, (1026) *ib.*, (1043) 48; ob. (1051) 49.
- Alfunus, episcopus Lundoniensis, (1012) 43.
- Alfwoldus, rex Northumbriæ, (778) 9.
- Algarus, comes, filius Leofrici, (1053) 50, (1055) 51, (1057) 53, (1058) *ib.*
- Algarus, episcopus Orientalium Anglorum, ob. (1021) 44.
- Alienor, regina Angliæ, uxor Henrici ij., (1173) 85; ob. (1204) 105.
- Alina, uxor Waldevi comitis de Dunbar, ob. (1179) 89.
- Alingtun, Petrus de, archidiaconus de Theuidal, (1238) 143; ob. (1242) 154.
- Almaricani, (1210) 110.
- Almaricus, 110.
- Alnewic, (1147) 73, (1148) *ib.*, (1174) 86, 87, (1209) 108, (1216) 122.
- Alnewic,, monachus de, 212.
- Alnewic, abbatia Præmonstratensium apud, (1147) 73, 203.
- Alpinus, rex Scottorum, (841) 16, 223; ob. (843 vel 844) 16, 223.
- Alphonso ix, rex Castellæ, (1212) 112 (*).
- Alsatia, Philippus de, comes Flandriæ, (1182) 92, (1188) 96, (1190) 98, (1191) 99; ob. (1192) 100.
- Alsatia, Theodorus de, comes Flandriæ, (1128) 68.
- Alstritha, regina Angliæ, (978) 35, (979) 36.
- Alueredus, filius Aðewlfi, (849) 17, (854) *ib.* (855) 18, (868) 19, (871) *ib.*, rex Angliæ, (871) 20, (872) *ib.*, (875-878) 21, (882) 22, (884-886) 23, (897) 24; ob. (901) 25.
- Alwich, episcopus [Lichefeldensis?] ob. (749) 5.
- Alwidus, episcopus Lichefeldensis, (731) 1.
- Alwinus, episcopus Merciorum, (731) 2.
- Alwinus, episcopus Wintoniensis, (1032) 46, (1047) 48.
- Alwordus, episcopus Lundoniensis, ob. (1044) 48.
- Alwredus, filius regis Egelredi, ob. (1036) 46, 47.
- Amaurus, *vide* Almaricus.
- Ambresbiri, monasterium de, (in com. Wilts.) (979) 36.

- Amfridus, abbas de Newbotil, ob. (1179) 89.
 Amicia, comitissa Legecestræ, uxor Roberti Bossu, (1173) 86.
 Anagnia, (1173) 85, (1243) 155.
 Anagus, comes Muravenis, ob. (1130) 69.
 Analafus, *vide* Anlafus
 Anandia? (1190) 98.
 Anastasius iv., papa, (1153) 75; ob. (1155) *ib.*
 Andreas, (1244) 163.
 Andreas, episcopus Catenensis, ob. (1184) 93.
 Andreas, episcopus Moraviæ, *vide* Burr, Andreas, de,
 Andeas, quondam prior de Pluscardin, (1274) 22; prior de Newbotil, (*id.*) *ib.*; abbas de Kynlos, (*id.*) *ib.*
 Andredeswald, silva de, (756) 5.
 Andwen, rex Danorum, (874) 20.
 Angeli, apparitio, (1207) 106.
 Angliæ, legatus, (1215) 121.
 Anlafus, rex Hybernæ, (937) 28.
 Anlafus, rex Noreganæ, (941) 29; rex Northumbriæ, (*id.*) *ib.*; ob. *ib.*
 Anlafus, rex Noreganæ, (994) 36, 39.
 Anlafus, filius Sihtrici, rex Northumbriæ, (941) 29, (947) 30, (948) *ib.*
 Anselmus, archiepiscopus Cantuariensis, (1093) 60, (1098) 61, (1100) 62, (1107) 63, (1108) *ib.*; ob. (1109) 64.
 Anselmus, legatus papæ, (1115) 65.
 Antidorensis, episcopus, (1215) 120.
 Antiochia, (1098) 61, (1170) 82, (1244) 158.
 Apulia, (1086) 58, (1270) 218.
 Apulia, puer de, *vide* Fredericus ij., imperator Occidentis.
 Apulia, Simon de, episcopus Excestræ, (1217) 131.
 Ar, flumen in Scotia, (1197) 103. `
- Aragnia, Johannes de, (1189) 97.
 Aragoniæ, legatus (1215) 121.
 Arald, comes [Cathenensis?] ob. (1206) 106.
 Araz, Nevellunus de, (1217) 128.
 Archipaldus, *vide* Erchinbaldus.
 Aristoteles, de natura animalium, citatur, 192.
 Armeni, 161.
 Arnoldus, frater Roberti de Belesmo, (1102) 62.
 Arturus, comes Britaniæ (1186) 95, (1191) 100.
 Ascalonia, (1244) 157.
 Ascelinus, abbas de Kinlos, (1150) 74; ob. (1174) 86.
 Athelbaldus, *vide* Ethelbaldus.
 Athelhunus, episcopus Wictiorum, (922) 27.
 Athelmus, archiepiscopus Dorobernensis, (924) 27.
 Athelredus, *vide* Ethelredus.
 Aſelstanus, primogenitus regis Edwardi senioris, 25; rex Angliæ, (924-926) 27, (933) 27, (934) *ib.* (937) *ib.*; ob. (940) 29.
 Aſelstanus, rex Cantæ (839) 16, (842) 17; ob. (860) 18.
 Athelstanus, rex Estangliæ (olim Godrun rex Danorum), (874) 20, (878) 21, 22, (880) *ib.*; ob. (891) 24.
 Athelwoldus, *vide* Ethelwoldus.
 Athelwolfus, *vide* Ethelwolfus.
 Athulfus, comes, frater Elswithæ uxoris Aluredi regis, ob. (903) 25.
 Aven, amnis in Scotia (995) 226.
 Avenel, G[ervase?], ob. (1218) 135.
 Avenel, Robertus, 92; ob. (1185) 93.
 Avenel, Rogerus, ob. (1243) 156.
 Augustinus, de civitate Dei, citatur, 215.
 Avicia, uxor Ricardi de Morevilla, (1186) 97; ob. (1190) 99.

B.

- Babylonia, (1244) 157.
 Babylonæ soldanus, (1244) 163, (1245) 170.
 Bacharius, (1245) 170.
 Badulfus, episcopus Candidæ Casæ, (790) 11, (796) 12.
 Baembrac, (993) 38.
 Baggatte, A, de (1243) 155.
 Baiocæ, civitas in Normannia, (1105) 63.
 Baliol, Adam de, (1247) 176.
 Baliol, Gwido de, (1268) 200.

- Baliol, Henricus de, 176.
 Baliol, Hugo de, (1217) 130.
 Baliol, Johannes de, (1233) 143, 144, (1263) 183; ob. (1269) 217.
 Balioli Scolariū, apud Oxoniam, 217.
 Baldredus, rex Cantiae, (807) 14, (824) 15.
 Baldredi, sancti, ecclesia, apud Tinningham in Orientali Laodonia, (941) 29.
 Baldwinus, abbas de Alnewic, ob. (1152) 75.
 Baldwinus, imperator Constantinopolitanus, (1204) 105.
 Baldwinus v., comes Flandrensium, (1037) 47, (1049) 49.
 Baldwinus ix., comes Flandrensium, ob. (1204) 105.
 Baldwinus, abbas de Forda, (1180) 90; episcopus Wircestriae (*id.*) *ib.*, (1184) 93, archiepiscopus Cantuariensis, (*id.*) *ib.*; (1189) 98, (1190) *ib.*; ob. (*id.*) *ib.* (1191) 99.
 Baldwinus j., rex Jerosolymae, (1100) 62, (1101) *ib.*
 Baldwinus ij., rex Jerosolymae, (1123) 67, (1126) 68.
 Balmerinach, abbatia de, in comitatu Fifensi, (1229) 141, (1233) 143, (1251) 178.
 Balmerinach, abbates de, *vide* Sancto Edwardo, abbates de.
 Balthere, anchorita, ob. (756) 6.
 Bane, Donaldus, rex Scottorum, *vide* Donaldus Bane.
 Barbara, Sancta, Willelmus de, episcopus Dunelmensis, (1144) 72, (1146) 73; ob. (1152) 75.
 Barenis civitas, *vide* Barum.
 Baris, Willelmus de, (1217) 128.
 Barlefeit, oppidum in Normannia, (1120) 66.
 Barra, urbs in Syria, (1098) 61.
 Barrochire, (1006) 41.
 Bartheneia, (910) 26.
 Barum, (1087) 58, (1098) 61.
 Basingum, in comitatu Hantoniae, (871) 20.
 Basrechg, dux Danorum, (871) 19; ob. (*id.*) *ib.*
 Bath, *vide* Accamannorum civitas.
 Baylof, *vide* Baliol.
 Bearn, (780) 9.
 Becket, Thomas, archiepiscopus Cantuariensis, (1161) 77, (1164) 79, (1169) 81, (1170) 82, *ib.* ob. (1171) 83; canonizatur, (1178) 85, miracula ejus, (1173) 86, 211; reliquiarum translatio, (1220) 137.
 Beda, venerabilis, 1, 3; ob. (736) *ib.*
 Bedeforda, (916) 26.
 Belelande, (1189) 98.
 Belesmo, Robertus de, (1102) 62, (1112) 64, (1113) *ib.*
 Bello-monte, Ermengarda de, *vide* Ermengarda, regina Scottorum.
 Belmis, Ricardus de, episcopus Lundoniensis, (1109) 64.
 Benedictus vi., papa, (979) 36; ob. (980) *ib.*
 Benedictus vij., papa, (982) 37; ob. (994) 38.
 Benedictus viij., papa, (1011) 42, (1022) 45; ob. (1024) *ib.*
 Benedictus x., antipapa, (1059) 54.
 Benedicti sancti ossa levantur, (881) 22.
 Benedictus, abbas Tironii, (1102) 63; ob. (1115) 65.
 Benetune, [vel in Oxonia vel Hertfordia] praedium apud (777) 9.
 Beneventum, villa Neapolitana, (1083) 58.
 Beornred, rex Merciorum, (757) 6.
 Beornulfus, rex Merciorum, (823) 15; ob. (824) *ib.*
 Bereford, in comitatu Oxoniae, (753) 5.
 Berengera, regina Angliae, uxor Ricardi j., (1191) 99.
 Berhtwaldus, archiepiscopus Cantuariensis, ob., (731) 1.
 Bernam, David de, episcopus Sancti Andreae, (1238) 149, (1240) 150, (1241) 152; ob. (1253) 179.
 Bernardi castellum, (in comitatu Dunelmensi), (1216) 123.
 Bernardus, abbas de Claravalle, ob. (1153) 75; canonizatur (1174) 87.
 Bertalfus, *vide* Brichtwolfus.
 Berwic, (1190) 98, (1209) 108, (1216) 122, (1217) 132, 222, (1218) 133, *ib.* (1235) 147.
 Berwic, castellum de, (1216) 122.
 Berwic, possessiones monachorum de Melros apud, 190.
 Berwic, Robertus de, abbas de Dunfermelin (1198) 103.

- Bethoc, uxor Crini, abbatis de Dunkelde, (1034) 227.
 Bethun, Robertus de, prior de Lantonia, (1131) 69; episcopus Herefordiæ, (*id.*) *ib.*; ob. (1148) 74.
 Bibars j., soldanus Egypti (1270) 221.
 Bidun, Walterus de, abbas de Dunkelde, ob. (1178) 89.
 Billingahoh, proelium apud, (798) 12.
 Bingham, Robertus de, episcopus Salisberiensis, (1229) 142; ob. (1240) 151.
 Binin, Willelmus de, prior de Newbottle, (1243) 156; abbas de Cupro, (*id.*) *ib.*, (1258) 184.
 Biseth, Johannes, (1243) 155.
 Biseth, Walterus, (1233) 143, (1243) 155, (1244) 156.
 Bisuntini archiepiscopus, (1241) 153.
 Blanchelande, in Normannia, (1165) 80.
 Blanchmaines, Robertus de, comes Leicestriæ, 98, 99, 103.
 Blandunum, monasterium, (956) 31.
 Bleothgentus, frater Grifini regis Norwalanorum, (1064) 54.
 Blesensis, Willelmus, episcopus Lincolnæ, (1203) 105; ob. (1206) 106.
 Bloeth, Robertus de, episcopus Lincolnæ, (1092) 60.
 Blois, Henricus de, episcopus Wintoniensis, (1129) 69, (1139) 71, (1154) 75.
 Blois, Willelmus de, archidiaconus de Buckingham, (1218) 134; episcopus Wigornæ, (*id.*) *ib.*; ob. (1236) 147.
Blouetum, 208.
 Bois, Willelmus de, Cancellarius regis Scotiæ, (1211) 110.
 Bomondus j., princeps Antiochiæ, (1100) 62.
 Bomondus v., princeps Antiochiæ, (1244) 158.
 Bondington, Willelmus de, episcopus Glasguensis, (1232) 142, (1240) 150, 151, (1241) 152, (1246) 176, (1255) 181; ob. (1258) 184.
 Bonefacius, abbas de Firmitate Dei, (1243) 156;
 abbas Cisterciensis, (*id.*) *ib.*
 Bonefacius, antipapa, (982) 37.
 Boneventi ducatus, (1245) 167.
 Bothwinus, abbas Ripensis, ob. (786) 10.
 Boues, Hugo de, (1215) 119.
 Bouvines, in Flandria, (1214) 116.
 Boyeltun, (1209) 108.
 Brechinenses archidiaconi;
 Vide Gregorius.
 Robertus.
 Brechinenses episcopi;
 Vide Albinus.
 Gilbertus.
 Gregorius.
 Hugo.
 Kilconath, Willelmus de
 Radulfus.
 Robertus.
 Bregwinus, archiepiscopus Cantuariæ, ob. (765) 7.
 Brengar, (887) 24.
 Bretallanmere, in Wallia, (917) 27.
 Bretoil, Robertus de, comes Leicestriæ, (1191) 99, (1194) 102.
 Briannus, abbas de Dundraynan, (1250) 178.
 Brichticus, rex Westsaxonum, ob. (802) 13.
 Bricius, prior de Lesmahagu, (1203) 105; episcopus de Moravia, (*id.*) *ib.* (1215) 121, (1216) 135; ob. (1222) 138.
 Brichtwolfus, rex Merciorum, (851) 17; ob. (852) *ib.*
 Brienne, Johannes de, rex Jerosolymæ, 137; (1223) 140.
 Brigidæ sanctæ, ossa inveniuntur, (1186) 94.
 Brichtelmus, episcopus Wintoniensis, (958) 32, (959) *ib.*; archiepiscopus Cantuariensis, (*id.*) *ib.*
 Brinstanus, episcopus Wintoniensis, (932) 28; ob. (934) *ib.*
 Brithegus, abbas Persorensis, (1033) 46; episcopus Wictiorum, (*id.*) *ib.*; ob. (1038) 47.
 Brithmarus, episcopus Licefeldensis, ob. (1039) 47.
 Brithwaldus, episcopus Wiltoniensis, ob. (1045) 48.
 Britinotus, dux Orientalium Anglorum, (991) 38.
 Britones, (731) 2, (744) 4, (754) 5, (1241) 153.
 Brorda, princeps Merciorum, ob. (799) 13.
 Brunanburch, (937) 28.
 Brundusium, (1191) 99.
 Brus, Robertus de, (1183) 92, 99.
 Brutus, princeps Britonum, 153.

- Bruys, Robertus de, junior, comes de Karric, (1270) 219.
 Bucephalea civitas, *vide* Alexandria.
 Bucephalus, 213.
 Burch, Hubertus de, comes Cantiae, (1221) 138.
 Burch, in comitatu Northamptoniae, (1051) 49, (1056) 51.
 Burchredus, rex Merciorum, (852) 17, (853) *ib.*, (854) 18, (868) 19, (874) 20; ob. *ib.*
 Burdegalensis archiepiscopus, (1241) 152.
 Burdinus, antipapa, (1118) 65, (1121) 67.
Burnetum, 208.
 Burr, Andreas de, episcopus Moraviae, (1222) 138, (1233) 143, 144; ob. (1242) 155.

C.

- Caconia, urbs, (1270) 218.
 Cadomum, in Normannia, ecclesia sancti Stephani apud, (1087) 59.
 Caerwisc, *vide* Excestria.
 Caesarea Palestina, (1101) 62.
 Calabria, (1270) 218.
 Caldeia, abbas de, (1211) 111.
 Calixtus ij. papa, (1119) 66, (1121) *ib.* 67, (1122) *ib.*, (1123) *ib.*; ob. (1124) 68.
 Calne, in comitatu Wiltoniae, (977) 35.
 Camellae, soldanus, (1244) 158.
 Camera Imperatoris, castrum in Pisa, (1241) 152.
 Camerarii Scotiae,
 Vide Nicholaus,
 Valoniis, Philippus de,
 Campo-muscarum, Robertus de, ob. (1250) 178.
 Cancellarii Scotiae,
 Vide Bidun, Walterus de,
 Bois, Willelmus de,
 Bondington, Willelmus de,
 Cumin, Willelmus,
 Engelramus,
 Gamelinus,
 Gaufridus,
 Hugo,
 Keldelht, Robertus de,
 Maleuicinus, Willelmus,
 Rogerus,
 Rokesburch, Hugo de,
 Scotus, Mathaeus,
 Thomas, archidiaconus Glasguensis,
 Wiscard, Willelmus.
 Candidae caesae episcopi,
 Vide Badulfus,
 Christianus,
 Fredewaldus,
 Frithwaldus,
 Gilbertus,
 Henricus,
 Johannes,
 Pictelmus,
 Walterus,
 Cantia, (824) 15, (860) 18, (904) 25, (1006) 41, (1009) *ib.*
 Cantia, Thomas de, ob. (1247) 176.
 Cantilupo, Walterus de, episcopus Wigorniae, (1264) 194.
 Cantuaria, (841) 16, (999) 39, (1009) 41, (1011) 42, (1095) 60, (1236) 148, *ib.* 211.
 Cantuariæ ecclesia, (1172) 85.
 Cantuariensis prior, (1216) 125.
 Canutus rex Danorum, (1013) 43, (1015-1017) *ib.* (1017-1020) 44, (1027-1032) 45, (1035) 46; ob. (*id.*) *ib.*
 Capellani regis,
 Vide Robertus,
 Walterus.
 Capet, Hugo, pater Hugonis Capet regis Francorum, 38, 39.
 Capet, Hugo, rex Francorum, (988) 38; ob. (1000) 39.
 Carail, Adam de, *vide* Kald, Adam de.
 Carduille, *vide* Carleil.
 Carel, *vide* Carleil.

- Carham in comitatu Northumbriæ, bellum inter Anglos et Scottos apud, (1018) 44.
- Carl, 56.
- Carleil in comitatu Cumbriæ, (1092) 60, (1122) 67, (1138) 70, (1149) 74, (1158) 76, (1173) 86, (1186) 94, (1216) 122, 123, (1153) 228.
- Carleil, castellum de, (1216) 123, (1217) 132.
- Carnotum, in Francia, (898) 24.
- Carolus j., comes Flandrensis, ob. (1127) 68.
- Carolus Calvus, rex Francorum, ob. (878) 22.
- Carolus Grossus, rex Francorum, (887) 24.
- Carolus Magnus, rex Francorum, (769) 8, (795) 12; ob. (814) 14.
- Carolus Martellus, rex Francorum, ob. (920) 27.
- Carolus Simplex, rex Francorum, 25.
- Carolus j., rex Scitiliæ, (1270) 218, 219.
- Cartomogensis episcopus, (1241) 152.
- Castellione, Reinaldus de, (1187) 95.
- Castellum Puellarum, *vide* Edenburc.
- Catenes, (934) 28, (1222) 139.
- Catenes, episcopi de,
Vide Adam,
Andreas.
- Caue, Ricardus de, abbas de Kelchou, (1206) 106; ob. (1208) 107.
- Celestinus ij., papa, (1144) 72; ob. (*id.*) *ib.*
- Celestinus iij., papa, (1191) 99; ob. (1198) 103.
- Celestinus iiij., papa, 154 °.
- Cenwolfus, rex Merciorum, (796) 12, (798) *ib.*; ob. (821) 15.
- Ceolnothus, archiepiscopus Cantuariensis, (829) 15; ob. (868) 19.
- Ceolwolfus, episcopus Lindisiensis, (965) 7.
- Ceolwolfus, rex Merciorum, (821) 15, (823) *ib.*
- Ceolwolfus, rex Merciorum, (874) 20.
- Ceolwolfus, rex Northumbriæ, (731) 2, (737) 3; ob. (764) 7.
- Ceorl, comes Domnanæ, (851) 17.
- Cestra, (973) 34, (995) 39.
- Ceteracta, (769) 8.
- Chester-le-Street, *vide* Cuneccaestre.
- Chipenham, in comitatu Wiltoniæ, (877) 21.
- Chirebiri, in comitatu Salopiæ, (916) 26.
- Christiana, comitissa de Albamarla, uxor Willelmi, de Fortibus, 144.
- Christiana, soror Edgari Atheling, (1070) 55, (1086) 58.
- Christiana, comitissa de Galweia, uxor Alani, (1209) 108.
- Christianus, episcopus Candidæ Casse, ob. (1186) 95.
- Chynun, oppidum in Francia, (1189) 98.
- Chyum, Johannes de, episcopus Glasguensis, (1259) 185, (1260) *ib.*; ob. (1268) 212.
- Cimbrihctus, episcopus Lindisfarnensis, 2.
- Cipri legatus, (1215) 121.
- Cirding, *vide* Kireling.
- Cirecestre, in comitatu Glouerniæ, (1020) 44.
- Cistercii ordo, (1057) 53, (1098) 61, (1210), 109, (1217) 129, (1218) 133, 134, (1222) 139, (1227) 141.
- Cistercio, abbas de, (1241) 152.
- Claravallis, in Francia, (1148) 74, (1171) 84, (1175) 87, (1179) 89, (1217) 129.
- Claraualle, abbas de, ob. (1288) 149.
- Claraualle, abbas de, (1241) 152.
- Clare, Gilbertus de, j. comes de Penbroc, (1170) 86.
- Clare, Gilbertus de, ij. comes Glouerniæ, (1284) 193, 194, (1268) 198.
- Clare, Ricardus de, comes de Penbroc, ob. (1176) 88.
- Clare, Ricardus de, comes Claudiocestriæ, (1255) 181.
- Clare, V . . . de, comes Claudiocestriæ, (1255) 181.
- Clemens iij., antipapa, (1080) 58, (1083) *ib.*, (1091) 60.
- Clemens iiij., papa, (1187) 96, (1189) 97; ob. (1191) 99, 209, 211.
- Clemens, episcopus de Dunblain, (1232) 143, (1256) 182; ob. (1257) 183.
- Clemens, Henricus de, marescallus Franciæ, ob. (1217) 131.
- Clementis, sancti, itinerareum, citatur, 211.
- Clinton, Gaufridus de, 69.
- Clinton, Rogerus de, episcopus Cestriensis, (1129) 69.
- Clippestun, Hugo de, abbas de Melros, (1214) 114, (1215) 121.
- Cliueland, in comitatu Eboracensi, (1070) 55.

- Cluniacensis, abbas, (1241) 152.
 Cluniacum, in Burgundia, (1119) 66.
 Coldingham, in comitatu Berwicensi, (1171) 84, (1216) 122, (1218) 133.
 Collin, in comitatu Perthensi, (961) 225.
 Colouilla, Thomas de, (1210) 109; ob. (1218) 134.
 Columbani, sancti, corpus invenitur, (1186) 94.
 Columbani, sancti, insula, *vide* Iona.
 Cometæ, (868) 19, (975) 35, (1066) 55, (1098) 61, (1109) 64, (1110) *ib.*, (1165) 79, (1181) 91.
 Compostellanus episcopus, (1245) 173.
 Conanus iv., dux Britanniae, (1160) 77; ob. (1171) 84.
 Conde sur l'Escaut, *vide* Cundoth.
 Conkecestre, *vide* Cuneccaestre.
 Conradus, dux Burgundiae, 29.
 Conradus, abbas de Villiaco, (1213) 114; abbas Clareuallis, (*id.*) *ib.*, (1215) 117, (1216) 125; abbas Cistercii, (*id.*) *ib.*, (1218) 135; episcopus Portuensis, (*id.*) *ib.*
 Constabularii Scotiae,
 Vide Alanus filius Rolandi, countis de Galweia,
 Morevilla, Hugo de,
 Morevilla, Ricardus de,
 Morevilla, Willelmus de.
 Constantia, ducissa Normanniae, (1187) 95.
 Constantiniana ecclesia Romae, (1179) 89.
 Constantinopolis legatus (1215) 121.
 Constantinopolitanus imperator, 166.
 Constantinus, abbas de Neubottle, (1236) 147.
 Constantinus ij., rex Scottorum, (863) 224; ob. (878) *ib.*
 Constantinus iij., rex Scottorum, filius Hedi, (908) 225, 28; ob. (943) 29, 225.
 Constantinus Calvus, rex Scottorum, (994) 226; ob. (995) *ib.*
 Conuentræ [in comitatu Warwici?] (1057) 53.
 Corbet, Christiana, uxor Willelmi filii Patricii v. comitis de Dunbar, ob. (1241) 153.
 Cornubia, (980) 36.
 Corosmini, 157, 158, 159, 160, 161, 163.
 Coruesgate, in insula de Purbeck, (978) 35.
 Cospatricius, comes Northumbriae, filius Cospatricij, 31.
 Cospatricius, comes Northumbriae, filius Maldredi, 30, 31.
 Cospatricius, comes Northumbriae, filius Uhtredi, 30.
 Cospi, comes Northumbriae, 30.
 Couchi, Ingerrannus de, 53, 149.
 Crac, castrum, (1219) 137.
 Crauforde, Johannes de, ob. (1248) 177.
 Creic, in comitatu Eboracensi, (767) 8.
 Cremensis, Johannes, legatus papa (1125) 68.
 Crinus, abbas de Dunkelde, 227.
 Croizillis, Aelradus de, (1217) 128.
 Crokestun, abbatia de, in comitatu Leicestriae, (1216) 124.
 Crossseleize, (1184) 98.
 Crucis verae, particula, (884) 23.
 Crucesignati Scotiae, 177.
 Cudredus, rex Westsaxonum, (740) 4, (744) *ib.*, (750) 5, (751) *ib.*, (753) *ib.*; ob. (753) *ib.*
 Culenus, rex Scottorum, (965) 226; ob. (969) *ib.*
 Culros, *vide* Sancto Servano, abbatia de.
 Cumbria, (945) 30, (1000) 39, (1136) 70.
 Cumin, Johannes, comes de Anegus, ob. (1242) 154.
 Cumin, Robertus, ob. (1069) 55.
 Cumin, Walterus, comes de Maneteth, (1235) 146, (1255) 181, (1257) 183.
 Cumin, Willelmus, cancellarius Scotiae, (1143) 72.
 Cumin, Willelmus, comes de Buchan, ob. (1233) 144.
 Cuncarus, comes de Anegus, 226.
 Cuneccaestre, in comitatu Dunelmensi, (883) 23, (968) 33.
 Cuprum, in comitatu Fifensi, (1171) 84, (1215) 121.
 Cupro, abbates de,
 Vide Adam,
 Alexander,
 Binin, Willelmus de,
 Ernaldus,
 Gilbertus,
 Radulfus,
 Ricardus,
 Udardus,
 Willelmus.
 Cupro, abbatia de, (1164) 78, (1231) 142.

Cupro, Cellerarii de,
Vide Willelmus.

Cupro, ecclesia sanctæ Mariæ de, (1233) 143.

Curbuil, Willelmus de, archiepiscopus Cantuariensis, (1123) 67, (1126) 68, (1129) 69; ob. (1136) 70.

Curci, Johannes de (1204) 105.

Currie, Robertus de, 176.

Curtenei, Robertus de, (1217) 128.

Curthose, Robertus, (1126) 68; ob. (1134) 70.

Curzun, Robertus de, (1210) 110, (1212) 113; ob. (1220) 137.

Cusei, Thomas de, (1217) 128.

Cuthbertus, archiepiscopus Cantuariensis, (740) 4; ob. (761) 6; apparet regi Alueredo, (877) 21; corpus ejus levatur, (875) *ib.* (995) 39, (1104) 63; apparet abbati Ethredo, (883) 22.

Cuthfridus, episcopus Merciorum, 7.

Cuthredus, rex Cantiae, ob. (807) 14.

Cuthredus, episcopus Lindisfarnensis, (901) 25.

Cuttenemor, in comitatu Eboracensi, (1138) 70.

Cynothus, rex Pictorum, ob. (775) 8.

D.

D . . . arch. Ciren. 163.

Damieta, (1218) 135, (1221) 138.

Danecastre, in comitatu Eboracensi, (1163) 78, (1204) 105.

Dane-geld, (991) 38, (994) 39, (1002) 40, (1007) 41, (1012) 42, (1051) 50.

Dani, (833) 15, (834) 16, (839-841) *ib.*, (843) *ib.*, (847) 17, (851) *ib.*, (867) 19, (870) *ib.*, (871) *ib.*, 20, (873) *ib.*, (874) *ib.*, (875-877) 21, (879-883) 22, (885-887) 23, (893) 24, (897) *ib.*, (901) 25, (904) *ib.*, (980) 36, (988) 37, (991) 38, (993) *ib.*, (997-1000) 39, (1001) 40, (1004) *ib.*, (1006) 41, (1010) 42, (1011) *ib.*

Daniel, episcopus Wincestræ, (731) 1, 2; ob. (746) 4.

David iij. comes de Huntingdon, (1170) 82, (1174) 87, (1179) 90, (1181) 91, (1184) 93, (1190) 99, (1205) 105, 108.

David, episcopus, S. Andreae, *vide* Bernam.

David j., rex Scottorum, (1124) 52; 62, (1124) 67, (1125) 68, (1127) *ib.*, (1136-1138) 70, (1139) 71, (1140) *ib.*, (1143) 72, (1149) 74, (1152) *ib.*; ob. (1153) 52, 75; 93, 228.

David, filius Alexandr iij. regis Scottorum, (1272) 222.

David, rex Walliæ, (1240) 150.

De, flumen in Scotia, (973) 34.

Deo beia, (918) 27, (942) 29, (1048) 49.

Deorhyrst, *vide* Horehirst.

Dere, abbates de,

Vide Alexander,

Henricus,

Herbertus,

Hugo,

Robertus,

Smalham, Adam de,

Walranus.

Dere, abbatis de, 144.

Dere, episcopi de,

Vide Hugo.

Dervorguilla, uxor Johannis Baliol, (1233) 143, 144.

Devenport, (920) 27.

Diana, ob. (1252) 179.

Dionysius ij. papa, (980) 36; ob. (982) 37.

Dispensator, Hugo, 200; ob. 201; miracula ejus, *ib.*

Dol, villa in Francia, (1075) 57.

Dolfinus, filius Cospatricii, comitis Northumbriæ, 31.

Domesday, liber de, (1086) 58.

Dompania, (980) 36, (1001) 40.

Dompanienses, (988) 37, (1001) 40.

Don, flumen in Scotia, (1197) 103.

Donus, papa, *vide* Dionysius.

Dorcacestrum, (953) 31, (1092) 60.

- Dorobernia, in comitatu Cantiae, (1022) 45,
 (1051) 50, (1216) 123.
 Dorsetania, (998) 39.
 Douenaldus, (974) 34.
 Douenaldus, rex Scottorum, (859) 18; ob. (863) *ib.*
 Douenaldus Macalpin, rex Scottorum, (859) 224;
 ob. (863) *ib.*
 Douenaldus iv., rex Scottorum, ob. (908) 26;
 (897) 225; (908) *ib.*
 Douenaldus Ban, rex Scottorum, (1093) 52,
 (1096) *ib.*, (1097) 61, (1093) 228, *ib.*
 Douenaldus, filius Malcolmi, filii Macbeth, (1156)
 76.
 Douer, *vide* Dorobernia.
 Dracones flammei apparent (793) 11.
 Drieburc, in comitatu Berwici, (1150) 74, (1152)
 75, (1177) 88.
 Drieburc, abbates de,
Vide Galfridus,
 Girardus,
 Johannes,
 Oliverus,
 Rogerus,
 Walterus,
 Wilhelmus.
 Drieburc, ecclesia de, (1162) 78.
 Drieburc, novum cimiterium de, (1208) 107.
 Drieburc, priores de,
Vide Girardus,
 Wilhelmus.
 Dudda, ob. (833) 15.
 Duf, rex Scottorum, (964) 33, (961) 225, (965)
 226.
 Dufnal, *vide* Douenaldus.
 Dun, episcopus Rofensis, (740) 4.
 Dunbar, in comitatu Hadintoniae, (1209) 108,
 (1216) 122.
 Dunblain, Decani de,
Vide Præbenda, Robertus de.
 Dunblain, episcopi de,
Vide Clemens,
 Præbenda, Robertus de.
 Duncanus, comes Fifensis, ob. (1204) 105.
 Duncanus, comes de Karic, (1193) 100.
 Duncanus j., rex Scottorum, (1034) 46; (1034)
 227; ob. (1039) *ib.*, 47.
 Duncanus ij, rex Scottorum, 52; (1087) 59; ob.
 (1094) 60, 228; 228.
 Dundraynan, in Galweia, (1188) 97; (1234) 144.
 Dundraynan, abbatis de,
Vide Adam,
 Briannus,
 Gaufridus,
 Jordanus,
 Leonius,
 Matusal, Robertus,
 Ricardus.
 Dundraynan, abbatia de, (1142) 72, (1167) 81.
 Dune, in Hibernia, (1186) 94.
 Dunense [Dunelmense?] castellum, (1143) 72.
 Dunelmum, (995) 39, (1069) 55, (1115) 65,
 (1170) 81.
 Dunelmi, nova ecclesia, (1092) 60, (1104) 63.
 Dunfermelin, in comitatu Fifensi, (1165) 80,
 (1188) 93, (1195) 102.
 Dunfermelin, abbates de,
Vide Berwic, Robertus de,
 Erchinbaldus,
 Gaufridus,
 Keldeleht, Robertus de,
 Wilhelmus.
 Dunfoeder, in Scotia, (934) 28.
 Dungal, rex Scottorum, (834) 16; ob. (841) *ib.*
 223; (834) 223.
 Dunkelde, in comitatu Perthense, abbates de,
Vide Bidun, Walterus de,
 Crinus.
 Dunkelde, episcopi de,
Vide Gaufridus,
 Gilbertus,
 Inherketyn, Ricardus de,
 Johannes,
 Præbenda, Ricardus de,
 Ricardus,
 Scot, Johannes,
 Sigillo, Hugo de.
 Duns, Wilhelmus de, monachus Melrosensis, 187.
 Dunsath, castellum in comitatu de Ros, (1179)
 90.
 Dunstanus sanctus, abbas Glastoniæ, (943) 29,
 (957) 31; episcopus Wigornensis, (*id.*) *ib.*,
 (959) 32; archiepiscopus Cantuariæ, (*id.*) *ib.*,

- (960) *ib.*, (969) 33, (973) *ib.*, (975) 35, (977) *ib.*, (978) *ib.*, 36; ob. (988) 37.
Duodecim fidelis homines, (1184) 93.
Duraz, urbs in Græcia, (1190) 98.
Durward, vide Ostiarius.
Duuelin, in Hibernia, (1170) 81.

E.

- Eadbertus, episcopus orientalium Anglorum, (731) 2.
Eadbertus, episcopus Merciorum, (764) 7.
Eadbertus, rex Northumbriæ, (737) 3, (758) 6; ob. (768) 8.
Eadbrich Pren, rex Cantiae, (794) 11.
Eadburga, regina, (802) 13.
Eadburga, filia regis Edwardi Senioris, 25.
Eadgarus, *vide* Edgarus.
Eadhelacus, episcopus orientalium Anglorum, (731) 2.
Eadsinus, *vide* Edsius.
Eadulfus, dux, ob. (775) 8.
Eadulfus comes Northumbriæ, 30.
Eaglesuret, in Scotia, (1080) 57.
Ealfiga, *vide* Elfiga.
Eanbaldus j. archiepiscopus Eboracensis, (780) 9, (786) 10; ob. (796) 12.
Eanbaldus ij. archiepiscopus Eboracensis, (796) 12, (798) 13.
Eanbertus, episcopus Hagustaldensis, (800) 13.
Eardulfus, episcopus Lindisfarnensis, (854) 17, (875) 21; ob. (901) 25.
Eardulfus, rex Northumbriæ, (790) 10, (794) 11, (798) 12, (799-801) 13, (806) 14.
Earnredus, (769) 8; ob. (*id.*) *ib.*
Eathelingeie, monasterium, in comitatu Somersetensi, (888) 24.
Eaxe, flumen in Anglia, (1001) 40.
Eboracum, (1055) 51, (1165) 80, (1175) 88, (1190) 99, (1218) 133, (1236) 148.
Eboraci, ecclesia major, (1235) 145.
Eboraci monasterium, (1074) 57.
Eboricæ, in Francia, (1194) 101.
Eccles, in comitatu Berwicense, conventus sanctimonialium apud, (1158) 75.
Ecga, dux, ob. (777) 9.
Ecgrig, ob. (771) 8.
Eclipsis lunæ, (734) 3, (752) 5, (756) 6, (905) 25.
Eclipsis solis, (733) 3, (1133) 69, (1141) 72, (1185) 94, (1191) 100.
Edbrichtus, rex Cantuariorum, ob. (749) 4.
Edelbertus, *vide* Ethelbertus.
Edelredus, *vide* Ethelredus.
Edelstanus, episcopus Herefordensis, ob. (1056) 51.
Edelwoldus, *vide* Ethelwoldus.
Edena, flumen in Scotia, (1216) 123.
Edesbiri, in comitatu Cestriæ, (905) 26.
Edessa, *vide* Roese.
Edgarus, rex Angliæ, (943) 29, (957) 31, (959) 32, (964) 32, 33, (967) *ib.*, (969) *ib.*, (973) *ib.*; ob. (975) 34.
Edgarus, rex Scottorum, (1096) 52, (1097) 61, (1100) 62, (1107) 63, 228.
Edgarus Atheling, 44, (1067) 55, (1070) *ib.*, (1073) 56, (1086) 58.
Edgitha, filia Edgari, regis Anglorum, 33.
Edgiva, regina Angliæ, uxor Alueredi, 25.
Edenburc, (1175) 88, (1235) 146, (1210) 109, (1218) 133, (1235) 146, 147, (1239) 150, (1255) 180, 181, 228.
Edenburc, ecclesia Sanctæ Crucis apud, (1128) 68, (1180) 91.
Edirham, Johannes de, abbas de Melros, (1268) 216.
Editha, regina Angliæ, uxor Edwardi Confessoris, (1061) 54.
Edmundus, rex Angliæ, 25, (937) 28, (940-944) 29, (945) 30; ob. (946) *ib.* 31.
Edmundus Ferreum Latus, rex Angliæ, (1015) 43; ob. (1016) *ib.*
Edmundus, sanctus, rex orientalium Anglorum, (859) 18; ob. (870) 19; apparitio ejus, (1013) 43.
Edmundus, archiepiscopus Cantuariensis, (1232) 143.

INDEX.

XV

- Edmundus, episcopus Dunelmensis, (1020) 44; ob. (1043) 48.
- Edmundus, filius Edgari, regis Angliæ, 33; ob. (971) *ib.*
- Edmundus, filius Edmundi Ferrei Lateris, (1017) 43; ob. *ib.*
- Edmundus, filius Malcolmi iij., regis Scottorum, 52.
- Edmundus, episcopus sancti Andreae, (1121) 66.
- Edmundi, sancti, ecclesia, (1032) 45.
- Edolf Cudel, comes Northumbriæ, 30.
- Edredus, rex Anglorum, 25, (946) 30, (948) *ib.*, (950) *ib.*, (952) 31; ob. (955) *ib.*
- Edredus, abbas, (875) 21, (883) 22.
- Edricus Streona, dux Merciorum, (1007) 41, (1009) 42, (1012) *ib.*, (1015) 43; ob. (1018) 44.
- Edsius, archiepiscopus Cantuariensis, (1038) 47, (1043) 48; ob. (1050) 49.
- Edwaldus, archiepiscopus Eboracensis, 33.*
- Edwardus, senior, rex Angliæ, 20, (901) 25, (906) 26, (908) *ib.*, (916) *ib.*, (920) 27, (921) *ib.*; ob. (923) *ib.*
- Edwardus Martyr, rex Anglorum, 33, (975) 34 35; ob. (978) *ib.*; corpus ejus levatur, (979) 36.
- Edwardus Confessor, rex Anglorum, (1036) 46, (1041) 47, (1043) 48, (1048) 49, (1051-1053) *ib.*, (1054) *ib.*, 51, (1058) 53, (1064) 54; ob. (1066) 55.
- Edwardus j. rex Angliæ, (1239) 149, (1254) 180, (1268) 198, 212, 214, 215, (1270) 217, 218, 219, 220.
- Edwardus, filius Edmundi Ferrei Lateris, (1017) 43, 44, (1054) 51; ob. (1057) 53.
- Edwardus, filius Malcolmi iij., regis Scottorum, 51, 52; ob. (1093) *ib.*, 60.
- Edwardus, episcopus de Aberden, ob. (1171) 64.
- Edwinus, filius regis Alueredi, 25.
- Edwinus, germanus regis Edmundi Ferrei Lateris, ob. (1017) 43.
- Edwinus, comes Mercie, (1067) 55.
- Edwinus, abbas, quondam dux Northimbrorum, ob. (801) 13.
- Edwius, rex Anglorum, (955) 31, (957) *ib.*; ob. (959) 32.
- Egbertus, rex occidentalium Saxonum, (802) 14, (814) *ib.*, (824) 15, (827) *ib.*, (828) *ib.*, (833) *ib.*; ob. (838) 16.
- Egbertus, rex Northimbrorum, (867) 19, (872) 20; ob. (873) *ib.*
- Egbertus, rex Northimbrorum, (876) 21, (883) 22.
- Egbertus, archiepiscopus Eboracensis, (735) 3; ob. (766) 7.
- Egelnotus, archiepiscopus Cantuariensis, ob. (1038) 47.
- Egelredus, *vide* Ethelredus.
- Egelricus, episcopus Dunelmensis, (1043) 48, (1056) 51.
- Egelwardus, *vide* Ethelwardus.
- Egfridus, rex Cantie, (741) 6; ob. (794) 11, 14.
- Egfridus, rex Merciorum, (796) 12; ob. (*id.*) *ib.*
- Egfridi, regis monasterium, apud Tynemouth in comitatu Northumbriæ, (794) 12.
- Egglesbirch, *vide* Eaglesuret.
- Eilredus, *vide* Ethelredus.
- Eladun, in comitatu de Roxburg, prælium apud, (760) 6.
- Ekda, *vide* Ada.
- Eleanora, regina Angliæ, uxor Henrici iij., (1235) 145, (1236) 148, (1263) 191, 192.
- Eleanora, regina Angliæ, uxor Edwardi j., (1254) 180.
- Elf, filius regis Elfwaldi, ob. (791) 11.
- Elfegus, *vide* Elphegus.
- Elferus, dux Merciorum, (979) 36; ob. (983) 37.
- Elfgiva, regina Angliæ, uxor regis Edmundi, (943) 29, 31.
- Elfgiva, regina Angliæ, uxor regis Ethelredi ij., (1002) 40; uxor regis Canuti, (1017) 44, 46, (1037) 47, (1039) *ib.*; ob. (1052) 50.
- Elfgiva, filia regis Ethelredi ij., 30.
- Elfgiva, uxor Uchtredi comitis Northumbriæ, 30.
- Elfreda, uxor regis Ethelredi, (792) 11.
- Elfreda, ducissa Merciorum, uxor Ethelredi, 20, (912-917) 28, (918) 27; ob. (919) *ib.*
- Elfreda candida, regina Anglorum, uxor regis Edgari, 33.
- Elfius, episcopus Dunelmensis, (965) 33; ob. (990) 38.

- Elfredus, filius regis Ethelwoldi, *vide* Alueredus.
 Elfredus, præpositus regis, (1011) 42.
 Elfricus dux Merciorum, *vide* Alfricus.
 Elfsige, episcopus Wintoniensis, ob. (1032) 46.
 Elfsius, episcopus Wintoniensis, (951) 31, (958) 32; archiepiscopus Cantuariensis, (*id.*) *ib.*; ob. (959) *ib.*
 Elfthrida, *vide* Alstritha.
 Elfthritha, filia regis Alueredi, 20.
 Elfwaldus, rex Estanglorum, (747) 4; ob. (749) 5.
 Elfwaldus rex, ob. (788) 10, 11.
 Elfwinus, *vide* Alwinus.
 Elfwinna, filia Elfredæ reginæ, (920) 27.
 Elgin, in comitatu Moraviæ, (1039) 227.
 Elgiva Hametuensis, mater regis Haroldi, 46.
 Elgiva regina, *vide* Elfgiva.
 Eliensis abbatia in episcopatum mutatur, (1109) 64.
 Elizabetha, uxor Willelmi ij. comitis de Warena, 71.
 Ella, rex Northumbrorum, (866) 18; ob. (867) 19.
 Elnothus, episcopus Lincolnensis, (1012) 43.
 Elphegus, abbas Bathonicus, (984) 37; episcopus Wintoniensis, (*id.*) *ib.*, (994) 39, (1006) 41; archiepiscopus Cantuariensis, (*id.*) *ib.*, (1011) 42; ob. (1012) *ib.*; corpus levatur, (1023) 45.
 Elphegus, episcopus Wintoniensis, (935) 8; ob. (951) 31.
 Elpinus, *vide* Alpinus.
 Elsthrida, regina Angliæ, uxor regis Edgari, (964) 32.
 Elswitha, regina Angliæ, uxor regis Alueredi, 20, 25; ob. (905) 26.
 Elwinus, filius regis Elfwaldi, ob. (791) 11.
 Elwoldus, dux Estanglorum, 32.
 Emma, regina Angliæ, *vide* Elfgiva.
 Engelramus, episcopus Glascuensis, *vide* Ingeramus.
 Englefeld, prælium apud, (871) 19.
 Ensius, rex Sardinie, 169.
 Eokal, rex Scottorum, (804) 14, 223; ob. (834) 16, 834.
 Eraclius, *vide* Heraclius.
 Erchinbaldus, abbas de Dunfermelin, ob. (1196) 103.
 Ergadia, episcopi de,
 Vide Alanus,
 Laurentius,
 Willelmus.
 Ermengarda, regina Scotiæ, uxor regis Willelmi, (1186), 94, (1229) 141; ob. (1233) 143.
 Ernaldus, abbas Cistercii, (1213) 114; archiepiscopus de Narbon, (*id.*) *ib.*
 Ernaldus, abbas de Fonte Johannis, (1213) 114; abbas Cistercii, (*id.*) *ib.* (1214) 115.
 Ernaldus, abbas de Kelchou, (1147) 73, (1160) episcopus Sancti Andreæ, (*id.*) *ib.*, (1161) *ib.*, (1162) 78.
 Ernaldus, abbas de Melros, (1179) 89, (1182) 92, (1189) 97; abbas de Rievalle, (*id.*) *ib.*, (1194) 102, (1199) 103, 191.
 Ernaldus, prior de Neubotil, (1194) 102; abbas de Cupro, (*id.*) *ib.*
 Ernisius, abbas de Ruford, ob. (1203) 105.
 Ernulfus, rex, (887) 24.
 Esseg, in Strathbolgin, in comitatu de Aberden, (1056) 227.
 Eskilus, archiepiscopus Lundensis, (1175) 87.
 Essendum, [in comitatu Berchensi?] prælium apud, (871) 19.
 Estampes, in Francia, (1194) 102.
 Etha, anachorita, ob. (767) 8.
 Ethandun, in comitatu Wiltoniæ, (877) 21.
 Ethelardus, dux, (780) 9.
 Ethelbaldus, rex Merciorum, (731) 2, (749) 5; ob. (757) 6.
 Ethelbaldus, archiepiscopus Eboracensis, (900) 25.
 Ethelbaldus, filius regis Ethelwoldi, (851) 17.
 Ethelbertus, rex Cantie, ob. (761) 6.
 Ethelbertus, episcopus Candidæ Casæ, (776) 9, (796) 12; ob. (797) *ib.*
 Ethelbertus, rex Northumbrorum, (750) 5.
 Ethelbertus, rex Westsaxonum, (860) 18; rex Cantie, Suddrie, et Suthsaxonie, (*id.*) *ib.*; ob. (864) 18.
 Etheldrida, regina Northumbræ, uxor Ethelwaldi Moll, (762) 6.
 Ethelelmus, ob. (839) 16.
 Ethelgarus, abbas de Novo Monasterio, (964) 33.
 Ethelgarus, episcopus Solesigensis, (988) 37; archiepiscopus Cantuariensis, (*id.*) *ib.*; 38.

- Ethelgiva, filia regis Alueredi, 20; abbatissa de Scafteshiri, (868) 24.
- Ethelredus j., rex Anglorum, (864) 18, (868) 19, (871) *ib.*; ob. (871) 20.
- Ethelredus ij., rex Anglorum, 33, (977) 35, (978) *ib.*, (986) 37, (994) 39, (1000) *ib.*, (1002) 40, (1007) 41, (1008) *ib.*, (1009) 42, (1013) 43, (1015) *ib.*, (1016) *ib.*; 44, 50.
- Ethelredus Moll, rex Northumbrorum, (774) 8, (777-779) 9, (790) 10, (791) 11, (792) *ib.*; ob. (794) *ib.*
- Ethelredus, archiepiscopus Cantuariensis, (870) 19, (872) 20; ob. (889) 24.
- Ethelredus, abbas Ludensis, (791) 11; archiepiscopus Cantuariensis, (*id.*) *ib.*
- Ethelredus, filius Malcolmi iij., regis Scottorum, 52.
- Ethelredus, comes Merciorum, (886) 23; ob. (912) 26.
- Ethelwaldus Moll, rex Northumbrorum, (759) 6, (760) *ib.*, (762) *ib.*, (765) 7.
- Ethelwaldus, episcopus Lindisfarnensis, (731) 2; ob. (740) 4.
- Ethelwardus, filius regis Alueredi, ob. (922) 27.
- Ethelwinus, dux orientalium Anglorum, (991) 38; ob. (992) *ib.*
- Ethelwoldus, frater Edwardi senioris, regis Angliæ, 25.
- Ethelwoldus, episcopus Wintoniæ, (963) 32, (969) 33, (970) *ib.*; ob. (984) 37.
- Ethelwoldus, episcopus Carleolensis, *vide* Adulfus.
- Ethelwolfus, comes Bearroccensis, (871) 19; ob. (*id.*) *ib.*
- Ethelwolfus, rex Westsaxonum, (839) 16, (843) *ib.*, (849) 17, (851) *ib.*, (853) *ib.*, (855) 18; ob. (858) *ib.*
- Etherdover, castellum in comitatu de Ros, (1179) 90.
- Ettrich, foresta de, in comitatu de Selechirche, (1235) 147.
- Everardus, abbas de Holmcultran, (1150) 74; ob. (1192) 100.
- Evesham, monachi de, (1074) 57.
- Evesham, bellum de, (1268) 200.
- Evesham, Silvester de, episcopus Wirecestriæ, (1217) 131.
- Eugenius Calvus, rex Lutinensium, (1018) 44.¹
- Eugenius iij., papa, (1145) 73, (1146) *ib.*, (1148) *ib.*, (1151) 74; ob. (1153) 75.
- Eustachius, filius Stephani, regis Angliæ, ob. (1154) 75.
- Eustachius ij., comes Bononiensis, (1051) 50.
- Eustachius iij., comes Bononiensis, (1100) 62, (1102) *ib.*
- Eustachius, monachus, ob. (1217) 128.
- Ewain, rex Scottorum, ob. (741) 4, 223.
- Ewen, rex Scottorum, (744) 4, 223; ob. (747) 4, 223.
- Exacestra, (876) 21, (971) 33, (1001) 40, (1003) *ib.*
- Eyricus, rex Northumbrorum, (949) 30, (950) *ib.*

F.

- F, filius Raynulf, ob. (1262) 185.
- Faleisio, turris de, in Normannia, (1174) 87.
- Fames in Anglia, (793) 11, (1005) 41, (1125) 68.
- Farneham, Nicholaus de, episcopus Dunelmensis, (1241) 152, (1248) 177.
- Fasseburne, rivulus in Scotia, (1184) 93.
- Feltunia, in comitatu Northumbriæ, (1215) 121.
- Fereteatht, comes Stratherniæ, (1160) 77; ob. (1171) 84.
- Fergus, dominus Galweize, (1160) 77.^m
- Fergus, rex Scottorum, (777) 9; ob. (780) *ib.*; (777) 223; ob. (780) *ib.*
- Feritas Bernardi, in Francia, (1189) 97.
- Ferrandus, comes Flandriæ, (1214) 116.
- Feschamp, Remigius de, episcopus Lincolnensis, (1092) 60.
- Fimberhela, filia Cuncari, comitis de Anegus, (969) 226.
- Finchala, *vide* Pincanhala.
- Finleg, pater Macbethi, regis Scottorum, 227.
- Fiscanensis abbas, (1241) 153.

- Fitzparnell, Robertus, comes Leicestræ, *vide* Bretoil, Robertus de.
 Flamhard, Ranulfus de, episcopus Dunelmensis, (1100) 62, (1101) *ib.*, (1221) 67; ob. (1128) 69.
 Florentius, electus Glascuensis, (1202) 105,^p (1207) 106.
 Florentius *ij.*, comes de Hoilande, (1148) 74.
 Foliota, Gilbertus de, episcopus Herefordensis, (1148) 74; episcopus Lundeniensis, (1170) 83.
 Foliota, Robertus de, episcopus Herefordensis, (1167) 81.
 Fons Eubardi, abbatia in Andegavia, (1189) 98.
 Fontevraud, *vide* Fons Eubardi.
 Fontibus, abbas de, (1211) 111.
 Fores, in comitatu Moraviæ, (908) 225, (965) 226.
 Porfar, (1258) 183.
 Forteivet, in comitatu Perthensi, (859) 223.
 Fortherus, episcopus occidentalium Saxonum, (731) 2.
 Fortibus, Willelmus de, *ij.* comes Albamare, (1217) 131; ob. (1241) 152.
 Fortibus, Willelmus de, *ij.* comes Albamare, 114, (1258) 183.
 Fotenei, abbas de, (1184) 92.
 Fotherkerne, in comitatu de Kincardine, (984) 226.
 Francorum regnum dividitur, (887) 24.
 Franciæ legatus, (1215), 121.
 Freana, ob. (871) 20.
 Fredericus *j.*, imperator Occidentis, (1159) 76, (1163) 78, (1167) 81, (1177) 88, (1182) 92; ob. (1189) 98, 103.
 Fredericus *ij.*, imperator Occidentis, (1218) 134, (1238) 149, (1245) 164, 171; ob. (1250) 178.
 Frehelmus, abbas, ob. (764) 7.
 Frethebertus, episcopus Hagustaldensis, (740) 4; ob. (766) 7.
 Frethewaldus, episcopus Candidæ casæ, ob. (764) 7, (766) *ib.*
 Frisigonensis episcopus, 174.
 Frithestanus, episcopus Wintoniensis, (932) 28; ob. (933) *ib.*
 Fronta flumen, (996) 39.
 Fugiacensis abbas, (1241) 152.
 Fulenham, in comitatu de Middlesex, (879) 22.
 Furnes, abbas de, (1211) 111.

G.

- G . . . , episcopus Sidonensis, (1243) 156.
 G . . . , sancti Theodori diaconus cardinalis, 166.
 Gæitun, in Normannia, (1188) 96.
 Gainesburc, in comitatu Lincolnæ, (1013) 43.
 Galfridus, *vide* Gaufridus.
 Galge, flumen in Scotia, (1180) 90.
 Galiensis episcopus, 173.
 Galo, cardinalis, *vide* Gualo.
 Galweia, (1142) 72, (1160) 77, (1185) 94, (1216) 125, (1217) 130, (1235) 145, 147.
 Galweisæ bastardus, (1235) 146.
 Galweia, episcopi de, *vide* Candida Casa, episcopi de.
 Galweia, Eva de, ob. (1217) 130.
 Galweia, Gilbertus de, comes de Karic, 100.
 Galweia, Thomas de, comes de Athedle, ob. (1231) 142, 154.
 Galweiensis, (1217) 130, 144, (1258) 184.
 Gamelinus, episcopus Sancti Andree, (1254) 180, (1255) 181, *ib.* (1256) 182, (1257) *ib.*, (1258) 183, (1263) 190; ob. (1268) 212.
 Gant, (880), 22.
 Gaucherus, abbas de Longo Ponte, (1218) 135; abbas Cistercii, (*id.*) *ib.*
 Gauelforde, in comitatu Cornubiæ, (824) 15.
 Gaufridus, comes Britannæ, filius Henrici *ij.*, ob. (1186) 94, 95.
 Gaufridus, abbas de Driburc, (1209) 107; abbas de Alnewic, (*id.*) *ib.*

- Gaufridus, abbas de Dundrāynau, ob. (1222) 139.
 Gaufridus, abbas de Dunfermelin, ob. (1178) 89.
 Gaufridus, prior de Dunfermelin, (1238) 148;
 abbas de Dunfermelin, (*id.*) *ib.*; ob. (1240) 151.
 Gaufridus, episcopus de Dunkelde, (1236) 147;
 ob. (1250) 178.
 Gaufridus, prior de Kelchou, (1208) 105; abbas
 de Kelchou, (*id.*) *ib.*
 Gaufridus, prior de Neubötil, (1246) 176; abbas
 de Sancto Servano, (*id.*) *ib.*, 179.
 Gaufridus, abbas Rievallis, (1204) 105.
 Gazala, (1244) 157.
 Gedewurth, in comitatu de Rokesburch, (1165)
 80, (1174) 86, (1217) 133, (1258) 184, (1263)
 190, 229.
 Gedewurth, abbates de,
 Vide Gyseburne, Robertus de,
 Henricus,
 Nicholaus,
 Philippus,
 Radulfus,
 Ricardus.
 Gedewurth, canonici de,
 Vide Gyseburne, Robertus de,
 Nicholaus,
 Philippus.
 Gedewurth, cellerarii de, *vide* Ricardus.
 Gedewurth, foresta de, (1258) 184.
 Geinforda, (801) 13.
 Gelasius ij., papa, (1118) 65, 66; ob. (1119) *ib.*
 Gelgdefordia, in comitatu Surreie, (1036) 46.
 Gelu magnum, (1205) 106.
 Gerbertus, postea papa, *vide* Silvester ij.
 Gerboreth, castellum de, (1079) 57.
 Gervasius, patriarchus Constantinopolitanus,
 (1215) 120.
 Gerverei, insula de, (1249) 77.
 Gibellum, (1170) 82.
 Giffard, Willelmus de, episcopus Wintoniensis,
 (1098) 61; ob. (1129) 69.
 Gilbertus, abbas de Alnewic, ob. (1208) 107.
 Gilbertus, episcopus Brechinensis, (1249) 177.
 Gilbertus, abbas Cisterciensis, ob. (1167) 81.
 Gilbertus, abbas de Cupro, (1240) 150; ob. (1243)
 155.
 Gilbertus, episcopus de Dunkelde, ob. (1236) 147.
 Gilbertus, abbas de Glenlus, (1233) 143; magis-
 ter novitiorum de Melros, (1235) 144; epis-
 copus Candidæ Casæ, (*id.*) *ib.*, 145, 146; ob.
 (1253) 180; 191.
 Gilbertus, magister conversorum de Holmcultran,
 (1233) 144; abbas de Holmcultran, (*id.*) *ib.*;
 ob. (1237) 148.
 Gilbertus, comes de Penbruch, marescallus Ang-
 liæ, (1235) 147; ob. (1241) 152.
 Gildeford, *vide* Gelgdefordia.
 Gillecolumus, (1185) 94; ob. (*id.*) *ib.*
 Gillepatricius, (1185) 94.
 Gilroth, (1235) 146.
 Gimketel, episcopus Suthsaxonum, (1038) 47.
 Gipeswic, in comitatu de Suffolk, (991) 38, (1010)
 42.
 Girardus, prior de Drieburc, (1177) 88; abbas de
 Drieburc, (*id.*) *ib.*
 Girardus, archiepiscopus Eboracensis, (1100)
 62.
 Gisortium, in Normannia, (1119) 66.
 Githa, uxor Tovii Prudan, (1042) 48.
 Glademutha, (920) 27.
 Glammis, in comitatu de Forfar, (1034) 227.
 Glanville, Gilbertus de, episcopus Roucestriæ,
 (1209) 109.
 Glanville, Ranulfus de, justiciarius Angliæ, ob.
 (1191) 99.
 Glasgu, (1208) 107, (1235) 146.
 Glasgu, archidiaconi de,
 Vide Abirden, Mathæus de,
 Potter, Hugo de,
 Robertus,
 Thomas,
 Thomas.
 Glasgu, archidiaconatus de, dividitur, (1238) 148.
 Glasguensis ecclesia, (1136) 70, (1174) 86, (1197)
 103, (1233) 144.
 Glasgu, episcopi de,
 Vide Bondington, Willelmus de,
 Chyum, Johannes de,
 Florencius,
 Herbertus,
 Ingelramus,

- Jocelinus,
Johannes,
Maleuicinus, Willelmus,
Nicholaus,
Walterus,
Wiscard, Robertus,
Wiscard, Willelmus.
- Glasgu, thesaurarius de, *vide* Rokesburch, Johannes de,
- Glastonium, in comitatu de Somerset, (975) 34.
- Glaworna, (1053) 50.
- Glenlus, in comitatu Wigtoniæ, abbatia de, (1235) 146.
- Glenlus, abbates de,
Vide Gilbertus,
Michael,
Musarde, Alanus de,
Robertus,
Willelmus.
- Glenlus, cellerarius de, *vide* Johannes.
- Goda, satrapa Dompniensium, ob. (988) 37.
- Godefridus Bononiensis, rex Ierusalem, (1099) 61, (1100) 62; ob. (*id.*) *ib.*
- Godefridus, dux Luvaniæ, (1121) 66.
- Godinus, 110.
- Godini, (1210) 110.
- Godiva, uxor Leofrici, comitis Mercie, 53.
- Godricus, eremita Finchale, (1110) 64; ob. (1170) 82.
- Godrun, rex Danorum, *vide* Athelstan, rex Est-angliæ.
- Godwinus, comes Cantie, (1036) 46, (1040) 47, (1051) 50, (1052) *ib.*; ob. (1053) *ib.*; 55.
- Godwinus, episcopus Rofensis, (1011) 42.
- Gospatricius iij., comes de Marchia, ob. (1166) 80.
- Gregorius v., papa, (1004) 40; ob. (1005) 41.
- Gregorius vij., papa, (1074) 56, (1075) 57, (1080-1084) 58; ob. (1084) *ib.*
- Gregorius viij., papa, (1187) 96; ob. (*id.*) *ib.*
- Gregorius ix., papa, (1227) 141, (1238) 149, (1240) 151; ob. (1241) 154; 165.
- Gregorius, legatus papæ, (1241) 152.
- Gregorius, archidiaconus de Brechin, (1218) 134; episcopus de Brechin, (*id.*) *ib.*
- Gregorius, episcopus de Dunkelde, ob. (1169) 81.
- Gregorius, subcellerarius de Holmcultran, (1192) 100; abbas de Holmcultran, (*id.*) *ib.*
- Gregorius, episcopus de Rosmarkin, (1161) 78; ob. (1195) 102.
- Gregori Dialogi citantur, 20.
- Grenlauue, Willelmus de, 176.
- Grey, Walterus de, archiepiscopus Eboracensis, (1217) 131, 132, (1235) 145, (1244) 156; ob. (1255) 182.
- Grifinus, rex Walensium, (1053) 50, (1055) 51, (1056) *ib.*, (1058) 53, (1063) 54; ob. (1064) *ib.*
- Grig, rex Scottorum, (879) 224; ob. (897) *ib.*, 225.
- Grim, rex Scottorum, *vide* Kinedus iij.
- Grimbaldus, ob. (903) 25.
- Grostet, Robertus de, episcopus Lincolnæ, (1235) 145; ob. (1253) 180, 200.
- Guallia, *vide* Wallia.
- Gualo, cardinalis, (1216) 124, (1217) 129, 131, 132, (1218) 134, 135.
- Guarnerius, abbas de Alba Ripa, (1186) 95; abbas Clarevallis, (*id.*) *ib.*
- Gulielmus, *vide* Willelmus.
- Gundulfus, episcopus Rofensis, ob. (1108) 64.
- Gunnilda, imperatrix Romanorum, uxor Henrici iij., 44.
- Gutferthus, filius Sihtrici regis Northumbriæ, (926) 28.
- Guthlacus sanctus, (1136) 70.
- Guthredus, filius Macwillelmi, (1211) 112.
- Guthredus, rex Northumbriæ, (883) 22; ob. (894) 24.
- Gyseburne, Robertus de, canonicus de Gedewurth, (1249) 177; abbas de Gedewurth, (*id.*) *ib.*; ob. (*id.*) 178.

H.

- H, abbas de Ursicampo, (1214) 116.
 Haberbrothoc, *vide* Aberbrothoc.
 Haberdon, *vide* Aberdon.
 Haco iv., rex Norwagiæ, (1263) 190; ob. (*id.*) *ib.*
 Hadingtone, (1180) 90, (1191) 99, (1216) 122,
 (1242) 154.
 Hadingtone, Johannes de, portarius de Sancto
 Servano, (1252) 179.
 Hadwinus, episcopus, ob. (773) 8.
 Hagustaldensis ecclesia, in Northumbria, (788)
 10.
 Haldene, rex Danorum, (871) 19, (873) 20, (874)
ib., (875) 21; ob. (877) *ib.*
 Halielande, *vide* Lindisfarn.
 Halielandeschire, (1179) 89.
 Halingtona, Petrus de, archidiaconus de Theuidal,
 (1238) 148.⁷
 Hamo, filius Roberti, comitis Gloucestræ, ob.
 (1159) 76.
 Hamtona, *vide* Suthamtonia.
 Haraldus, comes Cathenesiæ, (1197) 103.
 Hardecnutus, rex Danorum, 44, (1035) 46, (1037)
 47, (1039) *ib.*; rex Anglorum, (1040) *ib.*,
 (1041) *ib.*; ob. (1042) 48.
 Harkarres, Adam de, cellerarius de Neubotil,
 (1216) 124; abbas de Neubotil, (*id.*) *ib.*, (1218)
 133, 135; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*, (1232)
 143, (1235) 146; 186, 191.
 Haroldus j., rex Anglorum, (1035) 46, (1037) *ib.*;
 ob. (1040) 47.
 Haroldus ij., rex Anglorum, (1053) 50, (1055) 51,
 (1063) 54, (1064) *ib.*, (1066) 55.
 Haroldus, comes Danorum, ob. (871) 20.
 Haroldus iij., rex Danorum, (1076) 57.
 Haroldus, rex Noreganorum, 45.
 Haroldus Harphager, rex Noreganorum, (1048)
 48; ob. (1066) 55.
 Hastanedene, in Theuidal, ecclesia sancti Kente-
 germi apud, (1193) 100.
 Hastings, David de, comes Atholiæ, (1242) 155;
 ob. (1269) 217.
 Haukirc, in comitatu Cathenesiæ, (1222) 139.
 Hawic, in comitatu de Rokesburch, ecclesia
 Sanctæ Mariæ apud, (1214) 115.
 Headredus, episcopus Hagustaldensis, (797) 12;
 ob. (800) 13.
 Heardbertus, princeps, (777) 9.
 Heccles, *vide* Eccles.
 Hedabbus, rex Scottorum, (747) 4, 223; ob. (777)
 9, 223.
 Hed, rex Scottorum, (878) 224, (879) 22, 224.
 Hederham, Johannes de, *vide* Edirham, Johaunes
 de.
 Heli, in comitatu Cantabrigiæ, (1036) 46.
 Helias, abbas Rievallis, (1211) 111, (1215) 117,
 130.
 Helionora, regina Angliæ, uxor Henrici iij., 192,
 219.
 Hengestesdune, in comitatu Cornubiæ, (834) 16.
 Hemeli, episcopus Merciorum, ob. (765) 7.
 Hemingus, (1009) 41.
 Henricus j., rex Angliæ, 31, (1091) 59, (1100-
 1102) 62, (1105) 63, (1108) *ib.*, (1109-1113)
 64, (1114) 65, (1116) *ib.*, (1119) 66, (1121) *ib.*,
 67, (1122) *ib.*, (1125) 68, (1131) 69; ob.
 (1135) 70; 71, 74.
 Henricus ij., rex Angliæ, 31, (1149) 74, (1151)
ib., (1153) 75, (1154) *ib.*, (1157-1159) 76,
 (1162-1164) 78, 79, (1166) 80, (1170) 81, 82,
 (1171) 83, 84, (1172) 85, (1173) *ib.*, 86, (1174)
 87, (1175) 88, (1181) 91, (1182) 92, (1184) *ib.*
 (1185) 93, 94, (1186) *ib.*, (1188) 96, (1189)
 97; ob. (*id.*) *ib.*, 98.
 Henricus iij., rex Angliæ, 53, (1216) 124, (1217)
 129, (1235) 145, (1236) 147, 148, (1238) *ib.*,
 (1242) 154, (1243) 156, (1251) 179, (1253)
 180, (1257) 182, (1263) 191, (1264) 192; ob.
 (1270) 219.
 Henricus filius Henrici ij., regis Angliæ, (1170)
 82, 83, (1173) 85, 86; ob. (1183) 92.
 Henricus, abbas Clarevallis, (1179) 89; episcopus
 Albanensis, (*id.*) *ib.*; ob. (1188) 97.

- Henricus j., rex Cypri, (1244) 158.
 Henricus, archiepiscopus Dublinensis, (1216) 124.
 Henricus j., rex Francorum, (1036) 46; ob. (1060) 54.
 Henricus ij., imperator Germanorum, 44.
 Henricus vj., imperator Germanorum, (1193) 101.
 Henricus, abbas de Holmcultran, (1255) 182, (1267) 197.
 Henricus, abbas de Gedewurth, (1239) 150.
 Henricus j., rex Ierusalem, ob. (1197) 103.
 Henricus, prior de Kelchou, (1208) 107; abbas de Kelchou, (*id.*) *ib.*, (1215) 121; ob. (1218) 134.
 Henricus, prior de Kinlos, (1252) 179; abbas de Dere, (*id.*) *ib.*, (1262) 185.
 Henricus, comes Northimbrorum, filius Davidi regis Scottorum, (1137) 70, (1139) 71, (1148) 73; ob. (1152) 52, 74, 75.
 Henricus, abbas Novi Monasterii, (1217) 129; ob. (1218) 135.
 Henricus ij., imperator Romanorum, 44, (1049) 49, (1054) 51; ob. (1056) *ib.*
 Henricus iij., imperator Romanorum, (1056) 51, (1080-1083) 58; ob. (1106) 63.
 Henricus v., imperator Romanorum (1106) 63, (1110) 64, (1111) *ib.*, (1114) *ib.*, (1119) 66, (1122) 67; ob. (1125) 68.
 Henricus, abbas de Sancta Cruce, (1253) 180; episcopus Candidæ Casæ (*id.*) *ib.*, (1255) 181.
 Henricus, prior de Rupe, (1217) 129.
 Henricus, dux Saxonie, (1182) 92.
 Henricus, abbas de Wardona, (1215) 117; abbas Rievallis, (*id.*) *ib.*; ob. (1216) 124.
 Heraclius, patriarcha Ierosolimitanus, (1185) 93.
 Herberti miracula, apud Huntodinam, (1181) 91.
 Herbertus, abbas de Dere, (1223) 140.
 Herbertus, abbas de Kinlos, (1251) 179.
 Herbertus, abbas de Selechirche, (1188) 66; abbas de Kelchou, (*id.*) *ib.*, (1147) 73; episcopus Glascuensis, (*id.*) *ib.*, (1159) 76, (1160) 77; ob. (1164) 79.
 Heredbertus, consul, ob. (840) 16.
 Herefordensis civitas, (1055) 51, (1268) 198.
 Herefridus, episcopus, ob. (833) 15.
 Hermanus, episcopus Wiltoniensis, (1045) 48, (1050) 49.
 Hermanus Petragoricensis, magister militie Templi, (1243) 156.
 Hertelpol, in comitatu Dunelmensi, (1182) 92.
 Heakedale, terra de, 93.
 Hesteng, rex Danorum, (893) 24.
 Hestippi, (771) 8.
 Hierosolyma, *vide* Ierosolima.
 Higbaldus, episcopus Lindisfarnensis, (780) 9, (786) 10, (796) 12.
 Hildegils, princeps Merciorum, ob. (799) 13.
 Hiltebrandus, *vide* Gregorius vij., papa.
 Hingwaldus, episcopus orientalium Saxonum, (731) 2.
 Hollandie submersio, (1178) 89.
 Holme [in comitatu de Sussex?] (904) 25.
 Holmcultran, in comitatu Cumbrie, (1150) 74, (1186) 95, (1216) 123.
 Holmcultran, abbates de,
 Vide Adam,
 Everardus,
 Gilbertus,
 Gregorius,
 Henricus,
 Johannes,
 Radulfus,
 Willelmus.
 Holmcultran, magister conversorum de,
 Vide Gilbertus.
 Honorati Sancti capella, in Francia, (1210) 110.
 Honorius ij., papa, (1068) 55, (1124) 68; ob. (1130) 69.
 Honorius iij., papa, (1216) 124; ob. (1227) 141, 167.
 Horatius citatur, 172.
 Horehirst, monasterium de, [in comitatu Gloucestrie?] (984) 37.
Horologium, 207.
 Hospitalarii milites, (1187) 95, (1245) 168, 169.
 Hrofi, *vide* Roucester.
 Hubaldus, *vide* Lucius iij., papa.
 Hubba, dux Danorum, (866) 18, (868-870) 19.
 Huctredus comes Northimbrorum, *vide* Uhtredus.
 Huda, dux Danorum, ob. (853) 17.
 Hugo, episcopus Brechinensis, ob. (1218) 134.
 Hugo, abbas de Kelchou, (1239) 150; ob. (1248) 177.

- Hugo, prior de Kinlos, (1217) 129; abbas de Kilinros, (*id.*) *ib.*
Hugo, prior de Melros, (1234) 144; abbas de Dere, (*id.*) *ib.*; ob. (1235) 145.
Hugo, abbas de Sancto Servano, (1218) 133.
Hugo, magister conversorum de Melros, (1232) 142; abbas de Sancto Servano, (*id.*) *ib.*; ob. (1245) 163.
Hugo, prior de Neubotil, (1179) 89; abbas de Neubotil, (*id.*) *ib.*; ob. (1201) 104.
Hugo, episcopus Sancti Andreæ, (1178) 88, (1187) 95; ob. (1188) 97.
Humbeam, rex Estangliæ, (749) 5.
Humbra, consul, ob. (756) 6.
Humbra, flumen in Angliæ, (937) 28.
Humeto, Willelmus de, abbas Westminstrensis, (1216) 125.
Humframwille, Gilbertus de, (1244) 155.
Hunbandus, prior de Weneloc, (1169) 81.
Hunbeana, *vide* Humbeam.
Hungaria, (1054) 51.
Hungariæ legatus, (1215) 121.
Huni, (794) 12.
Huntendon, comitatus de, (1185) 94.
Huntodina, (1181) 91.
Huwal, rex Britonum, (926) 28.
Huwal, rex, (973) 34.
Hybernia, (1151) 74, (1164) 79, (1170) 82, (1171) 84, (1172) 85, (1176) 88, (1177) *ib.*, (1210) 109.
Hyberniæ, filius cujusdam regis, (1215) 117.
Hyems asperrima, (1039) 47, (1271) 222.
Hystoensis episcopus, (1241) 152.
Hythusum, filia Adæ de, 100.

I.

- Jacinctus, *vide* Celestinus iij., papa.
Jacob, rex, (974) 34.
Jacobini fratres, (1230) 142.
Jacobitas, (1244) 161.
Jacobus, abbas Cistercii, (1267) 197; archiepiscopus Narbonensis, (*id.*) *ib.*
Jacobus sanctus, 139.
Jacobus, Scotiæ legatus, (1244) 135.
Januenses, (1241) 152.
Ichmarcus, rex, (1031) 45.^p
Ichri, Willelmus de, (1217) 128.
Jedewurth, *vide* Gedewurth.
Ierosolima, (1058) 58, (1095) 60, (1096) 61, (1099) *ib.*, (1122) 67, (1147) 73, (1149) 74, (1188) 97, (1190) 98, (1191) 99, (1244) 157, 158, 159, 160, 161, 162, (1268) 211.
Ierosolima, ecclesia Beelmita, in, (1244) 162.
Ierosolima, ecclesia sancti Jacobi, in, (1244) 162.
Ierosolima, ecclesia Sepulchri Dominici in, (1244) 162.
Ierosolima, terra de, (1192) 100, (1244) 156.
Ierosolima, Templum Domini in, (1244) 162.
Ierosolimæ legatus, (1215) 121.
Ignis inextinguibilis, (1032) 45.
Incantatrix, 127.
India, 73.
Indulfus, rex Scottorum, (952) 225; ob. (961) *ib.* 32.
Ingelramus, episcopus Glasguensis, (1164) 79, (1171) 84; ob. (1174) 86.
Ingwaldus, episcopus Lundoniensis, (731) 1; ob. (745) 4.
Inherketyn, Ricardus de, episcopus de Dunkelde, (1250) 178.
Innocentius ij., papa, (1130) 69, (1139) 71; ob. (1144) 72.
Innocentius iij., papa, (1198) 103, (1208) 107, (1211) 111, (1212) 112, 113, (1214) 115, (1215) 120, 121; ob. (1216) 124.
Innocentius iv., papa, (1243) 155, 156, (1245) 163, 167; ob. (1254) 180.
Insula, Briannus de, (1217) 131.
Inuernis, in Scotia, (1187) 96, (1197) 103.
Jo, (1244) 163.
Jocelinus, prior de Melros, (1170) 81; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*, (1174) 86; episcopus Glasgu-

- ensis, (*id.*) *ib.*, (1175) 87, (1179) 89, (1181) 91, (1182) 92, (1193) 100, 101, (1195) 102, (1197) 103, ob. (1199) 103; 191.
- Johanna, regina Scotiæ, uxor Alexandri ij., (1221) 53, 138, (1236) 148; ob. (1238) *ib.*
- Johanna, regina Siciliæ, filia Johannis regis Angliæ, (1191) 99.
- Johannes, rex Angliæ, 53, (1199) 103, (1203) 105, (1208) 107, (1209) 108, (1210) 109, (1211) 110, 112, (1212) 113, (1214) 115, 116, (1216) 122, 123; ob. (*id.*) 124; 138.
- Johannes xij., papa, (960) 32.
- Johannes xij., papa, ob. (979) 36.
- Johannes xiv., papa, (994) 38; ob. (*id.*) *ib.*; (995) 39.
- Johannes xv., papa, (994) 38, (995) 39; ob. (1004) 40.
- Johannes xvj., papa, (1005) 41; ob. (*id.*) *ib.*
- Johannes xvij., papa, (1007) 41; ob. (1008) *ib.*
- Johannes xvij., papa, (1008) 41; ob. (1009) *ib.*
- Johannes xix., papa, (1024) 45, (1026) *ib.* (1031) *ib.*
- Johannes, episcopus de Aberden, ob. (1207) 106.
- Johannes, episcopus Candidæ Casæ, ob. (1209) 108.
- Johannes, comes de Cathenese, ob. (1231) 142.
- Johannes, abbas Cistercii, (1238) 149.
- Johannes, abbas de Drieburc, (1240) 150.
- Johannes, episcopus Glascuensis, (1123) 67; ob. (1147) 73.
- Johannes, cellarius de Glenlus, (1223) 140; abbas de Jugo Dei, (*id.*) *ib.*, (1227) 148; abbas de Holmcultran, (*id.*) *ib.*; ob. (1255) 182.
- Johannes, abbas de Kelchou, (1160) 77, (1165) 80, (1176) 88; ob. (1180) 90.
- Johannes, archidiaconus Laodonis, (1211) 110;
- episcopus de Dunkelde, (*id.*) *ib.*; ob. (1214) 115.
- Johannes, prior de May, (1251) 179; abbas de Sancto Edwardo, (*id.*) *ib.*, (1252) *ib.*
- Johannes, abbas de Pietate Dei, (1243) 155, (1244) 156.
- Johannes, electus Sancti Andrea, (1180) 90, 91; episcopus de Dunkelde, (1195) 102.
- Johannes, abbas de Sancto Servano, (1260) 185.
- Johannes, abbas Saviniacensis, (1267) 197; abbas Cistercii, (*id.*) *ib.*
- Johannis Baptistæ monasterium, apud Cestriam, (973) 34.
- Johannis Sancti Hospitalis, prior, (1244) 163.
- Johanris, Perven de, (1217) 128.
- Iona insula, *vide* Sanctus Columbanus.
- Joppa, (1244) 161.
- Jordanus, abbas de Dundreinan, (1236) 147.
- Irewin, Reginaldus de, archidiaconus de Theuidal, (1242) 154.
- Isabel, matertera Malcolmi iij. regis Scottorum, 82.
- Isabella, filia Willelmi regis Scottorum, (1183) 92, (1209) 108, (1223) 141.
- Isidori Etymologia, citatur, 216.
- Italia, (1165) 80, (1270) 218.
- Judæi, (1210) 109, (1216) 122.
- Judæorum interfectio in Anglia, (1190) 99.
- Judæorum persecutio in Anglia, (1210) 109.
- Juditha, uxor regis Ethelwoldi, (855) 18; uxor regis Ethelboldi, (858) *ib.*
- Juliana, uxor domini F . . . , filii Ranulfi, ob. (1262) 185.
- Juramenta, (1268) 201.
- Iwarus, dux Danorum, (865) 18, (866) *ib.* (868-870) 19; ob. (877) 21.

K.

- Kærfegion, *vide* Urbs legionum.
- Kairlipho, Willelmus de, episcopus Dunelmensis, (1080) 57, (1093) 60; ob. (1096) 61.
- Kald, Adam de, episcopus de Abirden, (1207) 106.
- Kambskinele, conventus de, (1257) 182.
- Karic, (1193) 100.
- Karrum, (843) 16.
- Kaue, *vide* Caue.
- Kelchou, in comitatu de Rokesburch, (1209) 109, (1255) 181.

- Kelchou, abbates de,
 Vide Caue, Ricardus de,
 Ernaldus,
 Gaufridus,
 Henricus,
 Herbertus,
 Hugo,
 Johannes,
 Lambeden, Henricus de,
 Maunsel, Herbertus,
 Maunsel, Hugo,
 Osbertus,
 Patricius,
 Ricardus,
 Smailhame, Robertus de.
 Kelchou, camerarius de,
 Vide Lambeden, Henricus de.
 Kelchou, ecclesia de, (1128) 69.
 Kelchou, priores de,
 Vide Gaufridus,
 Henricus,
 Ricardus.
 Kelchou, monachi de, (1202) 104.
 Kelchou, secretarius de,
 Vide Maunsel, Herbertus.
 Meldeleht, Robertus de, abbas de Dunfermelin,
 (1240) 151, 191; abbas de Melros, *ib.*, (1268)
 216.
 Kellingswurth, castellum de, (1268) 108.
 Kenelmus, martyr, 12.
 Kenneth, *vide* Kinedus.
 Kenric, filius Cudredi regis Westsaxonum, ob.
 (749) 5.
 Kenulfus, episcopus Wintoniensis, (1006) 41.
 Kererra, insula de, (1249) 177.
 Keresburch, (1112) 64.
 Kikemunt, (1151) 74.
 Kilconcath, Adam de, comes de Ketric, ob.
 (1270) 219.
 Kilconcath, Willelmus de, lector fratrum prædica-
 torum de Perth, (1269) 217; episcopus
 Brechinensis, (*id.*) *ib.*
 Kinedus Macalpin, rex Scottorum, (843) 16, 223;
 ob. (859) 16, 223; 224.
 Kineardus, abbas de Middiltona, (964) 33.
 Kinedus iij., rex Scottorum, (969) 226, (973) 34;
 ob. (994) *ib.*
 Kinedus iv., rex Scottorum, (995) 226; ob.
 (1003) *ib.* 227.
 Kinehardus, frater Sigeberti regis Westsaxonum,
 (784) 10; ob. (786) *ib.*
 Kineuulfus, rex Westsaxonum, *vide* Kinewldus.
 Kinewaldus, episcopus Wigornensis, (929) 28;
 ob. (957) 31.
 Kinewldus, rex Westsaxonum, (756) 6, (777) 9;
 ob. (784) 10.
 Kinewlfus, rex Merciorum, (801) 13.
 Kingistun, in comitatu de Surrlia, (878) 35.
 Kinnuulfus, episcopus Lindisfarnensis, (740) 4,
 (780) 9; ob. (783) 10.
 Kinlos, abbates de,
 Vide Andreas,
 Ascelinus,
 Herbertus,
 Hugo,
 Radulfus,
 Reinerius,
 Ricardus,
 Robertus.
 Kinlos, abbatia de, (1150) 74, (1217) 129.
 Kinlos, priores de,
 Vide Alexander,
 Henricus,
 Hugo.
 Kinnjmund, Matthæus de, episcopus de Aber-
 den, *vide* Matthæus.
 Kinsius, archiepiscopus Eboracensis, (1051) 49;
 ob. (1060) 54.
 Kinulfus, dux, ob. (777) 9.
 Kinros, (1257) 183.
 Kireling, villa de, in Estanglia, (977) 35.
 Kyllenros, *vide* Sancti Servani abbatia.
 Kynath, *vide* Kinedus.
 Kynlos, *vide* Kinlos.
 Kyrcham, Walterus, decanus Eboraci, (1248) 177;
 episcopus Dunelmensis, (*id.*) *ib.*; ob. (1260)
 185.
 Kyrtington, *vide* Kireling.

L.

- Lambeden, Henricus de, abbas de Kelchou, (1260) 185, 187; ob. (*id.*) 48.
- Lambertus, archiepiscopus Cantuariensis, (765) 7; ob. (791) 11.
- Lamfrancus, archiepiscopus Cantuariensis, (1070) 56, (1071) 58., (1087) 59; ob. (1089) *ib.*
- Lamhythe, (1042) 48.
- Lamley, Radulfus de, abbas de Abberbrohoc, (1239) 149; episcopus de Aberden, (*id.*) *ib.*; ob. (1247) 147.
- Langetun, Stephanus de, archiepiscopus Cantuariensis, (1208) 107, (1212) 113, (1214) 115, (1216) 134.
- Laodicia, civitas, (1170) 81.
- Laodonia archidiaconi.
Vide Johannes,
Wiscard, Robertus de.
- Lasci, Hugo de, (1204) 105.
- Laufnaut, in comitatu de Aberden, (1055) 227.
- Laundes, Johannes de, nepos Willelmi domini de Hunum, (1227) 141.
- Laurencius, Sanctus, 139.
- Laurencius, episcopus de Ergadia, (1262) 188.
- Laurencius, abbas de Melros, (1175) 87; ob. (1178) 89; 191.
- Laurencius, archidiaconus Sancti Andreæ, (1209) 108.
- Lector, ob. (771) 8.^a
- Ledre, flumen, (1180) 90.
- Legacestria, (908) 26, (919) 27, (942) 29, (1174) 87.
- Leo iij., papa, (794) 12, (797) *ib.*, (800) 13; ob. (815) 14.
- Leo iv., papa, (853) 17.
- Leo ix., papa, (1049) 49, *ib.*
- Leo Petrus, antipapa, (1138) 70.
- Leofewinus dux, pater Leofrici, 53.
- Leofricus, comes Mercie, 50; ob. (1057) 53.
- Leofruna, abbatissa ecclesie Sancti Mildredi in Cantuaria, (1011) 42.
- Leofsus, episcopus Wictiorum, ob. (1033) 46.
- Leonis silva, in Francia, (1194) 102.
- Leonius, abbas de Dandrayna, (1236) 147, (1239) 149; abbas Rievallis, (*id.*) *ib.*; ob. (1240) 150.
- Leopoldus ij., dux Austrie, (1193) 101.
- Leoue, (906) 30.
- Leamahagu, prior de,
Vide Bricius.
- Levegarus, episcopus Herefordensis, (1056) 51; ob. (*id.*) *ib.*
- Leuingus, archiepiscopus Cantuariensis, (1014) 43; ob. (1020) 44.
- Leuthfridus, episcopus Migensis, (773) 8.
- Lewellinus, rex Wallie, (1240) 150; 205.
- Lewya, bellum de, (1260) 192.
- Lex de furibus et latronibus, (1108) 63.
- Lincolnia, (942) 29, (1092) 60, (1140) 71, (1213) 114.
- Lincolnie provincia, (1010) 42.
- Lincolnie praelium, (1217) 150, 151.
- Lindeseia (993) 38.
- Lindeseia, Walteri de, ~~Willa~~, (1222) 140.
- Lindesfara in comitatu Dunelmensi, (750) 5, (1061) 54.
- Lindisarn, monachi de, (793) 11.
- Lingula, 127.
- Lilleshive, persona de,
Vide Thomas.
- Liuingus, episcopus Wigornensis, (1038) 47.
- Loidis provincia, (1091) 60.
- Loine, (969) 226.
- Lomkestun, Adam de, 176.
- Longa-spata, Willelmus de, comes Flandrensis, (1127) 68, (1128) *ib.*
- Longa-spata, Willelmus de, dux Normanie, (906) 26.
- Longa-spata, Willelmus de, comes Salisberie, (1214) 116, (1216) 123, (1217) 130, 131.
- Longobardia, (887) 24, (1245) 167.
- Lora, comitissa Atholie, ob. (1269) 217.
- Lotharius, rex Francorum, (957) 61; ob. (987) 37.

Lotharius ij., imperator Occidentis, (1125) 68.
 Luceden, rex Merciorum, (824) 15; ob. (825) *ib.*
 Luches, in Francia, (1194) 102.
 Luci, Godefridus de, episcopus Wintoniæ, ob. (1204) 105.
 Lucius ij., papa, (1144) 72; ob. (1145) *ib.*
 Lucius iij., papa, (1181) 91, (1182) 92; ob. (1185) 94.
 Ludeham, Godefridus de, archiepiscopus Eboracensis, (1258) 183.
 Ludovicus j., dux Bavarie, 170.
 Ludovicus j., rex Francorum, (813) 14.
 Ludovicus iv., rex Francorum, ob. (957) 31.
 Ludovicus v., rex Francorum, (987) 37; ob. (988) 38.
 Ludovicus vj., rex Francorum, (1107) 62, (1107) 63, (1118) 66; ob. (1137) 70.
 Ludovicus vij., rex Francorum, (1137) 70; 71, (1147) 72, (1149) 74, (1178) 85; ob. (1181) 91.
 Ludovicus viij., rex Francorum, (1210) 110,

(1216) 123, 124, (1217) 128, 129, 130, (1222) 140; ob. (1226) 141.
 Ludovicus ix., rex Francorum, (1245) 163, 164, (1248) 177, (1249) *ib.*, (1250) 178, (1254) 180, (1269) 216, ob. (*id.*) *ib.*; 217, 218.
 Lugdunum, (1243) 166, (1245) 173, 174.
 Lulach, rex Scottorum, (1055) 51, 227; ob. (1056) *ib.*
 Lundors, (1218) 133.
 Luna, (1117) 65, (1205) 105, (1216) 125.
 Lundonia, (798) 12, (841) 16, (872) 20, (886) 28, (982) 37, (994) 39, (1012) 42, (1023) 45, (1040) 47, (1057) 53, (1066) 55, (1090) 59, (1100) 62, (1101) *ib.*, (1107) 63, (1125) 68, (1127) *ib.*, (1141) 72, (1170) 82, (1189) 98, (1212) 113, (1216) 123, (1217) 128, (1223) 140, (1237) 148, (1238) *ib.*, (1241) 153.
 Lundonias, ecclesia Sancti Pauli apud (1012) 43; (1134) 69, (1222) 140.
 Lundonienses, (1016) 43, (1141) 72.
 Lusignan, Gui de, rex Ierosolimæ, (1187) 95.

M.

Mac-aht, Kinedus, (1215) 117.
 Macalpini leges, 224.
 Macbeth, rex Scottorum, (1039) 47, 227, (1050) 49, (1054) 51; ob. (1056) 227.
 Maccus, rex Insularum, (973) 84.
 Maccuswell, *vide* Macheswell.
 Machentagar, (1215) 117.
 Macheswel, Johannes de, (1241) 154.
 Machometus, rex Paganorum, (1211) 112.
 Machometus, soldanus, (1245) 170.
 Macwilliam, Donaldus, ob. (1187) 96; 112, 117.
 Mackinfagart, comes Rosensis, ob. (1238) 148.
 Maelbæthe, rex, (1031) 45.
 Magnus j., rex Noreganorum et Danemarchiæ, (1046) 48; ob. (1047) *ib.*
 Magnus iij., rex Noreganorum, (1098) 61.
 Magontia, (1080) 58, (1114) 64.
 Magsuin, episcopus Glasguensis, 49.
 Maidulf, urbs, in comitatu Wiltoniæ, (940) 29.

Mairos, *vide* Melrös.
 Mairhoe, princeps de, (1211) 112.
 Malachias, episcopus Hybernæ, (1148) 74.
 Malcolmus j., rex Scottorum, (943) 225, (945) 304; ob. (952) *ib.*
 Malcolmus ij., rex Scottorum, (1003) 226, 227, (1018) 44, (1031) 45^p; ob. (1034) 46, 227.
 Malcolmus iij., rex Scottorum, (1055) 227, (1056) *ib.*, 228, 21, (1061) *ib.*; (1070) 55, (1072) 56, (1079) 57, (1080) *ib.*; (1091) 60, (1093) *ib.*; ob. (*id.*) 52, 60, 228; 62.
 Malcolmus iv., rex Scottorum, (1141) 72, (1153) 52, 75, (1157-1159) 76, 77; (1160) *ib.*; (1162-1164) 78, 79; ob. (1165) 53, 80; 93, 229.
 Malcolmus, rex Cumbriorum, (973) 34.
 Malcolmus, filius regis Cumbriorum, (1054) 51.
 Malcolmus, vij. comes de Fife, (1217) 129; ob. (1230) 142.
 Malcolmus, viij. comes de Fife, (1230) 142.

- Malcolmus, filius Macbethi, (1134) 69.
 Maldredus, pater Cospatrici comitis Northumbrie, 30.
 Malella, 127.
 Malek El Naser Yousouf, soldanus Halapiae, (1244) 158.
 Malek Es Saleh Ismael, soldanus Damasci, (1244) 157, 158.
 Malewicus, Wilhelmus, episcopus Glasguensis, (1199) 104, (1200) *ib.* (1202) *ib.*; episcopus Sancti Andree, (*id.*) *ib.*; (1207) 106, (1208) 107, (1214) 114, (1215) 121, (1218) 132; ob. (1238) 149.
 Mam Garvia, mora in Scotia, (1187) 96.
 Man, insula de, (1216) 127, (1265) 196.
 Man, filia regis de, uxor Thomae bastardi de Galweia, 144.
 Mapenore, Hugo de, (1217) 131.
 Marchia, (1245) 167.
 Marecallus, Wilhelmus junior, (1217) 130.
 Marecallus Franciae, (1217) 131.
 Margareta, regina, Scottorum, uxor Malcolmi iij., 44, (1067) 51, (1070) 55; ob. (1093) 52, 60; 62.
 Margareta, regina Scottorum, uxor Alexandri iij., (1251) 179, (1263) 190.
 Margareta, filia Alexandri ij. regis Scottorum (1260) 185, 215.
 Margareta, uxor Canani ducis Britanniae, (1160) 77; 95.
 Margareta, uxor Eustachii de Vesci, (1193) 100.
 Margareta, uxor Huberti de Burgo, (1209) 108, (1221) 138.
 Margareta, comitissa de Karryc, (1270) 219.
 Maria, regina Scottorum, uxor Alexandri iij., (1239) 53, 149.
 Maria, comitissa Bononiae, filia Malcolmi iij. regis Scottorum, 52, (1102) 62.
 Marinus, papa, (884) 23; ob. (885) *ib.*
 Mariori, comitissa de Penbruch, uxor Gilberti, (1235) 147.
 Maris irruptio, (1099) 61.
 Mariscus, Wilhelmus de, (1217) 128.
 Marisco Ricardus de, episcopus Dunelmensis, (1217) 128, 132; ob. (1226) 141.
 Marra, urbs in Syria, (1098) 61.
 Martel, oppidum in Francia, (1183) 92.
 Massours proelium, (1250) 178.
 Mathuntun, oppidum in Francia, (1087) 58.
 Matilda, comitissa de Anegus, uxor Gilberti de Humframville, (1243) 155.
 Matilda, comitissa de Huntingdon, (1190) 99.
 Matildis, regina Anglorum, uxor Henrici j., 52, (1100) 62, (1102) *ib.*; ob. (1118) 66.
 Matildis, regina Anglorum, uxor Stephani, (1139) 71; ob. (1152) 74.
 Matildis, filia Henrici comitis Northimbrorum; ob. (1152) 74.
 Matildis, imperatrix Occidentis, uxor Henrici v., (1110) 64, (1114) *ib.*, (1125) 68, (1127) *ib.*, (1139) 71, (1140) *ib.*, (1143) 72, (1149) 74; ob. (1167) 81.
 Matthaeus, archidiaconus Sancti Andree, (1172) 85; episcopus de Aberden, (*id.*) *ib.*, (1180) 91; ob. (1199) 104.
 Matthaeus, cellerarius de Melros, (1246) 176; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*, (1257) 182, (1261) 185, 189; 191.
 Matthaeus, abbas de Sancto Servano, (1245) 163, (1246) 176.
 Matursal, Robertus, subprior de Dundraynan, (1233) 140; abbas de Dundraynan, (*id.*) *ib.*
 Maunsel, Herbertus, secretarius de Kelchou, (1221) 38; abbas de Kelchou, (*id.*) *ib.*, (1236) 147, (1239) 149, 150.
 Maunsel, Hugo, abbas de Kelchou, (1236) 148, (1239) 150.
 Maunsel, Johannes, (1258) 184, (1260) 191; ob. (1268) 214.
 Mauricius, episcopus Lundoniensis, (1085) 58, (1100) 62.
 Mauricius, abbas Rievallis, (1145) 72.
 Maxston, Adam de, abbas de Neubotil, (1261) 185; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*; 191, (1267) 197.
 May, prior de,
Vide Johannes.
 Maybothel, in Karic, (1193) 100.
 Medeshamstede, in comitatu Northamptoniae, (1051) 49.
 Medewaia, flumen, (999) 33.
 Mediolanenses, (1165) 80.
 Mediuntun, *vide* Mathuntun.

- Melda, in Francia, (1268) 212.
 Meldunum, in comitatu de Essex, (991) 38.
 Meletina, urbs, (1100) 62.
 Mellus, rex, ob. (914) 26.
 Melros, in comitatu de Rokesburch, (1137) 222,
 (1146) 73, (1180) 90, (1196) 102, (1199)
 103, (1202) 104, (1211) 111, (1216) 125,
 (1229) 141, (1239) 150, (1241) 154, (1242)
 155, (1243) *ib.*, (1249) 178, (1250) *ib.*, (1256)
 182, (1258) 183, 184, (1262) 186, (1269)
 217.
 Melros vetus, 188.
 Melros, abbatia Sanctæ Mariæ, apud, (1146) 73,
 (1235) 147.
 Melros, abbates de,
Vide Adam,
 Clippestun, Hugo de,
 Edirham, Johannes de,
 Ennaldus,
 Harkarres, Adam de,
 Jocelinus,
 Keldelech, Robertus de,
 Laurencius,
 Matthæus,
 Maxston, Adam de,
 Patricius,
 Radulfus,
 Radulfus,
 Reinerius,
 Ricardus,
 Sellekirke, Patricius de,
 Walterus,
 Willelmus,
 Willelmus,
 Willelmus.
 Melros, capitulum de, (1147) 176, (1216) 121,
 (1216) 122, (1218) 135, (1230) 142, (1233)
 143, (1240) 151, (1241) 153, (1242) 155,
 (1246) 176.
 Melros cellerarii de,
Vide Adam,
 Matthæus,
 Radulfus,
 Rogerus,
 Willelmus.
 Melros, cœnobium de, (1235) 145.
 Melros, ecclesia de, (1179) 89, (1184) 93, (1246)
 176; 189.
 Melros, magistri conversorum de,
Vide Edirham, Johannes de,
 Hugo,
 Willelmus.
 Melros, magister novitiorum de;
Vide Gilbertus.
 Melros, monachi de, (1188) 97, (1193) 100,
 (1202) 104, (1261) 189.
 Melros, pastura ecclesiæ de, (1184) 93.
 Melros, portarius de,
Vide Adam.
 Melros, priores de,
Vide A
 Adam,
 Hugo,
 Jocelinus,
 Michael,
 Radulfus,
 Ricardus.
 Melros, subpriors de,
Vide Adam,
 Alanus.
 Melros, Robertus de, episcopus Herefordensis, ob.
 (1167) 81.
 Mercia, (823) 15, (827) *ib.*, (840) 16, (901) 25,
 (910) 26.
 Mercenses, (872) 20, (957) 31.
 Meretrices, (1212) 113.
 Merlini propheta, 153.
 Mersware, (840) 16.
 Merwinna, abbatissa Rumesiæ, (967) 33.
 Messana, civitas in Sicilia, (1190) 98, 99, (1191)
ib.
 Methelwongtune, (758) 6.
 Meuania insula, (1098) 61.
 Michael, prior de Melros, (1236) 147; abbas de
 Glenus, (*id.*) *ib.*; ob. (1243) 155.
 Michael, portarius de Sancto Servano, (1252)
 179; abbas de Sancto Servano, (*id.*) *ib.* (1260)
 185.
 Middeltune, in comitatu de Essex, (894) 24.
 Middiltona, monasterium de, (964) 33.
 Midford, castellum de, (1217) 130.
 Minores fratres, (1231) 142.

- Mirabel, oppidum in Gallia, (1194) 102.
 Miracula, 125, 151, 186, 188, 201, 211.
 Mirreia, (1087) 58.
 Mitford, (1216) 122.
 Mithanensis archiepiscopus, (1241) 152.
 Mobreia, Robertus de, comes Northūbrorum,
 (1095) 60.
 Mol, *vide* Ethelwald Moll.
 Monachi albi, in Scotia, (1217) 182.
 Monetarii Angliæ, (1125) 68.
 Moneta Scotiæ, (1195) 102.
 Monetæ mutatio, (1247) 177.
 Monodethnum, in Mernensibus in Scotia, (1100)
 228.
 Mons Regalis, monasterium in Francia, (1269)
 217.
 Mons Sancti Michaelis in Normannia, (1091) 59.
 Monte-Beligardo, Odo de, (1244) 156.
 Monteforti, Alianor, uxor Simonis de, 201.
 Monteforti, Henricus de, (1268) 200.
 Monteforti, Philippus de, (1244) 156.
 Monteforti, Simon de, ob. (1218) 134.
 Monteforti, Simon de, (1264) 192, (1268)
 209-216.
 Montibus, Willelmus de, cancellarius ecclesiæ
 Lincolnensis, ob. (1213) 114.
 Montmirel, Johannes dominus de, 149.
 Montranda, Petrus de, 161.
 Mora, abbas, ob. (799) 13.
 Moretonio, Willelmus comes de, (1106) 63,
 (1107) *ib.*
 Morevia, Ricardus de, (1180) 90.
 Morevilla, Hugo de, constabularius Scotiæ, ob.
 (1172) 78.
 Morevilla, Ricardus de, constabularius Scotiæ,
 (1184) 93, (1188) 97; ob. (1189) 98, 99.
 Morevilla, Willelmus de, (1188) 97; ob. (1196)
 102.
 Morkarus, comes Northumbriæ, 30, (1067) 55,
 (1087) 59.
 Mornes, comes de, (1057) 52.
 Morpath, in comitatu Northumbriæ, (1216) 122.
 Mortalitas hominum et animalium, (1048) 49.
 Moulius, Rogerus de, magister Hospitalis Sancti
 Johannis de Ierusalem, (1187) 95.
 Muchselburg, (1201) 104.
 Mulbreio, Robertus de, comes Northumbriæ, 31.
 Muncesni, Gallon de, (1217) 128.
 Munford, Simon de, (1211) 112.
 Muntreal, castrum, (1219) 137.
 Murdac, Henricus, archiepiscopus Eboracensis,
 (1147) 73; ob. (1153) 75.
 Murevia, (1174) 86, (1180) 90, (1187) 96, (1197)
 103, (1215) 117.
 Murevia, episcopi de,
Vide Andreas,
 Bricius,
 Murevia, Andreas de,
 Ricardus,
 Toney, Simon de,
 Willelmus.
 Murevia, Andreas de, electus Rosensis, (1213)
 113; episcopus Murevensis, (1222) 138.
 Murezaut, rex Scottorum, (741) 4, 223; ob. (744)
 4, 223.
 Musarde, Alanus, abbas de Glenlus, (1244) 156.

N.

- N, comes Atteranus, (1245) 168.
 Narcisse, ecclesia Sanctæ Mariæ quæ appellatur,
 (1179) 89.
 Nassarus, soldanus Turci, (1244) 163.
 Neomagum, (1049) 49.
 Neubotle, abbatia Sanctæ Mariæ de, (1140) 71.
 Neubotle, abbates de,

- Vide* Adam,
 Alanus,
 Amfridus,
 Constantinus,
 Harkarres, Adam de,
 Hugo,
 Maxston, Adam de,

- Ricardus,
 Ricardus,
 Rogerus,
 Waldevus,
 Wido,
 Willelmus.
 Neubotle, cellerarii de,
 Vide Adam,
 Harkarres, Adam de,
 Ricardus.
 Neubotle, diaconus de,
 Vide Serlo.
 Neubotle, ecclesia Sanctæ Mariæ de, (1233) 143.
 Neubotle, portarius de,
 Vide Wido.
 Neubotle, priores de,
 Vide Andreas,
 Binin, Willelmus de,
 Ernaldus,
 Gaufridus,
 Hugo,
 Willelmus.
 Nevile, Gaufridus de, camerarius Angliæ, (1217)
 131.
 Neus, in comitata Lincolnis, (1143) 72.
 Newerc, (1216) 124.
 Nicetis civitas, (1097) 61.
 Nichil *vide* Ulkil.
 Nicholaus ij., papa, (1059) 54, (1061) *ib.*; ob.
 (*id.*) *ib.*
 Nicholaus, camerarius Malcolmii regis Scot-
 torum, (1159) 76, 77.
 Nicholaus, cancellarius Willelmi regis Scottorum,
 ob. (1171) 84.
 Nicholaus, abbas de Gedewurth, (1249) 170, (1257)
 182.
 Nicholaus, prior de Jugo Dei (1237) 148; abbas
 de Jugo Dei, (*id.*) *ib.*
 Nicholaus, poenitentiarius papæ, (1214) 115.
 Nicholaus, archidiaconus de Teuidale, (1258) 184;
 episcopus Glasguensis, (*id.*) *ib.*, (1259) *ib.*
 Nicholaus, armiger Alexandri de Setun, ob.
 (1270) 218.
 Nicholai sancti, reliquie levantur, (1087) 58.
 Nigellus, episcopus Elyensis, (1135) 69.
 Niger, Rogerus, episcopus Lundoniensis, (1230)
 142; ob. (1242) 154.
 Nilus flumen, (1219) 137.
 Niro, (1244) 157.
 Nix, magna, (1206) 106.
 Norbertus, sanctus, (1118) 66, (1119) *ib.*
 Norham, in comitatu Dunelmensi, (1174) 89,
 (1209) 108.
 Norham, castellum de, (1121) 67, (1215) 121,
 (1250) 184.
 Norhauntun, (1217) 132.
 Normanvill, Johannes de, ob. (1240) 150.
 Normanvill, Walleranus de, ob. (1256) 182.
 Northumbria, (793) 11, (869) 19, (875) 21, (944)
 29, (947) 30, (950) *ib.*, (999) 38, (1000) 57,
 (1091) 60, (1136-1138) 70, (1139) 71, (1173)
 86, (1215) 121, (1216) *ib.*, (1217) 130.
 Northumbri, (731) 2, (793) 11, (957) 31, (1069)
 55.
 Norwic, (1004) 40.
 Norwold, Hugo, episcopus Elyensis, (1229) 142.
 Nothelmus, archiepiscopus Cantuariensis, (735)
 3, (736) *ib.*; ob. (739) *ib.*
 Nova foresta, (1100) 62.
 Noviomensis episcopus, (1241) 152.
 Nove Castello, Willelmus de, magister domus
 Hospitalis Sancti Johannis, (1243) 156.
 Novum Castrum super Tinam, (1080) 57, (1209)
 108, (1236) 147, (1243) 156.
 Novum Monasterium, (964) 33, (1217) 129.

O.

- Oba, (1108) 63.
 Ocra, Walterus de, (1245) 174.
 Octavianus antipapa, (1159) 76, (1163) 78; ob.
 (1164) 79.
 Odo, episcopus Baiocensis, (1080) 57, (1082) 58,
 (1087) 59.
 Odo, archiepiscopus Cantuariensis, (941) 29,
 (946) 30, (955) 31; ob. (958) 32.

- Odo, abbas de Deretonsal, (1235) 144, 145.
 Odo, rex Franciæ, (887) 24.
 Offa, rex Merciorum, (757) 6, (771) 8, (774) *ib.*, (777) 9; ob. (796) 12.
 Olaus ij., rex Suavorum, (1017) 43.
 Olavus, rex Noreganorum, (1027) 45, (1028) *ib.*; ob. (1030) *ib.*
 Olerum, fratres de Valle, (1230) 142.
 Olifard, Walterus, justiciarius Laodoniæ, ob. (1242) 155.
 Olisiponis civitas, (1148) 74.
 Oliverus, abbas de Driebure, (1268) 215.
 Orcadæ insulæ, (1093) 81, (1175) 87, (1265) 197.
 Ordgarus, dux Dompnaniz, (964) 32; ob. (971) 33.
 Ordmerus, dux, 33.
 Orosii Hormesta Mundi, citatur, 215.
 Osbaldus dux, (780) 9; rex Northumbrorum, (794) 11; abbas (*id.*) *ib.*; ob. (799) 13.
 Osbernus comes, ob. (871) 20.
 Osbertus, abbas de Gedewurth, ob. (1174) 86.
 Osbertus, prior Sancti Machuti, (1180) 90; abbas de Kelchou, (*id.*) *ib.*, (1182) 92; ob. (1203) 105.
 Osbrich, rex Northumbrorum, (866) 18, (867) 19; ob. (*id.*) *ib.*
 Osburga, regina Anglorum, uxor Ethelwoldi (849) 17.
 Osgiva, regina Northumbrorum, uxor Alcredi, (768) 8.
 Osgotus Clappa, (1042) 48, (1046) *ib.*
 Osketin, rex Danorum, (874) 20.
 Oskitellus, archiepiscopus Eboracensis, (956) 31; ob. (972) 33.
 Oslacus, comes Northumbriæ, 30.
 Oslacus, pincerna regis Ethelwoldi, 17.
 Osmodus, dux, ob. (833) 15.
 Osredus, rex, (786) 10, (792) 11; ob. (*id.*) *ib.*
 Osredus, dux, (847) 17.
 Ostiarius, Alanus, (1251) 179, (1253) 180, (1255) *ib.*, (1257) 183.
 Osulfus, rex Northumbrorum, (758) 6; ob. (*id.*) *ib.*
 Osulfus, comes Northumbriæ, 30.
 Oswaldus, episcopus Wigornensis, (960) 32, (972) 33; archiepiscopus Eboracensis, (*id.*) *ib.*, (973) *ib.*, (975) 35, (978) *ib.*, (991) 38; ob. (992) *ib.*, ossa ejus levantur, (1002) 40.
 Oswaldi, sancti regis, ossa levantur, (910) 26.
 Oswinus, ob. (760) 6.
 Oswinus, dux, ob. (765) 7.
 Oswini regis, ossa levantur, (1065) 55.
 Otho ij., dux Burgundiæ, ob. (1218) 134.
 Otho j., imperator Occidentis, 25.
 Otho iij., imperator Occidentis, (1211) 111, (1214) 116; ob. (1218) 134.
 Otho, legatus papæ, (1237) 148, (1239) 149; episcopus Portuensis, (1243) 156, (1245) 167, 169.
 Ottanforde, in comitatu Cantiz, (774) 8.
 Oxonia, (1018) 44, (1208) 107, (1215) 119, (1269) 217.
 Oxoniæ statuta, 207.
 Owein, regulus Walliæ, ob., (1170) 82.

P.

- P, archiepiscopus Rothomagensis, (1245) 165.
 Pandulfus, clericus papæ, (1214) 115, (1218) 134.
 Pannosus, *vide* Gregorius viij., papa.
 Papelardi, (1210) 110.
 Papias citatur, 186.
 Papiensis episcopus, (1241) 152.
 Papius, Johannes, legatus papæ, (1151) 74.
 Parc, terra de, in Scotia, (1188) 97.
 Pariones [naves] (893) 24.
 Parisius, (1208) 107, (1210) 109.
 Paschalis ij., papa, (1099) 61, (1111) 64, (1116) 65; ob. (1118) *ib.*
 Passelet, conventus de, in comitatu de Renfrew, (1169) 81.
 Patishil, Hugo de, episcopus Cestrensis, (1240) 151; ob. (1242) 154.

- Patricius, abbas de Alnewic, (1152) 75; ob. (1167) 81.
- Patricius, vj. comes Atholiae, ob. (1242) 154, 155.
- Patricius, v. comes de Dunbar, (1182) 92, (1184) *ib.*, ob. (1232) 143; 151.^a
- Patricius, vj. comes de Dunbar, (1232) 143, (1235) 146; ob. (1248) 177.
- Patricius, vij. comes de Dunbar, (1248) 177, (1255) 180, 181.
- Patricius, abbas de Kelchou, (1258) 184, (1260) 185, 189.
- Patricius, subprior de Melros, (1206) 106; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*; ob. (1207) *ib.*; 191.
- Patricii sancti episcopi corpus invenitur, (1186) 94.
- Patroci sancti monasterium, in Cornubia, (980) 36.
- Pauli sancti ecclesia in Lundoniis, (1012) 43, (1134) 69, (1222) 140.
- Pebles, ecclesia sancti Andreae apud, (1195) 102.
- Peccokes, Philippus de, ob. (1247) 176.
- Pedredesmuth, in comitatu de Somerset, (847) 17.
- Penho, in comitatu de Somerset, (1001) 40.^a
- Pensilia, 193.
- Perrone, castellum de, (1214) 117.
- Perth, (1160) 77, (1174) 86, (1189) 97, (1201) 104, (1221) 138, (1268) 213.
- Perth, fratres praedicatores de, (1269) 217.
- Peseige, in comitatu Cantiae, (832) 15.
- Pessei, Willelmus de, (1217) 128.
- Pestis in Anglia, (987) 37, (1173) 86.
- Petrus ij., patriarchus Antiochiae, (1215) 120.
- Petrus ij., rex Arragoniae, (1212) 112.^w
- Petrus, abbas Clarevallis, ob. (1186) 95.
- Petrus, pseudo-propheta, (1212) 113, (1214) 115.
- Petrus, abbas de Weburn, ob. (1204) 105.
- Philippus, dominus, 163.
- Philippus j., rex Francorum, (1060) 54, (1075) 57, (1090) 59; ob. (1107) 63.
- Philippus ij., rex Francorum, (1181) 91, (1182) 92, (1188) 96, (1189) 97, (1190) 98, (1191) 99, (1193) 101, (1194) *ib.*, 102, (1205) 106, (1214) 115, (1210) 109, 110, (1211) 112, (1212) 113, (1214) 116, 117, (1217) 130; ob. (1223) 140.
- Philippus iij., rex Francorum, (1269) 217.
- Philippus, canonicus de Geddewrth, (1239) 150; abbas de Geddewrth, (*id.*) *ib.*; ob. (1249) 177.
- Philippus, pseudo-propheta, (1214) 116.
- Phitonissa, 127.
- Pictelmus, episcopus Candidae Casae, (731) 2.
- Picti, (731) 2, (744) 4; 223, 224.
- Pictwinus, episcopus Candidae Casae, (764) 7; ob. (776) 9.
- Pietate Dei, abbas de, (1241) 152.
- Pilosus comes, (1214) 116.
- Pincanhale, (787) 10, (798) 13, (1110) 64.
- Pipewelle, (1218) 135.
- Pipinus, rex Francorum, (768) 8.
- Pisa, (1241) 152, 153.
- Pittellus, dux, ob. (772) 8.
- Plantageneta, Gaufridus de, comes Andegaviae, (1127) 68, (1149) 74; ob. (1151) *ib.*, 75.
- Plegmundus, archiepiscopus Cantuariensis, (889) 24.
- Plinii Naturalis Historia, citatur, 209, 210, 213, 215, 216.
- Pluscardin, prior de, *Vide* Andreas.
- Poictiers, Philippus de, episcopus Dunelmensis; ob. (1208) 107.
- Poncius, abbas Clarevallis, (1171) 84; episcopus Clari Montis, (*id.*) *ib.*
- Pontelant, (1243) 156.
- Pontiniaco, Petrus de, abbas Cisterciensis, (1181) 91, (1184) 92; episcopus de Araz, (*id.*) *ib.*
- Poore, Herbertus, episcopus Salisberiensis, (1209) 109.
- Poore, Ricardus, episcopus Salisberiensis, (1217) 131, (1228) 141; episcopus Dunelmensis, (*id.*) *ib.*; ob. (1237) 148.
- Porcland, in comitatu de Dorset, (982) 37.
- Port, (839) 16.
- Port, abbatia de, in Francia, (1181) 91.
- Pottun, Hugo de, archidiaconus Glascuensis, (1227) 141; ob. (1238) 148.

- Pottun, Ricardus de, episcopus de Aberden, (1256) 182.
 Præbenda, Ricardus de, episcopus Dunkeldensis, (1169) 81, (1170) 82, (1203) 105; ob. (1210) 109.
 Præbenda, Robertus de, decanus Dunbleinensis, (1258) 183; episcopus Dunbleinensis, (*id.*) *ib.*, (1259) 184, 185.
 Præmonstratensis ordo, (1119) 66, (1144) 72, (1147) 73, (1150) 74, (1151) *ib.*, (1165) 80.
 Prænestensis dominus, (1241) 152.
 Prænestinus episcopus, (1245) 167, 169.
 Pren, *vide* Eadbrich.
 Primarium, 208.
 Psalterium, 208.
 Pudsey, Hugo de, episcopus Dunelmensis, (1154) 75, (1170) 83; ob. (1195) 102.
 Puellarum castrum, apud Edinburgum, (1177) 88, (1180) 91, (1235) 146, (1255) 181.
 Punchard, Willelmus de, abbas Rievallis, (1199) 103.
 Punfreit, monasterium de, in comitatu Eboraci, (1140) 71.
 Putta, Alfricus, archiepiscopus Eboracensis, (1023) 45, (1026) *ib.*, (1043) 48; ob. (1051) 49.

Q.

Quincy, Rogerus de, comes Wintonie, 144.

R.

- R, episcopus Acconensis, (1244) 156.
 R, episcopus Lidenensis, (1244) 156.
 Rachtrida, regina et abbatissa, ob. (786) 10.
 Radhardus, (969) 226.
 Radinges, (1208) 107.
 Radulfus, episcopus Brechinensis, (1202) 104.
 Radulfus, abbas de Cupro, ob. (1189) 98.
 Radulfus, sacerdos de Dunbar, (1209) 108; de Eccles, (*id.*) *ib.*
 Radulfus, rex Francorum, ob. (939) 29.
 Radulfus, canonicus de Geddwurth, (1192) 100; abbas de Geddwurth, (*id.*) *ib.*; ob. (1205) 106.
 Radulfus, abbas de Jugo Dei, (1223) 140; abbas de Holmcultran, (*id.*) *ib.*
 Radulfus, patriarchus Ierosolimitanus, (1215) 120.
 Radulfus, abbas de Cupro, (1171) 84.
 Radulfus, cellerarius de Melros, (1216) 124; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*, (1218) 133; ob. (*id.*) 135, 191.
 Radulfus, prior de Melros, (1189) 97; abbas de Kynlos, (*id.*) *ib.*, (1194) 102; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*, (1202) 104; episcopus Dunensis in Hybernia, (*id.*) *ib.*, (1211) 111, 191, *ib.*
 Radulfus, abbas de Kinlos, (1218) 133; ob. (1220) 137.
 Radulfus, comes de Perona, 71.
 Radulfus, episcopus Rofensis, (1108) 64, (1114) 65; archiepiscopus Cantuariensis, (*id.*) *ib.*, (115, 116) *ib.*, (1119) 66; ob. (1122) 67.
 Radulfus, canonicus de Sancta Cruce, (1253) 180; abbas de Sancta Cruce, (*id.*) *ib.*
 Radulfus, cellerarius de Sancto Edwardo, (1236) 147; abbas de Sancto Edwardo, (*id.*) *ib.*; ob. (1251) 178.
 Radulfus, abbas de Selechirche, (1109) 64, (1115) 65; abbas Tironensis, (*id.*) *ib.*; ob. (1118) 66.
 Raleya, Willelmus de, episcopus Norwicensis, (1240) 151.
 Ramesege, monasterium de, in comitatu de Huntington, (991) 38, (992) *ib.*

- Ramesei, Willelmus de, abbas de Sancto Servano, ob. (1232) 142.
- Rameseya, Petrus de, episcopus de Abirden, (1247) 177; ob. (1256) 182.
- Randulfus, archidiaconus Sancti Andree, ob. (1209) 108.
- Rannulfus, archidiaconus, (1142) 72.
- Rannulfus Blundevil, comes Cestrie, (1190) 99; ob. (1232) 143.
- Raynulf, F., filius, (1262) 185.
- Redingum, (871) 20, (872) *ib.*
- Reinaldus, comes Bononie, (1214) 116, 117.
- Reinaldus, rex Danorum Northumbriam incolentium, (921) 27, (944) 29.
- Reinaldus, episcopus de Rosmarkin, (1195) 102, *ib.*; ob. (1213) 113, 191.
- Reinaldus, abbas de Abberbrohoc, ob. (1179) 89.
- Reinerius, abbas de Kinlos, (1174) 86, (1189) 97; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*, (1194) 102, 191.
- Reinfridus, monachus de Evesham, (1074) 57.
- Reliquiae, (1184) 93.
- Remi, (1049) 49, (1119) 66, (1147) 73.
- Remigii Sancti ecclesia, in Remis, (1049) 49, (1243) 155.
- Renfri, (1169) 81.
- Repedun, in comitatu Deorbeie, (874) 20.
- Res, frater Griffini, regis Walensium, (1053) 50.
- Revesbe, (1217) 130.
- Ricardus, prior de Alnewick, (1167) 81; abbas de Alnewick, (*id.*) *ib.*
- Ricardus j., rex Anglie, (1188) 96, (1189) 97, 98, (1190) *ib.*, (1191) 99, 100, (1192, 1193) *ib.*, (1193) 101, (1194) *ib.*, 102; ob. (1199) 103.
- Ricardus, archiepiscopus Cantuariensis, ob. (1184) 92.
- Ricardus, comes Cornubiæ, (1217) 131, (1238) 148, (1256) 182; imperator occidentis, (*id.*) *ib.*, (1257) *ib.*, (1264) 196.
- Ricardus, abbas de Cupro, (1207) 107; ob. (1209) 109.
- Ricardus, episcopus de Dunkelde, (1170) 82; ob. (1178) 88.
- Ricardus, cellerarius de Geddweth, (1174) 86; abbas de Geddweth, (*id.*) *ib.*; ob. (1192) 100.
- Ricardus, filius bastardus regis Henrici j., (1120) 66.
- Ricardus, prior de Kelchou, (1218) 134; abbas de Kelchou, (*id.*) *ib.*; ob. (1221) 138.
- Ricardus, abbas de Kinlos, (1251) 179; ob. (1274) 222.
- Ricardus, abbas de Melros, (1136) 70, (1148) 73; ob. (1149) 74; 190.
- Ricardus, prior de Melros, (1239) 149; abbas de Dundraynan, (*id.*) *ib.*
- Ricardus, episcopus de Murevia, (1187) 95; ob. (1203) 105.
- Ricardus, cellerarius de Neubotil, (1214) 115; abbas de Neubotil (*id.*) *ib.*, (1216) 124.
- Ricardus, magister conversorum de Neubotil, (1218) 135; abbas de Neubotil, (*id.*) *ib.*; ob. (1220) 137.
- Ricardus, prior de Neubotil, (1220) 137; abbas de Neubotil, (*id.*) *ib.*
- Ricardus j., dux Normannorum, ob. (994) 39; 40.
- Ricardus ij., dux Normannorum, (994) 39, (1014) 43; ob. (1026) 45; 46.
- Ricardus iij., dux Normannorum, (1026) 45; ob. (*id.*) *ib.*
- Ricardus, episcopus Sancti Andree, (1163) 78, (1165) 79, (1170) 82, (1171) 84; ob. (1178) 88.
- Riche, Edmundus de, archiepiscopus Cantuariensis, 176.
- Richemund, (1174) 87.
- Ricsig, rex Northumbrorum, ob. (876) 21.
- Rie, insula de, (1217) 130.
- Rievalle, abbatia de, in comitatu Eboracensi, (1132) 69, (1184) 93.
- Rievallis capitulum, (1260) 189.
- Ripun, monasterium apud, (950) 30.
- Rikemunt, (1150) 74.ⁿ
- Ris, rex Wallie, 79.
- Rise, Simon de, abbas de Rueford, (1230) 142.
- Rithwalanus, frater Griffini regis Norwalensium, (1064) 54.
- Roberti pueri miracula, (1161) 91.
- Robertus, archidiaconus Brechinensis, (1249) 177; episcopus Brechinensis, (*id.*) *ib.*
- Robertus, archiepiscopus Cantuariensis, (1050) 49, (1052) 50.

- Robertus, episcopus Cestrensis, (1085) 58.
 Robertus, abbas Cistercii, (1098) 61.
 Robertus, abbas de Dere, (1220) 137; abbas de Kinlos, (*id.*) *ib.*
 Robertus, abbas de Dere, (1235) 145; ob. (1252) 179.
 Robertus j., comes Flandrensis, (1100) 62.
 Robertus ij., rex Francorum, (1000) 39; ob. (1036) 46.
 Robertus, archidiaconus Glasguensis, ob. (1222) 140.
 Robertus, abbas de Glenlus, (1236) 147.
 Robertus, comes Gloucestræ, (1140) 71.
 Robertus, patriarcha Ierosolimitanus, (1244) 156, 163.
 Robertus, comes Leicestræ, ob. (1168) 81.
 Robertus, dux Normannorum, *vide* Rollo.
 Robertus Magnus, dux Normannorum, (1026) 45; ob. (1035) 46.
 Robertus Curtehorse, dux Normannorum, (1077) 57, (1079, 1080) *ib.*, (1087) 59, (1091) *ib.*, 60, (1096) 61, (1100) 62, (1101) *ib.* (1106) 63.
 Robertus, abbas de Novo Monasterio, (1218) 135.
 Robertus, prior Sancti Andreæ, ob. (1260) 77.
 Robertus, prior de Scona, (1124) 68; episcopus Sancti Andreæ, (*id.*) *ib.*; ob. (1159) 76, 77.
 Robertus, episcopus Rosensis, (1213) 114.
 Rocheford, Simon de, *vide* Munford, Simon de.
 Rodericus, (1197) 103.
 Rodulfus, rex Burgundiæ, (887) 24.
 Roeise, civitas in Mesopotamia, (1145) 72.
 Rogerus, comes, (1087) 59.
 Rogerus, abbas de Drieburc, (1152) 75, (1177) 88.
 Rogerus, prior, (1142) 72.
 Rogerus, archiepiscopus Eboracensis, (1154) 75, (1170) 82, 83; ob. (1181) 91.
 Rogerus, cellerarius de Melros, (1236) 147; abbas de Neubotle, (*id.*) *ib.*; ob. (1256) 182.
 Rogerus, episcopus Salisberiensis, (1107) 63, (1138) 71.
 Rogerus, episcopus Sancti Andreæ, (1189) 97, (1198) 103; ob. (1202) 104.
 Rogerus, magister conversorum de Wardonia, (1215) 117; abbas de Wardonia, (*id.*) *ib.*, (1217) 129, (1223) 140; abbas Rievallis, (*id.*) *ib.*, (1239) 149.
 Rokesburch, (1125) 68, (1134) 69, (1137) 70, (1138) *ib.*, (1190) 98, (1193) 100, *ib.*, (1207) 106, (1209) 109, (1216) 122, (1217) 122, (1235) 146, (1239) 149, (1241) 154, (1255) 181, *ib.*, (1258) 183.
 Rokesburch, castellum de, (1197) 103, (1227) 141.
 Rokesburch, ecclesia Sancti Jacobi in, (1134) 69.
 Rokesburch, turris de, (1134) 69, (1156) 76.
 Rokesburch, Hugo de, cancellarius Scotiæ, ob. (1199) 104.
 Rokesburch, Johannes de, thesaurarius de Glasgu, (1196) 102.
 Rokesburch, Reinaldus de, monachus de Melros, (1265) 196, (1266) 197.
 Rolandus, dominus Galweie, (1185) 94, *ib.*, (1186) *ib.*; 108.
 Rolandi, frater, ob. (1185) 94.
 Rollo, dux Normannorum, (876) 21, (896) 24, 25; ob. (906) 26.
 Roma, (1031) 45, (1050) 49, (1061) 54, (1081) 58, (1083) *ib.*, (1099) 61, (1103) 63, (1111) 64, (1118) 65, (1121-1123) 67, (1154) 75, (1155) *ib.*, (1165) 80, (1167) 81, (1179) 89, (1180) 90, (1207) 107, (1212) 113, (1214) 115, (1215) 120, 121, (1240) 151, (1243) 155.
 Romæ, legatus, (1215) 121.
 Romoyni, Anselmus de, (1217) 128.
 Ros, (1179) 90.
 Ros, et Mar, 183.^{bb}
 Ros, J de, 184.^{mm}
 Ros, Robertus de, (1191) 99.
 Rosa aurea, (1182) 92.
 Roscolpin, in comitatu de Forfar, 228.
 Rosenses, episcopi,
 Vide Gregorius,
 Murevia, Andreas de,
 Reinaldus,
 Robertus.
 Rossetum, 208.
 Rothomagum, (1194) 102, (1205) 106.
 Rothomagensis archiepiscopus, (1241) 153.
 Roucestria, (841) 16, (885) 23, (986) 87, (999) 39.
 Roueicia, *vide* Edessa.
 Rueland, in Wallia, (1157) 76.

- Ruffus, Gaufridus, episcopus Dunelmensis, (1128) 69, (1133) *ib.*; ob. (1141) 72.
 Ruhford, in comitatu de Nottingham, (1216) 124.
 Rumesiae monasterium, (967) 33, (971) *ib.*, (1086) 58.
 Runcouen, (916) 26.
 Rupibus, Petrus de, episcopus Wintoniensis, (1216) 124, (1217) 131; ob. (1238) 149.
 Rutarii, 118, 122.
 Rwie, Rogerus de, (1268) 200.

S.

- Sabaudia, Bonifacius de, archiepiscopus Cantuariensis, (1240) 151.
 Sabrina, flumen, (1165) 80.
 Saladinus, rex Babyloniae, (1187) 95.
 Salerno, Johannes de, (1201) 104, (1202) *ib.*
 Salesbiria, (1003) 40, (1116) 65.
 Salesbiriensis ecclesia, 148.
 Salomon, rex Hungariae, (1017) 43.
 Salza, Herman de, (1218) 135.
 Sancho j., rex Navarrae, (1212) 112.
 Sanctus Andreas, (943) 225, (1160) 77, (1172) 85, (1180) 90, (1195) 102.
 Sancti Andree, archidiaconi,
 Vide Laurencius,
 Randulfus.
 Sanctae Andree, ecclesia, (1162) 78, (1170) 82, (1180) 90.
 Sancti Andree, episcopi,
 Vide Abel,
 Bernam, David de,
 Edmundus,
 Ernaldus,
 Gamelinus,
 Hugo,
 Malevicinus, Willelmus,
 Ricardus,
 Robertus,
 Rogerus,
 Scot, Johannes,
 Turgotus,
 Walterus,
 Wiscard, Willelmus.
 Sancta Cruce, abbates de,
 Vide Henricus,
 Radulfus.
 Sancta Cruce, canonicus de,
 Vide Radulfus.
 Sanctus Edmundus, (1181) 91.
 Sancto Edwardo, abbates de,
 Vide Adam,
 Alanus,
 Johannes,
 Radulfus.
 Sancto Edwardo, cellerarius de,
 Vide Radulfus.
 Sanctus Jacobus, (1246) 176.
 Sanctus Licius, (1210) 110.
 Sancto Licio, Simon de, comes Northamptoniae, (1148) 73.
 Sancti Machuti prior,
 Vide Osbertus.
 Sanctae Minacis castrum, (1241) 152.
 Sancti Servani abbatia, (1217) 129, (1230) 142.
 Sancto Servano, abbates de,
 Vide Gaufridus,
 Hugo,
 Johannes,
 Matthaeus,
 Michael,
 Ramesei, Willelmus de.
 Sancto Servano, portarii de,
 Vide Haddingtone, Johannes de,
 Michael.
 Sandwic, in comitatu Cantiae, (842) 17, (1194) 101.
 Saraceni, (1145) 73, (1147) *ib.*, (1212) 113, (1244) 160, 161, 162.
 Saviniaco, abbas de, (1241) 152.
 Saxones Antiqui, (775) 8.
 Scafesberia, (979) 36, (1035) 46.
 Scafesberiam, monasterium sanctimonialium apud, (888) 24.
 Scardeburch, in comitatu Eboracensi, (1165) 80.

- Scona, (863) 224.
 Scona, ecclesia de, (1115) 65.
 Scona, prior de,
 Vide Robertus.
 Scoriato, (913) 26.
 Scot, Johannes, episcopus Sancti Andreæ, (1178)
 88, (1180) 90, 91.
 Scot, Johannes, episcopus Dunkeldensis, ob.
 (1203) 105.
 Scot, Johannes, comes de Huntedune, (1227) 141,
 (1232) 143; comes Cestriæ, (*id.*) *ib.*
 Scotia profunda, (1218) 133.
 Scotiæ abbates, (1218) 134.
 Scoticana ecclesia interdicta, (1217) 132.
 Scotti, (731) 2, (946) 30, (1130) 69.
 Selechirche, abbates de,
 Vide Hubertus,
 Radulfus,
 Willelmus.
 Sellekirke, Patricius de, abbas de Melros, 191.
 Selred, rex Estanglorum, ob. (747) 4.
 Seluad, rex Scottorum, (780) 9, 223; ob. (804)
 14, 223.
 Senonensis civitas, (1164) 79.
 Sergius iv., papa, (1009) 41; ob. (1011) 42.
 Serlo, diaconus de Neubotle, (1222) 39.
 Setun, Alexander de, (1270) 218.
 Sewal, decanus Eboracensis, (1255) 182; archi-
 episcopus Eboracensis, (*id.*) *ib.*, (1266) *ib.*;
 ob. (1258) 183.
 Sibaldus, abbas, ob. (771) 8.
 Sibilla, regina Scottorum, ob. (1122) 67.
 Sicilia, (1217) 120, (1245) 168.
 Siciliæ legatus, (1215) 121.
 Sifert, rex, (974) 34.
 Sigan, *vide* Sigga.
 Sigebertus, rex Westsaxonum, (755) 5; ob. (756)
 ib.; 10.
 Sigga, dux, (787) 10; ob. (792) 11.
 Sigillo, Hugo de, episcopus Dunkeldensis, (1214)
 115, (1216) 124.
 Sigredus, abbas Ripensis, (787) 10.
 Sihtricus, rex Northumbrorum, 25, (921) 27,
 (925) *ib.*; 29.
 Silvanus, abbas de Dundraynan, (1167) 81; abbas
 Rievallis, (*id.*) *ib.*, (1188) 97; ob. (1189) 98.
 Silvaticus ignis, (1048) 49.
 Silvester ij., papa, (1005) 41; ob. (1007) *ib.*
 Simon, frater de ordine Prædicatorum, (1244)
 159, 160.
 Siricius, archiepiscopus Cantuariensis, (991) 38;
 ob. (996) 39.
 Siwardus, comes Northumbrorum, 30, 31, (1043)
 48, (1054) 50; ob. (1055) 51.
 Siwardus Barn, comes, (1067) 59.
 Smalham, Adam de, abbas de Dere, (1267)
 197.
 Smalhame, Robertus de, abbas de Kelchou, (1248)
 177; ob. (1258) 184.
 Snotingaham, (942) 29.
 Solinus de mirabilibus mundi, citatur, 209, 213.
 Standardum, bellum ad, (1138) 71, 222.
 Standforda, (942) 29.
 Standfordensis provincia, (911) 26.
 Standfordbridge, *vide* Strinfordebridge.
 Stangrife, Thomas de, abbas Rievallis, 205.
 Stavenly, Alexander de, episcopus Cestrensis,
 ob. (1240) 151.
 Stephanus, rex Angliæ, 31, (1129) 69, (1135-
 1138) 70, (1138-1140) 71, (1153) 75; ob.
 (1154) *ib.*
 Stephanus ij., papa, ob. (768) 8.
 Stephanus v., papa, (815) 14.
 Stephanus, papa, [?] (972) 33.
 Stephanus, rex Hungariæ, (1017) 43.
 Stephanus Sanctus, 139.
 Stichil, Philippus de, ob. (1221) 138.
 Stitchell, Robertus, episcopus Dunelmensis, (1260)
 185.
 Stigandus, episcopus Wintoniensis, (1047) 48,
 (1062) 54; archiepiscopus Cantuariensis,
 (1067) 55, (1070) 56.
 Strata Florida, abbas de, (1217) 129.
 Stratalum, in comitatu Perthensi, (879) 224.
 Strathbolgin, in comitatu de Aberden, (1056)
 227.
 Strænwoldus, ob. (988) 37.
 Stric, lues animalium, (987) 37.
 Strinfordbridge, in comitatu Eboracensi, (1066)
 55.
 Stryvelin, (1124) 228, (1255) 180, (1257)
 182.

- Stryvelin, Gilbertus de, episcopus de Aberden,
ob. (1239) 149.
- Sturemutha, in comitatu de Essex, (885) 23.
- Stuteville, Robertus de, (1106) 63, (1107) *ib.*
- Suddrie regnum, (860) 18.
- Sudwelle, in comitatu Eboracensi, (1051) 49.
- Suebricht, rex orientalium Saxonum, ob. (738) 3.
- Suessa, Thadeus de, (1245) 166, 173.
- Sulas, Ranulfus de, ob. (1207) 106.
- Suliani, secta Christianorum, (1270) 217.
- Sumerledus, regulus Eregeithel, ob. (1164) 79.
- Sumersetunienses, (1001) 40.
- Sumerville, Willelmus de, ob. (1242) 155.
- Sunuthulfus, abbas, ob. (772) 8.
- Suris, archiepiscopus de, (1217) 129.
- Suthamtonia, (839) 16, (941) 29, (980) 36.
- Suthamtoniensis provincia, (1006) 41.
- Suthanitienses, (1003) 40.
- Suthrina civitas, (1121) 67.
- Suthsaxonie regnum, (860) 18.
- Suthsaxonium, (1006) 41.
- Swanus j., rex Danorum, (994) 38, (1003) 40,
(1004) *ib.*, (1005) 41, (1013) 43, (1014) *ib.*
- Swanus ij., rex Danorum, (1046) 48, (1047) *ib.*,
(1048) 48, (1049) 49; ob. (1076) 57.
- Swanus ij., rex Noreganorum, (1035) 46.
- Swithunus sanctus, episcopus Wintoniensis, ob.
(863) 18; reliquie ejus levantur, (970) 33.
- Sydroc senior, comes, ob. (871) 19.
- Sydroc junior, comes, ob. (871) 20.
- Syria, (1098) 61.
- Synebaldus cardinalis, *vide* Innocentius iv., papa.
- Syon mons, (1244) 162.

T.

- Tamesis, flumen, (999) 39, (1040) 47, (1114) 65.
- Tamewrthe, in comitatu de Stafford, (914) 26,
(919) 27, (941) 19.
- Tarent, ecclesia sanctarium monialium de, in co-
mitatu de Dorset, (1236) 148, (1238) 149.
- Tartari, (1238) 149, (1244) 157, 158.
- Tatwinus, archiepiscopus Cantuariensis, (731) 1,
2; ob. (734) 3.
- Tawistole, monasterium, (997) 39.
- Tegalere, (995) 226.
- Templarii milites, (1187) 95, (1244) 163, (1245) 168, 169.
- Tenekebroc, comes de, (1214) 116.
- Tenerchebrai, in Normannia, (1106) 63.
- Tenethbland, insula in comitatu Cantie, (980) 36, (1009) 41.
- Terræmotus, (974) 34, (1048) 49, (1089) 59,
(1117) 65, (1170) 82, (1185) 94.
- Terragonensis episcopus, (1245) 173.
- Teutonie homines, (1245) 168.
- Teutonicorum, hospitalis Sancte Mariæ, (1244) 163.
- Teutonicorum, hospitalis Sancte Mariæ, magis-
ter, (1245) 174.
- Thayense, flumen in Scotia, 213.
- Theobaldus iij., comes de Blois, 69.
- Theobaldus, archiepiscopus Cantuariensis, (1139) 71, (1154) 75; ob. (1161) 77.
- Theobaldus ij., comes Navernie, ob. (1269) 216.
- Theodforda, (1004) 40.
- Theuidale, archidiaconi de,
Vide Alington, Petrus de,
Irewin, Reginaldus de,
Nicholaus.
- Thewinge, Conradus de, præceptor ordinis Teu-
tonicorum, (1244) 156.
- Tholosa, (1159) 76, (1160) 77, (1211) 112.
- Tholosa, Willelmus de, abbas Cisterciensis, ob.
(1181) 91.
- Tholosanus comes, (1245) 166.
- Thomas apostolus, 73.
- Thomas j., archiepiscopus Eboracensis, (1070) 56, (1071) *ib.*; ob. (1100) 62.
- Thomas ij., archiepiscopus Eboracensis, (1109) 64; ob. (1114) 65.

- Thomas, frater Alani de Galweya, comes Atholæ, ob. (1231) 142.
 Thomas, bastardus Galweyæ, (1235) 146.
 Thomas, persona de Lilliscrive, (1222) 140; archidiaconus Glasguensis, (*id.*) *ib.*; ob. (*id.*) *ib.*
 Thomas, archidiaconus Glasguensis, (1222) 140; ob. (1227) 141.
 Thomas, comes de Perches, ob. (1217) 131.
 Thomasius, presbyter cardinalis, (1245) 168, 169.
 Thormundus, dux, (799) 13.
 Thorpinus, filius Harald comitis, (1197) 103.
 Tilletai, Adam de, abbas Rievallis, (1240) 150.
 Tilhegnus, præfectus, (799) 13.
 Tinemutha, *vide* Tynemutha.
 Tiningham, in Laodonia, (941) 29.
 Tirel, Walterus, (1100) 62.
 Tiro vetus, in Francia, (1102) 63.
 Tochedinus, nepos Saladini, regis Babylonis, (1187) 95.
 Tonei, Simon de, abbas de Kogeshala, (1171) 84; episcopus Mureviæ, (*id.*) *ib.*, (1172) 85; ob. (1184) 93; 191.
 Tonitru, (1173) 86, (1179) 89, (1181) 91, (1206) 106, (1242) 155.
 Torkeseia, in comitatu Lincolnæ, (873) 20.
 Tornacum, in Flandria, (1214) 116.
 Tornellis, Radulfus de, (1217) 128.
 Tostius, comes Northumbriorum, 30, (1055) 51, (1061) 54, (1063) *ib.*; ob. (1066) 55.
 Totenhale, in provincia Stanfordini, (911) 26.
 Totta, episcopus Merciorum, (737) 3; ob. (764) 7.
 Tovius Prudan, 48.
 Trebucheta Sancti Johannis, (1219) 136.
 Trenta, flumen, (1110) 64.
 Tridiomensis episcopus, (1241) 152.
 Tripolis, (1170) 82.
 Trum, (1012) 42.
 Tulosa, *vide* Tholosa.
 Tungland, in Galweia, (1235) 146.
 Tunis, (1269) 216.
 Turci, (1147) 73, (1187) 95.
 Turgotus, prior Dunelmensis, (1093) 60, (1109) 64; episcopus Sancti Andreae, (*id.*) *ib.*; ob. (1115) 65.
 Turkillus, comes, (1009) 41.
 Turo, civitas, (1159) 76, (1163) 78.
 Turstinus, archiepiscopus Eboracensis, (1114) 65, (1116) *ib.*, (1119) 66, (1121) *ib.*, (1122) 67, (1126) 68, (1133) 69, (1137) 70; ob. (1140) 71.
 Tuscia, (1165) 80, (1245) 167.
 Tyberias, in Judæa, (1187) 95, (1244) 162.
 Tyna flumen, (1079) 57.
 Tynemutha, (1065) 55, (1095) 60.
 Tynemutha, monasterium de, (794) 12.
 Tylbertus, episcopus Hagustaldensis, (781) 9, (786) 10.
 Tyronensis ecclesia, (1109) 64.
 Tyronenses monachi, (1113) 64.
 Twedemouth, castellum de, (1209) 108.

U.

- Udardus, abbas de Cupro, ob. (1207) 107.
 Uecta, insula, (998) 39.
 Uhtredus, comes Northumbriorum, 30, (1018) 44.
 Ulfketel, dux Estanglorum, (1004) 40.
 Ulkil, rex, (974) 34.
 Ullecotes, Philippus de, (1217) 130.
 Unnust, rex Pictorum, ob. (760) 6.
 Urbanus ij., papa, (1091) 60, (1095) *ib.*, (1096) 61, (1098) *ib.*; ob. (1099) *ib.*
 Urbanus iij., papa, (1185) 94; ob. (1187) 96.
 Urbanus iv., papa, (1261) 185.
 Urbs Legionum, *vide* Cestria.
 Usa, flumen, (916) 26.
 Usurarii, (1212) 113.

V.

- V., de Clara, comes Claudiocestriae, (1255) 181.
 Valoniis, Philippus de, camerarius Scotiae, ob. (1215) 121.
 Valoniis, P. de, (1222) 139.
 Valoniis, Willelmus de, ob. (1218) 135.
 Vassarum soldanus, (1244) 159, 160.
 Vecta insula, (998) 39.
 Vendomium, (1194) 102.
 Venetia, (1177) 88.
 Ventus, (1080) 58, (1090) 59.
 Ver, Albericus de, ob. (1141) 72.
 Vernolium, in Normannia, (1194) 101.
 Vesci, Eustachius de, (1193) 100; ob. (1216) 123.
 Vesci, Johannes de, 203.
 Veteriponte, Robertus de, (1217) 131.
 Vilebride, Petrus de, præceptor Hospitalis Sancti Johannis, (1244) 159.
 Vinea, Petrus de, (1245) 166, 174.
 Virgilius, abbas de Scotia, ob. (903) 25.
 Vivianus cardinalis, (1176) 88, (1177) *ib.*
 Vlſus, filius Haroldi regis Anglorum, (1067) 59.

W .

- W., Basilicæ duodecim apostolorum, antea abbas Sancti Facundi, (1245) 165.
 Wada, dux, (798) 12.
 Walcheles, (1243) 155.
 Walchelinus, episcopus Wintoniensis, ob. (1098) 61.
 Walcherus, episcopus Dunelmensis, 31, (1071) 56; ob. (1080) 57.
 Waldevus, comes de Dunbar, (1166) 80; ob. (1182) 92.
 Waldevus, abbas de Neubotil, (1269) 217; ob. (1275) 222.
 Walerannus, comes de Mellent, 71.
 Wallevus senior, comes Northumborum, 30.
 Wallevus, filius Cospatrii comitis Northumborum, 31.
 Wallia, (828) 15, (834) *ib.*, (917) 26, (1114) 65, (1121) 67, (1165) 79, (1211) 110, (1217) 129, 130, (1244) 156.
 Wallenses, (853) 17, (917) 26, (1063) 54, (1121) 67, (1241) 153.
 Walloniis, *vide* Valoniis.
 Wallundunæ, (1047) 48.
 Wallys, Hugo de, episcopus Lincolnensis, (1217) 131.
 Walranus, abbas de Dere, ob. (1234) 144.
 Walstodus, episcopus, (731) 2.
 Walteri, Hubertus, archiepiscopus Cantuariensis, (1194) 101; ob. (1205) 106, 107.
 Walterus, comes Albanie, 105.
 Walterus, filius Alani, ob. (1177) 88.
 Walterus, filius Alani junioris, ob. (1241) 151.
 Walterus, episcopus Albanensis, (1095) 60.
 Walterus, episcopus Candidæ Casæ, (1209) 108; ob. (1235) 144.
 Walterus, abbas de Drieburc, (1240) 150.
 Walterus, capellanus Willelmi regis Scotiae, (1207) 106; episcopus Glasguensis, (*id.*) *ib.*, (1208) 107, (1215) 121, (1218) 135; ob. (1232) 142.
 Walterus, episcopus Herefordensis, (1061) 54.
 Walterus, abbas Novi Monasterii, ob. (1217) 129.
 Walterus, prior Sancti Andreae, (1160) 77.
 Walterus, abbas Tironensis, (1176) 88.
 Waltevus, abbas de Melros, (1148) 73; ob. (1159) 76; ossa ejus levantur, (1171) 84, (1240) 151; 190.
 Waltevus, comes Northumborum, 30, (1067) 55, (1073) 56; ob. (1075) 57.
 Walzenlinus, episcopus Carnoti, (896) 25.
 Wardonia, in comitatu de Bedford, (1274) 222.
 Ware, in comitatu Hertfordiæ, (1274) 222.

- Warebiri, in comitatu Oxoniæ, (916) 26.
 Warewelle, monasterium, (979) 36.
 Warewic, (915) 26.
 Warham, in comitatu de Dorset, (876) 21, (978) 35, (979) 36, (1113) 64.
 Warinus, abbas Rievallis, ob. (1211) 111.
 Wathlingestrete, (941) 29.
 Weathereshed, Ricardus, archiepiscopus Cantuariensis, (1229) 142; ob. (1231) *ib.*
 Wededport, in comitatu de Somerset, (968) 37.
 Wedale, in comitatu de Rokesburch, (1233) 143.
 Wedale, ecclesia de, (1184) 93.
 Wedale, homines de, (1184) 93.
 Werburga, regina Merciorum et abbatissa, ob. (783) 10.
 Werc, in comitatu Northumbriæ, (1216) 122, (1255) 181.
 Werc, castellum de, (1158) 766, (1173) 86.
 Werefridus, episcopus Wictiorum, (872) 20; ob. (915) 26.
 Weremunda, (1070) 55.
 Werham, *vide* Warham.
 Wertermore, (934) 28.
 Wescy, *vide* Vesci.
 Westmonasterium, (1040) 47, (1087) 59.
 Westmonasterium, ecclesia Sancti Petri apud, (1066) 55.
 Westsaxonum regnum, (824) 15, (827) *ib.*
 Westsaxonum terra, (897) 24.
 Wibertus, antipapa, (1080) 58; ob. (1100) 62.
 Wic, (1048) 49.
 Wido, antipapa, (1164) 79, (1167) 81; ob. (1168) *ib.*
 Wido, abbas Clarevallis, (1213) 114; ob. (*id.*) *ib.*
 Wido, rex Longobardiæ, (887) 24.
 Wido, abbas de Neubotil, (1261) 185, (1269) 217.
 Wido, archiepiscopus Vienensis, *vide* Calixtus ij., papa.
 Wigfridus, episcopus, ob. (833) 15.
 Wigorne, (1048) 49.
 Wigorniensis ecclesia, (969) 33.
 Wigredus, episcopus Lindisfarnensis, (925) 27.
 Wilac, rex Merciorum, (825) 15, (827) *ib.*, (828) *ib.*
 Wilfredus episcopus Wictiorum, (922) 27; ob. (929) 28.
 Wilfridus, archiepiscopus Eboracensis, (731) 2; ob. (745) 4.
 Wilfridus, Sanctus, abbas Ripensis, 30.
 Wilfridus, episcopus Wictiorum, (731) 2.
 Willelmus, comes, (1244) 163.
 Willelmus, dux Normannorum, (1035) 46, (1041) 50, (1066) 55; rex Angliæ, (*id.*) *ib.*, (1067) *ib.*, (1072) 56, (1073) *ib.*, (1074, 1075) 57, (1079, 1080) *ib.*, (1082) 58, (1084-1087) *ib.*; ob. (1087) 59.
 Willelmus Rufus, rex Angliæ, 31, 52, (1079) 57, (1087) 59, (1090, 1091) *ib.*, (1091-1093) 60, (1096, 1097) 61; ob. (1100) 62.
 Willelmus ij., comes Boloniæ, (1159) 76.
 Willelmus, abbas Cisterciensis, (1241) 152, (1243) 155, (1244) 156.
 Willelmus, abbas Clarevallis, ob. (1243) 155.
 Willelmus, abbas de Cupro, ob. (1258) 184.
 Willelmus, cellerarius de Cupro, (1258) 184; abbas de Cupro, (*id.*) *ib.*
 Willelmus, decanus de Cuningham, ob. (1211) 110.
 Willelmus, prior de Drieburc, (1208) 107; abbas de Drieburc, (*id.*) *ib.*
 Willelmus, prior Dunelmensis, (1218) 133.
 Willelmus, abbas de Dunfermlin, ob. (1238) 148.
 Willelmus, archiepiscopus Eboracensis, (1141) 72, (1144) *ib.*, (1146) 73, (1154) 75; ob. (*id.*) *ib.*
 Willelmus, filius Gaufridi Plantagenet, comitis Andegaviæ, (1164) 78.
 Willelmus, episcopus Glasguiensis, (1233) 144.
 Willelmus, episcopus Ergadiensis, ob. (1241) 154.
 Willelmus, filius Henrici j., regis Angliæ, (1116) 65; ob. (1120) 66.
 Willelmus, frater Henrici ij., regis Angliæ; ob. (1164) 78.
 Willelmus, abbas de Holmcultran, (1215) 191; abbas de Melros, (*id.*) *ib.*, (1216) 124; abbas Rievallis, (*id.*) *ib.*, (1217) 129; ob. (1223) 140, 191.
 Willelmus, abbas de Holmcultran, (1233) 144.
 Willelmus, dominus de Hunum, ob. (1227) 141.
 Willelmus Marescallus, senior, (1217) 131.
 Willelmus Marescallus, junior, (1217) 131.
 Willelmus, abbas de Melros, (1170) 81; ob. (1185) 93; 190.

- Willelmus, cellerarius de Melros, (1214) 115;
 abbas de Glenlus, (*id.*) *ib.*, (1216) 125.
 Willelmus, magister conversorum de Melros,
 (1200) 104; abbas de Cupro, (*id.*) *ib.*; abbas
 de Melros, (1202) 104; ob. (1206) 106; 191.
 Willelmus, episcopus Muraviensis, (1159) 76, 77,
 (1160) *ib.*; ob. (1161) 78.
 Willelmus, abbas de monasterio in Nargune,
 (1216) 125; abbas Clarevallis, (*id.*) *ib.*
 Willelmus, prior de Neubotil, (1256) 182; abbas
 de Neubotil, (*id.*) *ib.*, (1259) 185.
 Willelmus Longa spata, dux Normannorum, (906)
 26.
 Willelmus, abbas de Pratea, (1186) 94; abbas
 Cisterciensis, (*id.*) *ib.*
 Willelmus, abbas Rievallis, (1132) 69; ob. (1145)
 73.
 Willelmus, abbas Rievallis, ob. (1203) 105.
 Willelmus, episcopus Sabinensis, (1245) 165.
 Willelmus, episcopus Sancti Andreæ, (1218) 134,
 (1233) 143.
 Willelmus, rex Scottorum, (1143) 72, (1165) 53,
 80, (1170) 82, (1173) 86, (1174) 86, 87, 222,
 (1175) 87, (1178) 88, (1179) 90, (1181) 91,
 (1183) 92, (1184) *ib.*, 93, (1185) 94, (1186)
ib., (1187) 96, (1190) 98, 99, (1193) 100,
 (1195) 102, (1197) 103, (1198) 53, 103,
 (1205) 105, (1209) 108, 109, 222, (1211)
 112, (1212) 113; ob. (1213) 114; 121,
 138.
 Willelmus, nepos Willelmi regis Scottorum, (1240)
 151; ob. (1253) 179.
 Willelmus, abbas de Selechirche, (1115) 65,
 (1118) 66; abbas Tironensis, (*id.*) *ib.*
 Willelmus, præsul Teodfordensis, (1085) 58.
 Willelmus, prior de Wardonia, (1223) 140; abbas
 de Wardonia, (*id.*) *ib.*
 Willelmus ij., comes de Warena, 71.
 Willelmus iij., comes de Warena, 71, (1147) 73.
 Willis, Jocelinus de, episcopus Bathoniensis,
 (1217) 131; ob. (1240) 150.
 Wiltonia, (871) 20, (1003) 40.
 Wiltonienses, (1003) 40.
 Winburna, in comitatu de Dorset, (901) 25.
 Windeshoure, (1095) 60, (1170) 82, (1185) 94.
 Winsinus, *vide* Wisinus.
 Wintonia, (901) 25, (905) 26, (1042) 48, (1043)
ib., (1052) 50, (1087) 59, (1125) 68, (1194)
 101.
 Wintoniæ, monasterium Sanctimonialium, (905)
 26, (1035) 46.
 Wintoniensis provincia, (1003) 40.
 Wirecestria, (1216) 124, 125.
 Wirecestria, monasterium de, (1216) 124.
 Wiscard, Robertus, archidiaconus Laodoniæ,
 (1268) 212; episcopus Glasguiensis, (*id.*) *ib.*
 Wiscard, Willelmus, episcopus Glasguiensis,
 (1268) 212; episcopus Sancti Andreæ, (*id.*) *ib.*
 Wisebech, Walterus, archidiaconus de Eastriding,
 (1218) 133.
 Wisinus, abbas Wigorniensis, (969) 33.
 Witebi, in comitatu Eboracensi, (1074) 57,
 (1182) 92.
 Witebi, monasterium de, (1074) 57.
 Witingeham, (883) 22.
 Witta, episcopus Middelangorum, (737) 3.
 Wlfardus, consul, (839) 16.
 Wlfeht, abbas Beverlacensis, ob. (773) 8.
 Wlfere, archiepiscopus Eboracensis, (854) 18,
 (872) 20, (873) *ib.*; ob. (892) 24.
 Wlfredus, archiepiscopus Cantuariensis, (805) 14;
 ob. (829) 15.
 Wlfstanus, episcopus Wigornensis, (1062) 54;
 ob. (1095) 60.
 Wlnotus, germanus Haroldi regis Anglorum,
 (1087) 59.
 Wlsius, episcopus Licefeldensis, (1039) 47.
 Wlstanus j., archiepiscopus Eboracensis, (941)
 29, (952) 31.
 Wlstanus ij., archiepiscopus Eboracensis, (1002)
 40; ob. (1023) 45.
 Wlricha Sancta, 33.
 Wudestoc, capella regis in parco apud, (1186) 94.
 Wuer, rex Wentorum, (926) 28.

Y.

- Ysembel, filia bastarda Willelmi regis Scottorum, (1191) 99.

